

ТУ ИНРО ПАСИ САР КАРДА МЕТАВОНӢ

*Умед
ва таъягоҳ барои
касоне ки ба бадбахтӣ
дучор шудаанд*

A photograph of a man crawling on a rocky, uneven surface. He is shirtless and looking directly at the camera with a determined expression. The background is dark and textured, suggesting a cave or a rugged outdoor environment.

Макс Лукаго

ТУ ИНРО ПАСИ САР КАРДА МЕТАВОНӢ

*Умед
ва таъягоҳ барои
қасоне ки ба бадбахтӣ
дучор шудаанд*

Макс Лукаго

Ба Шерил Грин, хоҳар дар Масех, ки вафодор, хирадманд ва пур аз хушнудӣ аст, бахшида мешавад. Ташаққур барои вақти зиёде ки барои хизматгузори «Up World» ва калисои «Oak Hills» бахшида шудааст.

ИЗҶОРИ МИННАТДОРӢ

Ба муҳаррирон Лиз Ҳинӣ ва Карен Ҳиллс. Ман барои соатҳои зиёди меҳнати фидокоронаи шумо беандоза миннатдор ҳастам.

Ба кормандони нашриёт: Дейвид Моберг, Паула Мейчор, Лиз Чонсон, Лӣ Эрик Феско, Грег ва Сюзан Лигон, Яна Мантсингер ва Памела Макклор. Шумо маро гаштаву баргашта бо беназирии эҷодӣ ва хизматгузориҳои холисона ба кори умумӣ ҳайрон мекунад.

Ба Стив Грин ва занаш Шерил, ки ин китоб ба ӯ бахшида мешавад. Шумо ҳеч гоҳ кафкӯбиҳои пурвачдро намечӯед ва ҳамеша ба нафъи дигарон аз мақоми аввал даст мекашед, аммо касоне ки ба шумоён така мекунанд, медонанд, ки бе мадади шумо мо ба қаъри фурӯ меравем.

Ба муҳаррири адаби Кэррол Бэртлӣ. Ба шарофати Шумо ва файзи Худо ҳамаи хатоҳои ман аз байн рафтанд! Дӯстам, Шумо маро ба меъери баланд расониданӣ ҳастед! Ман шодам, ки Шумо чӯзи дастаи мо ҳастед!

Ба ходими калони калисои «Oak Hills» Рэндӣ Фрейзӣ ва корманди идорӣ Марк Тидуэлл. Шумоёнро дӯстони худ номидан барои ман шарафи бузургест!

Ба калисои «Oak Hills». Нашр шудани ин китоб бо солгарди бисту панҷуми хизматгузориҳои мо мувофиқ меояд. Бигузур Худо ба мо боз ҳамин қадар вақт диҳад!

Ба пири калисо Дейвид Трит. Миннатдориҳои махсус барои дуоҳо ва ғамхориҳои шубононаи шумо.

Ба Маргарет Мехиус, Тина Чисҳолм, Эшли Росалес ва Ҷенӣ Падиля! Шумо хаста нашуда ҳама чизро назорат менамод — аз номаҳои ман то фармоишҳо ба китобҳо. Бори дигар ташаккур мегӯям!

Ба Дейвид Друрӣ. Бо Шумо ҳамеша ё бо телефон, ё бо почтаи электронӣ робита кардан мумкин аст. Тарзи фикрронии илоҳиётшиносонаи Шумо баракати ҳақиқист!

Азбаски ин асари публисистии сездаҳуми ман аст, ба дӯконҳои китобфурӯшӣ — ҳам электронӣ, ҳам анъанавӣ — барои ҳамкорӣ дар давоми се даҳсола ташаккур гуфтан бамаврид аст.

Ба духтаронам ва ба доводам — Ҷенна, Андреа, Сара ва Бретт. Дили ман ба шумо тааллуқ дорад, ва ҳамаи фикрҳои ман дар бораи шумоён мебошанд.

Ва ба ҳамсари азизам Деналин. Ту шамъе ҳастӣ, ки торикиро дар мағораи ман пароканда мекунад, ту бароям сарчашмаи абадии гармӣ ва нур ҳастӣ. Ман туро дӯст медорам.

БОБИ 1

ТУ ИНРО ПАСИ САР КАРДА МЕТАВОНӢ

Зан меларзид. Ин ларзаи ботинӣ буд, ки ман онро баро-
бари даст гузоштанам ба китфи ӯ ҳис кардам. Ман дар
мағозаи хӯрокворӣ бо ӯ рӯ ба рӯ шудам — ростӣ гап пеш
аз ин вохӯрӣ мо якчанд моҳ бо ҳам вонахӯрда будем —
ман дар бораи шавҳар ва фарзандонаш пурсидам ва ногоҳ
пай бурдам, ки чашмони ӯ пур аз ашк шуданд ва манаҳаш
ларзид. Баъди дақиқае ӯ қиссаи ғамангези худро нақл кард.
Бо вучуди бист соли ҳаёти якҷояву се фарзанд ва кӯчи-
данҳои сершумор, ки фидокорию зиёди ӯро металабиданд,
шавҳараш ӯро тарк кард. Баромада рафт, ӯро ба зани ҷавон
иваз намуд. Ӯ бо тамоми қувват кӯшиш мекард, ки гиря
накунад аммо худро дошта натавонист, ва яке аз шӯъбаҳои
мағозаи хӯрокворӣ ба маҳалли изҳори дарди дил табдил
ёфт. Дар байни рафҳои пур аз помидор ва бастаҳои салат
ӯ хой-ҳол мегирист. Мо дуо гуфтем, ва ман ба ӯ гуфтам:
«Ту инро паси сар карда метавонӣ. Ҳа, дарднок хоҳад буд,
аммо тоқат кардан лозим меояд. Худо ин андӯхро ба неки
табдил медиҳад. Ҳозир ту бояд худро ба даст гирӣ, то ки ба
орзуҳои содадилона дода нашавӣ ва қадамҳои беҳирадона
нагузорӣ. Аммо рӯҳафтода нашав, ва бо мадади Худо ту
инро паси сар мекунӣ».

Баъди ду рӯз дӯстам ба ман занг зад. Ӯро аз кор холи карданд. Ӯ худааш айбдор буд — ба сардор мулоҳизаҳои беҳирадона ва бемаврид, дағалона ва таҳқиромез баён кард. Дар натиҷа сардор бе ҳеҷ гуна дудилагӣ ӯро аз кор холи кард. Ва инак ӯ, менечери 57-сола, дар айни авҷи бӯхрони иқтисодӣ бекор монд. Дӯстам тамоман рӯҳафтода шуда, аз тақдир менелид: занаш хашмгин шудааст, табъи фарзандон хира гардидааст... Ба ӯ кафолати он даркор буд, ки холати ӯ ноумедона нест, ва ман ба ӯ ин кафолатро додам: «Ту инро паси сар карда метавонӣ. Ҳа, дарднок хоҳад буд, аммо тоқат кардан лозим меояд. Худо ин андӯхро ба некӣ табдил медиҳад. Ҳозир ту бояд худро ба даст гирӣ, то ки ба орзуҳои содадилона дода нашавӣ ва қадамҳои беҳирадона нагузорӣ. Аммо рӯҳафтода нашав, ва бо мадади Худо ту инро паси сар мекунӣ».

Ва инак қиссаи духтаре ки дар кафе кор мекунад; ману ӯ дар он бо ҳам шинос шуда будем. Ӯ ба қарибӣ мактаби миёнаро хатм карда буд ва умед дошт, ки баъди як моҳ ба коллеҷ дохил мешавад. Чунон ки маълум шуд, ҳаёти ӯ осон набудааст. Ҳангоми шашсола шудани ӯ волидонаш аз ҳам ҷудо шудаанд, ва ҳангоми 15-сола шуданаш боз бо ҳам оиладор шудаанд, аммо пас аз якчанд моҳ боз ҷудо шудаанд. Ба қарибӣ волидон ба духтарашон интихоберо пешниҳод кардаанд: ё бо модар зиндагӣ кунад ё бо падар. Ҳангоме ки ӯ инро ба ман нақл кард, чашмонаш пур аз ашкҳо шуданд. Ҳозир ман имконият надоштам, ки бо ӯ гуфтугӯ кунам, аммо дафъаи оянда, ҳангоми вохӯрии навбатӣ, ман рост ба чашмони ӯ нигариста, мегӯям: «Ту инро паси сар карда метавонӣ. Ҳа, дарднок хоҳад буд, аммо тоқат кардан лозим меояд. Худо ин андӯхро ба некӣ табдил медиҳад. Ҳозир ту бояд худро ба даст гирӣ, то ки ба орзуҳои содадилона дода нашавӣ ва қадамҳои беҳирадона нагузорӣ. Аммо рӯҳафтода нашав, ва бо мадади Худо ту инро паси сар мекунӣ».

Ту мегӯӣ, ки ман аз ҳад гузаштаам? Чаро ман чунин су-ханонро бамаврид ва бемаврид истифода мебарам? Чаро ман чунин меҳисобам, ки ҳақ дорам ба одамоне ки ба бад-бахтӣ дучор шудаанд, чунин ваъдаҳо диҳам? Аз ин ҳам бештар, ба одамоне ки ба чоҳ афтадаанд! Чоҳи чуқури то-рик ва деворҳояш ростфаромада, ки як ҷавон (Юсуф) аз он бо қувваи худ берун баромада наметавонист. Агар метаво-нист ҳам, бародаронаш ӯро боз ба чоҳ тела медоданд. Маҳз бо ёрии онҳо ӯ ба он чоҳ афтада буд.

Вақте ки Юсуф назди бародарони худ расид, куртаи ӯро, он куртаи рангинро, ки дар бар дошт, кашиданд, ва ӯро гирифта, дар чоҳ афканданд; вале чоҳ холӣ буд: об на-дошт. Ва барои нон хӯрдан нишастанд...

Ҳас. 37:23–25

Ин чоҳи беоб буд, ки сангҳои тези канорхошон дандо-надор ва решаҳои дарахти дар наздикӣ месабзида аз де-ворҳои нимвайронаи он баромада меистоданд. Дар таги чоҳ ҷавони қоматбаланди навхат печутоб хӯрд. Дастону пойҳои ӯ бастагӣ буданд. Ӯ зонуҳояшро ба сандуқи сина-аш ҷафс карда, базӯр дар зиндони танги худ ҷойгир шуда, якпаҳлӯ меҳобид. Рег дар зери рухсораш аз оби даҳон, ки аз лабҳои кушода ҷорӣ мешуд, тар гардида буд. Чашмони ҷавон аз тарс калон кушода шуда буданд. Аз нолаву фиго-ни зиёд овозаш гирифта буд. Ӯ аз бародарон зорӣ мекард, ки ба ӯ раҳм кунанд, аммо онҳо аҳамият намедоданд. Баъ-ди бисту ду сол, ҳангоме ки қаҳтӣ кишварро фаро гирифта, ҷавобаландии онҳоро паст мекунад, ва ҳисси айбдорӣ ғурурашонро аз байн мебарад, онҳо иқро мекунанд: «...Вақте ки ба мо зорӣ мекард, азияти ҷони ӯро дидем ва гӯш наандохтем...» (Ҳас. 42:21).

Сухан дар бораи абераҳои Иброҳим ва писарони Яъқуб меравад. Ба онҳо супориш дода шуда буд, ки ба инсоният дар бораи аҳд бо Худо гап зананд. Дувоздаҳ сибти Исроил

бо номи онҳо номида хоҳанд шуд ва шачараи оилавии онҳо бо номи Исои Масеҳ ороиш хоҳад ёфт. Хулласи калом, агар ин мардонро дар партави насабномаи библиявӣ аз назар гузаронем, дар назди мо аъзоёни оилаи шоҳона мебошанд. Аммо он рӯз онҳо худро ҳамчун намояндагони типии оилаи нобасомони асри биринҷӣ нишон доданд. Агар дар он замон телевизион мебуд, онҳо иштирокчиёни реалити-шоуи дӯстдоштаи тамошобинон шуда метавонистанд. Онҳо дар сояи дарахт нишаста, ба фарёдҳои Юсуф, ки аз чоҳ садо медоданд, тамоман аҳамият надода, на танҳо нон мехӯрданд, балки, ба фикрам, гӯшт низ мехӯрданд ва машки майро аз даст ба даст дода, май менӯшиданд. Одамони беҳирад ва бераҳм, ки дилҳояшон чун биёбони Канъон сангин аст! Сер кардани шикам барои онҳо назар ба ҳолати бародарашон аҳамияти бештар дошт. Онҳо ўро бад медиданд. «...Ва аз ў нафрат карданд, ва бо ў осуда сухан гуфта наметавонистанд... ва онҳо боз зиёдтар аз ў нафрат карданд. <...> Бародаронаш ба ў ҳасад бурданд» (Ҳас. 37:4–5, 11).

Сабабаш ин буд. Падар Юсуфро бисёр дӯст медошт. Яъқуб ду зан дошт, Леё ва Роҳел, аммо ў фақат Роҳелро дӯст медошт. Ҳангоме ки Роҳел вафот кард, Яъқуб Юсуфро, ки модараш Роҳел буд, нозпарвард кард. Бародарон рӯзи дароз кор мекарданд, Юсуф бошад бекоргардӣ мекард. Либосҳои бародарон аз кӯҳнафурӯш харида шуда буданд, аммо ба Юсуф падар либоси ҳаррангаи зардӯзишуда тӯҳфа кард. Бародарон ҷои хоби дуруст надоштанд ва бисёр вақт дар берун хоб мерафтанд, Юсуф бошад дар ҳучраи худ дар кати духоба ҳаловат карда мехобид. Ҳангоме ки бародарон гӯсфандони падарашонро мечаронданд, Юсуфи нозпарварди падар дар хона истироҳат мекард. Ҳамаи имтиёзҳои нахустзодагиро падар ба писари ёздаҳумаш дода буд, аз ҳамин сабаб бародарон баробари дидани Юсуф аз алам туф мекарданд.

Бе ҳеч гуна шакку шубҳа, оилаи Яъқуб дар ҳолати бўҳронӣ буд.

Бародарон Юсуфро дур аз хона, дар масофаи шаст мил аз падаре ки тайёр буд ўро ҳимоя кунад, дастгир карданд ва хуб лату кӯб намуданд. «...Онҳо *куртаи Юсуфро, он куртаи рангинро, ки дар бар дошт, кашиданд, ва ўро гирифта, дар чоҳ афканданд...*» (Ҳас. 37:23–24; курсив аз ман. — М.Л.). Дар ин феълҳо чӣ қадар дағалӣ ва оштинопазирӣ ҳаст! Бародарон қарор доданд Юсуфро на танҳо кушанд, балки ҳамчунин ҳасади ўро пинҳон намоянд. Онҳо пешакӣ маслиҳат карданд, ки қинойти худро пинҳон намоянд. «...ва ғўем, ки ҳайвони дарандае ўро хўрдааст...» (о. 20).

Юсуф тасаввуроте надошт, ки ўро чӣ интизор аст. Пагоҳии барвақт аз хоб хеста, ӯ чунин фикр накард: «*Имрӯз ягон чизи одитар менӯшам, охир, имрӯз ба чоҳ меафтам-ку*». Не, амалҳои бародарон ўро тамоман ғофилгир карданд.

Дар бораи ту низ ҳаминро гуфтан мумкин аст. Юсуф ба чоҳи чуқур афтид. Шояд, дар мавриди ту чоҳ шакли ташҳиси даҳшатовари беморӣ, аз даст додани оила ё садамаи эҳсосотиро пайдо намудааст? Юсуфро бародаронаш, ки аз ӯ нафрат доштанд, ба чоҳ партофтанд. Туро чӣ? Аз кор ҳоли карда, сафи бе ин ҳам бешумори бекоронро пурратар карданд, ва фаромӯш намуданд? Никоҳро бекор карда, аз хона ронданд? Ба кат партофта, тачовуз намуданд? Чоҳ як навб марг, чуқурии беоб аст, ки аз он баромадан ғайриимкон аст. Моҳиятан, ҳаёт роҳи хеле дароз, беҳад душвор ва хатарнок аст, ки кас мехоҳад онро бо талафоти камтар паси сар намояд. Бовар кун, инро гуфтан назар ба иҷро намудан осонтар аст. Аз чоҳ баромадан осон нест.

Ҳаёти Юсуф, пеш аз он ки ба роҳи дуруст дарояд, тамоман тоқатфарсо гашта буд. Аз боиси хиёнати бародарон ӯ ба ғулумӣ афтид. Дар вақти ғулумӣ бар зидди ӯ дасисае ба

амал оварда шуд ва дар натиҷа ӯ ба зиндон афтид. Юсуфро бародарон бераҳмона заданд, ба ӯ хиёнат карданд ва фурӯхтанд. Агар гӯем, ки бо ӯ бад муомила намуданд, пас мо ҳеҷ чиз нагуфтаем. Ба ӯ ваъдаҳо медоданд ва ҳамон замон ваъдашилофӣ мекарданд, тӯхфаҳо медоданд ва фавран гашта мегирифтанд. Агар азобҳои маънавиро ба маҳалли ботлоқӣ монанд кунем, Юсуф дар Эверглейдс* ба ҳабси якумрӣ маҳкум шуда буд.

Аммо ба ҳар ҳол ӯ таслим шуданӣ набуд. Талхӣ дар дили ӯ ҳеҷ гоҳ зоҳир намегардид. Хашм ҳеҷ гоҳ ба варами бадсифат табдил намеёфт. Дилаш саҳт намешуд, ва ӯ часоратро аз даст намедод. Юсуф на танҳо зинда монд, балки хеле пешрафт кард. Ба монанди кураи бо гелий пуркардашуда, ӯ дар мақом ва мартаба торафт болотар мерафт. Дарбории фиръавн ӯро мудирӣ хоҷагии худ таъйин намуд. Зиндонбон ӯро сардори ҳамаи зиндонӣ таъйин кард. Ҳокими олии Миср, фиръавн ӯро сарвазир таъйин намуд. Дар охири ҳаёт Юсуф дар кишвари тавонотарини ҷаҳон мақоми дуумро ишғол менамуд. Ва изҳорот дар бораи он ки ӯ ҳамзамононашро аз гуруснагӣ наҷот дод, тамоман муболиға нест. Биёед мебинем, ки резюмеи ӯ чӣ гуна мебуд.

ЮСУФ,
ПИСАРИ ЯЪҚУБ,
ДОНИШГОҲИ «ЗАРБАҲОИ
БЕРАҲМОНАИ ТАҚДИР»-РО
БО БАҲОҲОИ АЪЛО ХАТМ НАМУДААСТ,
ДИРЕКТОРИ ГЕНЕРАЛИИ КОРПОРАТСИЯИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ «НАҶОТИ ИНСОНИЯТ»,
ХЕЛЕ ПЕШРАФТ КАРДААСТ.

---

* Эверглейдс — парки калони милли дар ҷануби Флорида (ИМА), ки дар ботлоқзорҳо ва алафзорҳои тропикӣ ҷойгир буда, “дарёи алафзор” ном гирифтааст. — *Дар ин ҷо ва дар давоми китоб ҳамаи поварақҳо ба тарҷумон тааллуқ доранд.*

Чӣ тавр? Чӣ тавр ӯ, дар маркази воқеаҳои фоҷиавӣ буда, ба муваффақият ноил шуд? Тахмину фаразияҳо пеш овардан чӣ лозим?! Бист сол пас аз он вақте ки Юсуф ба чоҳ афтид, нақшҳои ӯ ва бародаронаш комилан дигаргун шуданд: Юсуф баландмартаба гардид, дар ҳоле ки ба бародаронаш гуруснагӣ таҳдид мекард. Онҳо аз тарс ларзида назди Юсуф омаданд, зеро интизори он буданд, ки ӯ аз онҳо қасос мегирад — онҳоро ба чоҳе ки худашон канда буданд, мепартоянд. Аммо Юсуф бо онҳо чунин накард. Аз муомилаи ӯ бо бародаронаш мо мебинем, ки чӣ чиз ин шахсро таҳрик меод.

Шумо дар ҳақи ман қасди бад доштед, вале Худо онро ба некӯӣ гардонид, то коре кунад, ки мардуми зиёдро зинда нигоҳ дорад...

Ҳас. 50.20

Дар дастони Худо қасди бад ба некӣ табдил меёбад.

Юсуф худро ба ин вақда вобаста намуд ва то охир ба он вафодор буд. Аммо азобхоеро, ки ба сари ӯ омада буданд, саҳл шуморидан даркор нест. Ва саҳл шуморидан имкон ҳам надорад. Қариб ҳар як саҳифаи тарҷумаи ҳоли ӯ доғҳои хун ва пайҳои ашқоро дорад. Дили Юсуфро тегаҳои харсангҳои бисёр хиёнатҳо хуншор карда буданд, аммо Худо гаштаву баргашта чароҳатҳои ӯро шифо мебахшид. Либоси даридаи ӯ ба пӯшокҳои шоҳона табдил ёфтанд, чоҳи чуқур — ба қасри шоҳона. Оилаи барҳамхӯрда муттаҳид гардид. Ҳатто худӣ зӯрварӣ, ки ба нобуд кардани ходими Худо нигаронида шуда буд, ба нафъи ӯ хизмат намуд.

Юсуф ба бародаронаш «шумо дар ҳақи ман қасди бад доштед» гуфта, феълро истифода бурд, ки маънои аслияш «бофтан»¹ аст. «Шумо қасди бад бофтед, — гуфт ӯ, — аммо Худо онро ба некӣ аз нав бофт».

Худои мо Бофандаи олидараҷа аст. Ӯ ресмон мересад ва аз онҳо матоъҳои сернақшу нигор мебофад. Ӯ аз ҷан-

даҳо махмал мебофад, аз азобҳо ҳаловатҳоро мебофад. Ресмонҳои ҳамаи тақдирҳои одамиро Ӯ дар дастони Худ нигоҳ медорад. Ҳама чиз ба ӯ тобеъ аст: подшоҳон, ҳокимони мустабид, иқлими замин, ва сохти молекулавию модаҳо. Дар дастгоҳи бофандагии таърих моку аз байни тору пуд — наслҳо ва халқҳо — мегузарад, ва дар натиҷа матои раванди таърих пайдо мешавад. Иблис низ нақшу нигори худро мебофад, аммо дасти Худо ин нақшу нигорро пурра аз нав бофта метавонад.

Ва боз Худои мо Бинокори олидараҷа аст. Ин аз худи ҳамон суханони Юсуф бармеояд: «...вале Худо онро ба некӯӣ гардонид, *то коре кунад...*»² Калимаи иброние ки ин ҷо чун «кунад» тарҷума шудааст, истилоҳи бинокорӣ аст³, ки мақсади сохтмонро ё худи объекти сохташударо ифода мекунад, ба монанди он объектҳои сохташуда, ки ман ҳар сахарӣ аз назди онҳо гузашта меравам. Дар наздикии хонаи ман дар иёлати Техас бинокорон эстакадаро таъмир карда истодаанд. Аз се хати ҳаракат яктоаш мондааст, ва ман ҳангоми рафтуромади ҳаррӯза дар ин роҳ хеле асабонӣ мешавам. Ибтидои таъмири ин эстакадаи бадбахт, чун таърихи инсоният, дар умқи асрҳо нопадид мешавад, ва тамоми ин муддат сахар то бегоҳӣ дар болои сар милҳои кранҳои манорадор дар чунбишу ҳаракат мебошанд. Коргарон аломатҳои роҳро нишон медиханд, бо бел кор мекунанд, ва якчанд миллион ронандагон норозиёна ғур-ғур мекунанд. Дар ҳадди ақалл, ман ғур-ғур мекунам: «*Ин то кай давом мекарда бошад?*»

Аммо муносибати ҳамсоҳҳои ман ба ин корҳои сохтмонӣ тамоман дигар аст. Ин ҳамсарон муҳандисони роҳсоз мебошанд, ва дар Вазорати нақлиёт кор мекунанд. Ва чун ҳамаи иштирокчиёни ҳаракат дар роҳ, онҳо дар худи ҳамон танбаҳои мошинҳо меистанд ва бо зарурати истифодаи роҳҳои дародавр муросо мекунанд, аммо бо пурсабрии бештар. Чаро? Онҳо мушкилотеро, ки дар

рафти амалӣ намудани ин лоиҳаи миқёсаш калон ногузир мебошанд, мефаҳманд. «Ҳа, сохтмон як муддат давом мекунад, — мегӯянд онҳо дар ҷавоби суханони норозииёнаи ман, — аммо онҳо дар мӯҳлати даркорӣ ба охир мерасанд. Ташвиш нақашед». Онҳо нақшаи бозсозии роҳро бо чашмони худ дидаанд.

Қиссаҳоеро ба монанди он чи бо Юсуф рӯй дод, нақл намуда, Худо ба мо имкон медиҳад, ки ба нақшаҳои ӯ нигарем. Метарсам, ки ғайр аз бетартибии даҳшатовар, мо дар он ҳеч чизи дигарро намебинем! Бародарон Юсуфро чун як чизи нодаркор ба чоҳ партофтанд. Магар ин интиҳоби табиӣ нест? Дар ҳама ҷо гуруснагӣ, низоъҳо ва ҷидолҳои оилавӣ ба назар мерасанд, чун хиштҳо ва халтаҳои холии сементи дар майдони сохтмон бетатибона партофташуда. Нақшаи иблис шум ва одӣ буд: нобуд кардани оилаи Иброҳим, ва бо ҳамин нобуд намудани насли ӯ — Исои Масеҳ. Чунин ба назар мерасид, ки ҳамаи мавҷудоти дӯзах писарони Яъқубро ҳадафи худ қарор додаанд.

Аммо нигаред, ки Бинокори мо то ҷӣ андоза мутахассис аст! Ӯ тӯдаҳои ифлосҳои сохтмонро яктарафа мекунад ва ба иншооти бинокардаистодаш устуворӣ медиҳад ва тахтаҳои қафасаро бо болтҳо мустаҳкам менамояд, то даме ки ҳарчу марҷ аз Ҳас. 37:24 («[Онҳо] ӯро гирифта, дар чоҳ афканданд») ба тантана дар Ҳас. 50:20 табдил ёбад («...то коре кунад, ки мардуми зиёдро зинда нигоҳ дорад...»).

Ҳамин тарик, Худо Бофанда ва Бинокори олидараҷа аст! Ӯ хатоҳои пештараи Юсуфро ислоҳ намуд. Наход Ӯ хатоҳои туро низ ислоҳ накунад?

Ту инро паси сар карда метавонӣ. Агарчи ту метарсӣ, ки наметавонӣ. Ҳама метарсанд. Мо метарсем, ки рӯҳафтодагӣ ҳеч гоҳ намегузарад, ашкҳо ҳеч гоҳ ба охир намерасанд, азобҳо ҳеч гоҳ қатъ намегарданд. Бо хости бародарони хашмигини худ ба чоҳ афтода, ҳар кадоми мо ба худ чунин савол медиҳад: «*Оё ин осмони тира ягон вақт боз*

нилгун мешавад? Оё бори гароне ки маро ба замин ҳам кардааст, ягон вақт сабуктар мешавад?» Мо ҳис мекунем, ки ба роҳи сарбаста даромадаем, ба дом гирифта шудаем, маҳкам мондаем, ба нокомӣ маҳкум шудаем. Оё мо ягон вақт аз ин чоҳ берун баромада метавонем?

Ҳа! Раҳой дар Китоби Муқаддас ба ҳамон андоза муқаррарӣ аст, ки мусиқии чаз ҳангоми роҳпаймоии идонаи Марди Гра* — чашни гӯшкаркунанда, ки дар дар ҳама чо чун фонтан фаввора мезанад.

Чоҳи шерон барои Дониёл, зиндон барои Петрус, шиками наҳанг барои Юнус, Ҷолиёт барои Довуд, баҳри пурталотум барои шогирдони Исо, бемории шифонопазир барои махавиён, шубҳаҳо барои Тумо, қабр барои Лаззор ва завлонаҳо барои ҳавворӣ Павлус... Худо моро аз ҳамаи ин озмоишҳо мегузаронад. *Аз байни* баҳри Қулзум бар хушкӣ (ниг.: Хур. 14:22), *ба воситаи* биёбон (ниг.: Хур. 29:5), *аз байни* водии сояи марг (ниг.: Заб. 22:4) ва ба воситаи обҳои азим (ниг.: Заб. 76:20). Калимаҳои «аз», «аз байни», «аз миёни», «ба воситаи» барои Худо дӯстдошта мебошанд:

Вақте ки аз обҳо бигзарӣ, Ман бо ту хоҳам буд, ва аз наҳрҳо бигзарӣ, онҳо туро ғарқ нахоҳад кард; вақте ки аз миёни оташ қадамгузор шавӣ, нахоҳӣ сӯхт, ва аланга туро нахоҳад сӯзонид.

Иш. 43:2; курсиви ман. — М. Л.

Ҳа, *дарднок хоҳад буд*. Гумон мекунӣ, ки дигар гирия кардан ё курси навбатии химиотерапияро гузаштан лозим намояд? Гумон намекунам. Оё оиладорӣ бадбахтонаи ту баногоҳ хушбахтона мешавад? Аз эҳтимол дур аст. Гумон

---

* Марди Гра (*фр.* Mardi gras, айнан сешанбеи равғанӣ) — сешанбеи пеш аз чоршанбеи Хокистарӣ — ибтидои рӯзи католикҳо, иде ки ба охир расидани ҳафт «рӯзи равғанӣ»-ро ифода мекунад.

мекунӣ, ки роҳи қабристонро барои ҳамеша фаромӯш мекунӣ? Афсӯс, ки не. Умед дорӣ, ки Худо туро аз зарурати муборизаи ҳаррӯза раҳо менамояд, ва қувваи беандозаи рӯхонӣ медиҳад? На дар ин зиндагӣ. Аммо Ё ӯҳдадор мешавад, ки азобҳои туро чунон аз нав бофад, ки ҳеҷ як ашки рехтаат беҳуда набошад.

Аммо *сабру тоқат кардан* лозим меояд. Юсуф 17-сола буд, ҳангоме ки бародарон ӯро аз сари худ соқит карданд, ва дар ҳадди ақалл 37-сола буд, ҳангоме ки онҳоро аз нав дид. Боз як-ду сол гузашт, пеш аз он ки ӯ бо падараш вохӯрд.⁴ Гоҳо Худо шитоб намекунад: саду бист сол барои ба тӯфон тайёр кардани Нӯҳ, ҳаштод сол барои ба хизмат тайёр кардани Мусо. Худо Довуди ҷавонро ба ишғол намудани тахти подшоҳӣ даъват намуд, аммо бо кадом як сабаб ба кори ҷӯпонӣ баргардонд. Павлусро ба хизматгузориҳои ҳавворигӣ даъват намуд, аммо ҳамон замон ӯро се сол дар Арабистон нигоҳ дошт. Исо дар рӯи замин сӣ сол зиндагӣ кард, пеш аз он ки ба бунёд намудани чизи аз мизи ошхона муҳимтар сар кард. Ба Худо чӣ қадар вақт даркор мешавад, то ки гузаштаи туро ба тартиб оварад? Ин раванд муддате давом хоҳад кард. Ва албатта, на якчанд дақиқа, балки шояд тамоми умр.

Худо ин мусибатро ба нафъи ту мегардонад. Ҳамаи он чи мову ту мебинем, — ҳарчу марчи маҳз аст. Аммо Худо имконияти олидараҷаи тарбия кардан, омӯзондан ва имтиҳон намудани сарвазири ояндаро мебинад. Мо зиндонро мебинем — Худо кӯраи хиштпазиро мебинад. Мо гуруснагиро мебинем — Худо имкониятро барои маҳалли зисти худро иваз кардани оилаи интихобкардааш мебинад. Мо ин маҳалро Миср меномем — Худо онро маҳбусии пешгирикунанда меномад, ки фарзандони Яъқубро аз таъсири бутпарастонаи Канъон ҳифз менамояд ва имкон медиҳад, ки аҳли оила дар муҳити осоиш ва осудагӣ афзун ва сершумор гарданд. Мо дасисаҳо ва найрангҳои иблисро

мебинем — Худо ин субъектро ноилоҷ монда ва занҷир-бандшуда мебинад.

Иҷозат деҳ аниқтар фаҳмонам. Ҳозир ту версияи ҳозиразамони Юсуф ҳастӣ. Дар шахси ту Худо иблисро ба майдон металабад. Дар дили ту ҳиссаҷае аз Худо ҳаст, як чизи олидараҷа ва муқаддас, ки ҷаҳон ба он хеле эҳтиёҷ дорад: хирад, некӯӣ, атоҳо ва истеъдодҳо. Агар иблис туро аз саф бароварда тавонад, пас чунин ҳисоб кун, ки як башоратдиҳанда кам шудааст.

Қиссаи Юсуф барои он дар Китоби Муқаддас ҷой дода шудааст, ки ба Худое ки аз ҷама гуна бадӣ болотар аст, боварӣ карданро омӯзем. Худо — Бофанда ва Бинокори олидараҷа — зарареро, ки иблис мерасонад, ба нафъи мо мегардонад. Юсуф аввалин шуда ба мо маълум намуд, ки дар ҷоҳ будан ҳеч хубӣ надорад. Аммо оё аз даруни ҷоҳи бадбӯӣ боз ягон хел ваҳӣ баровардан мумкин аст? Албатта! Ҷоҳ моро водор мекунад, ки чашмонамонро ба осмон равона кунем. Бо умеди он ки Касе аз он ҷо *назди мо ба поён* мефарояд ва дасташро дароз мекунад. Худо ба Юсуф дасташро дароз намуд. Дар вақти даркорӣ ӯ ба таври даркорӣ барои ту низ ҳамон корро мекунад.

БОБИ 2

БА МИСР ПОЁН ФАРОМАДАН

Ноҳушиҳои Юсуф баробари даҳон кушодани ӯ сар шуданд. Дар яке аз саҳариҳо, ҳангоми наҳорӣ ӯ он чиро, ки дар хоб дида буд, бо тамоми тафсилоти дилгиркунанда нақл намуд. Ӯ бандҳои даврашакл гузошташудаи гандумро дид. Ҳар як банди гандум номи яке аз бародарони ӯро дошт: Реубен, Қод, Левӣ, Забулун, Яҳудо... Дар маркази давра як банди гандум буд — банди Юсуф. Азбаки дар хоб ягона банди рост истода банди ӯ буд, аз ин суҳанон чӣ хулосае бармеояд? Шумо, бародарон, ба ман таъзим намоед.

Наход Юсуф гумон мекард, ки инро шунида, бародарон ба вачд меоянд? Оё ба аломати таҳсин ба китфаш тап-тап зада, чунин мегӯянд: «Мо бо майли том дар назди ту ба зону меистем, додараки азизи мо!» Аммо бо кадом як сабаб онҳо хурсанд нашуданд ва ҳашми худро базӯр нигоҳ дошта, ба ӯ фармуданд, ки агар лату кӯб шудан нахоҳад, берун равад.

Юсуф чунин муносибати бародаронро нафаҳмид ва дафъаи дигар боз як хобашро нақл намуд. Акнун ба ҷои бандҳои гандум ситораҳо, офтоб ва моҳ буданд. Ситораҳо бародаронро ифода мекарданд. Офтоб ва моҳ рамзи пада-

ри Юсуф ва модари вафоткардааш буданд. Чун дар мавриди бандҳои гандум, ҳамаи ситораҳо ва сайёраҳои осмон ба Юсуф таъзим намуданд. Ба Юсуф! Ба ин майдайки ношуд, ки либоси рангоранг дорад, ва дар ҳаёташ аз қошук вазнинтар чизеро набардоштааст. Магар бародарон бояд ба ӯ таъзим намоянд? Албатта, Юсуф бояд даҳони худро маҳкам нигоҳ медошт.

Эҳтимол, маҳз ин фикр ба сари ӯ омад, хангоме ӯро ба чоҳи беоб партофтанд. Зориву илтиҷоҳо ҳеҷ натиҷа набахшиданд. Бародарон, ки аз фурсат истифода бурда, ӯро дастگیر карданд, азми қавӣ доштанд, ки ин сергапи дилбазанро барои ҳамеша ба хомӯшӣ маҷбур кунанд.

Ҳамин вақт ба гӯши Юсуфи дар қаъри чоҳ ба ҳам печида садоҳои наве расиданд — ғичирроси ароба ва хур-хур кардани шутуре, ҳатто ду шутур. Акнун ӯ овозҳои ношиносро шунид. Ачнабиён. Дар гуфтугӯи онҳо бо бародарон лаҳни бегона баръало маълум буд. Юсуф саъй намуд шунавад, ки онҳо дар бораи чӣ гап мезананд.

— Мо ӯро ба шумо мефурӯшем...

— Ба чанд пул?

— Дар ивази шутурҳои шумо...

Юсуф ба боло нигарист ва сарҳои шахсони ношиносро дид, ки кунҷковона ба чоҳ менигаристанд.

Баъд яке аз бародаронро бо банд поён фароварданд. Ӯ бо ҳар ду даст Юсуфро гирифт, ва бародарон зӯр зада ҳар дуи онҳоро аз чоҳ берун бароварданд.

Точирон Юсуфро сар то по аз назар гузаронданд. Онҳо ба даҳони ӯ даст андохта, дандонҳои ӯро ҳисоб карданд. Дастон ва китфонашро даст-даст карда диданд, ки ӯ то чӣ андоза сермушак аст. Бародарон тоҷиронро ба сифатнокии «мол» бовар кунондани шуда, гуфтанд: «Ана дидед, тамоман чарбу надорад, ҳамааш мушак. Ӯ чун барзагов қавӣ аст, ва аз саҳар то шом бе истироҳат кор карда метавонад».

Точирон дуртар истода андаке маслиҳат карданд, ва ҳангоме ки ба бародарон дар бораи қарори худ гуфтанд, Юсуф ниҳоят фаҳмид, ки чӣ воқеа аст.

— Дарҳол бас кунед! Истед! Бас аст! Охир, ман бародари шумоям! Шумо маро фурӯхта наметавонед!

Бародарон чизе нагуфта, ӯро тела доданд ва ба савдо шуруъ намуданд:

— Шумо чанд пул доданӣ ҳастед?

— Мо тайёрем даҳ танга диҳем.

— Шумо чиҳо мегӯед? Нархи ӯ аз сӣ танга камтар нест.

— Понздаҳ танга медиҳем ва ягон танга ҳам зиёдтар не.

— Бисту панҷ.

— Бист танга, ва ин пешниҳоди охирини мост.

Бародарон тангаҳоро ҳисоб карданд ва либоси рангоранги ӯро аз танаш кашида гирифта, дур шуданд. Юсуф ба зону истода, аз пайи онҳо зориву фиғон мекард. Ба доду фарёди ӯ аҳамият надода, точирон ба гардани ӯ ҳалқадавакро андохтанд ва нӯги дигари ресмонро ба ароба бастанд. Асири гирёну нолон маҷбур буд аз пайи соҳибонаш равона шавад. Ӯ аз пайи шутурҳои лоғар ва аробаи ғичирросзананда қадам зада, бори охир ба тарафи бародаронаш, ки дур шуда, қариб дар паси хатти уфуқ ғойб шуда буданд, нигоҳ кард.

— Ёрӣ диҳед!

Ҳеч яке аз бародарон ба ақиб нигоҳ накард.

«Бародаронаш... Юсуфро ба исмоилиён ба бист сиккаи нуқра фурӯхтанд; ва Юсуфро ба Миср бурданд» (Ҳас. 37:27–28).

Ба Миср фуруд омадан. Ҳамагӣ якчанд соат пеш ба ҳаёти Юсуф ҳасад бурдан мумкин буд. Ӯ либоси зебо ва гӯшаи бароҳате дар хонаи падар дошт. Ӯ дар хоб дид, ки бародарон ва падараш ӯро эҳтиром хоҳанд кард. Аммо касе ки баланд парвоз мекунад, саҳт меғалтад, ва ҳаёти Юсуф рӯ ба таназзул овард. Бародарон ӯро ба чоҳи беоб партофтанд,

ба ӯ хиёнат карданд ва ӯро фурӯхтанд. Акнун ӯ ба Миср равона буд.

Ӯ аз ҳама чиз маҳрум шуд: ном, имтиёзҳо, мақом. Ҳамаи он чи ӯ дошт, ва ҳамаи он чи ӯ ягон вақт ба даст овардани буд, бе ному нишон ғайб зад. Аз байн рафт. Гӯё бод бурда бошад.

Оё ин ба ту ягон чизро ёдрас намекунад?

Ҳангоме ки ту парешонҳолу рӯҳафтода будӣ; хангоме ки дар кисаат тангае ҳам набуд, хангоме ки чун моҳии гирифтورشуда талваса мекардӣ; хангоме ки дилат пур аз дарду алам буд... хангоме ки дар пеш туро ҳеҷ чиз интизор набуд... ғайр аз роҳ ба сӯи Миср.

Ҳаёт гоҳо моро пешпо медиҳад.

Юсуф ба Миср бе ҳеҷ чиз омад. Чунон ки мегӯянд, бе як тини зард. Номи неки ӯ низ акнун арзише надошт. Робитаҳои хешовандии ӯ бефоида буданд, малакаҳои касбӣ — манфур.¹ Созандагони аҳромҳо, ки ришҳояшонро пок-покиза тарошида буданд, аз «бадавиён»-и ришдор ва мӯйдароз канорачӯӣ мекарданд.

Ӯ на тавсияномаҳо дошт, то ки дар макони нав чойгир шавад, на касбу кори даркорӣ, то ки ба кор дарояд, на имконияти таъя кардан ба дастгирии аҳли оила. Юсуф аз ҳама чиз маҳрум шуд, ғайр аз як чиз: вафодорӣ ба таъиноти худ.

Ин хобҳои аҷиб ҷавони яхудиро бовар кунонданд, ки Худо аз ӯ умеде дорад, агарчи Юсуф дилпуруна гуфта наметавонист, ки маҳз дар кадом соҳа. Ӯ тасаввуроте надошт, ки ӯро дар пеш чӣ интизор аст, аммо хобҳояш возеху равшан ба он ишора мекарданд, ки ӯ дар оилааш мақоми барҷаста хоҳад дошт. Онҳо барои Юсуф жилети начотдиҳанда шуданд, ки ба шарофати он, баъди барҳам хӯрдани ҳамаи умедҳо, ӯ ба қаъри фурӯ нарафт.

Вагарна факти зинда мондани ӯро чӣ гуна маънидод кардан мумкин аст? Дар Навиштаи Муқаддас оид ба

тайёрии махсуси Юсуф ё лаёқатҳои барҷастаи дар вазъиятҳои ғавқулода зинда мондани ӯ чизе гуфта нашудааст. Бо вучуди ин, тақдири ӯ дар Китоби Муқаддас чун намунаи тақлид қаламдод шудааст.

Ин ҷавони ибрий аз оила, мақоми имтиёзнок ва ватан маҳрум шуда, ягон бор шубҳа накард, ки Худо ба ӯ сару коре дорад. Хастаҳолона сӯи Миср қадам зада, ӯ чунин андешаронӣ мекард: *«Не, чунин буда наметавонад, ки ин бо ҳеч чиз анҷом ёбад. Худо барои ман як чизи хуберо тайёр кардааст»*. Бо завлонаҳои вазнин занҷирбанд шуда, ӯ ба худ мегуфт: *«Не, Худо барои ман чунин тақдирро омода накардааст»*. Ба шаҳри бегона, назди аҷнабиёни риштарошида, ки ба забони нофаҳмо гап мезанданд, омада, Юсуф ба худ гуфт: *«Худо маро барои амалҳои бузург даъват намудааст»*.

Ҳа, Худо барои Юсуф ояндаи бузургеро омода намуда буд, ва ҷавон ба ин боварӣ дошт.

Оё ту ба таъйиноти илоҳӣ барои ҳаёти худ боварӣ дорӣ?

Зиёда аз чил сол хизмати шубониро ба ҷо оварда, ман гуфта метавонам, ки дар давоми солҳои зиёд қиссаҳои зиёдеро чун қиссаи Юсуф шунидаам, ва бисёри он наққунандагон кайҳо дар Миср «сокин» шудаанд. Фочиаҳо, ноумедӣ, рӯҳафтадагӣ... Саволе ки ман дар чунин мавридҳо медиҳам, кайҳо одатӣ шудааст. Агар ману ту бо ҳам кофе нӯшида, сӯҳбат мекардем, дар лаҳзаи авҷ ман худро сӯи ту пеш бурда, дар болои миз ҳам шуда, рост ба чашмонат нигариста, мепурсидам: «Оё он чиро, ки аз даст додан ғайриимкон аст, дар ёд дорӣ?» Ҳа, мушкिलоте ки ба сарат омадаанд, туро аз бисёр чизҳо маҳрум намудаанд. Ҳамдардии маро қабул намо. Аммо ту чизе дорӣ, ки ҳеч гуна бадбахтиҳо туро аз он маҳрум карда наметавонанд: ин таъйиноти ту аст. Шояд, вақти он аст, ки дар бораи ин гуфтугӯ кунем?

Ту фарзанди Худо ҳастӣ. Парвардигор туро пешакӣ шинохт, пешакӣ интиҳоб намуд. «На шумо Маро интиҳоб

кардаед, балки Ман шуморо интихоб кардаам ва шуморо таъйин кардам, ки шумо биравед ва мева оваред...» (Юх. 15:16). Дар ин зиндагӣ ту пеш аз ҳама фарзанди Худо мебошӣ, ва фақат пас аз ин ту гӯштфурӯш, нонпаз, дуредгар, мард ё зан, сокини Осиё ё Африқо ҳастӣ. Шояд, ту худро дублёр ё бозингари эҳтиётӣ меҳисобӣ? Бехуда! Парвардигор аз аввал маҳз туро интихоб намудааст.

Агарчи дар зиндагӣ дигар хел ҳам мешавад. Боре як дақиқа пеш аз он ки ман ба маросими ақди никоҳ шурӯъ намоям, домод ҳам шуда ба гӯши ман пичиррос зад:

— Умуман ман мехостам, ки маросими ақди никоҳро коҳини дигар ба ҷо оварад.

— Ҳамин тавр?

— Ҳа, аммо ӯ банд буд.

— Афсӯс!

— Ташаккур, ки ӯро иваз намудед.

— Ҳамеша ба хизмат ҳозирам.

Ба фикрам, дар шаҳодатномаи ақди никоҳи онҳо ман дар рӯ ба рӯи номи худ «и.в.» навишта метавонистам — ичрокунандаи вазифа.

Аммо ту ҳеҷ гоҳ аз Худо чунин суханонро намешунавӣ. Ӯ маҳз туро интихоб намудааст. Ва на аз он сабаб, ки вазифадор ё мачбур буд чунин кунад — Ӯ туро бо хости Худ интихоб намуд. Ту интихоби озод, бошуурона ва ихтиёрии Ӯ ҳастӣ. Дар музоядае ки лоти ту гузошта шуда буд, Парвардигор бо овози баланд изҳор намуд: «Ин фарзанди ман аст». Ва туро «бо Хуни гаронбаҳои Масех, ҳамчун барраи беайб ва пок» бозхарид намуд (1 Пет. 1:19). Ту фарзанди Худо ҳастӣ.

Ин факти тағйирнопазир аст, ки *муҳлати кӯҳнашавӣ* надорад.

Ба катибаҳои болои қабрҳо бовар накун — онҳо дурӯғ мегӯянд. Магар арзишнокии ҳаёти ту бо хатчае дар байни ду сана дар болои тахтасанги болои қабр маҳдуд мешавад?

«...агар хонаи заминии мо, ин хайма, хароб шавад, мо иморате аз ҷониби Худо дорем, хонаи бо дасти одамон сохта нашудаи абадӣ, ки дар осмон аст» (2 Қӯр. 5:1). Худро бо чаҳорчӯбаҳои замони маҳдуд нақун. Азобхоят, бар хилофи худӣ ту, абадӣ нестанд.

Худо Аданро эҳе менамояд. Ў то ҳол дар Боғ кор карда истодааст, ки дар он Одамҳо ва Ҳаввоҳои ба сурат ва шабоҳати Ў дигаргуншуда аз муҳаббати Ў ҳаловат хоҳанд бурд, бо ҳамдигар, бо наботот ва ҳайвонот дар осоиши комил хоҳанд буд. Ҳамроҳи Ў мо бар кишварҳо ва халқҳо ҳукмронӣ хоҳем кард. «...Агар тоқат оварем, бо Ў подшоҳӣ хоҳем кард...» (2 Тим. 2:12).

Ин ваъдаро қабул намо. Онро аз даст надех. Онро дар лавҳи дили худ сабт намо. Ва ҳангоме ба ту чунин мето-бад, ки обҳои бадбахтиҳо аз сарат боло шудаанд, ба ёд овар, ки ин тавр нест. Таъйиноти пешакии ту чун пештара бо туст.

Падари ман бо роҳ сӯи Миср шинос аст, аммо ўро на оилааш, балки саломатӣ ба ҳолати ногувор гузошт. Ў ва модарам пул пасандоз мекарданд ва нақшаҳо мекашиданд, ки ҳамин ки ў ба нафақа барояд, бо трейлери худ тамоми паркҳои миллии Амрико ро сайр мекунад. Ҳангоме ки то амалӣ шудани орзуяшон андаке монда буд, падарам ба бемории склерози канории амиотрофӣ гирифтор шуд. Ин бемории илочнопазири дегенеративии системаи марказии асаб аст, ки боиси фалачшавӣ ва аз кор мондани мушакҳо мегардад. Баъди якчанд моҳ ў аллакай мустақилона хӯрок хӯрдан, либос пӯшидан ва шустушӯй кардан наметавонист. Ҷаҳони одатӣ дар пеши назараш барҳам хӯрд.

Он вақт ману занам ба сафари миссионерӣ ба Бразилия тайёрӣ мидедем. Бемории падарамро фаҳмида, ман ба занам пешниҳод намудам, ки сафарро мавқуф гузорем. Ман чӣ тавр сафар карда метавонистам, дар ҳоле ки шахси наздикам дар арафаи марг буд? Ман ҳамон замон дар бораи

ин қарори худ ба падарам хабар додам. Дарҳол аз ҷониби ӯ ҷавоб омад. Умуман падарам ба жанри номанависӣ муҳаббати зиёд надошт, аммо ин дафъа номаи ӯ дар чор саҳифа навишта шуда буд ва дар байни суҳанони дигар ин насихатро дар бар мегирифт:

Дар хусуси бемории ман ва ба Рио рафтани шумоён. Дар ин ҷо ҳама чиз хеле одӣ аст, ва ман бе ҳеҷ шакку шубҳа ба шумо мегӯям: «*Биравед*»... Ман на аз вохӯрӣ бо марг метарсам, на аз абадиат... бинобар ин дар хусуси ман ташвиш нақашед. *Биравед*. Худовандамонро шод намоед.

Падарам қариб аз ҳама чиз маҳрум шуда буд: саломатӣ, истироҳат дар вақти нафақахӯрӣ, имконияти муошират бо фарзандон, набераҳо ва ҳамсари дӯстдоштааш. Талафот беҳад зиёд буд, аммо фарогир не. «Падар, — пурсида метавонистам ман аз ӯ, — оё он чиро, ки аз даст додан ғайриимкон аст, дар ёд дорӣ?» Таъйиноти Худо чун пештара дили ӯро гарм мекард.

Дар роҳ ба сӯи Миср қадам зада, бисёр вақт мо онро фаромӯш мекунем! Канорҳои ин роҳи ғамангез пур аз таъйиноти фаромӯшшуда ва ҳатто партофташуда аст. Мо худро дар партави фоҷиае ки ба сарамон омадааст, мебинем («Занам маро тарк кардааст, ман нашъаманд ҳастам, хонахароб шудаам, маъюб ҳастам, афту андомам пур аз пайҳои захм аст»), ва аз ҳамин сабаб бо умеди хурдакаки назарногир қаноат мекунем: пул ба даст овардан, дӯстон пайдо намудан, обрӯ пайдо кардан, мушакхоро машқ додан ё ягон касро дӯст доштан, ҳар касеро ки бошад.

Илтиҷо мекунам, чунин хато содир накун! Оё, ба фикрат, ҳама чиз барбод рафтааст? Тамоман ин тавр нест, «Зеро ки бахшоишҳо ва даъвати Худо тағйирнопазир аст» (Рум. 11:29). Пас инро фаромӯш накун, ва аз ин ҳам беҳтар — доимо пеши назар овар.

Масалан, роҳбарияти корхонаатон дар хусуси ихти-сор намудани микдори коргарон эълон мекунад. Роҳбар туро ба кабинети худ даъват мекунад. Новобаста ба он ки маънидоди $\bar{u}$ чӣ гуна боназокат аст, аз кор холӣ кардан аз кор холӣ кардан аст. Ва инак ту аллакай чизҳоятро ғундошта, мизи кориро холӣ мекуни. Шубҳаҳову тарс торафт афзунтар ва шиддатноктар мешаванд. «Пули суратҳисобҳоро аз кучо пардохт мекунам? Дар кучо кор ёфта метавонам?» Аз боиси тарс фикрҳои ту чигил мешаванд. Ногоҳ ту таъйиноти худро ба ёд меоварӣ: «Оё ман он чиро, ки аз даст додан зайришмкон аст, фаромӯш накардаам?»

«Як дақиқа. Ман ҳанӯз ҳам фарзанди Худо ҳастам. Ва ба ман ояндаи хеле хуб ваъда карда шудааст. Ин рӯзҳои сиёҳ чун дуд пароканда мешаванд, Мушилот дер ё зуд аз байн мераванд. Худованд аз кор маҳрум шуданамро ба нафъи ман мегардонад. Ман фидокорона меҳнат мекунам, ва новобаста ба он ки чӣ рӯй медиҳад, аз Худо умедамро намеканам».

Чӣ хел дилпазир! Ту ҳозиракак аз нав ба таъйиноти худ боварӣ пайдо намудӣ!

Боз як намунаи дигар. Шаҳси дӯстдоштаат номзадии шуморо бекор кард. Ҳамин ки $\bar{u}$ бо духтари дигар шинос шуд, ваъдаҳои вафодории $\bar{u}$ ҳамроҳи пешниҳоди оиладоршавӣ аз байн рафтанд. Хиёнаткор. Палид. Нобакор. Ту ҳис мекуни, ки туро ба чоҳ партофтаанд, чунон ки Юсуфро партофта буданд. Аммо ту, чун Юсуф, ноумед наместавӣ, балки қарор медиҳӣ ба нақшаи Худо барои ҳаётат бо диққат нигоҳ кунӣ. Дар чунин вазъият ин хеле душвор аст, зеро лозим меояд бо васвасаи қасос гирифтан аз озордиҳанда мубориза барӣ. Васвасаро паси сар карда, ту дар бораи таъйиноти худ фикр кардан мегирӣ. «Ман фарзанди Худо ҳастам. Ва ба ман ояндаи хеле хуб ваъда карда шудааст... ва дили шикастаи ман ба ин монеш шуда наметаво-

над. Бар хилофи шахсе ки ба ман хиёнат намуд, Худо ҳеҷ гоҳ ваъдахилофӣ намекунад».

Ғалабаи навбатии Худо.

Дар Миср низ зинда мондан мумкин аст, агар ба даъвати Худо “ҳа” гӯед

Пас аз вафоти падарам солҳои зиёд гузаштанд, ва инак, ман аз зане ки дар охири ҳаёти падарам бо ӯ вохӯрда буд, номае гирифтам. Чинчер ҳамагӣ шашсола буд, ҳангоме ки дар яке аз дарсҳои мактаби якшанбегӣ ба кӯдакон фармуда шуд, ки барои аъзоёни бемор ва барҷомондаи калисо варақаҳо бо дархостҳои саломатӣ тайёр кунанд. Духтарак аз коғазҳои ҳарранга варакаи бунафшранг тайёр намуда, бо аппликатсияҳо оро дод ва ба чаҳорчӯба гузошт. Дар қисми дохилии варақа ӯ чунин навишт: «Ман Шуморо дӯст медорам, аммо Худо Шуморо боз ҳам бештар дӯст медорад». Модараш пирог пухт, ва онҳо дукаса ба хабаргирии бемор рафтанд.

Падарам бистарӣ буд. Ҳаёти ӯ ба охир мерасид. Ӯ бекуват ва пурра фалаҷ шуда буд. Ӯ ханӯз дасташро чунбонида метавонист, аммо аз боиси беморӣ кафи дасташ кашиш хӯрда, бадшакл шуда буд.

Намедонам, ки ин чӣ гуна рӯй дод, аммо Чинчер муддате бо падарам дар танҳои буд ва ба ӯ саволе дод, ки танҳо аз даҳони кӯдаки шашсола баромада метавонист:

— Ту ба қарибӣ мемури?

Падарам ба дасти духтарак расида, аз ӯ хоҳиш намуд, ки назди ӯ ҳам шавад.

— Ҳа, ба қарибӣ. Кай? Намедонам. Чинчер аз падарам пурсид, ки оё ӯ аз мурдан наметарсад. — Не, охир, маро осмонҳо интизоранд, — гуфт падарам. — Ман дар он ҷо бо Падари Осмониям хоҳам буд. Ман тайёрам бо ӯ рӯ ба рӯ вохӯрам.

— Ҳамин вақт модарам бо модари духтарак баргаштанд. Чинчер ба хотир меоварад:

Волидони шуморо рӯҳбаланд карданӣ шуда, модарам кӯшиш мекард табассум намояд, аммо ман табассуми васеъ, ҳақиқӣ кардам, ва падари Шумо ҳамчунин табассум намуда, ба ман чашмакӣ зад.

Ман ҳамаи инро аз он сабаб ба шумо нақл карда истодаам, ки ман ва аҳли оилаам ба Кения сафар дорем. Мо мехоҳем ба халқе ки дар соҳили африқоии уқёнуси Ҳинд зиндагӣ мекунад, дар бораи Исо гап занем. Ман ҳанӯз ҳам барои фарзандонам метарсам, зеро дар бораи мушкilot ва беморихое ки моро интизоранд, бисёр шунидаам. Агар сухан дар бораи худи ман равад, ман аз мурдан наметарсам, зеро «бадтарин» чизе ки бо ман рӯй дода метавонад, «рӯ ба рӯ вохӯрдан бо Падари Осмониям» аст.

Падари шумо ба ман нишон дод, ки ҳаёти заминӣ фақат гузариш ба ченаки дигар аст, ва марг — эҳё мебошад.

Шахсе ки як пояш ба лаби гӯр расида буд, ҳангоми дар бораи марг фикр кардан ба духтараки хурдакак табассум намуд. Ё аз ҳама чизи ҷаҳон маҳрум шуда буд? Ин фақат ба назар чунин метобад. Дар охири роҳи ҳаёт падарам чун пештара чизеро дошт, ки аз даст додан ғайриимкон аст. Оё медонӣ, ба ту чӣ гуфтан мехоҳам? Ин ҳамаи он чи буд, ки ӯ дошт.

БОБИ 3

ТАНҲО, АММО ТАМОМАН ТАНҲО НЕ

Меланӣ Қаспер мегӯяд, ки писараш Купер бо табассум таваллуд шудааст, ва чуқурчаҳо дар рухсораҳои ӯ ҳеҷ гоҳ гум намешуданд. Ӯро маҳбуби ҳама буд, ӯро ҳама хеле дӯст медоштанд; се хоҳари калонӣ, волидон, бобоҳо ва бибиҳо, муаллимон ва дӯстон. Ӯ табассум кардан ва дӯст доштан метавонист. Падари ӯ Ҷей-Ҷей даъвои ғаразнокӣ накарда, писарашро кӯдаки идеалӣ меҳисобад.

Купер дар оилаи намунавӣ таваллуд шудааст — дар хонаи берун аз шаҳрии фермерҳои чӯяндаи Худо, ташнағони Масех, Ҷей-Ҷей ва Меланӣ, ки худро пурра ба чор фарзанди худ бахшидаанд. Ҷей-Ҷей ҳар як дақиқайи вақти холиро дар муошират бо писари ягонаи дӯстдоштааш мегузaronд. Аз ҳамин сабаб 17-уми июли соли 2009 онҳо ба баггӣ* савор шуда, ба сайр рафтанд. Умуман, онҳо якҷоя алаф даравиданӣ буданд, аммо барои алафдаравак шамъҳои афрӯзишро дигар кардан лозим шуд, ва то даме ки Меланӣ барои харидани шамъҳо ба шахр рафт, падару писар қарор доданд, ки раллӣ мегузaronанд. Онҳо борҳо ба чунин машғу-

---

* Баггӣ — мошини сабуки варзишии дорои имкониятҳои зиёди манёврунӣ, ки одатан дар мусобикаҳо дар маҳалли ноҳамвор истифода мешавад.

лият дода шуда буданд, дар роҳи хокӣ мошини варзишии худро чунон тез меронданд, ки шамол дар гӯшҳо хушток мекашид. Ҳамааш чун ҳарвақта буд: ҳамон роҳ ва ҳамон суръат, аммо ногоҳ дар ҷои тамоман ҳамвор багғӣ, ки онро Ҷей-Ҷей меронд ва Купери бо тасмаи бехатарӣ басташуда нишаста буд, як давр гашт — чаппа шуд.

Купер беҳуш шуд. Ҷей-Ҷей дарҳол ба ҳадамоти «911» занг зад, ва баъд ба Меланӣ занг зад. «Воқеаи нохуш рӯй дод, — гуфт ӯ ба занаш, — аз афташ, зинда мондани Купери мо аз эҳтимол дур аст». Соатҳои баъдина ба хоби даҳшатовари барои ҳар гуна падару модар бадтарин табдил ёфтанд: ёрии таъчилӣ, реаниматсия, гиряву фиғонҳо, шок. Ва ниҳоят, хабар: «Мутаассифона, писари шумо вафот кард». Ва инак Ҷей-Ҷей ва Меланӣ маҷбуранд бо қорҳои тасаввурнопазир машғул шаванд: тобут интиҳоб кунанд, маросими дафнро ташкил намоянд ва кӯшиш кунанд, ки ҳаёти минбаъдашонро бе писари дӯстдошташон тасаввур намоянд.

Онҳо муддате дар ҳолати қарахтӣ буданд. Пагоҳиҳо аз хоб хеста ва якдигарро оғӯш карда, онҳо ҳой-ҳой гиря мекарданд. Андаке худро ба даст гирифта, онҳо аз бистари хоб мебаромаданд ва ба ошёнаи якум назди аҳли оила ва дӯстон, ки онҳоро интизор буданд, мефаромаданд ва тамоми рӯз бемақсад дар хона қадам мезаданд, то даме ки боз вақти хоб фаро мерасид. Он гоҳ онҳо боз ба бистари хоб даромада, якдигарро ба оғӯш гирифта, то вақти ба хоби пурризтироб рафтани гиря мекарданд.

Ҷей-Ҷей ба ман иқроӣ шуд: «Дар ҷаҳон чунин китобе, чунин дастаи дастгирии психологӣ нест, ки касро ба ин гуна воқеаи мудҳиш тайёр кунад: дидани он ки писари панҷсолаатон дар дастатон мемирад... Мо медонем, ки ба қаъри ҷох афтодан ҷӣ маъно дорад».¹

Қаър. Қисми зиёди ҳаёти мо — агар на ҳамаи он — дар водихо ва ҳамвориҳо мегузарад, ва аҳён-аҳён ба чунин

куллаҳо, аз қабилӣ базми арӯсӣ, ба мақоми баланд таъйин шудан ё таваллуд шудани фарзанд мерасад. Асосан мо ҳаёти муназзам ва мураттаб ба сар мебарем: андаке барои фаро расидани навбати ба шаҳр бурдани ҳамсояҳо ғур-ғур мекунем, сари вақт эълomiaи андозро месупорем ва фикр мекунем, ки барои хӯроки шом чӣ пазем.

Аммо гоҳо ҷаҳони муқаррарии мо чаппагардон мешавад ва мо ба қаъри чоҳ меафтем. Чаппагардон шудани бағгии бо суръат ҳаракаткунанда, касод шудани бозори амволи ғайриманқул, натиҷаи мусбати анализи хун барои аниқ кардани онкомаркерҳо — ва, ҳанӯз ба худ наомада, мо аллакай дар қаъри чоҳ дароз кашидаем.

Барои Юсуф музоядаи ғуломон дар Миср чоҳ гардид. Савдо сар шуд. Ва дар ҳаёти кӯтоҳи худ ӯ бори дуҷум мавриди хариду фурӯш қарор гирифт. Ва писари дӯстдоштаи Яъқубро даст даст мекарданд, тафтиш мекарданд, ки оё шабушк дорад ё не, — хулоса, ҳаматарафа аз назар мегузаронданд, чунон ки ҳайвони кориро тафтиш мекунанд. Ниҳоят ӯро дарборӣ Путифараъ, сардори посбонони фиръавн харид. Юсуф забон в урфу одатҳои фарҳангии ин кишвари бегонаро намедонист. Ба ӯ лозим омад, ки хӯроки мазааш ғайримуқаррариро хӯрад, кори вазнинро ба ҷо оварад, ва шароити зисташро низ мусоид номидан душвор буд.

Аз ҳамин сабаб, саҳифаи боби навбатии қиссаи Юсуфро гардонда, ба нақли ғамангез дар бораи ҳолати барои ин асири бадбахт муқаррарӣ, аз қабилӣ ноумедии саҳт, хурӯҷҳои хашму ғзаб ва пайдо шудани одатҳои зарарнок, тайёр мешавем. Магар одатан ҳамин тавр намешавад? Не, ин тавр нест.

«Ва Парвардигор бо Юсуф буд; ва ӯ марди комёб шуд, ва дар хонаи хочаи мисрии худ бимонд» (Ҳас. 39:2). Юсуф бо он чи дар бар дошт, ва бо даъвати илоҳӣ дар дил ба Миср омад. Бо вучуди ин, пас аз фосилаи кӯтоҳе, аллакай дар охири ояти 4-уми ҳамон боб, мо мехонем, ки соҳиби

ӯ — сардори посбонони фиръавн — ўро ба хонаи худ баргумошт, ва тамоми дороии худро ба дасти ӯ дод. Ин гардиши воқеаҳоро чӣ гуна маънидод кардан мумкин аст? Худо бо Юсуф буд.

Ва Парвардигор бо Юсуф буд; ва ӯ марди комёб шуд...

о. 2

Ва хочааш [хоҷаи Юсуф] дид, ки Парвардигор бо ӯст...

о. 3

...Парвардигор хонаи он мисриро ба хотири Юсуф баракат дод...

о. 5

ва баракати Парвардигор бар ҳамаи дороии вай [Юсуф] чи дар хона, чи дар сахро буд.

о. 5

Қиссаи Юсуф ба ҳеч яке аз китобҳои силсилаи «Худат ба худ ёрӣ деҳ» ва ба ҳеч яке аз формулаҳои «сирри муваффақият», ки моро ба ҷустуҷӯи захираи дохилӣ даъват мекунад («чукуртар кофтан»), мувофиқат намекунад. Ҷиҳати фарқкунандаи ин қиссаи пандомӯзро тамоман дар самти дигар ҷустан даркор аст («ба болотар нигаристан»). Муваффақияти Юсуф ба шарофати ҳузури Худо буд, ки ҷунон ки кӯрпа кӯдакро печонида мегирад, ўро фаро гирифта буд.

Шояд, Худо туро чиз ҳамин тавр мепечонад? Ҷар кас метавонад дар бораи ба Миср поён фаромаданаш накл кунад. Дар бораи он ки чӣ тавр ба муҳити бегона афтод, ки забони онро намедонист, зеро ҳеч гоҳ лексикаи вазъиятҳои бӯхрониро аз худ накарда буд, дур аз хона, танҳо, бе воситаҳои рӯзгузаронӣ, бо умедҳои барҳамхӯрда, бе ёру дӯст. Дар чунин маврид ба кӣ така кардан мумкин аст? Ба Худо.

Довуд пурсид: «Аз Рӯҳи Ту кучо равам? Ва аз пеши рӯи Ту кучо гурезам?» (Заб. 138:7). Ва худаш ҷавоб дод, ки Худо дар ҳама ҷост: «Агар ба осмон бароям, он ҷо Ту ҳастӣ, ва агар дар ғӯр бистар андозам, он ҷо низ Ту ҳастӣ. Агар болҳои субҳро гирифта, дар ақсои баҳр сокин шавам, дар он ҷо низ дасти Ту маро роҳнамун хоҳад кард...» (о. 8–10).

Дар баёни Юсуф ин оятҳо чунин садо дода метавонистанд: «Аз Рӯҳи Ту кучо равам? Ва аз пеши рӯи Ту кучо гурезам? Агар ба қаъри чоҳи беоб афтам... агар ба бозори гуломфурӯшӣ афтам... агар ба хонаи шахси аҷнабӣ афтам... дар он ҷо низ дасти Ту маро роҳнамун хоҳад кард...»

Агар ин оятҳоро ба вазъияти ту мутобиқ намоем, чунин садо медиҳанд: «Аз Рӯҳи Ту кучо равам? Ва аз пеши рӯи Ту кучо гурезам? Агар ба беморхонаи офиятдиҳӣ афтам... ба шӯъбаи терапияи интенсивӣ афтам... ба минтақаи амалиёти ҳарбӣ афтам... ба паноҳгоҳи занони ба зӯроварӣ дучоршуда афтам... ба ҳабсхона афтам... дар он ҷо низ дасти Ту маро роҳнамун хоҳад кард».

Ту ҳеҷ гоҳ ҷоеро ёфта наметавонӣ, ки Худо набошад. Тасаввур кун, ки баъди якчанд соат дар кучо буда метавонӣ. Дар мактаб? Худо дар синфхонаҳо низ тарк намекунад. Дар шоҳроҳ? Дар он ҷо низ ҳузури Ӯ бароят кафолат дода шудааст. Дар ҳучраи ҷарроҳии беморхона, дар толори маҷлисҳои шӯрои директорҳо, дар хонаи ҳешовандони наздикат, дар бюрои ташкил намудани маросими дафн? Дар он ҷо низ Худо хоҳад буд. «...Ӯ аз ҳеҷ яке аз мо дур нест...» (Аъм. 17:27).

«Аз ҳеҷ яке аз мо». Худо фарзандони нозпарвард надорад. Аз ҳузури ӯ ҳама ҳаловат бурда метавонанд — ҳам сокинони маҳаллаҳои серғавғои шаҳрҳо, ҳам сокинони деҳаҳо ки дар дараҳои кӯҳӣ ва дар ҷангалзорҳои тропикӣ воқеъ мебошанд. Аммо гуфтан мумкин нест, ки бисёр касон аз ин имтиёз истифода мебаранд. Баръакс, одамоне дар роҳи ҳаёт чунон қадамгузор мебошанд, гӯё ҳеҷ гуна Худо

ва муҳаббати бешарти Ў вучуд надошта бошад. Гӯё фақат ба қувваи худ умед бастанашон даркор бошад. Гӯё хирад на аз осмонҳо, балки фақат аз майнаи худи кас бармеомада бошад. Онҳо дар ҷаҳони беҳудо зиндагӣ мекунанд.

Аммо дар байни мо Юсуфҳо низ ҳастанд — касоне ки ҳузури Худоро эҳсос мекунанд, пай мебаранд ва фарқ мекунанд. Касоне ки чун Мусо Парвардигорро пайравӣ мекунанд. Ҳангоме ки ба дӯши озодкунанда ногоҳ бори ғамхорӣ дар ҳаққи ду миллион собиқ ғуломон афтид, ӯ фикр кард: «*Ҳамаи ин одамонро чӣ тавр меҳӯронам? Чӣ тавр аз душманон ҷимоя карда метавонам? Мо чӣ тавр зинда мемонем?*» Ба Мусо захираҳои хӯроқворӣ, мададгорон, асбобу анҷом ва таҷриба даркор буданд. Аммо аз Худо мадад дархост намуда ӯ гуфт: «...Агар Худат наой, моро аз ин ҷо набар...» (Хур. 33:15).

Мусо тайёр буд бо Худо ба ҳеч ҷой наравад, назар ба ин ки бе Худо ба ҳар ҷой.

Ҳамчунин, ба монанди подшоҳ Довуд, ки ба Мисри бо дастони худ бунёдкарда афтид. Ў зани яке аз сарбозонашро ба ҳамхобагӣ моил кард, ва барои рӯпӯш кардани гуноҳи худ куштор ва фиребро истифода бурд. Ў муддати як сол инро аз Худо пинҳон карданӣ мешуд, аммо ин беохир давом карда наметавонист, ва ҳангоме ки подшоҳ бадахлоқона будани амали худро эътироф намуд, ӯ аз Худо фақат як чизро хоҳиш намуд: «Маро аз пеши Худ дур наандоз, ва Рӯҳи Поки Худро аз ман нагир» (Заб. 50:13).

Довуд чунин нагуфт: «Тахти подшоҳиро аз ман нагир. Подшоҳиро аз ман нагир. Лашкарро аз ман нагир». Довуд хуб мефаҳмид, ки барои ӯ чӣ чиз аҳамияти аввалиндарача дорад — дар дар ҳаёти ӯ ҳузур доштани Худо, — ва аз Худои Қодирӣ Муқлақ илтиҷо мекард, ки аз Ў маҳрум нашавад.

Мо низ бояд ба намунаи ӯ пайравӣ намоем. Мо бояд хоҳиши ҳузури Худоро майли ҳамешагии худ гардонем.

Чӣ тавр? Диламонро на ба санг, балки ба исфанҷ табдил дода. Агар сангро ба баҳр партоем, чӣ мешавад? Он аз берун тар мешавад ва ҳатто андаке рангаш дигар мегардад, аммо моҳияти дарунияш пештара боқӣ мемонад. Ва акнун ҳамин корро бо исфанҷ кун, ва мебинӣ, ки он дарҳол дигаргун мешавад. Исфанҷ оби баҳрро макида мегирад, ва он ба ҳамаи ковоқиҳои он даромада, моҳияти онро тағйир медиҳад.

Худо моро он гуна фаро гирифтааст, ки обҳои укёнуси Ором обсангҳои марҷониро фаро гирифтаанд. Мо худамон бояд қарор диҳем, ки санг мешавем ё исфанҷ. Муқобилат мекунем ё ҷавоби мусбат медиҳем. Ҳисси худпарастӣ туро водор мекунад, ки сангдил шавӣ. *Аз Худо гурезӣ, ба Худо муқобилат намоӣ, Худоро айбдор кунӣ.* Аммо эҳтиёт бош: барои дилҳои сангин шифо дастрас нест. Фақат дилҳои чун исфанҷ мулоим ва таъсирпазир шифо меёбанд. Бо тамоми дилу чон хоҳони ҳузури Худо бош, ва ман ба ту мефаҳмонам, ки чӣ тавр чунин кардан мумкин аст.

Изҳор намо, ки ҳақ дорӣ дар ҳузури Худо бошӣ.

«...Туро тарк нахоҳам кард в туро нахоҳам партофт...» (Ибр. 13:5). Дар нусхаи асли юнонии ин порча панҷ инкор ҳаст. Инак тарҷумаи имконпазири он: «Туро ҳеч гоҳ тарк намекунам; дар ҳеч ҷой ва ба ҳеч вачҳ туро намепартоям».² Ба ин ваъда чун ба чанбари начот часпида гир, зеро он маҳз ҳамин аст. Онро гаштаву баргашта такрор намо, то даме ки ин ҳақиқат ғусса ва тарси туро фурӯ нишонад. «Парвардигор Худои ту андаруни туст, Ё пахлавон аст, ва начот хоҳад дод; дар ҳаққи ту бо шодмонӣ дилхуш хоҳад шуд, дар меҳри Худ хомӯш хоҳад монд, дар ҳаққи ту бо нидоҳо шодӣ хоҳад кард» (Саф. 3:17).

Ҳисси ҳузури Худоро аз даст додан имкон дорад. Айюб боре онро аз даст дод. «Инак, ба тарафи шарқ меравам, вале Ё ёфт намешавад, ва ба тарафи ғарб, — вале Ёро пайҳас намекунам; ба тарафи шимол, вакте ки Ё ҳаракат

мекунад, — Ўро намебинам; ба тарафи чануб, вақте ки Ў рӯ меоварад, — Ўро мушоҳида намекунам» (Айюб 23:8–9). Ба Айюб чунин тофт, ки ў аз Худо дур шудааст, аммо бо вучуди аз даст додани лаёқати ҳис кардани хузури Худо, ў ба хулосае омад: «Зеро роҳеро, ки бар он истодаам, Ў медонад; агар маро меозмуд, мисли тилло мебаромадам» (о. 10). Чӣ гуна изҳороти далерона! Аммо рӯзҳои озмоишҳо аз мо часорат ва имонро металабанд.

Таронасаро низ интихоби худро карда буд:

Рӯзе ки ба ҳарос меафтам, ба Ту таваккал хоҳам кард.

Заб. 55:4; курсиви ман. — М.Л.

Чаро, эй чонам, ноумед шудай ва андаруни ман ошuftаҳол ҳастӣ? Ба Худо умедвор бош, зеро Ўро боз сипос хоҳам гуфт, ки Ў начоти рӯи ман ва Худои ман аст

Заб. 42:5

Гумон нақун, ки хузури Худо ва таъби хуш ё андешаронии мусбат ҳамон як чиз аст. Худо ҳамеша дар назди мост, новобаста ба он ки мо хушу хурсанд ҳастем ё не. Гоҳо ҳиссиёти худро нағзакак танбеҳ дода, баъд бадар рондан даркор аст.

Ба ёд овар, ки Худо то чӣ андоза дилтисанд аст. Китоби Муқаддасро хонда, сифатҳои олидараҷаи Худои моро ишора намо ва дар ёд нигоҳ дор. Рӯйхати некӯиҳои Худо, ки ман тартиб додаам, ин чизҳоро дар бар мегирад: «Худо чун пештара дар тахти худ нишастааст. Ў маро бо номам мешиносад. Фариштаҳо ҳамчунин ҳама ба овози Худо итоат мекунанд. Дилҳои ҳокимон, чун пештара, дар дастони Ў мебошанд. Қурбонии Исо, чун пештара, ҷонҳои одамонро начот медиҳад. Рӯҳи Худо, чун пештара, дар муқаддасони Ў сокин аст. Осмонҳои Ў, чун пештара, наздиканд, ба онҳо даст дароз кардан кифоя аст. Қабр, чун пештара, нуктаи

интиқол аст. Худо, чун пештара, вафодор аст. Ӯро ғофил-гир кардан ғайриимкон аст. Ӯ хама чизро ба чалоли Худ ва ба манфиати бештарини ман мегардонад. Ҳеч як фоҷиа ба иҷро шудани хости Худо халал намерасонад, ва хости Ӯ нек, писандида ва комил аст. Бегоҳӣ гирия ҷой мегирад, валекин пагоҳӣ — шодмонӣ. Худо маро дар замини хориам борвар гардонид».

Пеш аз он ки Ҷей-Ҷей Ҷаспер ба духтари калонияш дар хусуси марги Купер хабар диҳад, ӯро бо чунин суханон ба ин хабар тайёр кард: «Ман мехоҳам, ки ту ҳамаи сифатҳои неки Худоро, ки медонӣ, ба ёд оварӣ, зеро ман бояд ба ту хабари ҳақиқатан даҳшатоварро расонам». Чӣ маслиҳати гаронбаҳо!

Вақте ки одамон ба вазъиятҳои нохуш меафтанд, бо ду даст ба моҳияти тағйирнопазири Худо мечаспанд.

Ҳангоме ки чонам дар ғуссаву андӯх аст,
Танҳо ба Ӯ умед мебандам.³

Дарди худро дар дуо баён намо. Бо муштат ба рӯи миз зан ё саратро бо дастонат дошта, бо асабоният дар хучра пасу пеш қадам зан. Ин вақти дуоҳои боисрор аст, ки аз дили реш-реш гардида ҷорӣ мешаванд. Оё аз Худо хашмгин шудан мумкин аст? Оё аз усулҳои Ӯ ноумед ва дилмонда шудан мумкин аст? Воситаҳои интиҳобкардаи Ӯро дашном додан чӣ? Ҳамаи он чиро, ки дар бораи Ӯ фикр мекуни, бигӯй. Бигузур донад! Ирмиё борҳо маҳз ҳамин тавр карда буд. Дар замони табаддулоти сиёсӣ ва бӯҳрони иқтисодӣ ин пайғамбари қадимӣ сарвари рӯхонии Уршалим буд. Хучуми душманон, бадбахтиҳо, асорат, марг — ҳамаи инро Ирмиё бо чашмони худ дида буд. Ӯ дар дуоҳои худ ба Худо он қадар шикоятҷоро баён намудааст, ки онҷоро навишта, «Навҳаҳои Ирмиё» ном гузошт.

Ў (Худо) маро бурда, ба торикӣ даровардааст, ва на ба рӯшноӣ; Фақат ба зидди ман тамоми рӯз гашта-баргашта дасти Худро нигаронидааст; гӯшт ва пӯсти маро реш-реш карда, устухонҳои маро шикастааст; бар ман иморат сохта, маро бо захр ва мусибат ихота намудааст; Маро дар торикӣ сокин гардондааст, мисли онҳое ки аз қадим мурдаанд; гирдогирди ман тавора кашидааст, то ки натавонам берун равам; ишкели маро вазнин кардааст; Агарчи фарёд ва истиғоса менамоям, дуои маро пешгири кардааст

Навх. 3:2–8

Ирмиё дар панҷоҳу ду боб ҳамин гуна навҳахоро навиштааст, агарчи қисми зиёди «Навҳаҳои Ирмиё»-ро бо ду сухан баён кардан мумкин аст: *ҳаёт тоқатфарсо аст!*

Чаро Худо ин китобро дар Китоби Муқаддас ҷой додааст? Шояд, Ў ишора кардан мехост, ки мо ба намунаи пайғамбари тасаллонопазир пайравӣ намоем?

Худдорӣ нақун ва дар ҳаққи Ў дафтарчаи шикоятӣ тартиб деҳ. «Андӯхамро пеши Ў изҳор менамоям; тангиамро пеши Ў баён мекунам» (Заб. 141:2). Фарёдҳои хашмгинонаи ту Худоро ҳайрон намекунанд, зеро ҳатто Исо «бо фиғони пурзӯр ва бо ашкрезӣ» дуо гуфтааст (Ибр. 5:7). Беҳтар он аст, ки аз Худо хашмгин шуда, дар пеши рӯи Ў муштхоятро ларзонӣ, назар ба он ки аз Ў рӯ гардонӣ. Августини саодатманд гуфтааст: «Ба чӣ гуна чуқурии бетаг фуру рафтаанд касоне ки аз умқи варта сӯи Худо истиғоса намекунанд».⁴

Дар аввал ин суханон ғайрисамимӣ ва беҳуда метобанд. Зери лаб ғур-ғур карда, ту бо азоб суханони даркориро мечӯӣ, аммо таслим нашав ва эҳсосоти худро пинҳон нақун.

Ба одамони Худо така кун. Ба кӯҳҳои Ҷимолой гурехта нарав. Ба ҷазираи беодам кӯчида рафтавро ба гӯшаи хотир наовар, зеро ин барои гӯшнишин шудан ҷои номувофиктарин аст. Моллюски баҳрӣ шав, ки ба зери киштии калисои Худо саҳт часпида гирифтааст, «чунки дар ҷое ки ду

ё се кас ба номи Ман чамъ шаванд, Ман дар миёни онҳо хастам» (Мат. 18:20; курсиви ман. — *М. Л.*).

Оё бемор аз беморхона мегурезад? Оё гурусна аз анбори хӯрокворӣ канорачӯӣ мекунад? Оё шахси ноумедшуда ба Маркази тақсимоти умеди илоҳӣ рафтано рад мекунад? Танҳо дар мавриди аз ақл бегона будан ӯ чунин карда метавонад. Халқи Худо гарави ҳузури Худо мебошанд.

Боре Мусо ва исроилиён бар зидди амалекиён мечангиданд. Нахустпадар тактикаи тамоман ҳайратовари муҳорибаро интихоб намуд. Ӯ ба Еҳушаъ ибни Нун супориш дод, ки дар водӣ бичангад, ва худаш барои дуо гуфтан ба кӯҳҳо баромад. Аммо ӯ барои дуо гуфтан на дар танҳой, балки ҳамроҳи ду ёрдамчӣ раҳсипор шуд — Ҳорун ва Ҳур. Дар он вақте ки Еҳушаъ ибни Нун дар майдони муҳориба мечангид, Мусо дар муҳорибаи рӯҳонӣ буд. Ҳорун ва Ҳур, дар ду тарафи Мусо истода, дастони дар ҳолати дуо боло бардошташудаи ӯро дошта меистоданд. Исроилиён ба шарофати дуои Мусо ғолиб мешуданд. Мусо ба шарофати он ғолиб мешуд, ки дар дуоғӯӣ танҳо набуд.

Занам Деналин ба ҳамин монанд коре кард. Гап дар он аст, ки якчанд сол пеш ӯ бар зидди рӯҳафтодагии вазнинтарин муборизаи нобаробар мебурд. Ҳар як рӯзи нав барои ӯ беранг, ва ҳаёти серғавғову пур аз ташвишҳо хузновар ва тираву тор буд — ду кӯдак дар мактаби ибтидоӣ таҳсил мекарданд, сеюмӣ ба боғчаи кӯдакон мерафт, шавҳари серкор доимо дар хона набуд. Ин ба саломатии ӯ таъсир накарда наметавонист. Рӯҳафтодагӣ ҳар касро аз пой афтонда метавонад, он хусусан барои зани шубон тоқатфарсо аст, зеро аҳли калисо интизори он мебошанд, ки ӯ ба ҳамаи душворихо тоб оварад ва чеҳрааш аз хурсандӣ дурахшон бошад. Аммо Деналин аз чумлаи касоне набуд, ки асли мақсадро нагуфта, даври пеш мегарданд. Он рӯзи якшанбеи хотирмон, зери бори ғусса нафасгир шуда, ӯ ба калисо равона шуд. Ӯ қарор дод, ки дигар худро беҳуда хушнуд ва бепар-

во вонамуд намекунад. «Агар аз ман пурсанд, ки кору бор ва зиндагиям чӣ хел аст, ман мегӯям, ки чӣ хел аст». Ба ҳамаи саволҳои муқаррарии «Қорҳо чӣ хел?» ӯ ошкоро ҷавоб меод: «На он қадар хуб. Ман рӯҳафтода шудаам. Оё шумо барои ман дуо мегӯед?»

Он гоҳ аҳволпурсиҳои муқаррарӣ ба гуфтугӯи тӯлонӣ табдил ёфтанд, ва саломгӯиҳои кӯтоҳ — ба муоширати боваринок. Дар охири парастии бисёр қасон розӣ шуданд, ки дастони Деналинро ҳангоми дуогӯии ӯ бардошта истанд. Деналин боварӣ дорад, ки шифоёбии ӯ он пагоҳии якшанбе сар шуд. Занам дар байни халқи Худо хузури Худоро вохӯрд.

Ҷей-Ҷей низ онро дар ҳамон ҷой пайдо намуд. Заҳми дили ӯ чун пештара амиқ аст, аммо имонаш аз он хеле амиқтар аст. Ҳар боре ки ӯ дар бораи ҳалокати писараш нақл мекунад, илова менамояд: «Мо медонем, ки ба қару фуру рафтан чист ва Кӣ моро дар торикии даҳшатовар вохӯрд — Исои Масех».

Ӯ туро низ интизор аст, дӯстам. Агар қиссаи Юсуф бароят чун намуна хизмат кунад, Худо метавонад дар Миср будани туро истифода бурда, нишон диҳад, ки то чӣ андоза Ӯ ба ту наздик аст. Қас метавонад оилаашро аз даст диҳад, аз дастгирии дӯстон маҳрум шавад, психолог барои ту суҳанони тасаллидиҳанда пайдо накунад, аммо ту ҳамеша метавонӣ ба Худо умед бандӣ. Ваъдаи Ӯ тағйирнопазир аст: «Ва инак, Ман бо ту ҳастам; ва туро дар ҳар ҷое ки рави, муҳофизат намоям» (Ҳас. 28:15).

БОБИ 4

АҲМАҚИРО БО АҲМАҚӢ ИСЛОҲ КАРДАН ҒАЙРИИМКОН АСТ

Чоруми июл.* Аз рӯи анъана рангҳои асосии ин иди Ҷаватанпарварона — сурх, сафед ва кабуд мебошанд. Чехраи ман сурх буд, абрҳои тӯда-тӯдашуда — сап сафед, осмон, ки абрҳо дар он шино мекарданд — нилгун. Ман на аз он сабаб суп-сурх шудам, ки дар офтоб сӯхтам, балки аз шармсорӣ. Деналин маро огоҳ карда буд: «Макс, фаромӯш накун, ки сатҳи оби кӯл хеле паст фаромадааст». Нишондиҳандаи эхолот огоҳ мекард: сӣ фут, даҳ, панҷ ва ниҳоят, ҳамагӣ се фут. Ғайр аз ин, дар ҳар ҷо-ҳар ҷои кӯл пойобнамоҳои огоҳкунанда алвонҷ мехӯрданд. Аммо магар ман ба суханони Деналин гӯш кардам. Магар ба нишондиҳандаҳои радар аҳамият додам? Оё маълумотҳои нишондиҳандаҳои чуқуриро ба назар гирифтаам?

Ҳангоме ки духтаракони навраси ман ҳамроҳи дӯстонашон ба маҳорати роҳёбии ман умед баста, ба сайри дилхушкунандаи рӯзи шанбе тайёри дидаанд, кӣ ба чунин майда-чуйдаҳо вақт сарф мекунад? Ва ман онҳоро ноумед

---

* Рӯзи имзо шудани Эълومияи истиклолияти ИМА дар соли 1776, иди миллий.

кардани набудам. Айнаки офтобӣ ва кулоҳи лапарпахн пӯшида, ман дастаки дросселро тоб додам, ва бо садои ғурроси муҳаррик мо аз соҳил дур шудем. Панҷ дақиқа гузашт ва... ба-бах! Қайқ дар пастоб маҳкам монд.

Мусофирон ба пеш алвонч хӯрданд. Ман қариб аз қайқ меафтодам. Ҳафт ҷуфт чашмон маро бо нигоҳи сарзанишкунанда сӯрох мекарданд. Ягон каси дигар ба ҷои ман аз ҳамаи онҳо хоҳиш мекард, ки аз қайқ фаромада, онро аз пастоб тела дода бароранд. Аммо ман, Макс — ромкунандаи дросселҳо, капитани қайқи тезгард ва фармонравои сатҳи об — чунин намекунам. Ҳеч гоҳ! Ма қарор додам, ки аз пастоб бароям, ва чун гурги ҳақиқии баҳрӣ, дастаки дросселро боз тоб додам.

Қайқ аз ҷояш начунбид.

«Макс, — бо илтифот хулоса намуд Деналин, — ту ба ҳолати ногувор афтодӣ». Ман рулро бардоштам, мили он чун гӯши сағ қат шуда буд. Ин дафъа интихобе набуд. Мо қайқро то он вақт тела меодем, ки он аз нав дар сатҳи об алвонч хӯрдан гирифт. Ҳангоме ки ман муҳаррикро ба қор даровардам, қайқ тақар-туқур садо баровард ва чун аробаи сечарха ба ларза даромад, аммо суръати ҳаракати он ҳамагӣ панҷ мил дар як соат буд. Ҳангоме ки мо тақар-туқур карда, аз кӯл мегузаштем, ва дигар истироҳаткунандагон бо ҳайрат ба мо менигаристанд — дар чехраҳои наврасон норозигӣ хувайдо буд, — ман аз худ пурсидам: «*Хайр, ту дар бораи чӣ фикр мекардӣ, капитан Макс?*»

Бадии қор дар он буд, ки ман дар бораи ҳеч чиз фикр намекардам: аз пайи як аҳмақӣ боз як аҳмақӣ кардам, чунки хуб фикр накарда, шитобкорона қарори нодуруст баровардам. Дар мавриди қайқ мушкилӣ ислоҳшаванда аст, аммо дар зиндагӣ?

Юсуф, аз афти қор, тақрибан бистсола буд, ҳангоме — кӣ ҳам гумон карда метавонист! — ба пастоби васвасаи

шаҳвонӣ бархӯрд. Ҳангоме ки бародарон ӯро ба ғулومӣ фурӯхтанд, эҳтимол, гумон доштанд, ки ӯро ба корҳои вазнин ва марғи бемағал маҳкум кардаанд. Аммо ин тавр набуд: Чун сӯхторхомӯшкунандае ки барои наҷот додани гурба бо нардбон ба боло мешитобад, Юсуф дар мансаб ва вазифа боло рафт. Путифараъ, ки ӯро бар хонаи худ баргумошта буд, ҳатман ӯро дар назди ҳамхизматонаш таъриф таҳсин менамуд. Шояд ин чавони яҳудии ғайриоддиро худи Мидас ламс карда бошад, зеро Путифараъ бо марҳамати шоҳонаи ӯ шахси сарватманд гардид.¹

Юсуф шахси бонуфуз гардид. Акнун ӯ ҳақ дошт пул сарф кунад, одамонро киро кунад, ба онҳо фармон диҳад ва қабул намояд. Тоҷирон амрҳои ӯро иҷро мекарданд, роҳгузарон аз роҳашон бизистода, аз пайи ӯ менигаристанд. Аммо аз ҳама муҳим он буд, ки занҳо ба ӯ нигоҳ мекарданд. «Ва Юсуф хушандом ва хушрӯй буд» (Ҳас. 39:6). Ба монанди хунарпешаи хушандоми Ҳолливуд: қоғи чоркунча — нишонаи мардонагӣ, мӯйҳои чингила ва мушакҳо, ки ҳангоми дар вақти хизмат лаълиро ба зани Путифараъ дароз карданаш дам мекарданд. Чунин мавридҳо кам набуданд. Зани хоҷааш ба ӯ нигариста, дилаш об мешуд. «Ва... чунин воқеъ шуд, ки зани хоҷааш бар Юсуф чашм андохта, гуфт: "Бо ман бихоб"» (о. 7).

Зани ашрофзода, ҳамсари сарвари оила бо ғуломи ибрий ишқварзӣ карданӣ буд. «Юсуф, қаҳваи маро каме ширинтар кун», — мегуфт вай ва базӯр маълум карда, ба ӯ чашмакӣ мезад. Дар роҳрав аз назди ӯ гузашта, гӯё тасодуфан ба дасти ӯ мерасид. Ҳангоме ки Юсуф дар сари дастурхон хизмат карда, шириниро меовард, вай гӯё тасодуфан ба пойи ӯ мерасид. Ҳам бо либосҳои зебо, ҳам бе либос, вай ба Юсуф фаҳмонданӣ мешуд: «Ман аз они туям! Оҳ, ба оғӯши ман биё!» Ҳамин тавр вай «ҳар рӯз» Юсуфро мафтун карданӣ мешуд (о. 10). Бечора Юсуф имкониятҳои зиёд дошт, ки дар хусуси пешниҳоди вай

андеша намояд ва ҳамон қадар сабабҳо дошт, ки онро қабул кунад.

Магар ин зан завҷаи хоҷааш нест? Ва магар ичро намулдани хоҳишҳои зани хоҷааш вазифаи вай нест, ҳатто агар яке аз ин хоҳишҳо алоқаи маҳрамона бо вай бошад? Махфӣ мондани ин алоқа *кафолат дода мешуд*. Шубҳае набуд, ки дар бораи он ҳеҷ кас намефаҳмад. Ҳар он чи дар паси дари хучраи хоб воқеъ мешавад, дар ҳамон ҷо мемонад, ҳамин тавр не?

Ғайр аз ин, алоқаи пинҳонӣ бо зани хоҷааш ба Юсуф дар бозии сиёсӣ иттифоқчиеро дар сатҳи олӣ меод. Барои расидан ба мақсад ҳама гуна воситаҳоро истифода бурдан раво аст. Воситаҳо низ, агар фикр кунем, бад нестанд. Дар хонаи Путифараъи бонуфуз занҳои зебо бисёр буданд. Шубҳае нест, ки завҷаи ӯ хеле зебо буд. Либоси рангоранги худро аз даст дода, Юсуф ҳиссиётро аз даст надода буд. Якчанд лаҳза дар оғӯши зани мафтункунанда ва ташнаи муҳаббат? Ҳа, ин ба Юсуф як андоза тасалло бахшида метавонад.

Магар ӯ сазовори ин нест? Ӯ, ки мазаи танҳоиро ба андозаи пурра чашидааст: аҳли оилааш ӯро рад карданд, тоҷирон ӯро чун хайвони корӣ харида фирӯхтаанд, аз хона маҳрум ва аз дӯстон дур карданд. Илова ба ин, идора кардани хоҷагии Путифараъ ва назорат бар ғулумони зиёд, нигоҳубини айвонҳои боғзор шиддатнокии зиёдро металабид. Ғайр аз ин, ташкил намудани қабулҳои расмӣ дар сатҳи баландтарин.

Хулоса, Юсуф барои сафед кардани худ бахонаҳои бисёр оварда метавонист.

Ту низ ҳамчунин. Шояд, туро ҳам тарк кардаанд, лату кӯб намуданд, фурухтаанд, ба ту хиёнат кардаанд, ту низ ба пастоби саломатии суст, қарздорӣ ва нобарории комил бархӯрдаӣ. Шояд дӯстонат кам мондаанд, ва роҳу воситаҳои аз вазъияти ба миён омада баромаданат аз он ҳам

камтар мебошанд. Вақт мегузарад, шабҳои бехобӣ якдигарро иваз мекунанд, ва ногоҳ хонум (ё чаноб) Путифараъ ба ту пешниҳоди қолиб мекунад. Ӯ калиди ҳучраи хонаашро ба ту дароз мекунад.

Ё дӯстат, шишаи майро ба ту дароз карда, нӯшиданро пешниҳод мекунад. Ҳамкорат — маводи нашъаоварро. Ё ин ки пули давлатро барои пардохти суратҳисобҳои худ истифода бурдан, ё барои пешгирӣ кардани касоди иқтисодии худ аз корхонаи худ пул гирифтани мумкин аст. Дар чунин ҳолатҳо, чун алафҳои бегона пас аз борон, аз ҳамаи сӯроҳиҳо худсафедкуниҳо ва «далелҳои ақл» зада мебароянд. *Ҳеч кас ҳеч чизро намефаҳмад. Ман ба даст намеафтам. Ман фақат инсон ҳастам.*

Биёед рости гапро гӯем. Миср ҷои роҳат ва фароғат нест. Ин баҳснопазир аст. Аммо Миср барои қабули қарорҳои беақлона заминаи мусоид шуда метавонад. Бо кардани коре ки баъд барои он афсӯс меҳӯрӣ, мушкилиро бадтар нақун.

Юсуф хушғирро аз даст намедод. Ҳангоме ки хонум Путифараъ дар назди ӯ дом афканд, ӯ «розӣ нашуд» (о. 8). Ӯ ба зани фаттон вақт чудо намекард, аҳамият намедод, бо вай сӯҳбатҳо намеорост ва умедвор намекард. «Ва агарчи вай ҳаррӯза ба Юсуф сухан мегуфт, ки бо вай бихобад ва назди вай бошад, ӯ гапи вайро гӯш намекард...» (о. 10). Ҳангоме ки дар телефони мобилии ӯ рақами телефони зани Путифараъ намоён мешуд, ӯ ба занг ҷавоб намедод. Ҳангоме ки зан ба ӯ эсэмэсҳои зиёд мефиристонд, ӯ ба онҳо тамоман аҳамият намедод. Ҳангоме ки зан ба ҳучраи кори ӯ медаромад, ӯ аз он мебаромад. Ӯ аз ин зан чун аз тоун канораҷӯӣ мекард, зеро вай ҳақиқатан чунин буд.

«...[Путифараъ]ҳар он чи дорад, ба дасти ман дода аст...» (о. 8), бинобар ин бо зани хоҷааш хобидан маънои зидди ӯ гуноҳ карданро дошт. Албатта, дар замони мо чунин мавқеъ хеле кам дида мешавад. Дар ҷамъияти ҳозира,

ки дар он ибораҳои «бо розигии тарафайн» ва «хукуқҳои чинсӣ» маъмул мебошанд, мо фаромӯш мекунем, ки рафтори бадахлоқонаи касе ҳаёти каси дигарро вайрон мекунад.

Якчанд сол пеш дӯсте ба ман маслиҳат дод: «Рӯйхати касонеро тартиб деҳ, ки бадахлоқии чинсии ту ба ҳаёти онҳо таъсир расонда метавонад». Ман аз рӯи маслиҳати ӯ амал намудам ва гоҳ-гоҳ рӯйхати тартибдодаамро аз нав мехонам. «Деналин. Се духтарам. Домодам. Набераҳои ҳанӯз таваллуднашудаам. Ҳар касе ки ягон вақт яке аз китобҳои маро хондааст ё яке аз мавзизаҳои маро шунидааст. Кормандони нашриёт. Кормандони калисои мо». Ин рӯйхат ба ман имкон намедихад фаромӯш кунам, ки як хоҳиши чинсии қонеъшуда арзиши онро надорад, ки бо-вариҳои ҳамаи ин одамонро тамоман ва бебозгашт аз даст диҳам.

Падарон, оё шумо дидаву дониста дасти фарзандатонро мешиканед? Албатта, не. Як ҳуди фикр дар бораи чунин ваҳшоният барои шахси муқаррарӣ нафратовар аст. Аммо, агар шумо алоқаи берун аз никоҳро имконпазир меҳисобида бошед, ба фарзандатон, назар ба шикастани даст, дарди хеле бештар мерасонед.

Модарон, оё роҳ медихед, ки фарзандонатон зимистон дар берун хоб раванд? Ба ҳеч вачҳ. Аммо, агар ба ишқварзии берун аз никоҳ роҳ диҳед, ба ҳаёти фарзандатон, назар ба зимистони сард, хунукӣ ва торикии бештареро меоваред.

Ва шумо, мардон ва занони мучаррад, оё Китоби Муқаддасро нопок мекунед ва оё бар салиб тамасхуд мекунед? Аммо агар пеш аз оиладоршавӣ муносибатҳои чинсӣ барпо намоед, яке аз қонунҳои муқаддаси Худоро вайрон мекунед. «Оё намедонед, ки ҷисмҳои шумо маъбади Рӯҳулқудс аст, ки Он дар шумо сокин аст, ва Онро шумо аз Худо ёфтаед...?» (1 Қўр. 6:19).

Амалҳои мо натиҷаҳо доранд. Юсуф вафодориро аз шаҳват афзал донист. Ӯ ба хоҷааш эҳтиром зоҳир намуд...

Ва ба *Парвардигори* худ. Юсуф пеш аз ҳама ба Ӯ писанд омадан мехост. «...Пас чӣ гуна ин бадкирдории бузургро содир кунам ва дар назди Худо гуноҳкор шавам?» (Ҳас. 39:9).

Дарси ибрати Юсуф хеле оддӣ аст: *мувофиқи хости Худо рафтор* намо. Ҳамкоронат баъди кор ба маҳфили мардона рафтани ҳастанд. Чӣ бояд кард? *Мувофиқи хости Худо рафтор* намо. Бойфрендат туро ба хонааш барои нӯшидани қадаҳи май даъват мекунад. Ба ӯ чӣ ҷавоб медиҳӣ? *Мувофиқи хости Худо рафтор* намо. Дӯстон ба ту истеъмоли маводи нашъаоварро пешниҳод мекунанд: ҳамсинфон ёд медиҳанд, ки чӣ тавр хангоми имтиҳон қаллобӣ кардан мумкин аст; Интернет роликҳои зиёди порнографӣ пешниҳод мекунад. Аз худ бипурс: «Чӣ тавр ба Худо писанд оям?» «Қурбониҳои росткориро пешкаш намоед, ва ба Парвардигор таваккал кунед» (Заб. 4:6).

Оиладорӣ дар арафаи барҳам хӯрдан бударо бо ишқварзии романтикӣ эҳё кардан, мушкилиро бо ёрии маводи нашъаовар ҳал кардан, қарзхоро бо қарзҳои нав пардохт намудан ғайриимкон аст. Аҳмакиро бо аҳмакӣ ислоҳ кардан ғайриимкон аст. Ҳарчу марчи нав ба вучуд оварда, ҳарчу марчи пештараро барҳам додан ғайриимкон аст. *Мувофиқи хости Худо рафтор* намо. Чунин рафтор намуда, ту ҳеч гоҳ хато намекуни.

Томас дар таҷрибаи худ ба ин боварӣ ҳосил намуд. Аз бисёр чихатҳо қиссаи ӯ ба қиссаи Юсуф монандӣ дорад. Ӯ дар соли 1899 дар оилаи шубони баптист таваллуд шудааст. Модараш пианинонавози калисо буд, аз ин рӯ ӯ аз рӯзҳои аввали ҳаёташ бо муҳити мусиқӣ фаро гирифта шуда буд. Дар дувоздахсолагӣ Том композитсияҳои казии ҷамоати афроамерикании Чанубро хеле хуб менавохт. Ба воя расида, ӯ ба Филадельфия ва баъд ба Чикаго рафта, дар май-

кадаҳои пинҳонӣ мусикинавозӣ мекард. Ӯ ба таври ноаён имонашро гум кард, ва бо вичдони нопок муросо карда, аз ақидаҳои масеҳии давраи ҷавонӣ даст кашид. Истеъдоди Том ҳамаи дарҳоро барои ӯ мекушод, аммо вичдонаш ӯро ором намегузошт. Сафарҳои беохири шабона аз як шаҳр ба шаҳри дигар ӯро тамоман афтодарӯх ва мурдадил карданд. Яке аз азёёни оила ӯро даъват кард, ки сӯи Худо бозгашт намояд, ва дар синни 21-солагӣ ӯ ин даъватро қабул намуд. Ба таври пурэхсос сӯи Худо бозгашт намуда, ӯ дертар навишта буд: «Ман вачди тасвирнопазиреро эҳсос намудам: ботинам пур аз нишоти илоҳӣ буд; ҳангоме ки дар бораи имконияти дар Подшоҳии Худо сарояндаи олидарача ва ходим шудан фикр мекардам, дилам тайёр буд аз синаам берун шавад».²

Томаси ҷавон худро комилан ба эҷод намудани мусиқии ҷалолдиҳандаи Худо бахшид. Ритм-энд-блюз ба амалияи парастииш ва ситоиш дохил шуд, ва дар натиҷа равияи нави мусиқии раксӣ ва дар айни замон беандоза рӯҳафзои масеҳӣ пайдо шуд. Томас дар яке аз калисоҳои Чикаго сарвари ситоиш шуд. Дар синни 26-солагӣ муҳаббати ҳаёти худро вохӯрда, ӯ оиладор шуд, баъд нашриёт таъсис дод, сипас таъсисдиҳандаи Иттиҳоди миллии хорҳо ва ансамблҳои калисой шуд. Томас бо иҷрокунандагони бузурғтарини госпел-блюз, аз ҷумла бо Маҳалия Чексон* ҳамкорӣ кардааст. Соли 1932 фаро расид. Баракатҳои Худо ба ҳаёти Томас ҳамчун дарё чорӣ мешуданд: оиладории хушбахтона, хизматгузори афзуншаванда, интизории тавалудшавии фарзанди аввал. Чунон ки мегӯянд — зиндагӣ кун ва ҳаловат бар.

Аммо ногоҳ киштии ҳаёти ӯ, ки бо суръат ҳаракат мекард, ба пастоб бархӯрд. Дар яке аз бегоҳиҳо, пас аз ба-

---

* Маҳалия Чексон (1912–1972) — сарояндаи бузурги амрикоӣ, ки аз бисёр ҷиҳатҳо садодихии хозиразамони мусикиро дар жанри госпел ва спиричуэлс муайян намудааст.

ромад дар назди шунавандагон дар Сент-Луис, ба Томас телеграммаи фавриро супурданд, ки дар он чунин суханон буданд: «Ҳозиракак занатон вафот кард». Ё хангоми таваллуди фарзанд вафот кард. Томас ба хона, ба Чикаго шитофт. Пагоҳии рӯзи дигар фарзанди нахустзодааш вафот кард. Мусиқанавоз ба рӯҳафтодагии амиқ фуру рафт. Ё аз одамон канораҷӯӣ мекард ва аз Худо хашмгин шуд. «Ман қарор додам, ки ба ҷаҳони бароям шиноси ҷаз бармегардам, зеро Худо бо ман чунин беадолатона рафтор намуд. Ман дигар намехостам ба Ё хизмат кунам, сурудҳои рӯҳонӣ эҷод кардан намехостам».³

Дар паси девори канораҷӯӣ Томас рӯҳафтодагӣ ва хашмро эҳсос менамуд. Аммо яке аз дӯстони Томас медонист, ки ӯ ба ҷӣ эҳтиёҷ дорад, ва ӯро ба мактаби мусиқӣ, ки дар наздики воқеъ буд, овард. Он бегоҳ, хангоми ғуруби офтоб, Томас бо фортепиано яке аз мусиқиҳоро навохта.. дуо гуфтан гирифт. Ё дарди дили худро ба Худо баён менамуд, ва он вақт чунин суханони олидараҷа ҳосил шуданд:

Дастатро дех, Худои азиз,
То ки ман устувор истода тавонам.
Ман хаста шудаам, танҳову нотавонам,
Шабона ва хангоми тӯфони шадид,
Хонаамро ба ман нишон дех,
Дастатро дех, роҳро нишон дех, Худои азиз.^{4*}

Аз ҳамон вақт Томас А. Дорсӣ тамоми умр дар бораи он шаҳодат меод, ки хангоме ӯ он бегоҳ фортепиано менавохт, Худованд дили захмдори ӯро шифо дод. Ё мусиқӣ эҷод намуданро давом дода, яке аз оҳангсозони машҳуртарини масеҳӣ, муаллифи зиёда аз се ҳазор сурудҳо

---

* Евгений Соловёв, 2009, тарҷумани сурудҳо аз албому Э. Преслӣ «Албому мавлудии Элвис» (Elvis' Christmas Album)

шуд.⁵ Ва ҳамааш аз он сабаб ки ӯ дасташро сӯи Худо дароз кард.

Фавран худи ҳамон корро кун. Азобҳо туро водор меку-
нанд, ки аз Худо рӯ гардонӣ. Роҳҳои осон туро сӯи худ ҷалб
мекунанд. Сиренаҳо* туро ба худ моил карданӣ мешаванд.
Аммо аҳмақ ва соддалавҳ набош. Мувофиқи хости Худо
рафтор намо. На зиёда ва на камтар аз ин. Ва ба хотири
ҳама чизи муқаддас, пеш аз он ки дастаки дросселро тоб
диҳӣ, хуб фикр кун.

---

* Сиренаҳо — мавҷудоти афсонавӣ чинси занона, ки баҳрнавар-
донро ба худ ҷалб карда, ҳалок менамуданд.

БОБИ 5

ПАС, ИН ФАҚАТ ТАЙЁРӢ БУД?

28 -уми ноябри соли 1965 ҳавопаймои ҳарбии Ҳовард Рутлечро душман зада ғалтонд. Сарнишин бо парашют ба замин фаромад ва ба дасти ҳарбиёни Вьетнами шимолӣ афтид. Ёро ҳамон замон ба «Отели дилҳои шикаста»* — ба яке аз ҳабсхонаҳои Ҳаной бурданд.

Ҳангоме ки дари камера баста шуд ва калид дар қуфли зангзада тоб хӯрд, маро ҳисси танҳои беандоза фаро гирифт. Ман ба фарши хуноки сементии камераи андозааш шаш ба шаш фут [тақрибан 3,34 м²] нишастам. Бӯи бади ахлоқи одамии биниямро сӯзиш дод. Аз наздам калламуши калоне ки қариб баробари гурбача буд, давида гузашт. Деворҳо, фарш ва ҳатто шифти камера пур аз ифлосиҳо буд. Терезаи хурдакаки панҷарадор дар болои дар, қариб дар тағи шифт буд. Мушакҳои ва банду буғумҳои кашишхӯрда ва варамида ба таври тоқатфарсо дард мекарданд, ман хеле хунук хӯрда ва гурусна монда будам. <...> Тасвир кардан душвор аст, ки чӣ тавр маҳбусии якка шахсро нотавон ва дилшикаста карда метавонад. Истодан ё нишаста, хобидан ё бедор будан зуд ба дилатон мезанад.

---

* «Отели дилҳои шикаста» — Суруди Элвис Пресли, ки дар соли 1956 ба ӯ шуҳрат овард.

Дар камера на китоб ҳаст, на қоғаз, на қалам, на маҷаллаҳо, на рӯзномаҳо. Ранги барои мушоҳида дастрас — аз хокистарранги тира то қаҳваранги ифлос буд. Пеш аз он ки баромадани офтоб ё мох, алафи сабз ё гулхоро бинед, моҳҳои зиёд ва ҳатто солҳо гузашта метавонанд. Дар камераи хурдакаи ифлос дар танҳои ва хомӯши маҳкам карда шуда, шумо тамоми кӯшиширо ба он равона мекунад, ки аз ақл бегона нашавед.¹

Ба кам қасон ягон вақт лозим меояд, ки даҳшатҳои лагериҳои асирони ҳарбиرو аз сар гузаронанд, аммо ҳамаи мо ба ин ё он тарз дар ҳабс мебошем.

- Имрӯз ба воситаи почтаи электронӣ ман номае гирифтаам, Дар он хоҳиш карда мешавад, ки барои зани ҷавоне дуо гӯям, ки ба қарибӣ модар шудааст. Ба қарибӣ ҳангоми ташхиси тиббӣ маълум гардидааст, ки ӯ гирифтори бемории бодхӯрда аст. Ӯ ба ҳабси бемории илочнопазир маҳкум шудааст.
- Дирӯз ман бо марде кофе нӯшидам, ки занаш бо рӯҳафтадагӣ мубориза мебарад. Ӯ аз бемории занаш хеле хаста шудааст (завлонаҳо дар дастон) ва аз ҳамин сабаб аз боиси ҳисси айбдорӣ (завлонаҳо дар пойҳо) азоб мекашад.
- Пас аз панҷоҳ соли ҳаёти якҷоя зани дӯстам хотираашро аз даст дода истодааст. Ӯ маҷбур шуд қалиди мошинро аз занаш гирад ва акнун доимо дар назди вай буда, парасторӣ мекунад. Онҳо умедвор буданд, ки якҷоя пир мешаванд. Онҳо чунин имконият доранд, аммо занаш дар ёд надорад, ки имрӯз кадом рӯзи ҳафта аст.

Ва ҳар кадоми онҳо мепурсад: «Худо ба кучо нигоҳ мекунад? Чаро Ӯ чунин азобҳоро роҳ медиҳад?» Ва онҳо чӣ маъное доранд?» Юсуф низ, албатта, чунин саволҳоро медод.

Ҳангоме ки зани Путифараъ бо фаттонӣ ва ишва Юсуфро ба васвасаи зинокорӣ гирифтор карда натавонист, кӯшиш кард бо зӯрӣ ба амали чинсӣ водор намояд. Вай аз домани либоси Юсуф дошта гирифт, ва ҳангоме ки ӯ худро раҳо карданӣ шуд, либос дар дасти зан монд. Юсуф либосро монда гурехт — ӯ на нигоҳ доштани либос, балки номи некро афзал донист. Он гоҳ зани Путифараъ ба Юсуф тӯҳмат кард: ҳангоме ки шавҳараш ба хона баргашт, либоси аз тани Юсуф қанда гирифтаашро ҳамчун далели он нишон дод, ки ӯ ба вай дастдарозӣ кардааст. Путифараъ хизматгорро барои дастдарозӣ ба номус айбдор намуд ва ба зиндон партофт. «...Ва он чо ӯ [Юсуф] дар зиндон буд. Ва Парвардигор бо Юсуф буд, ва ба ӯ меҳрубонӣ мекард, ва ӯро дар назари сардори зиндон илтифот бахшид» (Ҳас. 39: 20–21).

Юсуф на ба ҳабсхонаи ҳозиразамон, балки ба таҳхонаи торик ва намнок афтид, ки он чо ба маҳбусон партовҳои хӯрокворӣ ва оби гандидаро медоданд. Зиндонбонон ӯро тела дода, ба камера дароварданд ва дарро маҳкам карданд. Ба девор така карда, Юсуф навмедона ба фарш шорида фаромад. «...Ман... ҳеч коре накардаам, ки маро дар зиндон андозанд» (Ҳас. 40:15).

Дар хонаи Путифараъ бо чидду чаҳд меҳнат карда, Юсуф некӯаҳволии молиявии хоҷаашро афзун намуд. Бо сазю кӯшишҳои ӯ корҳо дар хона ҳамеша дар вақташ ба чо оварда мешуданд, ҳучраҳо хуб рӯбучин карда шуда буданд. Ӯ ба ҳаёти нав одат кард, ва васвасаҳои чинсии зани Путифараъ дода нашуд, аммо ба чӣ подоше ноил шуд? Ба маҳбусӣ бе умед ба озодшавии пеш аз муҳлат. Аз кай инчониб рафтори нек боиси маҳбусӣ мешавад?

Чавобро доништан мехоҳӣ? Аз ҳамон вақте ки воқеаҳои дар Ҳас. 3 тасвиршуда рӯй доданд, ҳангоме ки ба чаҳон гуноҳ ворид шуд. Бадиӣ бузург дар шакли фариштаи афтода Лусифер ба замин омад. Ва то даме ки иблис «...мисли

шери ғуррон гаштугузор карда, касеро мечӯяд, то ба коми худ кашад» (1 Пет. 5:8), ӯ ба росткорон монеаҳои чиддӣ ба вучуд овардан мегирад. Башоратдиҳандагонро ба зиндон мепартояд, чун дар мавриди Павлус. Шубонро ме-ронад ва бадарға мекунад, чун дар мавриди Юҳанно. Саломатии дӯстони Исоро барҳам мезанад, чун дар мавриди Лаъзор. Аммо, инак, парадокс: кӯшишҳои иблис ҳамеша боиси натиҷаҳои баръакс мешаванд. Павлуси маҳбус муаллифи номаҳои Аҳди Ҷадид гардид. Юҳанно бадарғашуда рӯё дид ва дар бораи осмонҳо ваҳй навишт. Қабри Лаъзор сахнае гардид, ки дар он яке аз бузуртгарин муъҷизаҳои Масеҳ намоиш дода шуданд.

Бадии андешидашуда ба некӯии фаровон табдил меёбад.

Шояд, ин суҳанон ҳангоми такроран хондан хеле забонзада ва ҳатто майдонталабона метобанд, чун реклама. Бовар кун, ман истехзо накарда истодаам. Барои ту дар аробаи маъҷубӣ, дар яхдони ҳоли ё дили бемор ҳеҷ қизи забонзада нест. Ин мушқилот монанди он аст, ки ба кӯҳ боло рафтан гиред, дар ҳоле ки тундбоди аз пой афтонанда ба рӯй мезазад. Ва онҳо оддӣ нестанд.

Онҳо тасодуфӣ низ нестанд. Хукмронии Худо *гоҳ-гоҳ* амалишаванда нест. Ӯ ғалабаҳои *тасодуфӣ* ба даст намеоварад. Дар тахт фақат як рӯз нишаста, рӯзи дигар онро тарк намекунад. «Оташи ғзаби Парвардигор, то Ӯ ниятҳои дили Худо ба амал наоварад ва иҷро накунад, фуру нахоҳад нишаст; дар оянда шумо инро фаҳм хоҳед кард» (Ирм. 30:24). Вазъияте ки ту ба он афтодай, метавонад туро ҳайрон ва ноилоч кунад, аммо на Худоро. Ӯ метавонад онро барои расидан ба мақсади Худ истифода барад ва хатман чунин мекунад.

Маҳбусии Юсуф намунаи хуби ин аст. Аз нуқтаи назари мо, зиндони мисрӣ ҳаёти Юсуфро барбод дод. Иблис метавонист ин ғалабаро ба қувваҳои торикӣ мансуб донанд. Пас аз он ки Юсуф ба зиндон партофта шуд, ояндаи дурах-

шони ўро фаромӯш кардан мумкин буд. Иблис ба мақсади худ расид.

Хоҳ бовар кунӣ, хоҳ не, Худо низ ба мақсадаш расид.

Пойҳои ўро [Юсуфро] бо завлона азоб доданд;
оҳан бар ҷонаш омад,
то даме ки сухани ӯ ба амал омад:
Сухани Парвардигор ўро покиза кард

Заб. 104:18–19

Бадиеро, ки иблис меандешад, Худо ба озмоиш табдил медиҳад. Озмоиши библиявӣ ҳамеша таъсири беруна аст, ки дили шахси озмудашавандаро пок мекунад ва омода менамояд. Чунон ки оташ металли гаронбаҳоро аз ғашҳо ва омехтагиҳо пок мекунад, озмоиш низ дилро аз ҳар гуна нопокӣ раҳо мекунад. Таронасаро навиштааст:

Зеро ки моро, эй Худо, имтиҳон кардӣ; моро гудохтӣ,
чунон ки нуқраро мегудозанд. Моро ба дом даровардӣ;
бори гароне бар камари мо гузоштӣ. Одамизодро бар
сари мо савор кардӣ; ба оташ ва об даромадем, ва моро ба
макони пурфайз баровардӣ.

Заб. 65:10–12

Худо ҳар рӯз моро ба воситаи одамон, азобҳо ё муш-килот меозмояд. Бозистода, дар бораи вазъиятҳои худ андеша намо. Оё ту дар онҳо озмоиши имрӯзаро мебинӣ? Танбаҳои бисёрсоатаи автомобилӣ дар роҳҳо? Вазъияти таҳдидкунандаи обу ҳаво? Дарди банду буғумҳо?

Агар ба мушкилот фақат чун ба нофаҳмиҳои аламовар ё нохушиҳои аз пой афтонанда нигарем, бо мурури замон асабонӣ ва хашмгин шудан мумкин аст. Аммо агар ба онҳо чун ба озмоишҳои нигарем, ки Худоро ҷалол медиҳанд, ва дар мо балоғати рӯҳониро тарбия мекунанд, он гоҳ ҳатто ночизтарини онҳо маъно пайдо мекунанд.

Як-ду рӯз пеш бегоҳии рӯзи шанбе бароям ба санчиши чиддӣ табдил ёфт. Ману Деналин андаке чанчол кардем. Мо бо ҳам розӣ будем, ки хонаамонро фурӯхтан даркор аст, аммо дар хусуси риелтор ҳамфикрӣ надоштем. Ман далелҳои худро доштам, занам — далелҳои худро. Мо масъаларо ин тавр ва он тавр таҳлил намудем, аммо ҳеҷ кадомамон гапи худро гузаронда нагавонистем. Хулоса, мо чанчол карда, ҳар яке ба гӯшаи худ рафтем.

Дар калисои мо мунтазам парастииҳои шанбегӣ гузаронида мешаванд. Ҳангоме ки вақти ба мавъиза рафтан расид, ман бепарвоёна ба Деналин хайрухуш карда, аз хона баромадам, то ки кори Худоро ба ҷо оварам. «Ин масъаларо дертар дида мебароем», — гуфтам ман ба занам.

Аммо Худо қарор дод, ки фавран масъалаи маро дида барояд. Бо мошин аз хона то калисо дар 5 дақиқа расидан мумкин аст. Дар ин муддат Худо дар ман азоби вичдонро бедор карда тавонист. «*Оё чунин намеҳисобӣ, ки пеш аз он ки дар калисои Ман мавъиза намоӣ, бояд бо занат ошӣ кунӣ?*»

Ин озмоише буд бо мақсади аниқ кардани он ки оё ман аз занам ранҷиданро давом медиҳам ё аз ӯ бахшиш мепурсам. Шиддатнокии дар байнамон ба миён омадаро сарфи назар мекунам, ё онро ҳал мекунам? Гуфта наметавонам, ки ҳамеша ба таври сазовор аз ӯҳдаи озмоишҳо мебароям, аммо ин дафъа ман ба таври шоиста аз ӯҳдаи он баромадам. Пеш аз саршавии парастии ман ба Деналин занг зада, барои яқравии худ аз ӯ бахшиш пурсидам. Дертар, ҳамон бегоҳ, мо дар хусуси риелтор ба ҳамфикрӣ омадем, яқҷоя дуо гуфтем ва дигар ба ин масъала барнагаштем.

Ҳар рӯз — кори санчишии ғайринавбатӣ аст, ва гоҳо — имтиҳони хатмкунӣ. Зарбаҳои бераҳмона ва ногаҳонии тақдир: стресс, бемориҳо, бадбахтиҳо. Ба монанди Юсуф, ту тамоми кӯшишу ғайрати худро ба кор мебарӣ. Ва ба монанди ӯ, подоши ту — ин ё он гуна маҳбусӣ мешавад. Ту мепурсӣ, ки чаро? Чаро Худо Юсуфро аз зиндон

нигоҳ надошт? Шояд, ҷавоб дар ин ҷо ниҳон бошад? «...Чун медонед, ки имтиҳони имони шумо сабрро ба вучуд меоварад; ва сабр бояд амали комил дошта бошад, то ки шумо комил ва солим буда, ҳеҷ камбудие надошта бошед» (Яъқ. 1:3–4).

Дар кӯдакӣ Юсуф нозпарварди падар буд: Яъқуб дар ҳама чиз ба ӯ тағофул намуда, ӯро хеле нозпарвард карда буд. Юсуф, ки имконияти ба дигарон гуфтани орзуҳо ва ҷоҳталабиҳои бузурги худро аз даст намедод, эҳтимол, худро беҳад дӯст медошт. Ҳатто дар хонаи Путифараъ ӯ нозпарварди тақдир гардида, зуд дар вазифа пешрафт кард ва аз диққату аҳамияти ҳамагонӣ бархурдор буд. Муваффақият ба осонӣ насиби ӯ мешуд. Эҳтимол, ғурур низ. Дар чунин маврид маҳбусӣ барои пок кардани ӯ муқаррар шуда буд. Худо медонист, ки Юсуфро чӣ гуна мушкилот интизоранд, ин маҳбусиро барои устувор намудани хизматгори Худ истифода бурд.

«Ва сардори зиндон ҳамаи маҳбусонро, ки дар зиндон буданд, ба дасти Юсуф дод, ва ҳар коре ки дар он ҷо мекарданд, ӯ идоракунандаи он буд» (Ҳас. 39:22). Якчанд суҳан дар бораи тренинги «Ба роҳбарон омӯзондани малакаҳои идоракунӣ!» Дар хонаи Путифараъ Юсуф хизматгорони итоаткор ва боғайратро идора мекард, аммо дар зиндон бар касоне роҳбар гузошта шуда буд, ки аксаран итоаткор, эҳтиромкунанда ва фурӯтан набуданд. Ман ҳайрон намешудам, агар Юсуф худро ба гӯшае зада, чунин ме-гуфт: «Ман ишораро фаҳмидам. Дигар барои ҳеҷ кас ҳеҷ кор намекунам». Аммо ӯ шикваю шикоят накард, балки итоаткорона роҳбарии ҳайати маҳбусонро ба ӯҳда гирифт.

Юсуф хусусан ба сарсоқӣ ва сарнонвой — ба собик дарбориёни фиръавн, ки ба парастории ӯ супурда шуда буданд, хусни тавачҷӯҳи маҳсус зоҳир намуд. Боре пагоҳӣ ӯ пай бурд, ки онҳо хеле ғамгин шудаанд, агарчи метавонист ба ифодаи чеҳраҳои онҳо аҳамият надихад. Ӯ ба онҳо

чӣ кор дорад? Барои ӯ чӣ фарқ дошт, ки онҳо музтариб ё озурдахотир ҳастанд? Аммо Юсуф ба онҳо тавачҷӯх зоҳир намуд. Амалан ин шаҳодати аввалини хатгӣ дар бораи суҳанони дар зиндон гуфтаи Юсуф аст, ва онҳо ӯро чун шахси мушфиқ ва меҳрубон тавсиф медиҳанд: «Чаро имрӯз чехраи шумо ғамгин аст?» (Ҳас. 40:7). Бародарон ба ӯ хиёнат карданд, тоҷирон ӯро ба ғулумӣ фурӯхтанд, хоҷааш ӯро беадолатона ба зиндон партофт, аммо Юсуф чун пештара ба одамон боилтифот буд. Оё ба ту чунин наметобад, ки дилсӯзӣ сифати мувофикест барои касе ки баъди чанде амалиёти фарогири аз гуруснагӣ наҷот додани инсониятро сарварӣ мекунад?

Аммо тренинги Худо бо ҳамин ба охир нарасид. Ҳар ду — сарсоқӣ ва сарнонвой аз хобҳои дидаи худ дар ташвиш буданд. Сарсоқӣ дар хоб токи ангурро дид, ки се шоха дошт. Ӯ ангурро гирифта, дар чоми фиръавн фушурд ва шираи онро ба фиръавн дод. Сарнонвой хоб дид, ки бар сараш се сабад кулча дошт, ва мурғон аз сабади болоӣ онро меҳӯранд. Ҳар дуи онҳо аз Юсуф хоҳиш карданд, ки хобҳояшонро таъбир намояд. Юсуф аз Худо таъбир ба даст овард, аммо оё ӯ онро ба онҳо мегӯяд? Дафъаи охирин чунин суҳанварӣ боиси он шуд, ки Юсуфро ба чоҳ партофтанд. Ғайр аз ин, фақат 50% аз ваҳйи ба даст овардашро хабари хуб ҳисобидан мумкин мебуд. Оё меарзид, ки Юсуф чунин ваҳйхоро ба одамон расонад? Агар дар назди фиръавн ҳозир мешуд, оё ӯ чуръат мекард, ки каломи Худоро бекаму кост баён намояд? Ин озмоиш буд, ва Юсуф аз он гузашт. Ӯ ба сарсоқӣ хабари хубро расонд («Баъд аз се рӯз фиръавн туро ба мансабат бармегардонад»), ва ба сарнонвой — хабари бадро («Баъд аз се рӯз фиръавн сари туро аз танат ҷудо мекунад»). Якero имконияте интизор буд, ки ҳама чизро аз нав сар кунад, дигарero — марг.

Озмоиш, озмоиш, озмоиш... Таҳхонаи Юсуф шаклан чун зиндон буд, бӯи зиндонро дошт ва зиндон ҳисобида

мешуд, аммо агар ту аз фариштаҳо мепурсидӣ, ки мако-не ки ӯ он вақт дар он ҷо буд, чӣ ном дорад, онҳо бо як овоз ҷавоб медоданд: «Юсуф дар “қисми тайёри”-и артиш марҳалаи тайёрии чиддиро аз сар мегузаронд.

Вазъиятҳои имрӯзаи ту чун маркази офиятдиҳӣ метобанд, бӯи бекориро доранд ва шифохона ҳисобида мешаванд, аммо аз фариштаҳо пурс ва ту мешунавӣ: «Ту аз тайёрии чиддӣ гузашта истодаӣ».

Худо туро фаромӯш накардааст. Баръакс. Ӯ туро қобили тайёр кардан ҳисобид. Калимаи ибронии «санчидан» аз феъле ташкил ёфтааст, ки маънои «бо диққат нигаристан, интиҳоб кардан»-ро дорад.² Гумон накун, ки Худо азобҳои туро намебинад. Не. Ӯ бо диққат ба ту нигоҳ карда истодааст ва бо назардошти эҳтиёҷоти фардо, вазъиятҳои имрӯзро ҳамчун озмоишҳо истифода бурда, туро барои онҳо тайёр карда истодааст.

Оё Ӯ ҳақ дорад чунин кунад? Ӯ Кулол аст, ва мо — гил. Ӯ Чӯпон аст, ва мо — гӯсфандон. Ӯ Боғбон аст, ва мо — навдаҳо. Ӯ Устод аст, ва мо — шогирдон. Ба таълими Ӯ боварӣ намо. Ту инро паси сар карда метавонӣ. Агар Худо аз маҳбус президент ба вучуд оварда метавониста бошад, пас оё гумон мекуни, ки Ӯ аз вазъияти «ноилоҷ»-и ту ягон чизи шоиста ба вучуд оварда наметавонад?

Дар ёд нигоҳ дор, ки озмоишҳо муваққатӣ мебошанд. Давомнокии онҳо муваққатӣ аст. «Дар ин бора шодӣ кунед, дар сурате ки холо, агар лозим шавад, аз озмоишҳои гуногун андаке андӯхгин мешавед...» (1 Пет. 1:6). Озмоишҳо то абад давом намекунанд, зеро ҳаёти заминии мо худудҳои худро дорад. «Мо дирӯза ҳастем... чунки рӯзҳои мо сояе бар замин мебошанд» (Айюб 8:9). Баъзе озмоишҳо дар замин ба охир намерасанд, аммо ҳамаи онҳо дар осмонҳо ба охир мерасанд.

Ҳоло бошад биёед ба намунаи Юсуф пайравӣ намоем. Ба Худо имконият диҳем, ки моро машқ диҳад. Ӯ мушоҳи-

да менамояд, ки чӣ тавр мо аз ӯҳдаи супоришҳои оддитар мебароем, ва агар дар чизи андак бовафо бошем, моро бар чизҳои бисёр таъйин мекунад (ниг. Мат. 25:21). Пеш аз он ки дар қасри фиръавн дар мартаба пешрафт намояд, Юсуф худро дар ошхона ва дар таҳхона нишон дод. Ӯ ба сарсоқӣ ва сарнонвой диққат дод ва таваҷҷӯҳ намуд, пеш аз он ки дар хусуси тақдири халқҳои том ғамхорӣ мекардагӣ шуд. Мукофот барои меҳнати хуб — корест, ки аз пештара беҳтар аст. Оё ту орзуи корномаҳои бузургро дорӣ? Дар чизҳои майда-чуйда ғайратмандӣ зоҳир намо. Бодикқат ва покизакор буданатро нишон деҳ. Танбалӣ нақун. Шиква нақун. Бигузур дигарон дар гӯшаи зиндон гур-гур кунанд, аммо на ту, зеро медонӣ, ки Худованд ходимонашро тайёр карда истодааст. Маҳбуси имрӯза фардо сарвазир шуда метавонад. Бинобар ин, супоришро гирифта, ба иҷрои он шурӯъ намо.

Азобҳои дигаронро дида, рӯй нагардон. Агар Юсуф андӯхро дар чехраҳои дарбориёни фиръавн сарфи назар мекард, чӣ мешуд? Агар ӯ дар бораи эҳтиёҷоти худ фикр карда, эҳтиёҷоти дигаронро сарфи назар мекард, чӣ мешуд? Оё Худо он вақт ҳам ӯро аз зиндон озод мекард? Маълум нест. Аммо аниқ маълум аст, ки дили меҳрубони Юсуф дари зиндонро кушод, зеро сарсоқӣ дар бораи ӯ ба фиръавн нақл намуд. Худо дилсӯзии қасро хатман мебиннад. Замони озмоишҳо — вақти хизмат ба наздикон аст, на ба худ. Ба худ дилсӯзӣ намуданро бас кун. Онҳоеро, ки Худо дар атрофат гузоштааст, дӯст дор. Паёми Худоро ба онҳо расон, ва озмоиши ту барои онҳо шаҳодат мегардад. «[Худо] моро дар ҳар андӯҳи мо тасалло медихад, то ки мо андӯҳгинонро дар ҳар андӯҳашон тасалло дода тавонем бо ҳамон тасалло ки худамон аз Худо меёбем» (2 Қўр. 1:4).

Ту худро ба тренинги дар танҳои тарбия намудани кӯдак ё парастории ҳамсари корношоям номнавис накардаӣ, ҳамин тавр не? Не, Дар ин хусус Худо ғамхорӣ намудааст.

Ў нияти бади иблисро гирифта, ба курси таълим табдил дод. Чаро? То ки ту он чиро, ки Ў ба ту омӯзондааст, ба дигарон таълим дода тавонӣ. Озмоишҳои ту барои онҳо паёми ту гардида метавонанд.

Ба ман муколамае маъкул аст, ки Боб Бенсон дар китоби худ «See You at the House» овардааст. Яке аз дӯстони ӯ ба хуручи бемории дил дучор шуд. Дар аввал дӯсташ гумон дошт, ки зинда наместонад, аммо, хушбахтона, на танҳо зинда монд, балки сиҳат ҳам шуд. Якчанд моҳ пас аз ҷароҳӣ ин гуфтугӯ баргузор гардид:

— Хуручи бемории дил чӣ тавр?

— Ман гумон доштам, ки мемирам.

— Оё онро боз аз сар гузарондан мевоҳӣ?

— Не!

— Оё ба касе маслиҳат медиҳӣ, ки онро аз сар гузаронад?

— Албатта, не.

— Оё акнун ҳаёти худро аз пештара зиёдтар қадр мекардагӣ шудӣ?

— Ҳа, албатта.

— Ту ва Нелл ҳамеша ҷуфти олидарача будед. Ҳоло бошад аз пештара зиёдтар ба ҳам наздик шудаед, ҳамин тавр не?

— Ҳа.

— Шундаам, ки ба қарибӣ наберадор шудӣ?

— Ҳа. Сураташро ба ту нишон дода будам ё не?

— Оё муносибати ту ба одамон дигаргун шуд? Оё ба онҳо бо дилсӯзӣ ва илтифоти бештар муносибат мекардагӣ шудӣ?

— Ҳа.

— Шояд, ту ба Худованд низ, назар ба он чи имконпазир меҳисобидӣ, наздиктар шудӣ?

— Ҳа.

— Хуручи бемории дил чӣ тавр?³

Ба чои он ки «Аз боиси чӣ, Худовандо?» гӯӣ, чунин бигӯ: «Бо кадом мақсад, Худовандо? Ман чиро омӯхта метавонам?» «Ва имрӯз бидонед... бузургии Ё ва дасти пурзӯри Ё ва бозуи тӯлонии Ёро...» (Так. Шар. 11:2). Аз Худо хоҳиш накун, ки вазъиятҳои туро дигаргун кунад, балки хоҳиш кун, ки ин вазъиятҳоро истифода бурда, туро дигаргун кунад. Ҳаёт — имтиҳонест, ки ҳатман онро супоридан даркор аст. Пас чаро кӯшиш накунӣ, ки онро ҳарчи беҳтар супорӣ?

Худо дар дили ҳар яки мо кор карда истодааст, новобаста ба он ки мо инро мехоҳем ё не. «Зеро ки Ё банӣ одамро на бо хости дили Худ чазо дода ғамгин мекунад» (Навх. 3:33). Ё аз азобҳои мо ҳаловат намебарад, аммо аз дастовардҳои мо хеле хурсанд мешавад, зеро «...Ё ки дар шумо ба кори хайр шурӯъ намудааст, онро то рӯзи Исои Масеҳ ба анҷом мерасонад» (Флп. 1:6). Ё дар ҳама кор муваффақ мешавад. Дигар хел буда наметавонад. Худо «...он чи ба Ё писандида бошад, ...ба василаи Исои Масеҳ...» дар ту ба амал меоварад (Ибр. 13:21). Ҳама гуна мушкилӣ, калон ё хурд, туро ба пешвози оянда тайёр карда метавонад.

Ҳовард Рутлеч вақти дар лагери асирони ҳарбӣ дар Вьетнам гузарондаашро барои худ хеле судманд ҳисобид. Ё чунин навиштааст:

Ба шарофати он муддати тӯлонӣ, ки ман маҷбур будам ба андешарониҳо дода шавам, муҳимро аз беаҳамият, арзандаро аз беарзиш фарқ кунонда тавонистанам хеле осонтар шуд...

Ба зудӣ ташнагии рӯҳонии ман аз эҳтиёҷ ба стейкҳо ва гамбургерҳо афзунтар шуд... Дар ман хоҳише пайдо шуд, ки дар хусуси он қисми чонам, ки ҳеҷ гоҳ намемирад, маълумот пайдо намоям... Ман хостам дар бораи Худо, дар бораи Исои Масеҳ, дар бораи калисо гап занам... Ҳабсхона даркор шуд, то ман фаҳмам, ки ҳаётим бе Худо то чӣ андоза хушку холи аст...

31-уми август, баъди анҷом ёфтани ин азобу укубат, ман ханӯз дар ёд доштам, ки фарзандон дорам, аммо аллакай намедонистам, ки онҳо чанд нафар мебошанд. Ман гаштаву баргашта номи Филлисро такрор мекардам, то ки онро фаромӯш накунам. Ман фақат дар хусуси он дуо мегуфтам, ки барои зинда мондан қувватам расад. Ва дар шаби бисту ҳаштум ман ба Худо ваъда додам, ки агар аз ин бало зинда монда, ба хона баргардам, дар якшанбеи аввалин бо Филлис ва фарзандон ба калисо меравам ва... дар бораи имон ба Исои Масеҳ изҳор мекунам. Ин муоҳида бо Худо ба хотири зинда мондан набуд. Ин ваъдае буд, ки пас аз моҳҳои зиёди андешарониҳо ба Ӯ додам. Ҳабсхона ва соатҳои зиёди шубҳаҳои дарднок лозим шуданд, то фаҳмам, ки ба ман Худо ва муошират бо имондорон даркор аст. Ба Худо ваъда дода, ман дуо гуфтам, ки барои то сахарӣ зинда мондан ба ман қувват диҳад. Ва ҳангоме ки аз таркиши зеро дари камераи ҳабсхона рӯшноӣ намоён шуд, ман Худоро барои марҳамати Ӯ шукргузорӣ намудам.⁴

Мушкilotи худро на монед дар зиндагии худ, балки тайёр ба зиндагӣ ҳисоб намо. Ҳеч кас ваъда намодааст, ки роҳи зиндагии ту осон мешавад, аммо Худо ҳатман ин ҳарчу марҷро ба як чизи арзанда табдил медиҳад. «Мушкilotи шумо на чазо, балки *тарбият додан* мебошанд — амалияи маъмулӣ барои фарзандон... Худо моро барои манфиати худамон *тарбият дода*, ба зиндагӣ дар қудсияти Ӯ тайёр менамояд» (Ибр. 12:8, 10 MSG*).

---

* MSG, ё The Message, — тарҷумаи ҳоziразамони Китоби Муқаддас аст, ки Юҷин Петерсон ба ҷо овардааст. Макс Лукадо дар мавриди додашуда ба он ишора мекунад. Тарҷумаи тоҷикӣ ин порчаи Китоби Муқаддас: «Аммо агар шумо бе чазо монед, ки он насибаи ҳама аст, пас шумо ҳаромзодагонед, на писарон. <...> Зеро ки онҳо моро ба салоҳидди худашон барои айёми андак чазо медоданд, аммо Ӯ ин корро ба манфиати мо, то ки дар қудсияти Ӯ ширкат дошта бошем, анҷом медиҳад».

БОБИ 6

САБР КУН, ТО ДАМЕ КИ ХУДО АМАЛ МЕНАМОЯД

Ва инак ман дар толори интизории яке аз клиникаҳо нишастаам. Регистратор номи маро пурсида, рақами полиси суғуртавии маро навишта гирифт ва ба ман гуфт:

— Марҳамат, шинед. Ҳамин ки духтур холӣ шавад, мо шуморо даъват мекунем.

Ман ба атроф нигаристам. Модаре кӯдаки хобидаашро дар дастонаш бардошта нишастааст. Чавонмарди хушлибос мачаллаи «Time»-ро аз назар мегузаронад. Зане, дар даст рӯзнома, ба соаташ нигариста оҳ мекашад ва кореро мекунад, ки ҳамаи хозирон мекунанд: интизор мешавад.

Толори интизорӣ қабулгоҳ ва ё хучраи муоина нест. Моҳиятан ин толори даромадгоҳи беморхона аст, ки дар назди яке аз деворҳои он қаторҳои курсиҳо гузошта шудаанд. Ин хучраи духтур нест. Муоина, ташхис ва муолиҷа — ҳамаи инро мо бояд интизор шавем.

Таъйиноти ин ҷой аз номаш аён аст — толори интизорӣ. Ва касоне ки дар ин ҷой ҳастанд, вазифаи худро хеле хуб дарк мекунанд: интизор шудан. Мо якдигарро табобат намекунем. Ман аз ҳамшираи тиббӣ хоҳиш намекунам, ки ба ман стетоскоп ё тонометрро диҳад. Курсиро назди зани рӯзнома дар даст намегузорам ва ба ӯ бо саволи зерин

мурочиат намекунам: «Бигӯед, ки шумо кадом дорухоро истеъмол мекунед?» Ин вазифаи ҳамшираи тиббӣ аст, аммо вазифаи ман интизор шудан аст. Ва ман интизор мешавам.

Гуфтан наметавонам, ки интизорӣ ба ман ҳаловат мебахшад, зеро ҳангоме кас чизеро интизор мешавад, бо вақт метаморфозаҳои аҷиб рӯй додан мегиранд: он бо сураъти каме бештар аз пирияхҳои Аляска меҳазад. Ақрабаки сония гӯё ба соат мечаспад ва барои тай кардани масофаи муқаррарии худ на як сония, балки панҷ дақиқаро сарф мекунад. Таассуроте ҳосил мешавад, ки касе тугмаи «пауза»-ро зер карда, зиндагиро ба речаи ҳаракати суштшуда гузарондааст. Мо интизориро дӯст намедорем. Мо насле мебошем, ки шиори он — «Зудтар бош!» аст. Дар роҳҳо мошинҳоро тез ронда, зуд-зуд аз як қатор ба қатори дигар гузаштан бо умеди зудтар ба маҳалли даркорӣ расидан, — ҳамин аст услуби мо. Абрӯ чин карда нигариштан ба касе ки бо ёздаҳ намуд мол аз кассае гузаштани мешавад, ки ба харидорони то даҳ намуд мол хизмат мерасонад, — ин низ услуби мост. Мо бесаброна дар рӯи миз бо ангуштонамон нақора менавозем, то даме ки ба iPhone мусиқӣ ҷойгир карда мешавад ё дар тафдони микромавҷӣ кофе гарм карда мешавад. «Зудтар, зудтар!» Мо мехоҳем, ки дар даҳ дақиқа дорои мушакҳои хуб машқдида шавем, ва биринчи зуд пухташаванда дар давоми сӣ сония тайёр шавад. Мо дар навбат ба қабули духтур, ҳангоми танба шудани мошинҳо дар роҳ, ҳангоми оварда шудани питсаи фармоишӣ интизор шуданро дӯст намедорем.

Худоро низ?

Эй, як дақиқа сабр кун! Ба атроф нигоҳ кун. Оё ту мефаҳмӣ, ки мо дар кучоём? Ин сайёра — толори интизории Худост.

Оё он навхонадоронро мебинӣ? Онҳо имконияти таваллуди фарзандро интизоранд. Он чавони портфел дар дастро

мебинӣ? Ў резюмеи худро ба сар то сари кишвар фиристо-дааст ва пешниҳод шудани корро интизор аст. Бипурс, ки он зани солхӯрдаи асодор чиро интизор аст? Як сол инчониб бева монда, ӯ ақаллан як рӯзи бе гирияро интизор аст. Интизорӣ... Мо интизор ҳастем, ки кай Худо медиҳад, мадад мерасонад, шифо мебахшад. Интизор ҳастем, ки кай Ў меояд. Мо дар ҳудуди интизорӣ зиндагӣ мекунем — байни дуои гуфташуда ва дуои иҷобатшуда.

Аммо агар касе бо мебели қабулгоҳи Худо шиносой пайдо карда бошад, пас ин Юсуф аст. Бар хилофи мо, ки қиссаи ӯро дар Китоби Ҳастӣ дар муддати камтар аз як соат хонда метавонем, ӯ дар он ҷо солхоро гузарондааст. Боварӣ дорам, ки агар хониши мо понздаҳ-бист сол давом мекард, ба ин сужети библиявӣ дигар хел менигаристем.

Аз боби 37-ум сар мекунем, аммо онро на дар хона дар роҳаткурсӣ, балки якчанд соат дар ҳавои тафсон дар ҷохи беоб нишаста, мехонем. Пас аз он якчанд соат пайиҳам гаштаву баргашта ояти 1-уми боби 39-умро такрор мекунем: «Ва Юсуфро ба Миср бурданд...» Ба фикрам, маҳз ҳамин қадар вақт ба ӯ даркор шуд, то ки 750 мил масофаро, ки Дӯтонро аз пойтахти Миср чудо мекард, тай намояд.

Баъд ӯ рӯзи дароз, ё ҳатто якчанд рӯз дар фурушгоҳи ғуломон азоб кашид. Ба ин тақрибан даҳ соли дар хонаи Пӯтифараъ бо иҷрои вазифаи мудирӣ хоҷагӣ, ба ҷо овардани супоришҳои хоҷааш ва омӯхтани забони мисрӣ сарфкардаи Юсуфро илова намоед. Тик-так. Тик-так. Тик-так. Дар ғарибӣ вақт оҳиста мегузарад.

Аммо дар зиндон он умуман истода менамояд.

Ниҳоят Юсуф аз сарсоқӣ хоҳиш кард, ки барои ӯ дар назди фиръавн шафоат намояд. «...Вақте ки аҳволи ту некӯ шавад, маро ёд кун; ва ба ман меҳрубонӣ карда, маро назди фиръавн зикр намо, ва маро аз ин хона берун овар. ...Ман... ҳеч коре накардаам, ки маро дар зиндон андозанд» (Ҳас. 40:14–15).

Мо аллакай чавоби сарсоқиро интизор ҳастем: «Албатта, ҳамин ки имконият шавад, ба фиръавн дар бораи ту меғӯям. Ана мебинӣ, ба зудӣ ту аз ин ҷо мебарой». Юсуф ба камераи худ шитофта, саросемавор чизҳояшро ҷамъ мекунад. Ӯ меҳаҳад, ки ҳангоме ӯро ҷеғ мезананд, тайёр бошад. Як рӯз мегузарад. Ду рӯз. Як ҳафта... Як моҳ. Шаш моҳ... Хомӯшӣ. Дертар маълум мешавад, ки «сарсоқӣ Юсуфро ба ёд наовард, балки ӯро фаромӯш кард» (о. 23).

Дар саҳифаи Китоби Муқаддас фосилае ки ин оятро аз ояти дигар ҷудо мекунад, аз ду сантиметр зиёдтар нест, нигоҳи хонанда ба муддати сония дар он таваққуф мекунад, аммо дар ҳаёти Юсуф ин фосила ду сол давом кард. Ояти 41 бо чунин суханон сар мешавад: «Ва воқеъ шуд баъд аз гузаштани ду сол, ки фиръавн хобе дид...» (о. 1).

Ду сол! Бисту чор моҳи хомӯшӣ. Саду чор ҳафтаи интизорӣ. Ҳафтсаду сӣ рӯзи изтиробҳо аз боиси номаълумӣ. Ду ҳазору саду навад дафъа саҳарӣ, нисфирӯзӣ ва шом ҳамон хӯроки шулдурум. Ҳафдаҳ ҳазору панҷсаду бист соати кӯшишҳои беҳудаи шунидани Худо. Ва ғайр аз хомӯшӣ, ҳеч чизи дигар.

Вақти зиёд барои дилсаҳт, берӯй ва бадҳашм шудан. Микдори зиёди одамон бо сабабҳои камтар ва дар муддати кӯтоҳтар аз Худо рӯй гардондаанд.

Аммо на Юсуф. Дар рӯзе ки барои ӯ чун ҳазорон рӯзҳои дигар сар шуд, ӯ дар даромадгоҳи таҳхона чунбучӯлро шунид. Овозҳои баланди бесабр фармонҳо медоданд: «Мо барои он омадем, ки яҳудии туро барем! Фиръавн яҳудиро дидан меҳаҳад!» Аз гӯшаи худ сар бароварда, Юсуф сардори посбонони зиндонро дид, ки сӯи ӯ омада истодааст. Бо чеҳраи рангпариди ӯ бо овози ғайримуқаррарӣ нидо кард: «Дарҳол барҳез! Зуд бош!» Аз пайи ӯ ду посбони қаср омаданд. Юсуф онҳоро аз он замоне ки дар хонаи Пути-фараъ хизмат мекард, дар ёд дошт. Онҳо аз дастони маҳбус гирифта, ӯро аз таҳхона берун бароварданд. Юсуф аз рӯш-

ноии офтоб чашмонашро нимкоф карда, ҳамроҳи посбонон ба қаср даромад, ки он чо ўро дарҳол хизматгори зиёд ихота намуданд. Баъзеҳо чандаҳои ўро бароварданд, дигарон ўро шустушўй кунонданд, сеюмиҳо ришашро тарошиданд. Посбонон боз омаданд ва Юсуфро, ки либоси сафед дар бар ва шиппаки нав дар пойҳо дошт, ба дарбори фиръавн бурданд.

Хулоса, Юсуф сазовори мулоқот бо фиръавн гардид.

Фармонравио Миср шаб бад хобида буд. Хобҳои изтиробангез ўро ноором карда буданд. Ана ҳамин вақт ў дар бораи лаёқатҳои Юсуф шунид.

— Мегўянд, ки ту хобхоро таъбир карда метавонӣ. Ҳакимони ман чун моҳиён хомўшанд. Оё ту ба ман ёрӣ расонда метавонӣ?

Ду шиносоии пештараи Юсуф бо некӣ анҷом наёфтанд: зани Путифараъ ба ў тўхмат кард, сарсоқӣ ўро фаромўш намуд. Дар ҳар ду маврид Юсуф номи Худоро зикр карда буд. Шояд беҳтар он аст, ки ин дафъа дар бораи имони худ чизе нагўяд?

Аммо ў чунин накард. «Ва Юсуф ба чавоби фиръавн гуфт: “Ин аз ман нест; Худо ба саломатии фиръавн чавоб хоҳад дод“» (Ҳас. 41:16).

Юсуф муносибатҳои худро бо Худо болобардор намуда, зиндонро тарк кард. Вақти дар зиндон гузарондааш имони ўро коста накард, балки амиқтар намуд.

Оё дар бораи ту низ ҳамин тавр гуфтан мумкин аст? Бигузор ту дар ҳабсхона набошӣ, аммо шояд ту бенасл, ё беҳимоят, ё бекор, ё нотавон, ё беҳона, ё беоила бошӣ. Ту дар қабулгоҳи Худо интизор ҳастӣ? Агар чунин бошад, ту бояд ана ин чизро донӣ: *то даме ки ту интизор ҳастӣ, Худо амал мекунад.*

«...Падари Ман то кунун кор мекунад...» гуфт Исо (Юх. 5:17). Худо ҳеҷ гоҳ бекор наmeshинад. Ў ҳеҷ гоҳ амал намуданро бас намекунад ва ба руҳсатӣ намеравад. Ҳа, Ў

дар рӯзи ҳафтуми офариниш истироҳат намуд, аммо рӯзи ҳаштум ба кор баргашт ва аз ҳамон вақт ҳамеша бо кор машғул аст. Агар ту ҳеч кори карданӣ надошта бошӣ, гумон накун, ки Худо низ кори карданӣ надорад.

Шояд чунин тобад, ки қиссаи Юсуф дар боби 40-ум аз ҳаракат монд. Ба пойҳои қаҳрамони мо завлона заданд. Вагон аз релсҳо берун шуд. Чунин ба назар мерасид, ки воқеаҳо ба речаи интизорӣ гузаштанд. Аммо то даме ки Юсуф интизор буд, Худо амал менамуд. Ӯ шахсони амалкунандаро чамъ карда сахнаи ояндаро тайёр мекард: Юсуфро водор намуд, ки ба сарсоқӣ ғамхорӣ намояд; фиръавнро бо хобҳои ачиб ба изтироб овард; чодугарон ва ҳакимонро ноилоҷ гузошт; ва ҳангоме ки ҳама чиз тайёр шуд, Юсуфро ба сахна баровард.

Дар мавриди ту низ Худо ҳамин тавр амал менамояд. «Биистед ва бидонед, ки Ман Худо ҳастам...» — мехонем дар баннерҳои ки толори интизории Худоро оро медиханд.¹ Шод бош, чунки Худо некӯст. Ташвиш накаш, чунки Ӯ хоб намеравад. Осуда бинишин, зеро ки Худованд амал мекунад.

Оё суҳанони Худоро, ки Ӯ ба воситаи Мусо ба исроилиён расонда буд, дар ёд дорӣ? «Ҳаросон нашавед! Биистед ва начоти Парвардигорро бубинед, ... Парвардигор барои шумо ҷанг хоҳад кард, ва шумо хомӯш бошед» (Хур. 14:13–14). Ин дар он вақте гуфта шуда буд, ки исроилиён дар пеш мавҷҳои баҳри Қулзумро дида, аз ақиб ғулғулаи аробаҳои ҷангии мисриёноро шуниданд. Марг аз ду тараф ба онҳо таҳдид мекард. *Дар чунин лаҳза чӣ тавр ором будан мумкин аст? Оё ту ҳазл мекунӣ?* Аммо инак он чи собиқ ғуломон дида наметавонистанд: дасти Худо барои онҳо дар қаъри баҳр роҳ тайёр мекард, ва ба шарофати нафаси Худо аз осмонҳо, мавҷҳои баҳр аз ҳам ҷудо шуданд. Худо барои начоти онҳо амал менамуд.

Худо ҳамчунин ба хоҳири Марям, модари Исо амал менамуд. Фаришта ба ӯ хабар дод, ки ӯ ҳомила мешавад. Ин

хабар дар дили ӯ тӯфони эҳсосотро ба вучуд овард. Ин чӣ тавр буда метавонад? Одамон чӣ фикр мекунад? Юсуф чӣ мегӯяд? Аммо Худо ба нафъи ӯ амал менамуд: дар бораи нияти Худ ба номзади ӯ Юсуф гуфт; кайсарро водор намуд, ки саршумории аҳолиро гузаронад, оилаи чавонро ба Байт-Лаҳм овард. «Дар баробари ин мо медонем, ки ба дӯстдорони Худо... ҳама чиз бар нафъашон ёрдам медиҳад» (Рум. 8:28).

Агар ба забони Китоби Муқаддас гап занем, интизор шудан маънои онро надорад, ки рафти бадтарини воқеа-ҳоро тахмин кунед, хавотир шавед, талабҳо пеш оваред ё ҳама чизро назорат карданӣ шавед. Аммо интизор шудан бефаъолияти нест. Интизории библиявӣ — кӯшиши бошиддат аст, ки ба шарофати *дуо* ва *имон* имкон медиҳад диққатамонро ба Худо равона кунем. Интизор шудан «ба Парвардигор итоат намудан ва ба Ӯ умед бастан» аст (ниг. Заб. 36:7; курсиви ман. — *М. Л.*)

Наҳемё ба мо нишон медиҳад, ки ин чӣ тавр карда мешавад. Китоби ӯ ёддоштҳо мебошанд, ки дар бораи кӯшишҳои барқарор намудани деворҳои Уршалим нақл мекунад. Пеш аз ин воқеа як вохӯри рӯй дод. «Дар моҳи кислев, дар соли бистум, вақте ки ман дар Шушани пойтахт будам, чунин воқеъ шуд, ки Ҳононӣ, яке аз бародаронам, омад, ва бо ӯ якчанд касон аз Яҳудо буданд» (Нах. 1:1–2). Онҳо хабарҳои нохуш оварданд: душманон деворҳоеро, ки замоне шаҳри муқаддасро ҳимоя мекарданд, ба хок баробар кардаанд. Ҳатто дарвозаҳои он сӯзонида шуда буданд. Ва он яҳудиёни камшумор, ки зинда монда буданд, «дар мусибати бузург ва дар хорусорӣ» буданд (о. 3).

Аҳамият диҳед, ки Наҳемё ба фалокатҳо чӣ гуна ақсуламал менамояд: ӯ дуо мегӯяд. «Лутфан, эй Худо, хоҳишмандам, ки гӯши Ту ба дуои бандаат ва ба дуои бандагонат... бодикқат бошад; ва хоҳишмандам, ки бандаи Худро имрӯз

комёб созӣ, ва ўро ба ҳузури ин шахс сазовори марҳамат гардонӣ» (о. 11).

«Ин шахс», ки Наҳемё дар хусуси марҳамати ӯ дуо мегуфт, Артаҳшасто, подшоҳи Форс буд. Наҳемё бисту чор соат дар давоми шабонарӯз ва ҳафт рӯз дар давоми ҳафта соқии шахсии ӯ буд. Пас ӯ наметавонист вазифаашро монда, ба Уршалим равад. Аммо ҳатто агар чунин карда метавонист, барои барқарор намудани девори ҳимоякунанда воситаҳои молиявӣ надошт, бинобар ин ӯ қарор дод, ки дар дуо интизори Парвардигор шавад.

Дар ояти 1-уми боби 2 муддати интизории ӯ зикр шудааст: «дар моҳи нисон» Наҳемё дар кумитаи ободонии Уршалим вазифаеро соҳиб шуд. Ӯ чӣ қадар интизор шуд? Чор моҳ. Аммо, агар шумо дар ёд дошта бошед, Наҳемё дар хусуси ёрии фаврӣ аз Худо илтиҷо мекард: «Ва хоҳишмандам, ки бандаи Худо имрӯз комёб созӣ, ва ўро ба ҳузури ин шахс сазовори марҳамат гардонӣ...» Худо ба дархости Наҳемё баъди чор моҳ (!) ҷавоб дод.

Дар хусуси интизорӣ хондан назар ба амалӣ намудани он осонтар аст. Барои ман интизорӣ вазифаи душвор аст. Тамоми умр ман шитобкор будам. Ба мактаб шитоб карда, ман саросемавор вазифаи хонагиро иҷро мекардам. Дучархарониро дӯст медоштам, ва ин одатро тарк накарда, ба мошинронӣ гузаштам. Ман ҳатто одат кардам, ки соатро рӯ ба тарафи дарунии даст баста гардам, то барои дидани вақт як лаҳзае ки барои тоб додани банди даст даркор аст, зоеъ нашавад. Чӣ беаклӣ! Фаҳмидан шавқовар аст, оё ман фармудаи Аҳди Қадимро дар хусуси риоя намудани рӯзи шанбе — рӯзи муқаддаси истироҳат, ки ба муддати 24 соат сушт кардани равиши зиндагиро мефармояд, ба ҷо оварда метавонистам? Риоя намудани рӯзи шанбе барои ман барин беаклон фармуда шуда буд, зеро ба мо ҳар ҳафта ёдрас кардан даркор аст, ки агар мо таваккуф кунем, ҷаҳон таваккуф намекунад!

Дар хусуси фармудаи зерин чӣ мегӯӣ? «Соле се маротиба тамоми наринаи ту бояд ба ҳузури Парвардигор, Худои Исроил ҳозир шаванд. Зеро ки Ман халқхоро аз пеши ту бадар хоҳам ронд, ва худуди туро васеъ хоҳам кард; ва ҳангоме ки ту соле се маротиба омада, ба ҳузури Парвардигор Худои худ ҳозир мешавӣ, ҳеч кас замини туро тамаъ нахоҳад кард» (Хур. 34:23–24). Худо ба аҳолии мардинаи Забини ваъдашуда супориш дод, ки соле се маротиба корро бас карда, ба парастии ҳозир шавад. Ҳамаи корхонаҳои саноатӣ ва тичоратӣ, ва низ муассисаҳои таҳсилотӣ ва ҳукуматӣ ҳангоми ҷамъомади ҳамагонӣ фаъолияти худро қатъ менамуданд. Оё ҳозир ба ҳамин монанд чизеро тасаввур карда метавонӣ? Кишвари мо тамоман беҳимоя мемонд. Аммо Худо ваъда дод, ки замини исроилиёнро ҳимоя мекунад, то ки ҳеч кас ба он дастдарозӣ накунад. Зиёда аз ин, ҳеч кас дар ин бора фикр ҳам карда натавонад («ҳеч кас замини туро тамаъ нахоҳад кард»). Барои он ки халқи Худо ин қоидаро аз худ кунад, Худо амалияи зиёратро қарор намуд: «Агар шумо ба Ман умед баста, интизор шуданро ёд гиред, Ман дар ҳаққи шумо ғамхорӣ мекунам».

Дониёл ҳамин тавр кард. Шабзиндадорию дуогуёнаи ин пайғамбарро, ки муддати дароз тамоми фикру андешааш танҳо ба Худо нигаронида шуда буд, ба яке аз намунаҳои таъсирбахштарини интизорӣ дар Китоби Муқаддас мансуб доништан мумкин аст. Ҳамқавмҳои қариб ҳафтад сол зери зулму ситам буданд. Бори дуоро ба дӯши худ гирифта, Дониёл ба хоширо онҳо 21 рӯз аз хӯрдани гӯшт, хӯрокҳои дилписанд ва май худдорӣ намуд. Чун фидокори ҳақиқӣ, ӯ халқи худро дар назди Худо бо исрор хифз менамуд.

Хомӯшӣ.

Фақат дар рӯзи бисту якум раҳнаи рӯхонӣ ба амал омад. Фариштаи Худо ба Дониёл зоҳир шуда ба ӯ сабаби чунин таъхири тӯлониро ошкор намуд. Дар рӯзи якум Худо дуои

Дониёлро шунида, фариштаеро бо ҷавоб назди ӯ фиристонд. «...Натарс, эй Дониёл, зеро аз рӯзи аввале ки дили худро ба он ниҳодӣ, ки бифаҳмӣ ва пеши Худои худ рӯзадор бошӣ, суханони ту шунида шуд, ва ман барои он суханони ту омадаам. Валекин малаки салтанати Форс бисту як рӯз ба ман муқобилат намуд, ва инак Микоил, ки яке аз малакҳои аввалин аст, ба мадади ман расид, ва ман дар он ҷо, назди подшоҳони Форс мондам» (Дон. 10:12–13),

Аз нуқтаи назари ҷисмонӣ тамоми ин муддат ҳеҷ чиз рӯй надод. Дуоҳои Дониёл гӯё чун сангҳо ба замини хушкида меафтаданд. Аммо ба вазъият аз нуқтаи назари рӯҳонӣ ниғариста, мо шоҳиди муҳорибае мешавем, ки дар осмонҳо рӯй дод. Дар давоми се ҳафта ду фаришта муборизаи сахт мебурданд. То даме ки Дониёл интизор буд, Худо амал менамуд

Агар Дониёл дуо гуфтанро бас мекард, чӣ мешуд? Имонро аз даст медод? Аз Худо рӯ мегардонд?

Чунин пурсидан дурусттар мебуд: агар ту дуо гуфтанро бас мекардӣ, чӣ мешуд? Агар имонро аз даст медодӣ? Агар аз Худо рӯ мегардондӣ?

Илтиҷо мекунам, ба ҳеҷ вачҳ чунин нақун! Тамоми лашкари осмон барои ту мечангад! Дар ҳуди ҳамин лаҳза фиристодагони Худо бар болои ту ва дар атрофи ту муҳорибаи нономаён мебаранд.

Интизор шуданро давом деҳ.

...Валекин умедворони Парвардигор
қуввати тоза пайдо мекунанд,
мисли уқобон бол меафшонанд,
медаванд ва бемаҷол намегарданд,
кадам мезананд ва хаста намешаванд,

Иш. 40:31

Барои то охир рафтан қувваи нав ва ҷуръат пайдо намо. Аз Худо ҳаловат бар, ва Ӯ ба ҷони ту истироҳат медиҳад.

Дар толори интизорӣ ҳар қадар нишастанат лозим шавад ҳам, ту аз ӯҳдаи ин мебарой. Пурсабр бош, ва туро тӯҳфаи ғайричашмдошт интизор аст. Сардухтур аз хучраи кории Худ баромада, мегӯяд: «Фаромӯш накун, то даме ки интизор ҳастӣ, Ман дар назди Туям». На ҳар як духтур ба ин қодир аст, аммо Духтури ту чунин карда метавонад. Дар ниҳояти қор, Ӯ Шифодихандаи бузург аст.

БОБИ 7

МАСХАРАБОЗ-ЛУХТАКЕ КИ ЗУД БА ПО МЕИСТАД

Метарсам, ки хотираҳои кӯдакии худро бо хурдтарин чузъиёташ тасвир карда наметавонам, зеро фаромӯш кардаам, ки он кӯдаке ки сухан дар бораи зодрузи ӯ меравад, чӣ ном дошт. Дар ёдам нест, ки чандсола будам, — аз рӯи сурат, тақрибан 8-сола будам. Дар ёдам нест, ки мо чӣ бозӣ доштем, илова ба ин, дигар кӯдакони даъватшударо низ дар ёд надорам. Аммо як хотира дар ёдам мондааст: бозича-лӯхтаке ки зуд ба по меистад.

Ин масхарабози аблаҳнамои резинии нокмонанд буд. Ин лӯхтаки миёнаш аз китфонаш васеътар ба қади ман баробар буд. Рӯй, гӯшҳо, дастони ба танааш ҷафс кардашуда тасвирёфта буданд. Масхарабоз тугмае надошт, ки баробари зер кардан садои мусиқӣ барорад, ва агар аз риштааш кашед, шеър намехонд. Он ҳеҷ чизи назаррас надошт, ғайр аз як хусусияти барҷаста: пас аз нокаут фавран ба по истодан.

Пас аз ҳар гуна зарба, он алвонҷ хӯрда, дарҳол ба ҳолати амудӣ бармегашт. Агар онро бо калтак, бо мушт ё бо лагад занед, он меафтад, аммо ба муддати кӯтоҳ. Кӯдаконе ки ба ҷашн омада буданд, барои аз пой афтондани масхарабоз кӯшишҳои зиёд мекарданд, пайихам зарбаҳо ме-

заданд, ва ҳар як зарбаи нав аз пештара бераҳмонатар буд. Аммо ҳеч кадоми мо масхарабозро нокаут карда натавонистем. Он назар ба «Mets» дар силсилаи умумичаҳонии соли 1969* бештар ба по меҳест. Он боқувват набуд — он бо ҳаво пур карда шуда буд. Он худро аз зарба барканор гирифтанд ва ё ҳимоя қардан наметавонист. Он моро бо зебоии худ мафтун ё бо ҳозирҷавобӣ бесилоҳ қарданӣ набуд. Охир, он лӯхтак-масхарабози муқаррарӣ бо даҳони тасвирёфтаи сурх ва мӯйҳои зард буд. Аммо ба ҳар ҳол он лӯхтак чизе дошт, ки имкон меод устувор ба по истад.

Оё доништан меҳохӣ, ки сирри он дар чӣ буд? Ҳаёт бар мо жолаи зарбаҳои зиёдро фурӯ мерезад: аз тарафи рост зарба ба чоғ — рад шудан, торсақӣ ба руҳсора — аз даст додани наздикон. Душман аз миён поён зарба заданро раво медонад. Балоҳое ки ба сарамон фурӯ мерезанд, моро ба калавидан водор мекунанд. Ин на зиндагӣ, балки қувваозмоии муштзанӣ аст.

Баъзеҳо аз чунин зарба аллақай барнамехезанд ва дароз кашида мемонанд — латукӯбшуда, хашмгин, дилшикаста. Дар нокаути пурра. Аммо дигарон ба масхарабозе ки зуд ба по меистад, монанд ҳастанд.

Масалан, Юсуф.

Чавонро пинятаи** қадамзананда ҳисобидан мумкин буд. Ҳасади бадбинонаи бародарон, ки ўро ба ғуломӣ фурӯхтанд, тӯхмати зани Пўтифараъ, ки ў аз боиси вай ба зиндон афтод, ваъдаи иҷронашудаи сарсоқӣ, ки маҳбусии ўро ду сол дарозтар қард. Юсуф калавид, аммо ба по рост

---

* Силсилаи умумичаҳонӣ — силсилаи ҳалқунандаи бозиҳои Лигаи асосии бейсбол. Дар соли 1969 дастаи «New York Mets» бар дастаи «Baltimore Orioles» бо ҳисоби 4:1 ғолиб шуд.

** Пинята (исп. Pināta) — бозичаи дарунхолии мексиконии калонҳаҷм, ки аз папье-маше ё қоғази сабуки сернакшу нигор тайёр қарда мешавад. Одатан дар шакли ҳайвонот (одатан, аспҳо) ё фигураҳои геометрӣ сохта мешавад. Дар дарунаш барои кӯдакон ҳар гуна шириниҳо ё тӯхфаҳо гузошта мешаванд.

истод. (Муסיқӣ аз кинофилми «Роккӣ» садо медиҳад). Ӯ бо кувваи Худо ба по хеста, дар дарбори фиръавн аз пештара устувортар гардид.

Фиръавн фармонравои мутлақи Миср буд — худаш ба-рои худ шӯрои вазирон ва маҷлиси олий. Ҳамин ки суханеро ба забон оварад, он ҳамон замон бечуну чаро иҷро карда мешуд. Агар фармоне диҳад, он дарҳол ҳукми қонунро мегирифт. Ба ҳучра дарояд, ҳамаи ҳозирон ба ӯ таъзим менамуданд. Аммо дар ин рӯз фиръавн худро мавҷуди осмонӣ ҳис намекард.

Фиръавни маъмулиро тасаввур мекунем, ки то миён луч аст, чоғи калон дорад, мушакҳои сари синааш пажмурда шудаанд, аммо дар миёнсолӣ нисбатан боқувват аст. Дар гарданаш ҳамел-гиребон, дар сараш тоҷи дарози махрутӣ, ки бо тасвири кобра оро дода шудааст. Дар манаҳаш риши бофта часпонда шудааст. Ба пилқҳои болоӣ ва поёнӣ сурма кашида, чашмонашро бодомшакл кардаанд. Ӯ дар як даст чӯбдасти салтанатро медорад, бо манаҳаш ба дасти дигараш така мекунад. Ғуломон ӯро бо борбезак шамол медиҳанд. Дар рӯи миз дар масофаи даст дароз кардан табақи анҷир ва чормағз гузошта шудааст. Аммо фиръавн гурусна нест, ӯ абрӯ чин карда нишастааст. Надимонаш хавотир шудаанд ва бо овози пас гуфтугӯ мекунанд. Ҳангоме ки таъби фиръавн хира аст, ҳама боэҳтиёт рафтор мекунанд.

Таъби ӯ аз боиси хобҳои изтиробангез, ки то як нимаи шаб ӯро ором нагузоштанд, хира буд. Дар аввал ӯ дар хоб модаговҳоеро дид, ки аз Нил берун омада, дар алафзори соҳил чаридан гирифтанд. Ҳафтгои онҳо солим ва фарбеҳ буданд — намунаҳои олидарача барои тасвир дар баннерҳои рекламавии шабакаи тарабхонаҳои «Chick-Fil-A»*.

---

* Chick-Fil-A — яке аз калонтарин шабакаҳои тарабхонаҳои хӯроки фаврӣ, ки аз гӯшти мурғ хӯрокҳо тайёр мекунад. Дар рекламаи шабакавии «Eat More Chikin» («Бештар гӯшти мурғ бихӯр») говҳои зебо аз мизочон хоҳиш мекунанд, ки гӯшти паранда бихӯранд.

Аммо хангоме ки модаговҳои зотӣ машғули чаридан буданд, аз ақиб ҳафт модагови лоғар омада, онҳоро хӯрданд. Фиръавн аз бистари хобаш часта хест — ӯ ба обу арақ ғӯтида буд.

Баъди якчанд дақиқа, андаке ором шуда, ӯ боз хоб рафт. Аммо хоби дуҷум низ ҳамин гуна изтиробангез буд. Пояи гандумро, ки ҳафт хӯшаи пурбор ва пухта расида дошт, пояи гандуме ки ҳафт хӯшаи холӣ ва хушкшуда дошт, фуру бурд. Ду хоби ба ҳам хеле монанд, ки дар онҳо ҳафт намояндаи як чизи даҳшатовар ҳафт намояндаи як чизи хеле хубро нобуд карданд.

Фиръавн бо таъби хира, ҳайрону саргаранг шуда аз хоб хест. Ӯ мушовиронро чеғ зада, талаб намуд, ки хобҳои ӯро таъбир кунанд ва фаҳмонанд, ки модаговҳои хӯрандаи модаговҳо ва хӯшаҳои гандум, ки хӯшаҳои гандумро мехӯранд, чӣ маъно доранд. Магар ин бемаъно нест? Аммо мушовирони ӯ маънои ин хобҳоро намедонистанд, зеро на камтар аз ҳуди фиръавн ҳайрон шуда буданд. Ҳамин вақт сарсоқӣ Юсуфро, ки дар зиндон бо ӯ шинос шуда буд, ба ёд овард, ва ба фиръавн дар бораи ҷавони ибрӣ, ки хобҳоро таъбир карда метавонад, нақл кард. Фиръавн ангуштонашро кирс-кирс кунонд, ва кор ба чӯшу хурӯш даромад. Юсуфро шустушӯ кунонда ба хузури фиръавн оварданд. Дар лаҳзаи авҷи воқеаҳо писари Яъқуб ба остонаи дарбори фиръавн қадам гузошт.

Ҷаҳат тасаввур кунед! Фиръавн — фармонравои олай, Юсуф бошад — собиқ чӯпон. Фиръавн — сокини шаҳр, Юсуф бошад — сокини деҳот. Фиръавн аз ҳаёт дар қасри шоҳона ҳаловат мебурд, Юсуф бошад солҳои зиёдро дар зиндон гузаронда буд. Дастони фиръавнро ангуштарихо оро медоданд, дастони Юсуфро бошад — пайҳои кабудшудаи завлонаҳо. Фиръавн бар лашкарҳо фармонравой мекард ва аҳромҳо бунёд менамуд, Юсуф бошад бо талаффузи хориҷӣ гап мезад ва либосе ки дар тан дошт, аз каси дигар буд.

Аммо собиқ маҳбус ботамкин буд. Суханони фиръавнро гӯш карда, ӯ ба фолбинӣ ва мадади мушовирон рӯ наовард, балки рост ба сари мақсад омад. Вазифаи дар назди ӯ гузошташуда аз чадвали карат барои профессори риёзӣ дар донишгоҳи Ҳарвард муракабтар набуд. «Мисрро ҳафт соли фаровонӣ ва ҳафт соли қаҳтӣ интизор аст».

Ҳе кас намедонист, ки ба ин суҳанон чӣ ақсуламал намояд, аз он ҷумла фиръавн. Дар забони мисриён калимаи «қаҳтӣ» қариб монанди ҳақорат буд. Некӯаҳволии кишвар на дар автомобилсозӣ ва на дар саноати сабук, балки танҳо дар зироаткорӣ асос ёфта буд. Истеҳсоли ғалла Мисрро дурдонаи Нил гардонда буд, ва подшоҳи онро — шахси бонуфузтарини ҷаҳони мутамаддин. Ҳатто як моҳи хушксолӣ барои иқтисодиёти кишвар хатарнок буд. Беҳосилӣ дар дар давоми як сол метавонист ҳукмронии фиръавнро, ки соҳиби ягонаи киштзорҳои соҳилҳои Нил буд, хеле суст кунад. Хушксолии ҳафтсола метавонист Нилро ба чӯйборчае табдил диҳад, ғаллазорҳоро — ба маводи сӯхтанӣ. Хушксолӣ барои фиръавн баробар бо бозистодани истеҳсоли мошинҳо барои шайхҳои нафтӣ буд. Хулоса, охирзамон!

Дар дарбори фиръавн чунон хомӯшӣ ҳукмфармо шуд, ки виззоси магаси дар тори тортанак андамоншударо шумидан мумкин буд. Баъд аз хомӯшии ки ба миён омад, Юсуф дар назди ҳозирон роҳи имконпазири ҳалли масъаларо эълон намуд. «Вазорати кишоварзӣ таъсис дода шавад ва шахси соҳибтадбире ба сарвари он таъйин карда шавад, то ки ӯ дар солҳои фаровонҳосилӣ ғаллаи зиёдатиро дар анборҳо ҷамъ карда, дар давраи беҳосилӣ ба эҳтиёҷмандон тақсим карда диҳад».

Аз чунин густоҳии Юсуф дарбориён тамоман ҳайрон шуданд. Ба фиръавн хабари нохушро расондан як чиз, маслиҳати напурсида додан — тамоман чизи дигар аст. Аммо ин чавон, аз он вақте ки ба қаср омад, дар бораи тарс фикр

ҳам намекард. Ӯ дар назди фиръавн тамаллуқ намекард, ба чодугарон эҳтиром зоҳир наменамуд, ҳалқаҳоро намебӯсид ва дастонро бӯсаборон намекард. Дигар кас дар ҷои ӯ дар назди шахсони тавоноӣ ин ҷаҳон бечуръат мешуд, аммо Юсуф мижаашро ҳам ҳам накард.

Бубин, чӣ гуна тазод аст: фиръавн, шахси тавонотарин дар дарбор, фармонравои Нил, ноибӣ ҳудо дар замин ва Пуҳ-Баҳи* Бузурги бунёдкунандагони аҳромҳо, барои ба худ омадан ба як чуръа вискӣ эҳтиёҷ дошт. Аммо Юсуф — беҳуқуқтарин дар байни ҳозирон, собиқ ғулом ва маҳбусӣ бо айбномаи кӯшиши таҷовуз маҳкумшуда, — чун мучассамаи мраммари ҳаяҷоннопазир буд.

Сабаби чунин рафтори гуногун дар чӣ буд?

Дар балласт. Масхарабоз-лӯхтаке ки зуд ба по меҳезад, балласт дошт. Баъдтар ман фаҳмидам, ки бозичае ки ҳангоми чашни зодруз маро хеле мафтун карда буд, бори кӯрғошимӣ дошт. Пластинаи сефунтии дар қисми поёнии он насбшуда ҳамчун порсанг хизмат мекард, ки ҳама гуна зарбаро ба мувозинат меовард. Чунон ки маълум шуд, Юсуф ба ҳамин монанд лангар дошт. Аммо ин лангари металлӣ набуд, лангари ӯ — боварии амиқ ба фармонравоии олии Худо буд, ки ба ӯ устуворӣ мебахшид.

Ин аз аввалин суҳаноне ки ӯ ба фиръавни Миср гуфт, ба чашм мерасад: «...Ин аз ман нест; Худо ба саломатии фиръавн ҷавоб хоҳад дод» (Ҳас. 41:16). Дафъаи дуюм суҳан ронда, Юсуф фаҳмонданро давом дод: «Аз ҳамин сабаб он суҳанро ба фиръавн гуфтам: он чи Худо карданист, ба фиръавн зоҳир сохтааст» (о. 28). Ва хобро таъбир намуда, ӯ чамъбаст намуд: «...ин чиз ҳақиқатан аз ҷониби Худост, ва Худо онро ба зудӣ ба амал хоҳад овард» (о. 32).

---

* Пуҳ-Баҳ (англ. PooH-Bah) — шахсе ки якчанд мансабҳоро ишғол менамояд (бо номи персонажи операи мазҳақавии «Микадо»)

Чор бор дар се ояти овардашуда Юсуф ба Худо ишора мекунад! «Худо... Худо... аз чониби Худост... Худо».

Аммо пештар ҳам ӯ чунин мекард. Ҳангоме ки зани Путифараъ ӯро васваса мекард, Юсуф аз алокаи чинсӣ даст кашида, гуфт: «...пас чӣ гуна ин бадкирдории бузургро содир кунам ва дар назди Худо гуноҳкор шавам?» (39:9). Ҳангоме ки маҳбусони ба парастории ӯ супурдашуда хошиш карданд, ки хобҳояшонро таъбир кунад, ӯ ба онҳо гуфт: «...Оё гузоришҳо аз Худо нестанд? Ба ман накл кунед» (Ҳас. 40:8). Акрабаки қутбнамои ахлокии ӯ бехато ба сӯи ситораи равшантарини осмони рӯҳонии ӯ, яъне сӯи Худо ишора мекард. Дар манзараи ҷаҳони ӯ Худо шахсияти асосии амалкунанда буд, ки метавонист ва тайёр буд амали фавкуллоддаеро ба ҷо оварад.

Ва чунон ки мебинем, Юсуф хато накард. Фиръавн фармоне дод, ки вазъиятро ба 180° тоб дод: «...Оё касеро мисли ин мард ёфта метавонем, ки Рӯҳи Худо дар ӯст?» (Ҳас. 41:38). Ӯ ғамхорино дар ҳаққи подшоҳии худ ба дасти Юсуф супурд. Ба ҷавони ибрий ваколатҳое дода шуданд, ки танҳо аз ваколатҳои фиръавн камӣ доштанд, ва ҳамон бегоҳ ӯ дар аробаи шоҳона менишаст. Чӣ парвози ғайричашмдошт!

Дар ҳарҷу марҷе ки «ҷаёти Юсуф» ном дорад, як миқдор вазъиятҳои харобиовар ба назарам расиданд: як ваъдаи иҷронашуда, ду хиёнат, якчанд хурӯҷҳои ғазаби ба ӯ нигаронидашуда, ду рабудашавӣ, чандин кӯшишҳои ба васваса гирифта кардан, даҳ бародари ҳасуд ва як эпизоди иҷроӣ ношоистаи вазифаҳои волидӣ. Ғайр аз ин, таҳқирҳо, ноҳақ зиндонӣ шудан, ду сол хӯроки шулдуруми зиндонӣ хӯрдан — ва акнун ҳамаи инро омехта кун ва рӯй турш накарда, дар давоми 13 сол истеъмол намо. Чӣ ҳосил мешавад? Бузургтарин болоравӣ дар Китоби Муқаддас! Писари Яъқуб, ки ҳеч кас ӯро намешинохт, дар тавонотарин кишвари ҷаҳон аз ҷиҳати тавоноӣ шахси дуҷум шуд. Роҳи ӯ

ба сӯи қасри подшоҳ босуръат ва беабр набуд, аммо магар ба ту чунин наметобад, ки Худо ин ҳарҷу марҷро ба як чизи арзанда табдил дод?

Андеша намо, оё ӯ дар ҳаёти ту низ ҳамин корро карда метавонад? Азобҳои пештараи худро ба ёд овар. Хиёнатҳо, ки бо хашм ва ғочаҳо ҳамроҳӣ мекарданд. Мушкилоти оилавӣ. Айбдоркунии беадолатона. Зӯрвариҳои ҷинсӣ. Ох, ҳаёт то чӣ андоза тоқатфарсо буда метавонад!

Бо вучуди ин, кӯшиш кун ба саволи ман ҷавоб диҳ: Оё Худои Юсуф ханӯз ба ҳамон андоза тавоност? Ҳа! Оё ӯ метавонад барои ту он кореро кунад, ки барои Юсуф кард? Ҳа! Оё Худованд метавонад бади бар зидди ту андешидашударо истифода бурда ба ту ёрӣ диҳад, то чунон шахсе шавӣ, ки ӯ туро ончунон дидан мехоҳад? Ҳа! Боре — шояд, дар ин зиндагӣ ва албатта дар ҳаёти оянда — ту ҳамаи мушкилот ва нохушиҳои худро ба ёд оварда ба хулосае меоӣ, ки умуман ҳаёти ту бад набуд.

Лейтенант Сэм Браун маҳз ба ҳамин гуна хулоса омад. Ду сол пас аз хатми таълимгоҳи ҳарбӣ дар Вест-Пойнт ўро бори аввал ба Афғонистон фиристода буданд. Боре таҷҳизоти худсохти тарканда «ҳаммер»-и ўро ба «контейли Молотов» табдил дод. ӯ дар ёд надорад, ки чӣ тавр аз мошин берун баромад, аммо хуб дар ёд дорад, ки ба рӯи рег ғелида, онро бо кафи дастонаш ба рӯи сӯхтаистодаи худ мепошид ва давродавр медавид, то даме ки ба зону афтид. Дастони сӯхтаистодаашро ба боло бардошта, ӯ нидо кард: «Худовандо, маро начот дех!»

Дар мавриди Сэм ин суханон на танҳо нидои шахсе буданд, ки ноилоч мондааст — ӯ самимона ба Исои Масеҳ имон дошт ва аз Начотдиҳанда хоҳиш менамуд, ки ўро ба осмон барад, зеро гумон кард, ки мурда истодааст.

Аммо ба ҷои марг, ки ӯ онро хоҳиш менамуд, пулемётчики взводи онҳо пайдо шуда, сӯи душман оташ кушод ва ба

Сэм ёрӣ дод, ки то паноҳгоҳ расида равад. Лейтенант дар паси девор пинҳон шуда, захмҳои сӯхтаи худро аз назар гузаронд, ва фаҳмид, ки дастпӯшакҳои нимсӯхта қисман гудохта шуда ба пӯсти дастон часпидаанд. Ӯ ба сарбози қаторӣ фармуд, ки дастпӯшакҳоро кашида партояд. Сарбоз лаҳзае дудила шуд ва баъд дастпӯшакҳои ӯро ва ҳамроҳи онҳо порчаҳои қисми ба он часпидаро кашида партофт. Аз дарди даҳшатовар бадани Браун вачаррос зад. Ин аввалин дарди ҷонҷӯ дар силсилаи минбаъдаи чорабиниҳои дарднокӣ тиббӣ буд.

Ҳангоме ки аз взводи ҳамсоя воситаи нақлиёт омад, маҳрӯхро дар он ҷой доданд. Пеш аз он ки аз ҳуш равад, Сэм акси рӯи сӯхтаи худро дар оинаи намои ақиб дид ва худро нашинохт.

Ин моҳи сентябри соли 2008 буд. Баъди се сол, ҳангоме ки ману ӯ бо ҳам вохӯрдём, ӯ аллакай даҳҳо ҷароҳҳои дарднокро бо трансплантатсияи пӯст аз сар гузаронда буд. Дарди тоқатфарсоеро, ки ӯ эҳсос менамуд, бо ҳеч қадом чадвали қиёсии дардҳо ҷен кардан ғайриимкон аст, зеро дар он миқдори кофии нишондиҳандаҳои рақамӣ нестанд.

Аммо дар вақти авҷи ин даҳшат ба ҳаёти Сэм зебӣ дохил шуд. Ин зебӣ диетолог Эмӣ Ларсен буд. Азбаски даҳони Сэм то андозаи танга хурд шуда буд, Эмӣ раванди хӯрокхӯрии ӯро назорат менамуд. Ӯ дар ёд дорад, ки ҷӣ тавр бори аввал Эмиро дид. Мӯйҳои сиёҳ, чашмонаш мешӣ. Боғайрат. Ситорагарм. Аммо аз ҳама муҳим он буд, ки духтарак ӯро дида, натарсид.

Баъди якҷанд ҳафта ӯ ҷуръат карда, Эмиро ба мулоқот даъват кард. Онҳо ҳар ду ба родео рафтанд, ва ҳафтаи дигар ба базми арӯсии дӯсте даъватнома гирифтанд. Сафар се соат давом кард, ва дар он муддате ки онҳо дар роҳ буданд, Эмӣ ба Сэм нақл кард, ки аллакай якҷанд моҳ пеш ба ӯ диққат дода буд, ҳангоме ки ӯ дар реаниматсия сар то по

бинтпеч, зери таъсири морфин мехобид ва ба дастгоҳи на-
фаскашии сунъӣ пайваст карда шуда буд. Ҳангоме ки Сэм
ба хуш омад, Эмӣ барои шинос шудан ба палата даромад,
аммо Сэм дар ихотаи духтурон ва аъзоёни оила буд, ва ӯ
боздидро мавқуф гузошт.

Ду ҷавон вохӯрданро давом медоданд. Дар рӯзҳои аввал-
ли шиносӣ Сэм ба Эмӣ гуфт, ки ба Исои Масеҳ имон до-
рад. Эмӣ имондор набуд, аммо қиссаи Сэм ба дили дух-
тар таъсир намуд, ва ӯ ба Худо имон овард. Сэм дар бораи
марҳамати Худо гап зада, ӯро назди Масеҳ овард. Баъди
чанде онҳо оиладор шуданд. Ҳозир, ки ман ин сатрҳоро ме-
нависам, онҳо писари ҳафтмоҳаашонро тарбия мекунанд,
ва Сэм барномаи офиятдиҳии маҷрӯхшудагонро роҳбарӣ
менамояд.¹

Ман даҳшатеро, ки дар вақти ҷанг дар биёбони Афғо-
нистон ба сари ин шахс омадааст, дарду азобҳои тасав-
вурнопазири ӯро ҳангоми ҷарроҳии бешумор ва кӯ-
шишҳоеро, ки ӯ барои офиятёбӣ сарф кардааст, кам
карданӣ нестам. Стресси эҳсосотӣ, ки ӯ ба он дучор шу-
дааст, гоҳ ба ҳаёти оилавии онҳо таъсири манфии худро
мерасонад. Аммо Сэм ва Эмӣ ба ин чиз боварӣ доранд:
Илми риёзии Худо аз илми риёзии маъмулӣ фарқ дорад.
Ҷанг + ҷонканин пеш аз марг + офиятёбии дарднок =
оилаи хуб ва умед ба ояндаи дурахшон. Дар дастони Худо
бадӣ андешидашуда дар ниҳояти қор ба некӣ табдил
меёбад.

Бо мадади Худо ту метавонӣ барҳезӣ, чунон ки лӯхтаки
зуд ба по мехеста. Кӣ медонад? Шояд болоравии ту алла-
кай имрӯз рӯй медиҳад. Дар он саҳарӣ, ки тақдири Юсуфро
ба таври қуллӣ дигаргун намуд, ӯ тасаввур ҳам карда на-
метавонист, ки рӯзи фарорасида аз ҳафтсад рӯзи пештара
ягон фарқ хоҳад дошт. Шубҳа дорам, ки ӯ чунин дуо гуфта
бошад: «*Парвардигоро, илтиҷо мекунам, то гуруби офтоб
маро ба вазифаи сарвазири Миср пешбарӣ намо.*» Аммо

Худо коре кард, ки Юсуф онро дар дуоҳои далеронатарини худ хоҳиш карда наметавонист: рӯзи ӯ дар зиндон сар шуд, ва дар қаср ба охир расид. Гап-гап ҳаст, ки аллакай дар бистари хоб дароз кашида, ӯ табассум карда, пичиррос зад: «Гапи Макс рост будааст: ман дар ҳақиқат чун лӯхтаки зуд ба по мехеста ҳастам».

БОБИ 8

ҲАНГОМЕ КИ ДАР ЗИНДАГӢ ҲАМА ЧИЗ НОБАСОМОН АСТ, ОЁ ХУДО ЧУН ПЕШТАРА НЕКӢСТ?

Ман он рӯзро чун рӯзи офтобии тобистон, рӯзи ҳақиқа-тан бразилӣ ба ёд меоварам. Ману Деналин ба хабаргирии дӯстонамон Пол ва Деббӣ рафта будем. Ин барои мо истироҳати дилписанд буд, зеро мо манзилеро дар бинои баландошӯнаи назди маркази Рио де Жанейро ичора гирифта будем, аммо хонаи олидарачаи Пол ва Деббӣ дар масофаи як соат роҳ аз маркази шаҳр ҷойгир буд, ки он ҷо ҳаво салқинтар, кӯчаҳо тозатар, ва зиндагӣ мавзунтар аст. Ғайр аз ин, онҳо ҳавзи шиноварӣ доштанд.

Духтараки дусолаамон Ҷенна бо кӯдакони онҳо бо майли том бозӣ мекард. Дар аснои бозӣ ӯ ба ҳавз афтид. Мо кӯдаконро беназорат гузоштанӣ набудем, балки фақат ба муддати кӯтоҳ барои пур кардани табакчаҳои худ ба хона даромадем, ва саргарми сӯхбати дилпазир ва хӯрдани хӯрок шудем. Ҳамин вақт кӯдаки чорсолаи Пол ва Деббӣ ба хучра даромада, гӯё дар омади гап гуфт: «Ҷенна ба ҳавз афтид». Мо чунон зуд ба берун давидем, ки гӯё мавҷи таркиш моро аз хучра ба берун партофта бошад. Ҷенна дар ҳавз дасту по мезад, ва албатта, ӯ чанбар ё жилети начотдиҳанда дар бар надошт. Пол аввалин шуда назди ӯ шитофт. Ӯ ба ҳавз част, ва Ҷеннаро ба даст гирифта, ба

Деналин дод. Ҷенна тақрибан як дақиқа сулфа мекард ва мегирист, аммо баъд, гӯё ки ҳеч воқеа нашуда бошад, бозиро давом дод.

Шукргузорию моро тасаввур намоед. Мо дарҳол кӯдаконро ихота намуда, барои онҳо дуо гуфтем ва суруди шукргузорию хондем. Ҷеннаро аз даст сар надода, мо тамоми боқимондаи рӯз аз хушнудӣ гӯё парвоз менамудем. Ҳатто дар роҳ ба сӯи хона, дар сари чанбараки мошин ман шукргузорию намудани Худоро давом додам. Ба воситаи оинаи намои ақиб ба Ҷенна, ки дар креслои кӯдакона хобуда буд, нигариста, ман боз як дуоро ба забон овардам: «*Худоё, то чӣ андоза Ту некӯ ҳастӣ!*» Ҳамин вақт фикре ба сарам омад. Аз чониби Худо? Ё аз он қисми чони ман, ки бо тамоми қувват кӯшиш мекунад Ёро фаҳмад? Намедонам. Аммо саволи баногоҳ пайдошударо ман то ҳол дар ёд дорам: «*Агар Ҷенна ҳалок мешуд, оё ту чун пештара чунин меҳисобидӣ, ки Худо некӯст?*»

Дар он рӯз ман беист дар бораи некӯии Худо мегуфтам. Аммо агар мо ба ҳар ҳол Ҷеннаро аз даст меодем, оё ман дар ин ақида устувор мемондам? Ё Худо фақат ҳамон вақт некӯст, ки воқеаҳои бо мо ва дар атрофамон рӯйдиханда ба мо маъкул мебошанд?

Ҳангоме ки бемории саратон ба марҳалаи ремиссия мегузарад, мо мегӯем: «Худо некӯст!» Ҳангоме ки музди меҳнатамон зиёд мешавад, мо шитобон изҳор менамоем, ки Худо некӯст. Ҳангоме ки моро ба донишгоҳ қабул мекунанд ё дастаи дӯстдоштамон ғолиб мешавад, Худо некӯст. Аммо оё дар ҳолатҳои дигар худӣ ҳамин гапро мегӯем ё не? На дар назди кати кӯдак, балки дар қабристон? На дар мағоза, балки дар навбати биржаи меҳнат? На дар вақти пешрафти молиявӣ, балки ҳангоми пастравии иқтисодиёт? Оё Худо ҳамеша некӯст?

Муддате шудааст, ки барои дӯстони ман Брайан ва Кристина Тейлор ин савол хеле бамаврид гардидааст. Им-

сол духтараки ҳафтсолашон аз боиси бемории ғадуди зери меъда шаш мохро дар беморхона гузаронда, шаш бор ҷарроҳӣ карда шуд. Брайан маҷбур шуд аз кор равад, якчанд аъзоёни оилааш вафот карданд, ва касе ки ҳанӯз зинда аст, гирифтори саратони майна аст. Кристина кӯдаки чорумро интизор аст. Бовар кун, аҳволи онҳо вазнин аст. Инак он чи Кристина дар блоги худ навиштааст:

Моххое ки дар беморхона дар назди кати духтарам гузарондам, бароям хастакунанда буданд, аммо ман умедро аз даст намедодам. Яке паси дигар вафот кардани наздикони Брайан, ва баъди чанде ба охирин хеши наздики ӯ таъхис карда шудани марҳалаи 4-уми саратони майна маънидоднашаванда буд, аммо ман ҳамон вақт ҳам боварӣ доштам. Ҳангоме ки маро ҳангоми ҳомила буданам аз боиси қабат-қабат ҷудо шудани ҳамроҳак ба беморхона бурданд, хеле тарсидам, аммо ҳамон вақт ҳам ҳанӯз боварӣ доштам. Ман худро бовар мекунондам, ки Худо ба нафъи ман амал мекунад, ва агарчи мантики озмоишҳои ба сарам омадаро тамоман намефаҳмидам, ба нақшаи бузурги Худо, ки ақли одамӣ онро дарк карда наметавонад, боварӣ доштам.

Ман бо Худо муоҳидаи ниҳонӣ доштам, ки ба озмоишҳои вазнини ба сарам омада то он вақт тоб меоварам, ки Ӯ аз ҳадди сабру тоқати ман гузарад. Ӯ хеле хуб медонист, ки ин ҳад дар кучост, ва ман дар умқи дил комилан боварӣ доштам, ки Ӯ ҳеч гоҳ аз ин ҳад намегузарад. Аммо Ӯ аз ин ҳад гузашт. Кӯдаки ман мурда таваллуд шуд, аммо азбаски духтарам Ребекка чун пештара бо зонди ғизодиҳии сунъӣ зиндагӣ мекунад ва оид ба саломатии минбаъдаи ӯ маълумоти аниқ нест, мо гумон доштем, ки кӯдаки чорумамон, ки хеле интизораш будем, наҷот меёбад. Аммо кӯдак мурд. Худо аз ҳад гузашт, ва муоҳидаи яктарафаи ман бо Худо бекор карда шуд.

Аз ин лаҳза ҳама чиз дигаргун шуд, дар дили ман тарс сокин шуд, ва имонам хароб шудан гирифт. «Ҷазираи

бехатарӣ»-и ман, ки онро Худо кафолат дода буд, дар тӯфони зиндагӣ ғарқ шуд. Агар ба сари ман, ки бе ин ҳам дар ҳолати даҳшатовар будам, чунин фоҷиа фуру ғалтида метавониста бошад, пас ман тамоман бехимоя ҳастам. Бори аввал дар ҳаётам ҳисси изтироб, чун кирм, маро аз дарун хӯрдан гирифт.¹

Мо пай мебарем, ки сухан дар бораи чӣ меравад. Агар на ҳама, пас бисёрии мо бо Худо чунин муоҳидаҳо мебаранд, ва он факт, ки Парвардигор онҳоро имзо намекунад, ба мо ҳалал намерасонад, ки ба конунӣ будани мавҷудияти онҳо бовар намоем.

Ман ваъда медиҳам, ки инсони хуб, некрафтор бошам,
 Худо бошад, дар навбати Худ...
 фарзанди маро начот медиҳад,
 занамро шифо медиҳад,
 бо кор таъмин буданамро кафолат медиҳад.
 _____ (шартҳои худро илова кунед)

Одилона, ҳамин тавр не? Бо вучуди ин, ҳамин ки Худо мувофиқи интизориҳои мо амал накунад, мо дар вартаи саволҳо ва шубҳаҳои гуногун ғарқ мешавем. Оё ӯ умуман нек аст? Оё аз ман хашмгин нашудааст? Наход ӯ саросема ё хаста шуда бошад? Ва оё ӯ ба қадри кофӣ тавоност? Наход иблис ӯро фиреб дода бошад? Ҳангоме ки воқеият ба интизориҳо мувофиқат намекунад, мо дар бораи ӯ бояд чӣ фикр кунем? Чаро ӯ ба онҳо даҳлат намекунад?

Суханони Юсуф, ки ба фиръавн нигаронида шудаанд, ба ин масъала як навъ равшанӣ меандозанд. Одатан он аҳамиятнокии илоҳиётшиносонаро, ки дар суханони Айюби азобдида ё номаҳои ҳавворӣ Павлус пайдо мекунанд, ба суханони Юсуф мансуб намедонанд. Илова ба ин, дар ихтиёри мо он қадар зиёд суханони ӯ нестанд, аммо он

суханоне ки ҳастанд, шаҳодат медиҳанд, ки Ў чонибдори боэҳтимоми Худо буд.

Ў ба фиръавн гуфт:

...Вале баъд аз онҳо ҳафт соли гуруснагӣ меояд; ва тамоми он фаровонӣ дар замини Миср фаромӯш мешавад, ва гуруснагӣ заминро хароб мекунад. Ва фаровонӣ дар замин маълум намешавад, ба сабаби гуруснагие ки аз паси он меояд, зеро ки он бағоят саҳт хоҳад буд. Ва ба фиръавн ду бор такрор шудани ин хоб далели он аст, ки ин чиз ҳақиқатан аз чониби Худост, ва Худо онро ба зудӣ ба амал хоҳад овард

Ҳастӣ 41:30–32

Юсуф мефаҳмид, ки ҳам фаровонӣ, ҳам гуруснагӣ — амали дастони Худо мебошад. Ҳам ин ва ҳам он «ҳақиқатан аз чониби Худост».

Ин чӣ тавр имконпазир аст? Оё чунин бадбахтии даҳшатовар чузъи нақшаи Худо буда метавонад? Албатта, не. Худо бадӣ намекунад ва аз он фоида ба даст намеоварад. «...Ҳошо, ки Худо бадӣ кунад, ва Тавоно ноинсофӣ» (Айюб 34:10; ниг. ҳамчунин Яъқ. 1:17). Худо таҷассуми некӯӣ аст. Чӣ тавр Худои нек Офаридгори ягон чизи даҳшатовар буда метавонад?

Илова ба ин Ў Фармонравои соҳибхитиёр аст. Навиштаи Муқаддас борҳо ба ихтиёрдории пурра ва мутлақи Ў ишора мекунад. «...Худои Таоло бар подшоҳии одамизод ҳукмфармоӣ, ва ҳар киро хоҳад, бар он таъйин мекунад» (Дон. 5:21). Худо некӯст, ва Худо соибхитиёр аст. Пас мо ба мавҷудияти мусибатҳо ва азобҳо дар ҷаҳоне ки Худои некӯ ҳукмфармоӣ, чӣ гуна бояд муносибат намоем?

Нуктаи назари Китоби Муқаддас дар ин хусус чунин аст: Худо ба азобҳо роҳ медиҳад. Ҳангоме девҳо аз Исо хоҳиш карданд, то иҷозат диҳад, ки ба галаи хукҳо дохил шаванд, Ў «ба онҳо иҷозат дод» (ниг.: Марқ. 5:12–13).

Худо дар бораи касоне ки ба Ӯ итоаткор нестанд, чунин гуфтааст: «Ва онҳоро вогузоштам, ки... палид шаванд, то ки онҳоро хонавайрон созам, ва онҳо бидонанд, ки Ман Парвардигор ҳастам» (Ҳизқ. 20:26). Дар Аҳди Қадим дар хусуси натиҷаҳои гуфта шудааст, ки шахсеро интизоранд, ки тасодуфан одамеро куштааст: «Вале агар вай қасдан амал накарда бошад, балки Худо он касро зери дасти вай рост оварда бошад, — Ман маконе барои ту муқаррар хоҳам кард, то ки вай ба он ҷо бигрезад» (Хур. 21:13).

Ҳа, гоҳо Худо ба ғоҷаҳо роҳ медиҳад, масалан, хушк-солӣ ва нобуд шудани ҳосил. Ӯ ба иблис имкон медиҳад, ки бадкорӣ кунад, гоҳо аз ҳад зиёд бадкорӣ кунад. Аммо Парвардигор ҳеҷ гоҳ ғалабаи иблисро роҳ на медиҳад. Магар дар Рум. 8:28 ҳар бораи ҳамин гуфта на шуудааст: «Дар баробари ин мо медонем, ки ба дӯстдорони Худо, ки мувофиқи пешбини Ӯ даъват шудаанд, ҳама чиз бар нафъашон ёрдам медиҳад». Худо ваъда додааст, ки ҳамаи он чи бо мо рӯй медиҳад, ба ин ё он тариқ бароямон *ба некӯӣ табдил меёбад*, аммо ин маънои онро надорад, ки ҳамаи он чи рӯй медиҳад, некӯст. Баъзе воқеаҳои ҳаётмон нафратовар буда метавонанд, аммо дар ниҳояти қор ҳамааш бо хубӣ анҷом меёбад.

Агар бо диққат нигоҳ кунем, тасдиқи ин ҳақиқатро дар ҳаёти худ низ дидан мумкин аст. Ана ту аз қадаҳи чинӣ чуръа-чуръа кофе менӯшӣ ва бо фараҳмандӣ мегӯӣ: «Олидараҷа!» Ту бо ин чӣ гуфтани ҳастӣ? Чӣ олидараҷа аст? Пакети пластикӣ, ки донаҳои кофе дар он нигоҳ дошта мешаванд? Ё худи кофе? Шояд, оби гарм беандоза дилпазир аст? Ё филтри асбоби кофечӯшонӣ? На ин, на он ва на сеюмӣ. Як чизи *олидараҷа*, ё ба забони Китоби Муқаддас, *некӯ* — он вақт рӯй медиҳад, ки ҳама чиз ба амал ҷалб карда шудааст: пакет кушода шудааст, донаҳои кофе майда карда шудаанд, об ба ҳарорати дарқорӣ расо-

нида шудааст. Ҳамоиши омилҳои алоҳида ин некӯиро ба вучуд меоварад.

Дар Аҳди Қадим ва Қадид ояте нест, ки қаҳтӣ, хуручи бемории дил, ё ҳучуми террористиро некӯӣ ҳисобад. Ин фалокатҳои даҳшатоварро замини аз боиси гуноҳ лаънатишуда ба вучуд овардааст. Бо вучуди ин, ҳамаи сужетҳои Китоби Муқаддас, хусусан қиссаи Юсуф, ба мо боварӣ мебахшанд, ки Худо онҳоро бо дигар чузъҳои таркибӣ омехта, он чиро ба вучуд меоварад, ки ба нафъи мо ёрдам мекунад.

Аммо мо бояд бо он маънидоде ки Худо ба мафҳуми *некӯӣ* медиҳад, боварӣ намоем. Ману ту дар бораи он тасаввуроти хеле анъанавӣ дорем, ки саломатӣ, роҳат, эйтирофшуда буданро дар бар мегирад. Аммо некӯӣ аз нуктаи назари Худо чист? Ҳаёти олидараҷаи Писари Ё Исои Масеҳ душворихо, изтиробҳо ва марг дар салибро дар бар мегирифт. Аммо Худо ҳамаи инро ба некӯии бузург табдил дод: барои ҷалоли Ё ва наҷоти мо.

Ҷонӣ Эриксон Тада қисми зиёди ҳаёти худ кӯшиш мекард азобҳои дар зиндагӣ бударо бо табиати Худои некӯӣ оштии диҳад. Дар овони наврасӣ, хангоми оббозӣ ӯ аз баландӣ ба дарё ҷаста, маъюб шуд, ва дар натиҷа тамоми умр фалаҷ шуда монд. Қариб чил солро дар креслои маъюбӣ гузаронда, Ҷонӣ ба чунин хулоса омад:

[Дар аввал] ман фикр мекардам, ки агар иблис ва Худо ба бадбахтиё ки бо ман рӯй дод, ақаллан каме муносибат дошта бошанд, эҳтимол ба иблис лозим омад дастони Худоро тоб диҳад, то барои ин иҷозат гирад...

Ман чунин муҳокимаронӣ мекардам: Агар Худо ба талабҳои боисрори иблис гузашт карда бошад, акнун Худои бечора ҷомадони пур аз асбобҳои таъмириро бардошта, аз пайи иблис қадам мезанад, то ҳамаи он чиро, ки иблис вайрон кардааст, таъмир ва ислоҳ намояд. Ё зери лаб мегӯяд: «Чӣ бадбахтӣ! Акнун ҳамаи инро чӣ тавр

ислоҳ кунам?» <...> Аммо гап дар он аст, ки Худо аз иблис беандоза тавонотар аст...

Иблис маро ба креслои маъюбӣ шинонда, ният дошт имонамро аз байн барад, аммо ман боварӣ дорам, ки Худо нақша дошт нияти ӯро бо ёрии креслои маъюбӣ ва ҳамаи он чи бо ин робита дорад, барҳам занад, маро дигаргун намуда, ба Масеҳ монандтар кунад...

[Парвардигор] кодир аст найрангҳои пуркинаи иблисро ба некӯии бештарин табдил диҳад.²

Исо низ дар ҳамин хусус мегуфт. Ҳангоме ки шогирдони Ӯ кӯри модарзодеро дар лаби роҳ нишаста диданд, аз Исо пурсиданд, ки чаро ин шахс нобино аст. Оё ин натиҷаи ғазаби Худо буд? Агар чунин бошад, Ӯро кӣ ба хашм овардааст? Кӣ гуноҳ кардааст — худи шахси нобино ё волидонаш? Ҷавоби Исо аз он шаҳодат медиҳад, ки Парвардигор водоркунандаҳои сатҳи олий дошт, ки шогирдон дар бораи онҳо ҳатто пай намебурданд: ин шахс барои он нобино таваллуд шуд, ки «дар вай аъмоли Худо ошкор гардад» (Юҳ. 9:3). Худо нобиноӣ — бадбахтии азими одамиро — ба амалияи рекламавӣ табдил дод, ки қудрати номаҳдуди Исоро бар бемориҳо ва иллатҳои вазнинтарин намоиш меод. Иблис бади ро паҳн намуда, амал мекард, Худо бошад ба вай муқобилат менамуд, ва некӯӣ ғолиб мешуд. Ин як навъ ҳунари чиу-читсуи* Худост. Худо қувваи бади ро зидди сарчашмаи он равона мекунад. «[Худо] бади ро барои барҳам задани натиҷаҳои он истифода мебарад».³ Ӯ Шоҳмотбози моҳир аст ва ҳамеша иблисро мот мекунад.

Ба ману ту ин чиз вобаста аст: ба Худо боварӣ кардан ё аз Ӯ рӯ гардондан. Метавонӣ шубҳа накуни: Худо аз

---

* Чиу-читсу (аз яп. Дзю (наrm, гузашткунанда) ва дзютсу (техника, тарзу усул), айнан санъати мулоимат) — ҳунари чанги тан ба тан, ки принципи асосии он техникаи ҳаракатҳои гузашткунанда мебошад.

ҳадди муқарраркардаи мо мегузарад, интизориҳои моро барҳам мезанад, ва ба мо лозим меояд, ки қарор қабул намоем.

Кристина Тейлор интихоби худро кард. Оё занеро, ки дар аввали боб суҳан дар бораи ӯ мерафт, ёд доред? Ў блогги худро бо ин суҳанон ба охир расондааст:

Ман ҳафтаҳои зиёд фикр мекардам, ки чаро Худо ки ман Ёро ин қадар дӯст медорам, дар чунин вақти барои оилаи ман мураккаб ғочии даҳшатоварро роҳ дод. Ягона хулосае ки ман баровардам, ин буд: ман бояд аз ҳадди сабру тоқат, ки худам муқаррар намудаам, даст кашам ва ҳаётро, ҳар лаҳзаи онро бечуну чаро ба ихтиёри Худо диҳам, новобаста ба он ки воқеаҳои он ба ман маъқуланд ё не.

Оилаи ман дар дасти Худост. Ман дигар ҳеҷ гуна ҳадду ҳудуд муқаррар намекунам ва муоҳидаҳо намебандам. Ман ҳаёти ҳамаи онҳоеро, ки бароям азиз ҳастанд, ба ихтиёри Парвардигор супоридам. Ва дар он ҷое ки воҳима ҳукмфармо буд, осудагӣ ҳукмфармо гардид, ва дар он ҷое ки тарс афзалият дошт, оромӣ ҷойгир шуд.⁴

Дар кадом як лаҳза мо ҳама ба ин дуруҳа меоем. Агар анҷоми воқеаҳо ба мо маъқул набошад, оё Парвардигорро чун пештара некӯ хоҳем ҳисобид? Оё мо ҳангоми беморӣ ҳамон гуна ба Ў вафодор хоҳем буд, ки дар вақти саломатӣ вафодор будем? Ҷавоби ниҳоии мо Исои Масеҳ аст. Ў ягона автопортрет аст, ки Худо ба мо додааст. Оё доништан мехоҳед, ки осмонҳо дар бораи азобҳо чӣ фикр мекунанд? Ба Исо нигаред.

Ў бар маҳавиён даст мегузошт, ашкҳои зани гуноҳкори тавбакардари пок мекард, ба фарёди шахси гурусна аҳамият медид, барои дӯсти ғавтида ғам меҳурд. Ў қорҳои Худро мавқуф мегузошт, то ки дар хусуси эҳтиёҷоти модари андӯхгин ғамхорӣ намояд. Азобҳоро дида, Исо қанораҷӯӣ

намекард, намегурехт ва ақиб намегашт. Баръакс. Ӯ баробари ҳама мезист ва азоб мекашид, бе ҳеч гуна тағофул ва истисноҳо. Нобасомониҳои оилавӣ? Исо дар бораи ин чизҳо хуб огоҳ буд. Ҳукми бераҳмонаи мардони пур аз ҳасад? Исо ин косаи захрро то охир нӯшид. Марге ки бемаъно метобад? Ба салиб нигоҳ кунед. Дар рӯи замин азобе нест, ки Ӯ аз сар нагузаронда бошад.

Чаро? Чунки Ӯ некӯст.

Ғайр аз ин, Худо вазифадор нест, ки ба мо ягон хел маънидоди дигар диҳад. Аммо ҳатто агар Ӯ ба мо ягон маънидоди дигари муфассалтар диҳад ҳам, кучост кафолати он ки мо онро мефаҳмем? Оё ба шумо чунин наметобад, ки мушкилӣ на дар фаҳмонда тавонистан ё натавониستاني Худо, балки дар маҳдуд будани имконияти фаҳмидани мост? Ба худ чунин вазъиятро тасаввур мекунем: Зани Георг Фридрих Гендел, хонаро рӯбучин карда, тасодуфан саҳифаи ораторияи машҳури ӯ «Масех»-ро меёбад. Ин асари бузург зиёда аз дусад саҳифаро дар бар мегирад, аммо ӯ фақат як саҳифаи онро ёфт, ки тасодуфан дар рӯи мизи ошхона гузошта шудааст. Ин саҳифаи бо дасти Гендел навишташуда порчаи мусикии минорро дар бар мегирад, ки зебоии он фақат дар якҷоягӣ бо тамоми асар маълум шуда метавонад. Тасаввур мекунем, ки зани Гендел онро хонда, мефаҳмад, ки он чун диссонанс садо медиҳад ва ба ҳучраи кори шавҳараш давида даромада, мегӯяд: «Георг, ин мусиқӣ не, як чизи тамоман бемаъност. Ту оҳангсози беҳунар ҳастӣ». Гендел чӣ фикр мекард?

Кӣ медонад, шояд Худо низ дар бораи ҳамон чиз фикр мекунад, ҳангоме ки мо ба ҳамин монанд рафтор мекунем. Ба порчаи минории худ — кӯдаки бемор, асобағал ё гуруснагӣ, — бо ангушт ишора карда, мо мегӯем: «Ин бемаъност!» Аммо, ростӣ гап, мо кадом қисми асари Худоро пеши назар дорем? Ва оё ҳамаи он чи мебинем, ба мо фаҳ-

мост? Фақат як қисми хурди он. Дар ҳолати беҳтарин мо ба воситаи сӯрохии қуфли дар ба дарун нигаристаем. Магар маънидоди мантиқӣ, аммо бароямон тамоман нофаҳмои табиати азоб вучуд дошта наметавонад? Шояд барои фаҳмидани маънидоди илоҳии масъалаи азобҳо, назар ба хотираи сусти ақли мо, хотираи оперативии бештар даркор бошад?

Ва магар интизории ҳаловати биҳиштӣ ҳатто ҳаёти тоқатфарсотаринро ба муоҳидаи муфидтарин табдил намедихад? Ҳавворӣ Павлус чунин меҳисобид, «Зеро уқубати сабуки мо, ки кӯтоҳмуддат аст, ҷалали абадиरो барои мо ба андозаи бениҳоят бузург ба вучуд меоварад» (2 Қӯр. 4:17).

Тасаввур мекунем, ман ба ту пешниҳод мекунам, ки як шабонарӯз, 24 соати пурраро дар ҷазираи биҳиштмонанд дар ихотаи шахсоне гузаронӣ, ки бароят азиз ҳастанд, ва ба ту имконият медиҳам ҳар чизи дӯстдоштаатро хӯрӣ ва ҳар кореро, ки дилат меҳоҳад, ба ҷо оварӣ. Аммо як шарт мегузорам: ба ин ҳаловати 24-соата як миллисониҳои нороҳатӣ ворид карда мешавад. Аз рӯи сабабҳои ки ман ба ту нагуфтани онҳоро раво меҳисобам, ин рӯзи фараҳбахш бо ҳамин миллисониҳои азобҳо сар мешавад.

Оё ту пешниҳоди маро қабул мекуни? Ба фикрам, ҳа. Охир, лаҳзаи кӯтоҳ дар муқоиса бо 24 соат — ҳеч аст. Агар ҳаёти заминиро бо соати Худо чен кунем, маълум мешавад, ки он маҳз ҳамин миллисониҳои зикршуда аст. Магар ҳафтод, ҳаштод ё ҳатто навад солро бо абадият муқоиса кардан мумкин аст? Ҷавоби дуруст ин аст — не.

Азобҳои ту, бар хилофи худат, абадӣ нестанд, «Зеро, ба ақидаи ман, азобу уқубатҳои замони ҳозира назар ба он ҷалоле ки дар мо зоҳир хоҳад шуд, ҳеч аст» (Рум. 8:18).

Оянда ба шарофати он чи дар ин лаҳза рӯй медиҳад, маъно пайдо мекунад. Ба Худо имкон деҳ, ки кори саркар-

даашро анчом диҳад. Бигузур Оҳангсоз симфонияи Худро ба охир расонад. Пай бурдан душвор нест, ки моро чӣ интизор аст: рӯзҳои бобарор дар якҷоягӣ бо рӯзҳои нобарор. Аммо Худо дар ҳамаи ин рӯзҳо Худост. Ӯ ҳам бар гуруснагӣ, ҳам бар зиёфати идона фармонравост, ва барои расидан ба мақсади Худ Ӯ ҳам ин ва ҳам онро истифода мебарад.

БОБИ 9

ИЛТИМОС, АҚАЛЛАН КАМЕ ШУКРГУЗОР БОШ

Ман дар бораи одоби рафтор ҳангоми хӯрокхӯрӣ на ҳама чизро медонам, ва ҳар қадар инро пинҳон доштани шавам ҳам, ашрофзода набуданам бисёр вақт ин норасоии маро фош мекунад. Якчанд сол пеш дар хонаи коҳине ки маро ба чойнӯшӣ даъват карда буд, бо ман ҳамин гуна воқеа рӯй дод. Он вақт ман дар хизматгузорӣ навкор, ва дар шаҳрамон одами навомада будам, ӯ бошад шубони бо-таҷриба аз Зеландияи Нав буд, ки дар Англия таҳсил кардааст. Ӯ маро даъват кард, ки дар калисои ӯ мавъиза намоям. Ман ин пешниҳодро бо мамнуният қабул намудам. Баъд ӯ пешниҳод кард, ки ба хонаи ӯ ба чойнӯшӣ равам.

Ман дар бораи чойнӯшии анъанавии англисӣ тасаввуроте надоштам. Не, албатта, ман дар бораи «файв о-клок» шунида будам, аммо тамоми маълумоти ман дар ин бора бо ҳамин маҳдуд мешуд. Фаромӯш накумед, ки барои сокинони Техаси ғарбӣ чой пеш аз ҳама кӯзаҳои араққарда, стаканҳои баланд, порчаҳои ях ва «Lipton» аст. Бо шавқмандии кашшофе ки дар остонаи чизи номаълум истодааст, ман ин даъвати чолибро қабул намудам.

Ман дар рӯи миз сервиси чойнӯшӣ ва «этажеркаҳо»-и пур аз пухтупазро дида, ба вачд омадам. Аммо дар ҳамин

чо ҳама чиз ошкор шуд. Соҳибхоназан аз ман пурсид, ки ба чой чӣ илова карданӣ ҳастам, ва ба ман шир ва лимонро пешниҳод намуд. Ман ҷавоби дурустро тамоман намендонистам, аммо қарор додам, ки дағалӣ зоҳир накунам ва низ аз зиёфати экзотикӣ ҳеч чизро аз даст надихам, ва дилпурона гуфтам: «Ҳам ину ҳам он».

Ифодаи чехраи соҳобхоназан фикри ӯро беҳтар аз ҳама гуна суханон ифода менамуд. Ман шармсор шудам. «Маслиҳат намедихам, — бо мулоимат гуфт ӯ, — албатта, агар нахоҳед, ки чоятон ба ҷурғот табдил ёбад».

Баъзе чизҳо барои якдигар офарида нашудаанд. Думи гурба ва кресло-алвонҷак ба ҳам мувофиқат намекунанд. Фил ва дӯкони зарфҳо низ ҳамоиши хуб нест. Агар баракатҳо ва талхии ноумедиҳо ба ҳам омехта гарданд, ба Худо маъқул намешавад. Агар ба файзи осмонӣ ношукрии сиёхро илова намоӣ, туршии расвотарин ҳосил мешавад.

Шояд ту аллакай фаҳмидаӣ, ки ҳисси шукргузорӣ, бар хилофи ғур-ғур кардан ва шиква намудан, сифати модарзодидо одам нест. Дар хусуси ту намедонам, аммо ман надидам, ки ба касе ёдрас кардан лозим бошад, ки вақти ғур-ғур кардан ё шиква намудан расидааст. Бо вучуди ин, чунин рафтор бо файзе ки ба мо аз осмон дода шудааст, ҳеч мувофиқат намекунад. Шукргузории зиёд — ана он чи дар мо камӣ мекунад.

Ба ҳама, ғайр аз Юсуф, ки дар мавриди додашуда истисноӣ дилписанд мебошад. Агарчи ӯ барои шиква кардан сабабҳои бисёр дошт — бародарон ӯро ба ғуломӣ фурӯхтанд, дӯстон ба ӯ хиёнат карданд, — дар дили Юсуф заррае талхӣ ёфтани ғайриимкон аст, дар ивазаш, ӯ якбора дар ду зоҳиршавии ғайриодии шукргузорӣ хунари нишон дод.

Ва пеш аз фаро расидани солҳои гуруснагӣ ба Юсуф ду писар таваллуд шуд, ки онҳоро Оснат, духтари Пути-фараъ, коҳини Ён, ба ӯ зод. Ва Юсуф нахустзодаи худро

Менашше ном ниҳод, зеро ки, гуфт ӯ, «Худо маро аз тамоми ранчам ва аз тамоми хонаи падарам фаромӯшӣ дод». Ва дуюминро Эфроим номид, зеро ки, гуфт ӯ, «Худо маро дар замини хориам борвар гардонид».

Ҳас. 41:50–52

Ба фарзанд ном додан масъулияти зиёд дорад, зеро он ӯро тамоми умр ҳамроҳӣ мекунад. Ба ҳар чое ки равад, ба ҳар касе ки худро шиносонад, он номе ки волидон барои ӯ интиҳоб намудаанд, худро ёдрас менамояд. Оё гумон мекунад, ки губернатори иёлати Техас, Чим Ҳогг дар бораи ҳамин чиз фикр мекард, хангоме номи духтарашро Айма* номид? Агарчи, одатан, волидон хангоми интиҳоби номи идеалӣ барои фарзанди худ чиддияти бештар зоҳир мекунанд. Юсуф яке аз ҳамин гуна волидон буд.

Он вақт давраи пурфайзи фаровонӣ буд. Худо ба Юсуф на танҳо мансаби баландеро дар дарбори фиръавн дод, балки ҳамчунин ба ӯ занеро дод, зеро вақти он расида буд, ки Юсуф оилаи худро барпо кунад. Ва инак навхонадорони хушбахт дар бистари хоб дароз кашидаанд. Юсуф дасташро дароз карда, шиками Оснати ҳомиларо навозишкорона сила карда, мегӯяд:

— Ман дар бораи он фикр кардам, ки фарзандамонро чӣ меномем.

— Ту то чӣ андоза бофаросат ҳастӣ! Ман низ дар ин бора фикр кардам. Ман ҳатто китоби «Номи кӯдаки шумо»-ро харидам.

— Он ба ту даркор намешавад. Ман аллакай номро интиҳоб кардам.

— Чӣ ном будааст?

---

* Ин ном аз достони «Тақдири Марвин» гирифта шудааст, ки онро амаки Айма навиштааст. Ҳамоиши ном ва фамилияи Ima Hogg ба англисӣ чун I'm a hog («Ман ҳук ҳастам») садо медиҳад. Айма тамоми умр кӯшиш мекард номашро пинхон дорад, ва хангоми номнависӣ ё харфҳо-ро нофаҳмо менавишт, ё мисс Ҳогг менавишт.

— *Худо маро фаромӯшӣ дод.*

— Сабр кун, агар Худо имконияти фаромӯш кардани номи кӯдакамонро дода бошад, ту ӯро чӣ тавр ном медиҳӣ?

— Азизакам, ту нафаҳмидӣ, *Худо маро фаромӯшӣ дод* — номи писарамон аст.

Оснат ба Юсуф он гуна нигоҳ кард, ки одатан занҳои хирадманди мисрӣ ба шавҳарони бехиради ибрии худ ҳамон гуна нигоҳ мекунанд.

— *Худо маро фаромӯшӣ дод?* Ҳар дафъа писарамро чег заданӣ шуда, ман мачбур мешавам *Худо маро фаромӯшӣ дод* гӯям? — зани Юсуф ба аломати шубҳа сарашро чунбонд ва чӣ гуна шудани инро тасаввур карданӣ шуда, гуфт: «*Худо маро фаромӯшӣ дод*чон, вақти хӯрокхӯрӣ шуд. Дастонатро шӯй, *Худо маро фаромӯшӣ дод*чон». Намедонам, Юсуф. Ба ман бештар номҳои Тут ё Раамсис маъқул мебошанд. Дар омади гап, агар писарамонро Макс меномидем, бад намебуд, ҳамин тавр не? Ин номро ба ҳар кас намедиҳанд.

— Не, Оснат, ман аллакай ҳамаашро фикр карда баромадам. Ҳар дафъа номи писарамро ба забон оварда, ман номи Худоро ҷалол медиҳам. Парвардигор ба ман имкон дод ҳамаи бадбахтиҳоеро, ки аз дасти бародаронам ба сари ман омада буданд, фаромӯш кунам. Ва акнун ман мехоҳам ҳама донанд — ва пеш аз ҳама Худо, — ки ман то чӣ андоза аз Ӯ миннатдор ҳастам.

Аз афти кор ин фикр ба зани Юсуф маъқул шуд, зеро ҳангоме ки писари дуҷуми онҳо таваллуд шуд, онҳо ӯро «*Худо маро борвар гардонид*» номиданд. Номи писари нахустзодашон марҳамати Худоро ҷалол дод, номи писари дуюмашон бошад пуштибонии Худоро эълон намуд.

Ба фикри ту, оё ин амали Юсуф ба Худо таассурот бахшид? Ҷавоби ин савол дар қиссае мебошад, ки дар Аҳди Ҷадид тасвир ёфтааст. Баъди чандин садсола «дар аснои роҳи Уршалим Ӯ [Исо] аз ҳудуди байни Сомария ва Ҷалил

мегузашт. Ва ҳангоме ки Ў ба шаҳраке дохил мешуд, дах шахси махавӣ аз пешаш баромаданд, ки аз дур истода, бо овози баланд мегуфтанд: «Эй Устод, ба мо марҳамат кун!» (Лук. 17:11–13).

Шояд онҳо интизори он буданд, ки Исо аз роҳ ба сӯи онҳо тоб меҳӯрад, ё дар дарахтзор ё дар паси сангҳои калон Ўро поида истода буданд. Маълум нест, ки онҳо аз кучо омаданд, аммо маълум аст, ки дар тамоми роҳ онҳо фарёд мекарданд: «Нопок! Нопок!» Махавиён бояд аз омадани худ хабар медоданд, ва одамон шунида, аз назди онҳо ба ҳар тараф мегурехтанд. Баданашон пур аз чароҳатҳо, панҷаҳояшон бадшақл, пӯсти рӯйҳояшон ноҳамвор буд. Мардум аз махавиён канорачӯӣ мекарданд, аммо Исо фарёдҳои онҳоро шунида, назди онҳо омад ва гуфт: «...Биравед ва худро ба коҳинон нишон диҳед» (о. 14).

Махавиён маънои ин дастурро фаҳмиданд. Онҳо медонистанд, ки фақат коҳин ҳақ дорад мақоми дахшатовари онҳоро дар ҷамъият дигаргун намояд. Хушбахтона барои махавиён, онҳо ба суханони Исо гӯш доданд. Барои ҷалоли Исо, онҳо шифо ёфтанд. Ҳангоми рафтан онҳо асобағалҳои нодаркоршударо мепартофтанд, капюшонҳоеро, ки барои ҷашмон сӯроҳиҳо доштанд, аз сар гирифта, пӯсти ҳамворшудаи рӯйҳояшонро ошкор менамуданд, китфони онҳо рост мешуданд ва табассум ба онҳо бармегашт. Дах шахси азобдида частухез намуда ва нидоҳо карда, барои саломатии бозгашта хурсандӣ менамуданд.

Исо нигоҳ мекард, ки чӣ тавр онҳо рақсунон дар паси теппа ғоиб шуданд. Ў бозгаштани онҳоро интизор буд. Ў муддати зиёд интизор буд. Дар ин вақт баъзе шогирдони Ў зери сояи дарахтон ҷой гирифтанд, баъзеи дигар ба ҷустуҷӯи хӯрдани равона шуданд. Аммо Исо интизор буд. Ў мехост қиссаҳоро дар бораи хушбахтона ба ҳам пайвастанӣ оилаҳо шунавад. «Ку бигӯ, занат чӣ гуфт? Фарзандонат чӣ гуна ақсуламал намуданд? Худро аз нав солим ҳис кардан

чӣ гуна аст?» Исо интизори он буд, ки даҳ нафар баргашта, ба Ӯ «ташаккур» мегӯянд. Аммо фақат як нафар баргашт.

Яке аз онҳо чун дид, ки шифо ёфтааст, баргашта, бо овози баланд Худоро ҳамду сано хонд, ва пеши пойҳои Ӯ рӯй ба замин афтада, ба Ӯ ташаккур гуфт; ва ӯ мардӣ сомарӣ буд. Исо гуфт: «Оё даҳ нафар пок нашуданд? Пас он нӯҳ нафар кучоянд?

Оё, ғайр аз ин ачнабӣ, касе ёфт нашуд, ки баргашта Худоро ҳамду сано хонад?»

о. 15–18

Ҳатто Исо аз ин дилсаҳтӣ хеле ҳайрон шуд, охир, тасаввур кардани он мантиқи бештар медошт, ки ҳеч яке аз унсурҳои ҷаҳон ба нӯҳ нафар махавии шифоёфта ҳалал расонда наметавонанд, то бо ҳисси шукргузории тасвирнопазир пеши пойҳои Исо афтанд. Чӣ чиз ба баргаштани онҳо ҳалал расонд? Пай бурдан душвор нест.

Яке хеле банд буд, то барои шукргузорӣ вақт ёбад. Не, албатта, ӯ «ташаккур» гуфтани буд. Аммо дар аввал бо аҳли оила вохӯрдан, ба муоинаи духтур рафтан, бо ҳамсо-яҳо вохӯрдан, ва дар ниҳояти қор, сағро ба сайр бурдан ва ба тӯтиҳо хӯрок додан дарқор буд. Ин қадар қорҳои бисёр, охир, худатон мефаҳмед-ку!

Ба дигарӣ эҳтиётқорӣ беандоза ҳалал расонд, то изҳори шукргузорӣ намояд. Ӯ нахост пеш аз вақт хурсандӣ карда, беҳад зиёд умедвор шавад, зеро хост аввал боварӣ ҳосил кунад, ки ин ҷо ягон найранге нест. Дар ивазаш Исо чиро дархост мекунад? Ин беҳад хуб аст, то ки ҳақиқат бошад.

Ҳа, ин одамнро дар беақлӣ айбдор кардан ғайриимкон аст.

Сеюмӣ худпарасти ашаддӣ буд. Ӯ чунин ҳисобид, ки ҳангоми бемор будан ҳаёташ беҳтар мегузашт, акнун бошад бояд қор ёбад ва ба зиндагӣ дар ҷамъият мутобиқ шавад.

Чорумӣ беҳад худписанд буд. Ў чунин меҳисобид, ки на он қадар бемор буд, ва агар вақти кофӣ медошт, худаш сиҳат мешуд. Ғайр аз ин, изҳори миннатдорӣ намудан — эътирофи вобаста будан ба мадади шахси дигар аст. Кадом одами муқаррарӣ сустии худро намоиш медиҳад?

Беҳад банд, беҳад эҳтиёткор, беҳад худписанд... на он қадар шинос садо медиҳад? Аз ин қисса чунин хулоса баровардан мумкин аст: аз он даҳ кас нӯхтоашон беҳад ношукр буданд. Охир, ин кадом як вабо аст-ку! Чаро? Чаро ногоҳ шукргузор будан бекадр шуд?

Ба фикрам, ҳангоми яке аз парвозҳо дар ҳавопаймо ман ҷавоби ин саволро ёфтам. Ҳангоме ки ман аз Ғарби Миёна ба хона бармегаштам, ҳавопаймо аз боиси номусоид будани обу ҳаво дар Даллас фуруд омад. Ман сӯи кассаҳо шитофтам, то чиптаро ба рейси охирини шабона ба Сан-Антонио аз қайд гузаронам. Дар фурудгоҳ ҳарчу марҷ ҳукмфармо буд: ҳама ба ҳамон тарафе ки ман мешитофтам, медавиданд. Ба қайд гирифтани чиптаҳои иловагӣ ба рейсе ки бо он рафтани будам, ба охир мерасид. Бо тамоми илтифоте ки он лаҳза зоҳир карда метавонистам, ман ба духтаре ки дар маҳалли бақайдгирии чиптаҳо меистод, муручиат кардам:

— Илтимос, бубинед, оё боз ягон ҷой боқӣ намондааст?

Ба экрани монитор нигариста, ӯ ҷавоб дод:

— Метарсам, ки...

Дили ман фишурда шуд. Ман тайёр будам чунин суҳанонро шунавам: «Метарсам, ки ин шабро дар фурудгоҳ гузаронданатон лозим меояд»; «Метарсам, ки дар меҳмонхона ҳучра гирифтатон лозим меояд»; «Метарсам, ки то рейси саҳарӣ, соати 6.00, ба Сан-Антонио рафта наметавонед».

Аммо духтар чунин нагуфт. Ба ман нигариста, ӯ табасумкунон гуфт:

— Метарсам, ки чойҳо дар салони эконо-класс ба охир расидаанд. Мо маҷбурем, ки шуморо ба салони бизнес-класс гузаронем. Шумо зид нестед?

— Шумо зид нестед, ки ман шуморо бӯса кунам?

Ба зудӣ ман аллақай дар ҳавопаймо нишаста будам, ва дар курсии васеъ бароҳат чой гирифта, поямро дароз мекардам.

Ва беандоза шукргузор будам.

Аммо на ҳамаи мусофирони ин рейс бо ман ҳамфикр буданд. Марде ки дар баробари ман дар он тарафи роҳрав нишаста буд, аз он норозӣ буд, ки ба ӯ ҳамагӣ як болишт расид. Ӯ стюардессаҳои бечораро, ки салон ва мусофиронро ба парвози бевақтӣ тайёр мекарданд, бо шикваҳо дар хусуси хизматрасонии ғайриқаноатбахш безор мекард.

— Ман ба бизнес-класс чипта харида, музди хизматрасонии иловагиро додам, ва чунин муносибатро ба худ таҳаммул намекунам. Ман боз як болишт талаб мекунам!

Ман бошам, чун шахсе ки чипта нахарида, дар лотерея бурд кардааст, табассум мекардам. Ҳамин тариқ, як мусофир норозигӣ баён мекард, дигарӣ — шукргузор буд. Чаро? Гап дар он аст, ки он шахси дилбазан музди чой дар салони бизнес-классро пардохт карда буд, аммо чоӣ ман тӯхфа буд.

Ту дар кадом тарафи роҳрав нишастай?

Агар чун чунин меҳисобӣ, ки тамоми ҷаҳон аз ту қарздор аст, зиндагии бемақсад ба сар бурда, шиква қардан гир. Ту худро ба норозигии абадӣ маҳкум мекунӣ. Осмони болои сарат ҳеҷ гоҳ ба қадри кофӣ нилгун намешавад, ва гӯшти кӯфта — ба қадри кофӣ бирёншуда. Ин зиндагӣ ба қадри кофӣ хуб намешавад, то ба ту барин шахси серталаб маъқул шавад. Ва дар тӯли тамоми роҳ ба сӯи қабри барвақтии худ ту шиква мекунӣ ва ҷавобҳои нешдор медиҳӣ. «Мағрур аҳён-аҳён миннатдорӣ баён мекунад. Ба гӯшаи хотири ӯ намеояд, ки ӯ ҳамон қадар дорад, ки сазовори он аст».¹

Дили шукргузор бошад ҳар рӯзро ҳамчун тӯҳфа қабул мекунад. Шахси шукргузор болиштҳои ба ӯ нарасидаро пай намебарад ва ба афзалиятҳои ки дорад, диққати бештар медиҳад. Ба наздикӣ ман дар банкете будам, ки ҳангоми он ба як сарбози захмдоршуда сертификати бепул барои хона дода шуд. Аз ҳисси шукргузории беандоза ӯ қариб ба зону меафтид. Ӯ бо душвории зиёд ба сахна баромад ва барандаи чамъомадро саҳт ба оғӯш гирифт. «Ташаккур! Ташаккур! Ташаккур!» — такрор мекард ӯ, ва баъд оркестранти дар наздикӣ буда, пешхизмат ва сарбозони дигарро, ва баъд боз барандаро оғӯш кардан гирифт. Пеш аз он ки банкет ба охир расад, ӯ ҳатто ба ман ҳам изҳори миннатдорӣ намуд, агарчи ман ба мукофотонида шудани ӯ тамоман дахл надоштам.

Магар моро низ лозим нест, ки низ ҳамин гуна шукргузор бошем? Исо барои мо манзил (ниг.: Юҳ. 14:2) ва низ сертификате тайёр карда истодааст, ки ҳукуки мулкдории моро тасдиқ мекунад. Он чун сертификате ки ба сарбоз дода шуд, ҳақиқӣ мебошад. Зиёда аз ин, Исо моро аз маҳави гуноҳ, ки ҷонҳои моро маъюб ва ҳиссиётамонро кунд карда буд, шифо дод. Писари Одам, ки мо Ӯро дар роҳамон вохӯрдём, гуфт, ки мо шифо ёфтаем! Ва, инак мӯъҷиза! Мо ҳақиқатан шифо ёфтаем!

Дили шукргузор, ҳамчун магнит, хурдтарин сабабхоро барои шукргузори ба худ мекашад. Ҳар шаб маҳмали сиёҳи осмон пур аз бриллиантҳои бешумори дурахшанда мегардад. *Ташаккур ба Ту, Худованд*. Сохти ҳайратовари чашмон ба мо имкон медиҳад, ки ин сатрхоро хонем, ва ба майнамон имкон медиҳад, ки маълумотҳои ба даст омадаро коркард намояд. *Ташаккур ба Ту, Худованд*. Шуши мо ҳар рӯз ёздаҳ ҳазор литр ҳаворо нафас кашида берун мекунад. Дар тӯли тамоми умр дили мо қариб се миллиард бор метапад. Майнаи мо дар ҳақиқат ҳосилкунандаи имкониятҳост. *Ташаккур ба Ту, Худованд*.

Ташаккур барои мураббо дар болои нон ва шир дар ширбиринҷ; барои кӯрпаи барохат ва ҳазли дилхушкунанда; барои офтоби навозишкор, ки муҳаббати Худоро ёдрас мекунад, ва барои ҳазорон ҳавопаймоҳое ки имрӯз бо муваффақият фуруд омаданд. Ташаккур барои шавҳароне ки ба занҳои худ вафодоранд, ба барои заноне ки шавҳаронашонро дӯст медоранд. Ташаккур барои фарзандоне ки бо вучуди хоҳиши рафънашавандаи шармсор кардани волидон, қарор додаанд, ки аз ин амал худдорӣ намоянд. *Ташаккур ба Ту, Худованд.*

Шукргузори барои паси сар кардани душворихо ёри медихад. Дар бораи баракатҳои ҳаётамон шаҳодат дода, мо фақат дастовардҳо ва муваффақиятҳои Худоро эътироф менамоем. Дастовардҳои Ёро эътироф намуда, мо дили Ёро мефаҳмем. Барои фаҳмидани дили Ё на танҳо атоҳои нек, балки худи Атокунандаи некро шинохтан даркор аст. Шукргузори ҳатман нигоҳи моро ба Худо равона мекунад ва имкон медихад, ки тарсро фаромӯш кунем. Чунон ки нурҳои аввалини офтоб тумани дар пастӣ бударо пароканда мекунад, шукргузори низ ташвиш ва нооромиро аз байн мебарад.

Ба сафи 100% шифоёфтагон, ки Худоро бо нидоҳои шодӣ пешвоз мегиранд, дохил шав. «...Ҳамеша барои ҳама чиз Худои Падарро ба номи Худованди мо Исои Масех шукр гӯед...» (Эфс. 5:20).

Ту вазифадор нестӣ, ки фарзандатро ба шарафи Худо ном гузори, аммо аз тарафи дигар, чаро не? Ба ғайр аз ин, метавонӣ номае нависӣ, ки дар он ҳамаи баракатҳои Ё зикр шудаанд ё суруде эҷод намоӣ, ки Ёро ситоиш мекунад. Метавонӣ ятимро парастори намоӣ, барои оилаи камбизоат ягон хел асбоби барқии рӯзғор харӣ, ё кӯдакero ба фарзандӣ гири, чунон ки Худо туро писархонд кардааст. Дар хатсайри бовариноктарине ки дар он касе ба чарӣ намеафтад, аломати роҳ «Ташаккур» аст.

Аммо ба ҳар ҳол, бо фочиаҳо, шабҳои бехобӣ ва соатҳои пур аз ташвишу изтироб чӣ бояд кард? Он вақт низ ба Худо шукргузорӣ намоем? Исо шукргузорӣ менамуд. «...Исои Худованд дар он шабе ки ӯро таслим карданд, нонро гирифт ва шукргузорӣ намуда^{*}, пора кард...» (1 Қўр. 11:23–24).

Калимаҳои «таслим кардан» ва «шукргузорӣ намудан»-ро аҳён- аҳён дар як ҷумла вохӯрдан мумкин аст, ва аз он ҳам камтар — дар як дил. Исо ва шогирдони Ӯ дар болохона ҷамъ омада буданд. Яҳудои маккор дар гӯшае нишаст. Петруси ҳардамхаёл дар назди дастурхон қачпахлӯ зад. Баъди андак муддат яке Исоро таслим менамояд, ва дигаре ӯро инкор мекунад. Исо, ки инро медонист, дар он шабе ки таслим карда мешуд, Худои Падарро шукргузорӣ намуд. Дар соати озмоиши барои инсон даҳшатноктарин, дили Исо пур аз шукргузорӣ буд. Ҳангоми рӯшноии рӯз ҳар кас Худоро шукргузорӣ карда метавонад, аммо Исо моро таълим медиҳад, ки Худоро ҳатто ҳангоми ғафстар шудани торикии шаб шукргузорӣ намоем.

Ӯ ба Даниэли ҳаштсола инро омӯзондааст. Дӯсти ман Роб дар бораи ҳаёти мураккаби писаракаш нақл карда, ашк-ҳояшро пинҳон намекунад. Даниэл бо лаб ва коми сӯроҳ (лаб чун лаби харгӯш ва даҳон чун даҳони гург) таваллуд шудааст, ки рӯи ӯро беҳад баднамуд мекунад. Ӯ чарроҳие-ро аз сар гузаронд, ки пайҳои он то ҳол намоён ҳастанд, аз ҳамин сабаб атрофиён ба ӯ диққат медиҳанд, ва гоҳо ҳар гуна суханон мегӯянд.

Аммо Даниэл аз ин ба изтироб намеояд. Ба саволҳои кунҷковон ӯ ҷавоб медиҳад, ки ӯро Худо ҳамин тавр офаридааст — магар ҳамин ҳам проблема аст?! Дар мактаб боре ӯ талабаи бехтарини ҳафта дониста шуд. Дар чунин маврид ғолиб бояд дар назди ҳамсинфон бо маърӯзаи «Ни-

---

* Дар тарҷумаи дигар чунин гуфта шудааст: баракат дода

шон деҳ ва нақл намо»* баромад кунад. Даниэл ба модараш гуфт, ки мехоҳад ба ҳамсинфонаш суратҳои пеш аз чарроҳӣ гирифташудаи худро нишон диҳад. Модараш ба ташвиш афтод.

— Писаракам, оё ин туро безобита намекунад? — пурсид ӯ

Аммо Даниэл аз раъяш нагашт:

— Не. Ман мехоҳам ҳама бинанд, ки Худо барои ман чӣ кард!²

Ба намунаи Даниэл пайравӣ намо, ва ту мебинӣ, ки чӣ мешавад. Худо барои ту косаи баракатҳоро тайёр кардааст. Ба он чумчаи пури шукргузориҳо илова намо.

— Ичозат диҳед писаронамро ба шумо шиносонам. — Юсуф метавонист ба чамъомадагон бо чунин суханон мурочиат намояд. — Дароед, *Худо маро фаромӯшӣ дод* ва *Худо маро борвар гардонид*. Оё донистан мехоҳед, ки чаро ман ба онҳо чунин номҳо додам? Пас, бароҳат бинишинед, ва ман ба шумо нақл мекунам, ки Худо бо ман чӣ кард.

---

* «Нишон деҳ ва нақл намо» — машқ барои инкишофи малакаҳои сухангӯии талабаҳои синфҳои поёни.

БОБИ 10

ДАР ХУСУСИ РАНЧИШҶО ДАР ОИЛА ГАП МЕЗАНЕМ

Ранчишҳое ки дар оила воқеъ шудаанд, зуд шифо намеёбанд.

Умедворам, ки кӯдакии ту хушбахтона буд, ва падару модар туро навозишу дӯстдорӣ менамуданд, ва гоҳо ҳамроҳи ту хурсандӣ мекарданд. Тахмин мекунам, ки падарат ҳар бегоҳ аз кор ба хона бармегашт, ва модарат ҳар шаб пеш аз хоб ба болоят кӯрпаро мепӯшонд, ва бародарону хоҳарон дӯстони беҳтарини ту буданд. Мехоҳам бовар кунам, ки ту ин боби ба таҳлили ранчишҳо дар оила бахшидашударо нолозим меҳисобӣ, зеро он ба ту ҳеч муносибате надорад.

Аммо агар ман дар мавриди ҳаёти ту беандоза некбин бошам, яъне агар ҳамааш баръакси гуфтаҳои боло бошад, бидон — ту танҳо нестӣ. Шачараи оилавии машҳуртарики Китоби Муқаддас дучори таназзули ҷиддитарин гардид. Одам тамоми айбро ба гардани Ҳавво бор кард. Қобил додарашро кушт. Иброҳим бо Соро чӣ гуна муносибати хешовандӣ доштанаширо пинҳон дошт. Ривқо Яъқуби дӯстдошташиро пуштибонӣ мекард, Яъқуб бошад Эсавро фиреб дод. Китоби Ҳастӣ пур аз ихтилофот ва ҷидолҳои оилавӣ аст.

Юсуф сазовори чунин муносибати бародарон набуд. Албатта, ӯро ҷавони хуб ё маҳбуби ҷамъияти дӯстон номи-

дан ғайриимкон буд, ӯ имконияти ба дигарон нақл кардани хобҳои худ ва дар хусуси бародарон хабаркашӣ карданро аз даст намедод,¹ ва дар ихтилофоти оилавӣ қисман ӯ низ айбдор буд. Аммо ӯ тамоман сазовори он набуд, ки ӯро аввал ба чоҳ партоянд, ва баъд бо нархи ночиз ба тоҷирон фурӯшанд.

Даҳ нафар бародарони калонии Юсуф чиноят содир намуданд. Ёздаҳ бародар аз як падар буданд, онҳо дар сари як дастурхон нон мехӯрданд ва дар як ҳавлӣ бозӣ мекарданд. Бародарон бояд Юсуфро назорат мекарданд, аммо онҳо рафтори тамоман нафратовар намуданд. Падар чӣ? Дар чунин лаҳзаи масъулиятнок Яъқуб дар назди фарзандон набуд.

Бо вучуди эҳтиром ба нахустпадар, бояд изҳори таасуф намуд, ки ӯ имконият надошт бо асосҳои психологияи ҳаёти оилавӣ шинос шавад. Хатои аввалини ӯ он буд, ки зани номаҳбубро ба ҳамсарӣ қабул намуд, то имкон дошта бошад, ки зани дӯстдоштаашро гирад. Хатои дигари ӯ он буд, ки ду зани гирифтааш апаву хоҳар буданд. (Ӯ бо ҳамин гуна муваффақият гӯғирди даргирифтаро ба дӯкони петардаҳо партофта метавонист.) Зани калонияш ба ӯ писарон таваллуд намуд, аммо зани хурдӣ бефарзанд буд. Аҳли оилаашро сершумортар карданӣ шуда, ба канизакони занаш низ тавачҷӯх намуд ва ҳамин тариқ як тӯда давомдихандагони насли шӯҳратмандро соҳиб шуд. Ниҳоят, зани дӯстдоштааш Роҳел писар таваллуд кард, ки Юсуф номида шуд. Яъқуб ӯро беш аз фарзандони дигараш дӯст медошт. Ва ҳангоме ки Роҳел писари дуҷум, Бинёминро таваллуд намуда, вафот кард, Яъқуб, ки аз дарду ғам дилшикаста шуда буд, бо оилаи пур аз мушкилот монд.

Яъқуб мавқеи мушоҳидакунандаи берунаро ишғол намуд. Ҳангоме ки Юсуф дар назди бародарон ҳавобаландӣ карда, пешгӯӣ намуд, ки онҳо ба ӯ таъзим хоҳанд кард, Яъқуб хомӯш буд. Вақте Яъқуб фаҳмид, ки писаронаш

рамаҳоро барои чарондан ба атрофи Шакем рондаанд, — шаҳре ки писарони ӯ дар гузашта ҳамаи мардони онро кушта буданд, — оё кӯшише кард, ки онҳоро боздорад? Не, ӯ Юсуфро назди онҳо фиристод, то ӯ аз онҳо рафти корҳоро фаҳмида гирад ва омада ба ӯ гӯяд. Яъқуб вазифаи худро ба дӯши писараш гузошт.

Падари бепарво. Писарони худраъй.

Ба писарон падар даркор буд, падар бояд муносибати худро ба писарон дигаргун менамуд, ба Юсуф бошад ҳимоятгар даркор буд. Аммо ҳимоятгари имконпазир — падар — худро ҳеч гуна зоҳир намекард, ва набудани назорати даркорӣ барои Юсуф бо бадӣ анҷомид.

Дар аввал Юсуф гузаштаи худро ба ёд овардан намехост. Ҳангоме ки ӯ боз бародаронашро дид, аллакай қариб даҳ сол инчониб дар вазифаи сарвазири Миср буд. Дар гардани ӯ занҷири калони тиллоӣ бо нишонае буд, ки дар он уқобон тасвир ёфта буданд, дар дасташ — ангуштарӣ бо мӯҳри фиръавн. Либоси рангоранги бо хун оғуштаро либоси шоҳона иваз намуд. Чавони ибрии мо дар мансаб хеле пешрафт кард.

Юсуф, ки озодона ба чои мехостааш рафта метавонист, қарор дод, ки ба Канъон барнагардад. Оё ӯ метавонист лашкар чамъ карда, аз бародаронаш қасос гирад? Ҳа, ӯ чунин имконият дошт. Оё метавонист кас фиристода, падарашро оваронад? Ё дар ҳадди ақалл, бо ӯ робита барпо намояд? Ба ҳар ҳол, Юсуф ҳашт сол вақт дошт, то ки дар бораи ҳамаи ин чизҳо фикр карда, ба хулосае ояд. Агарчи Юсуф дар кучо ёфтани аҳли оилаашро медонист, қарор дод, ки чунин накунад. Муносибатҳои оилавиرو ба ҳоли худ гузошта, ва аз ин рӯ ислохнашуда боқӣ гузошта, ӯ чунин ҳисобид, ки гузашта дар гузашта бимонад.

Аммо Худо дигар хел муҳокимаронӣ мекард. Ба ҳам пайвастанӣ оилаҳо барои Худо аҳамияти бузург дорад. Шифо ёфтани дили инсон шифо ёфтани гузаштаи ӯро дар

бар мегирад, бинобар ин Худо қарор дод, ки ҷевони Юсуф-ро аз скелетҳои чангзеркарда холӣ кунад.

«...Аз ҳамаи кишварҳо барои харидани ғалла назди Юсуф ба Миср меомаданд, зеро ки гуруснагӣ дар тамоми дунё қавӣ шуд» (Ҳас. 41:57). Ва инак, нигоҳ кунед, ҳамроҳи аҷнабиёне ки ба Миср омадаанд, кихо ҳозир шудаанд! «Даҳ бародари Юсуф барои харидани ғалла ба Миср рафтанд...» (Ҳас. 42:3).

Пеш аз он ки бародаронашро бинад, Юсуф онҳоро шунид. Ҳангоме ки ӯ ба саволҳои хизматгор ҷавоб медод, гуфтори иброниро шунид. Ва на танҳо забони ибронӣ, балки баъзе калимаҳоеро, ки дар оилаи Яъқуб маъмул буданд. Юсуф бо ишораи бесаброна хизматгорро ба хомӯшӣ водор намуд, ва баъд ба ақиб нигариста, дар байни издиҳом бародарони худро дид.

Ӯ онҳоро шинохт, агарчи мӯйҳои онҳо сафед шуда ё рехта буданд, ва чехраҳои бодхӯрдаву аз гуруснагӣ лоғаршудаи онҳо коҳида ва пур аз чанги роҳ буданд, чунон ки либоси кӯҳнаи аз арақ ба бадан часпидаи онҳо низ. Дар ихотаи мисриёни мутамаддин ва соҳибмаърифат ин мардони ибрӣ тамоман бегона метофтанд, чун деҳотие ки ба Таймс-сквер* омадааст. Ҳангоме навбати бародарон расид, то ба Юсуф бо дархости харидани ғалла мурочиат намоянд, онҳо ӯро нашинохтанд. Риши Юсуф тарошида, либосаш боҳашамат буд, ва ӯ ба забони мисрӣ гап мезад. Сиёҳии сурма дар гирди чашмон, парики сиёҳи тоскулоҳмонанд дар сар. Ба гӯшаи хотири онҳо омада наметавонист, ки дар назди онҳо додарашон Юсуф аст.

Бо назардошти он ки ҳокими Миср забони ибриро намедонад, онҳо ба ӯ бо ёрии имову ишора мурочиат намуданд. Ба хӯшаҳои гандум, ва баъд ба даҳони худ ишора

---

* Таймс-сквер — майдон дар қисми марказии Манхэттен дар Нью-Йорк, яке аз ҷойҳои машхуртарини шаҳр.

намуда, онҳо ба яке аз бародарон ишора карданд, ки бо ҳамён пеш барояд, ва вай шитобон пеш баромада, пулро резонд.

Чун Юсуф нукраи пошхӯрдари дид, лабҳояш аз кароҳият кашиш хӯрданд, ва ҳисси дилбехузуркунандае ӯро гулӯгир намуд. Ӯ нахустодаи худро *Худо маро фаромӯшӣ дод* номида буд, аммо пулро дида, ӯ фаҳмид, ки ҳеч чизро фаромӯш накардааст. Дафъаи гузашта, ҳангоме ки ӯ дар дастони писарони калонии Яъқуб пулро дида буд, онҳо механдиданд, ӯ бошад илтиҷо мекард, ки ба ӯ раҳм кунанд. Он рӯз ӯ аз даруни чоҳ ба чехраҳои онҳо нигариста, ақаллан як қиёфаи дӯстонаро ёфтани мешуд, аммо ягонто ҳам наёфт. Ва акнун онҳо ба ӯ пул пешниҳод мекунанд?

Юсуф фармуд, ки хизматгори ба ибрӣ гап зада метавонистаро ҷеғ зананд, ва абрӯ чин карда, бо рӯи турш ба бародарон нигарист. «...[Ӯ] худро ба онҳо ношинос вонамуд кард, ва бо онҳо ба дурушти гап зад...» (Ҳас. 42:7).

Оҳанги сухани ин посбони шабонаро, ки пеш аз вақт аз хоб бедор карда шудааст, тасаввур карда метавонам.

Шумо кистед? Аз кучо омадаед?

Бародарон худро ба замин партофтанд, чунон ки қариб пешониҳояшон ба фарш бармехӯрд. Юсуф хоби деринаашро ба ёд овард.

— Э-э-э, мо ҳозир аз Канъон омадем. Шояд хоҷаам дар бораи кишвари мо шунида бошанд?

Абрӯ чин карданро давом дода, Юсуф бо нигоҳ бародаронро сӯроҳ мекард:

— Шумо шубҳанок метобед. Посбонон, ин ҷосусонро ба зиндон партоед! Онҳо бо нияти бад ба кишвари мо омадаанд.

Ҳамаи даҳ бародар гапи якдигарро бурида, ғалоғулакунон гуфтанд:

— Хоҷаам! Аълоҳазрат! Шумо моро нодуруст фаҳмидед! Мо одамони дурусткор ҳастем, ва бо меҳнати ҳалол

ризку рӯзӣ дарёфт мекунем. Мо ҳама аъзоёни оилаи калон ҳастем. Ана Шимъӯн, ана Яҳудо... Хулоса, мо дувоздаҳ бародаронем. Пештар дувоздаҳ нафар будем. «...хурдӣ имрӯз пеши падари мост, ва яке нест» (Ҳас. 42:13).

Ин суҳанонро шунида, Юсуф беихтиёр гиреҳи аз боиси ҳиссиёт дар гулӯяш пайдошударо фурӯ бурд. Аввалин бор дар давоми бист соли охир ӯ дар бораи аҳли оилааш шунид. Падараш зинда аст. Бинёмин зинда аст. Ва ҳамаи онҳо боварӣ доранд, ки ӯ мурдааст.

— Гӯш кунед... — Юсуф гапи бародаронро бурид. — Ман яке аз шумоёнро сар медиҳам, то ки ба хона баргашта, бародари хурдиро биёрад, дигаронро ба зиндон мебартоям.

Бо ин қарор ӯ Юсуф дастону пойҳои онҳоро бастанд. Бо як ишораи омирони бародаронро ба зиндон фиристод. Пурра имконпазир аст, ки ин ҳамон зиндоне буд, ки ӯ дар он камаш ду солро гузаронда буд.

Чӣ гуна инкишофи ачиби воқеаҳо. Дағалӣ, бераҳмӣ, ҳабс, пурра қанда шудани муносибатҳо!.. Ҳамаи ин дар ҳаёти Юсуф ва бародаронаш аллақай рӯй дода буд, аммо акнун онҳо чойҳояшонро иваз карданд. Дар аввал онҳо бар зидди ӯ забон як карданд, акнун ҳуди ӯ бар зидди онҳо ҳиларо ба қор мебард. Замоне бародарон беиба дар ҳаққи ӯ суҳанони бад мегуфтанд, ва инак вақти интиқом омад. Онҳо ӯро ба чоҳ партофтанд ва ба зориву илтиҷоҳои ӯ аҳамият надоданд, акнун навбати ӯст, ки онҳоро сард қабул намояд.

Чӣ рӯй дод?

Ба фикрам, Юсуф ба хулосае омаданӣ буд, ки чӣ гуна рафтор намояд. Дар назди ӯ масъалаи душвортарин буд, ки ҳалли масъалаи қаҳтӣ дар муқоиса бо он мушкилии зиёд надошт. Ӯ дар рӯ ба рӯи зани Путифараъ дудила нашуд, аз ӯҳдаи вазифаи баланд баромад, аммо бо мавҷи дард ва нафрат, ки ҳангоми вохӯрӣ бо бародарони ҳамху-

наш ўро фаро гирифт, чӣ кунад? Юсуф чӣ кор карданаширо намедонист.

Шояд ту низ?

Оила барои ту ҷои аз ҳама бехатарии замин нагардид. Ту кӯдакии худро чун давраи вазнинтарини ҳаёт ба ёд меоварӣ. Касе ки бояд дар ҳаққи ту ғамхорӣ мекард, аз ўҳдаи вазифаҳояш набаромад. Аммо ту, чун Юсуф, ҳама кори аз дастат меомадаро кардӣ, то ки дар ҷамъият шахси боэътибор шавӣ. Ту ҳатто оиладор шудӣ ва тайёр ҳастӣ Канъонро барои ҳамеша тарк кунӣ, аммо... Худо тайёр нест.

Парвардигор ба мо, аз он чи мехоҳем, бештар медиҳад ва чунон захмҳои диламонро, ки аз мавҷудияти онҳо хабар ҳам надорем, шифо мебахшад. Ў мехоҳад на танҳо диламонро ба даст оварад — Ў онро шифо додан мехоҳад. Чаро? Чунки шахси захмдоршуда атрофиёро захмдор мекунад. Дар ин бора фикр кун. Чаро ту худдориро аз даст медиҳӣ? Чаро аз ихтилофот канораҷӯӣ карданӣ мешавӣ? Чаро кӯшиш мекунӣ ба ҳама писанд оӣ? Магар на аз он сабаб ки рафторат аз боиси захми шифонаёфтаи дил аст? Худо мехоҳад барои нафъи худат дили туро шифо диҳад.

Ва барои нафъи фарзандонат. Тасаввур мекунем, ки Юсуф бо бародаронаш ошӯӣ кардан нахост. Фикри зиёд накарда, ў ҳама гуна муносибатҳоро бо онҳо қатъ намуд. Чунон ки мегӯянд, дасту дилаширо шуст, беҳабар аз он ки муваффақияти нақшаи Худо ба дилсӯзӣ зоҳир намуда тавонистани Юсуф вобаста аст. Ояндаи як халқи том ба ҳамин вобаста буд.

Пинҳон намекунам: дар ҳаёти ту низ ояндаи бисёр касон ба амалҳои ту вобаста мебошанд. Якчанд сол пеш дӯсти наздикамро барои шинохтани ҷасади падараш, ки ўро нисфишабӣ собиқ занаш парронда буд, ба морг ҷеғ заданд. Ин воқеа яке аз эпизодҳои зиёд дар силсилаи тӯло-

нии хуруҷҳои хашм ва зӯроварӣ дар он оила буд. Дӯсти ман дар ёд дорад, ки ба часади падараш нигариста, қарор дод: «*Дар ҳаёти ман зӯроварӣ тамоман нахоҳад буд*» (ва ӯ ба қавлаш вафо намуд).

Ту низ ҳамин гуна қарор қабул намо. Ҳа, дар таърихи оилаи ту якчанд саҳифаҳои ғамангез ҳастанд. Аммо таърихи оилаи ту набояд ояндаатро муайян намояд. Саҳву хатоҳои наслҳои пештараро дар ҳамин ҷо мондан мумкин аст. Ту вазифадор нестӣ ҳамаи он чиро, ки аз аҷдодонат ба мерос мондааст, ба фарзандонат диҳӣ.

Бо Худо дар бораи ранчишҳо дар оилаат гап зан. Аз ӯ хоҳиш намо, ки баъзе тафсилоти нохубро ба ту ёдрас кунад. Чизи пинҳониро ошкоро намо. Ба хотираҳои ғамангез дода шудани Юсуф беҳуда набуд: ошкор намудани тафсилоти дардноки захмҳои ба мо расонидашуда боиси шифоёбӣ мегардад. «*Худовандо, ба ман ёрӣ деҳ, ки падарамро бахшам*» — чунин дуои номуайян бефоида аст. Ба ёд овар, ки маҳз чӣ чиз дили туро захмдор намуд: «*Худовандо, падарам амалан дар ҳаёти ман хузур надошт. Ӯ ҳатто ба зодрузҳои ман намеомад. Ва ман ӯро аз ҳамин сабаб бад дидам*».

Ё ин тавр: «*Ҳар рӯз ҳангоми бозгаштан аз мактаб ман медуам, ки модарам дар диван дароз кашидааст. Аксаран ӯ маст буд. Ман худам хӯрок мепухтам, додарчаамро нигоҳубин менамудам, вазифаи хонагиро иҷро мекардам. Ин аз рӯи адолат нест, Ҳудовандо!*»

Чунин қарор қабул кардан осон нест, аммо ба Худо иҷозат деҳ амалиёти рӯҳонии худро дар дили ту анҷом диҳад. Раванди шифоёбӣ тӯл кашида метавонад. Гоҳо ба чунин офиятёбӣ тамоми умри мо меравад. Захмҳои оилавӣ яке аз чуқуртарин захмҳо мебошанд, зеро онҳо хеле барвақт ва аз ҷониби касоне расонда шудаанд, ки мо ба онҳо боварии беандоза доштем. Ту хеле хурд будӣ ва рафтори бадеро, ки бо ту мекарданд, дарк наменамудӣ. Ту намедонистӣ, ки худро

чӣ тавр ҳимоя кунӣ. Ғайр аз ин, касоне ки барои азобҳои ту айбдоранд, калонсол буданд! Падар, модар, амак, бародар на танҳо аз ту қадбаландтар буданд, балки эътиборнокии хеле бештар доштанд.

Ҳангоме ки онҳо ҳукми худро ба ту бароварданд, ту ба онҳо бовар кардӣ. Тамоми ин муддат ту аз рӯи тасаввуротҳои тамоман нодуруст дар бораи худ муҳокимаронӣ мекардӣ. «Ту аблаҳ... даҳоняла... бадафт ҳастӣ, айнан монанди падарат... Ту чун модарат фарбех ҳастӣ...» Чандин даҳсолаҳо гузаштаанд, аммо ин суҳаноне ки дили туро шикастаанд, ҳанӯз дар хотират ҳастанд.

Аммо ин суҳанон бояд хомӯш шаванд! «Худро ба ин дунё ҳамшакл насозед, балки ба воситаи таҷдиди ақлатон шакли тозае ба худ бигиред...» (Рум. 12:2). «...Аммо вақте ки мард шудам, кӯдакиро тарк кардам» (1 Қўр. 13:11). Ту на он касе ҳастӣ, ки хешовандонат туро меномиданд. Ту фарзанди Худо, ҷузъи оилаи Худо ҳастӣ. Ту офаридаи Худо ҳастӣ, туро осмонҳо интизоранд. Ба Худо имкон деҳ, ки туро бо гузаштаат оштӣ диҳад.

Юсуф имкон дод. Раванди оштӣ тӯлонӣ ва душвор буд. Тасвири он чор боби Китоби Муқаддас ва, дар ҳадди ақалл, як соли ҳаёти Юсуфро дар бар мегирад, аммо қадами аввалинро ӯ хеле зуд гузошт. Агарчи бечуръатона, аммо ба ҳар ҳол ин қадам буд: пас аз се рӯз Юсуф бародаронро аз ҳабс озод намуд, агарчи ҳанӯз ҳам нақши ҳокими бераҳмро мебозид.

— Кай, зуд ба ҳамон Канзаси худ равона шавед! Колорадо? Эҳ, ҳа, Канъон. Ва ҳамон замон баргардед. Ман бо чашмони худ бародари хурдиро, ки дар бораи ӯ нақл кардед, дидан меҳоҳам. Аммо як нафари шуморо — ҳа, на ҳамаатонро — ман ҳамчун гаравгон нигоҳ медорам.

Бародарон розӣ шуданд ва дар назди худи Юсуф воқеаҳои он рӯзеро, ки ба ӯ дарафтода буданд, ба ёд оварданд: «Ва ба якдигар гуфтанд: “Дар ҳақиқат мо назди бародари

худ гуноҳкор ҳастем. Вақте ки ба мо зорӣ мекард, азияти чони ӯро дидем ва гӯш наандохтем; аз ин рӯ ин азият ба сари мо омад»» (Ҳас. 42:21).

Ба гӯшаи хотири онҳо омада наметавонист, ки ҳокими кишвари бегона забони онҳоро мефаҳмад. Ин суханонро шунида, Юсуф рӯяшро гардонд, то ҳеч кас набинад, ки чашмонаш пур аз ашкҳо шудаанд. Як-ду дақиқа ӯ чизе гуфта наметавонист, зеро кӯшиш мекард гириро, ки ӯро гулӯгир мекард, боздорад, зеро ҳокими саҳтгир набояд дар ҳузури тобеон ашк резад, аммо аз назари онҳо барнанор шуда, ҳой-ҳол гирия кард. Ва чунон ки баъд маълум шуд, ин ашкҳо дар ҳаёти Юсуф охири набуданд.² На он вақте ки Путифараъ хизматҳои ӯро баҳои баланд меод, на ҳангоме ки фиръавн ӯро ба мансаби баланд таъйин намуд, ӯ ашк на-рехта буд. Аммо ҳангоме фаҳмид, ки бародарон ба ҳар ҳол ӯро фаромӯш накардаанд, гирия кард. Ҳангоме ки ӯ бародаронашро ба Канъон мефиристонд, ба хизматгори фармуд, ки чуволҳои онҳоро аз ғалла пур кунанд. Ин зохиршавии марҳамат буд.

Чунон ки мебинем, раванди шифоёбии муносибатҳои ҳешовандӣ аз як чизи хурдтарин сар шуд. Ва агар Худо оилаи Юсуфро ба ҳам пайваста бошад, чаро ту гумон мекуни, ки Ӯ оилаи туро ба ҳам намепаивандад?

БОБИ 11

ҚАСОС ШИРИН АСТ, АММО БАЪД...

Дар соли 1882 ба соҳибкор аз Нью-Йорк Цозеф Ричардсон қитъаи танги замин дар Лексингтон-авеню тааллуқ дошт. Қитъа тамоман танг буд: дарозияш 32 метр ва бараш якуним метр. Соҳибкори дигар, соҳиби қитъаи хеле калонтар, қарор дод хонаи хонаи бисёрманзила созад, ки намои пешаш ба авеню мебаромада бошад. Ё ба Ричардсон пешниҳод намуд, ки дар ивази ҳазор доллар қитъаи заминашро фурӯшад. Ричардсон аз ин нарх тамоман норозӣ шуда, панҷ ҳазор доллар талаб кард. Сарнер розӣ нашуд, ва Ричардсон ўро хасис номида, баромада рафт.

Сарнер ба хулосае омад, ки масоҳати қитъаи баҳснок барои сохтмон кифоя нест, ва ба меъмор супориш дод, ки лоихаи хонаи бисёрманзиларо тартиб диҳад. Ҳангоме Ричардсон хонаи бисёрманзилаи сохташударо дид, қарор дод, ки сокинони онро аз тамошои манзараи зебоне ки аз тирезаҳояшон ба сӯи авеню кушода мешуд, маҳрум намояд.

Ҳамин тариқ, Ричардсон ҳафтадосола хонаи чоршӯна сохт, ки дарозияш 32 метр ва бараш якуним метр буд. Дар ҳар як ошӯна ду манзили серхучра буд. Баъди анҷом ёфта-

ни сохтмон ӯ ва занаш дар яке аз манзилҳои ин бино сокин шуданд.

Бино чунон танг буд, ки танҳо як кас бо зина боло рафтани ӯ дар роҳрав гаштан метавонист — ду кас дар он намеғунҷиданд. Дар ҳеч кадоми ин манзилҳо мизи бараш аз 46 сантиметр васеътарро ёфтани ғайриимкон буд. Плитаҳои ошхона хеле хурд буда, аз рӯи фармоиш сохта шуда буданд. Боре як репортёри рӯзнома, ки хеле тануманд буд, дар зинаи ин хона маҳкам монд. Ду нафар сокинон кӯшиш мекарданд ба ӯ ёри расонанд, аммо ӯ фақат ҳамон вақт аз он ҷо баромада тавонист, ки ҳамаи либосҳояшро, то либоси тағ, баровард.

Ин бино Хонаи кина ном гирифт. Чордаҳ соли охири умрашро Ричардсон дар қафаси танге гузаронд, ки тангии дил ва ноқисии ҷаҳонбинии ӯро хеле хуб тавсиф меод.¹

Соли 1915 Хонаи кина вайрон карда шуд. Аҷабо, аммо ба ман чунин метобад, ки соли гузашта ман дар он як ду бор шабро гузарондам. Ва якчанд сол пеш ба муддати якчанд ҳафта дар он «маҳкам мондам». Бубахш, агар ман хато карда бошам, аммо магар ту набудӣ, ки ба қарибӣ аз роҳрави он зӯр зада гузаштани мешудӣ?

Қасос биноҳои бадшакли барои зист номувофиқ бунёд мекунад, ки барои як кас ҳам танг мебошанд, ва иҷоранишононе ки дар он сокин ҳастанд, танҳо як мақсад доранд, ҳаёти ягон касро тоқатфасо намоянд. Ва онҳо ба мақсади худ мерасанд, аммо дар баробари ин ҳаёти худро низ тоқатфарсо менамоянд.

Ҳайратовар нест, ки Худованд боисрор огоҳ менамояд: «...мабодо решаи талхе ба вучуд омада, осеб расонад, ва бисёр касон аз он палид шаванд» (Ибр. 12:15).

Шифои илоҳӣ аз Хонаи кина берун шудан, аз дунёи танги душманӣ ба макони васеи ғайз баромадан, тарк кардани кундфаҳмӣ ва сӯи бахшидан ҳаракат намуданро дар назар дорад. Худованд гузаштаамонро шифо дода, моро пеш мебарад.

Наход ин имконпазир бошад? Ҳамаи ин масъалаҳои чигилро чӣ тавр ҳал кардан мумкин аст? Чӣ тавр зӯрвариҳои чинсии дар гузашта рӯйдодаро ислоҳ кардан мумкин аст? Чӣ тавр хашми ҷоҳилонро нисбат ба падарат, ки модаратро тарк кардааст, боздоштан мумкин аст? Чӣ тавр аз нафрати сӯзон раҳо шудан мумкин аст, ки ҳар дафъа хангоми андеша дар бораи касоне, ки туро беқадр меҳисобанд, пайдо мешавад? Наход Худо ин захмеро, ки солҳо боз хуншор буд, шифо меода бошад?

Юсуфро ҳамин гуна саволҳо азоб меоданд. Албатта, фаромӯш кардан душвор аст, ки даҳ нафар бародаронат туро чун гурбае партофта, барои ҳамеша пас гашта рафтанд. Аз ҳамин сабаб ӯ низ бо онҳо ҳамон гуна рафтор намуд. Онҳоро дар мӯхтоҷии даҳшатовар дида, ӯ ба онҳо суханони бад гуфт, дар ҷосусӣ айбдор намуд ва ба зиндон партофт. «Ана ба шумо, нобакорон!»

Намедонам, ки барои ту чӣ хел аст, аммо барои ман дарк кардани он хурсандибахт аст, ки сустиҳои инсонӣ ба Юсуф бегона набуданд. Ба ӯ, ки азобҳои ба сараш омадаро ба осонӣ паси сар мекард, ғуломиро аз сар гузаронд, дар кишвари бегона ба муваффақият ноил шуд, забони хоричиро аз худ намуд ва дар рӯ ба рӯи васвасаи шахвонӣ устувориро аз даст надод. Ӯ маҳбуси намунавӣ ва сарвазири намунавӣ буд. Агар дар яке аз рӯзҳо бар сари ӯ холаи дуррашон пайдо шавад, ман ҳайрон намешудам. Аз рӯи мантик, баробари дидани бародарон, Юсуф бояд дастонашро сӯи осмон бардошта нидо мекард: «Эй Падар, инҳоро бубахш, зеро намедонанд чӣ мекунанд» (Луқ. 23:34). Аммо ӯ дигар хел кард, ва ин ҳайратовар нест, зеро бахшидан осон нест. Гуруснагонро сер кардан, ба фиръавн маслиҳатҳои хирадмандона додан, китоби Ибодатро аз ёд кардан, агар Парвардигор инро талаб кунад, — ҳамаи ин корҳо назар ба бахшидан хеле осонтар мебошанд.

Аммо...

Агар хашмгин шуда бошад, хато накунад ва нагузород, ки
газаби шумо то ғуруби офтоб боқӣ бимонад.

Эфс. 4:26

Ҳар гуна қудрат ва қаҳр, ва ғазаб ба фарёд, ва бадгӯй
бигзор аз шумо бо ҳар навъ бадқирдорӣ дур шавад.

Эфс. 4:31

...Чӣ тавре ки Масеҳ шуморо бахшидааст, шумо низ
ҳамин тавр кунед.

Қул. 3:13

Худованд, оё Ту ҳазл намекунӣ?

Ман занеро мешиносам, ки дар шашсолагии ӯ модараш
тарбияи ӯро ба ӯҳдаи падари некдил супорида бо савдога-
ре гурехта рафтааст, ҳол он ки падар дар бораи лӯхтакҳо,
либосҳо, воҳӯриҳо бо писаракон тасаввуроте надошт. Па-
дар ҳамон тавре ки метавонист, духтарашро ба воя расонд,
агарчи на ҳамеша аз ӯҳдаи ин бо муваффақият мебаромад.
Ва ба қарибӣ дар ҳаёти ӯ модараш боз пайдо шудааст —
айнан ба монанди ҳамон бародарони Юсуф — ва бо дух-
тараш воҳӯрда, гуфтааст: «Азизакам, бубахш, ки ман туро
партофта рафта будам». Ин зан боз дар ҳаёти духтараш
мавқеи худро ишғол карданӣ буд.

Аввалин фикри дугонаи ман ин буд: *Чӣ хел, ҳамааш ҳа-
мин? Як қадаҳ қаҳва, бахшиши пурсидан, ва ман бояд туро
бахшам?»* Магар ин беҳад одӣ нест? Оё зарур нест, ки ин
модар ҳамон азобҳоро аз сар гузаронад? Магар ӯ набояд
солҳои зиёд аз шубҳаҳо азоб кашад, ки оё боз духтарашро
мебинад? Якчанд шабҳои беҳобӣ адолатро барқарор карда
метавонистанд. Ба фикри ту, азобҳои рӯҳии духтарро бо
фармудаи Худо дар хусуси бахшидани ранҷонандагон чӣ
тавр оштии додан мумкин аст? Шояд як қатра қасос дар ин
вазъият хеле бамаврид мебуд?

Ҳақ ба ҷониби туст. Ба ту маълум бод, ки Худо беш аз
ману ту дар хусуси адолат ғамхорӣ мекунад. Суханони

ҳавворӣ Павлусро ба ёд овар: «Ба ҳеч кас дар ивази бадӣ бадӣ нақунед; пеши тамоми мардум дар пайи некӣ бошед. <...> Эй маҳбубон, интиқоми худро нагиред, балки ба ғазаби илоҳӣ воғузур кунед; зеро ки навишта шудааст: “Интиқом аз чониби Ман аст, Ман чазо хоҳам дод, мегӯяд Худованд”» (Рум. 12: 17, 19).

Моро тарсе азоб медиҳад, ки агар шабона бадкоре ба мо хучум кунад, касе ӯро намешиносад ва ӯ бечазо мемонад, ба Фичӣ фирор мекунад ва дар он ҷо дар пляж роҳат карда, коктейл менӯшад. Дар Навиштаи Муқаддас навишта шудааст: «Худо чазо медиҳад», на ин ки «...шояд чазо диҳад». Худо довари ҳаққонӣ ва одилнаро ба амал меоварад. Оё намунаи аёнӣ мехоҳӣ Ба гардиши ғайриҷашмдошт дар ҳаёти Юсуф тайёр бош.

Баъди се рӯз ӯ ҳамаи бародаронро аз зиндон озод кард, танҳо як нафарро ҳамчун гаравгон нигоҳ дошт. Бародарон ба Канъон баргаштанд, то ки ҳама чизро ба падарашон Яъқуб, ки ин вақт аллакай хеле пир шуда буд, нақл кунанд. Онҳо хабар доданд, ки то даме ки онҳо бо бародари хурдӣ Бинёмин барнагарданд, Шимъун дар зиндон мемонад. «...Маро аз фарзандонам маҳрум кардед: Юсуф нест, ва Шимъун нест, ва Бинёминро мехоҳед баред, — ин ҳама кулфатҳо бар сари ман аст!» — гуфт Яъқуб (Ҳас. 42:36).

Ана нобакор: писари дӯстдошташро нозпарвард кард, тарбияи фарзандонро ба ҳоли худ гузошт, як ҳарам зан гирифт, ва дар хусуси писари ба зиндон партофташудааш шунида, ба худ раҳмаш омад. Инро бинед-а! Ҳайратовар нест, ки дар чунин оила чунин бетартибӣ ҳукмфармо буд.

Аммо давомашро хонда, мо мебинем, ки нури офтоб ба ҳар ҳол аз паси абрҳо берун мебарояд. Яҳудо, ки замоне Юсуфро дафъ карданӣ буд, ба пеш қадам монда, гуфт: «Баҷаро бо ман фиристон; ва мо бархоста, меравем, ва зист мекунем, ва намемирим, ҳам мо, ҳам ту ва ҳам фарзандони мо. Ман кафили ӯ мебошам, ӯро аз дасти ман талаб намо.

Агар ўро назди ту набиёрам ва ба пешат ҳозир насозам, умрбод пеши ту гуноҳкор бошам» (Ҳас. 43:8–9).

Ин Яҳудо кист? Ҳамон касе ки пешниҳод намуд: «Биёед, ўро [Юсуфро] ба исмоилиён фурӯшем...» (Ҳас. 37:27)? Ҳамон бародаре ки бо ғуломфурӯшон баҳс мекард?

Ҳам ҳа, ҳам не.

Чунон ки маълум мешавад, дар он замоне ки сухан дар борааш меравад, Яҳудо худаш низ як бор ба чоҳ афта буд. Пас аз ҳал кардани масъалаи Юсуф, бо Яҳудо ин чиз рӯй дод. Ў ба писари калонияш Томор ном духтареро гирифта дод. Аммо писараш баъди муддате вафот кард. Мувофиқи анъанаи он замон, Яҳудо Томорро ба писари дуомаш гирифта дод. Аммо писари дуомаш низ мурд. Яҳудо фикр кард, ки Томор ба оилаи ӯ фақат бадбахтиҳо меоварад, ва аз тарси он ки писари сеюмаш низ ба ҳамон тақдир дучор нашавад, дар масъалаи ба шавҳар додани Томор шитоб намекард.

Дертар зани худи Яҳудо вафот кард. Томор, ки дар хонаи падараш буд, шунид, ки собиқ хусураш ба шаҳр равона аст, ва шояд аз ӯ ҷавоби мактубҳои электроники худро нагирифта, қарор дод, ки бевагии ӯ тӯл кашидааст. Ва ӯ ин масъаларо чунин ҳал намуд: либоси фоҳишаҳоро дар бар карда, дар роҳ ба Яҳудо вохӯрд. Яҳудо келини худаш будани ин занро пай набурд (Оҳ, то чӣ андоза шаҳват мардонро нобино мегардонад!) ва ба ӯ пешниҳоде кард, ки бо ӯ бихобад. Баъд Яҳудо мӯҳр, камарбанд ва асояшро ҳамчун гарави он ки музди хизмати фоҳишаро баъд мефиристад, монда рафт. Томор ҳомила шуд. Баъди се моҳ ӯ дар назди Яҳудо ҳозир шуд, аммо ҳамчун Томори ҳомилашуда. Яҳудо ўро бо нафрат пешвоз гирифта, талаб намуд, ки ин зани гуноҳкор сӯзонда шавад. Аммо Томор мӯҳр, камарбанд ва асои Яҳудоро пеш оварда, гуфт, ки соҳиби ин чизҳо падари кӯдак аст. Яҳудо дар гуноҳ айбдор шуда, дар пеши назари аҳли оила шармсор гардид.

Доира сарбаста гардид. Яхудо, ки Яъкубро фиреб дод, худаш фиреб хӯрд. Яхудо, ки барои Юсуф дом гузошта буд, ба дом афтид. Яхудо, ки Юсуфро таҳқир мекард, худаш таҳқир карда шуд. Яхудо ба ҷазои Худо гирифтдор шуд, ва ӯ фикр карда, эътироф намуд: «...Ҳақ ба ҷониби ӯст...» (Ҳас. 38:26).

Солҳои зиёд саволе маро ором намегузошт, ки чаро «қахрамониҳо»-и Яхудо дар байни қиссаи Юсуф ҷой дода шудааст. Чаро он хатти сюжет, ки дар боби 37-ум аз тасвири хобҳои Юсуф ва хиёнати бардаронаш сар мешавад, ногоҳ дар боби 38-ум бо нақл дар бораи Яхудои фиребгар, Томор, ки худро ғоҳиша вонамуд кард, ду шавҳари бемаҳал вафоткардааш ва икдоми хатарноке ки ӯ ҳамчун бева ба ҷо овард, қатъ мегардад. Аммо акнун ман фаҳмидам, ки ин барои чӣ даркор шуд.

Барои он ки дар оилаи Яъқуб ақаллан ягон хел дигаргуниҳои мусбат рӯй диҳанд, ягон нафар аз аъзоён бояд ба балоғат мерасид. Агар на падар, пас ба яке аз бародарон лозим омад чун марди калонсол рафтор намояд ва барои амалҳои худ масъулият ҳис кунад. Худо ба балоғати рӯҳонии Яхудо мусоидат намуда, роҳ дод, ки он чи кошта буд, ҳамонро даравад, ва ниҳоят Яхудо фаҳмид! Ӯ ҳимоя кардани манфиатҳои оиларо сар кард. Ӯ ба падар маслиҳати дуруст дод, бехатарии Бинёминро қафолат дод ва тайёр буд, ки агар ба Миср бурдани Бинёмин бо нохушӣ анҷом ёбад, мувофиқи талаботи қонун ҷавоб диҳад. Вичдони Яхудо бедор шуд, ва Юсуф барои ин ҳеч коре накарда буд.

Ҳамин тариқ, қасос ба Худо *тааллуқ дорад*. Ӯ ё дар рӯзи Доварӣ *ҷазо медиҳад*, ё дар ягон марҳалаи роҳи ҳаётии шахси озордиҳанда. Пас ин қисса дар бораи чист? Дар бораи он ки Худо метавонад ҳама гуна Яхудоро ба ҳуш оварад, ҳама гуна мансабдори фасодкорро сазо диҳад, дили ҳама гуна волидони пурхашро нарм гардонад. Ӯ бе душворӣ собиқ шавҳарро ба зону мегузорад ва ба собиқ завҷа хи-

рад медихад. Бахшида, ту аз қасоси одилона маҳрум намешавӣ — ту фақат амалӣ шудани онро ба ихтиёри Худо месупорӣ, Ӯ бошад қасосро кафолат медихад, Агар мо худамон ранҷонандаро ҷазо диҳем, қасоси мо ё аз ҳад зиёд мешавад, ё нокифоя, аммо агар Худи Довари Одил аз пайи кор шавад, ба салоҳияти Ӯ шубҳа накардан мумкин аст.

Бар хилофи мо, Худо ҳеч гоҳ одамро аз ҳисоб намебарорад. Ҳеч гоҳ! Ҳанӯз муддати зиёд, пас аз он ки мо нобакорро аз ҳисоб соқит мекунем, Худованд кӯшишҳо мекунад вичдони ӯро бедор намояд, ба шуури ӯ таъсир расонад ва дар ниҳояти кор ӯро ба тавба оварад.

Аз душманон қасос гирифтани? Охир, ин вазифаи Худо аст. Душманонро бахшидан? Ана ин вазифаи ману шумост. Маҳз мо мебахшем, на каси дигар. «Агар хашмгин шуда бошед, хато накунед ва нагузоре, ки ғазаби шумо то ғурӯби офтоб боқӣ бимонад; ва ба иблис ҷой надихед» (Эфс. 4:26–27). Калимаи «ҷой», ба юнонӣ *topos*,² бо калимаи топография ҳамреша буда, як навъ худуд ё қитъаи заминро ифода мекунад. Аҷоиб, ҳамин тавр не? Маълум мешавад, ки ҳангоме мо хашмгин мешавем, дилҳоямонро ба ихтиёри иблис медиҳем. Ранҷиш ба ӯ имкон медиҳад, ки дар диламон сокин шавад, чунон ки мегӯянд, ба қайди он дарояд. Бовар кун, ӯ ин имкониятро ҳатман истифода мебарад ва худуди ишғолкардаашро тамоман нопок мекунад. Ғайбатҳо, тӯҳмат, хашмгинӣ — ҳар боре ки мо ба ин сустиҳо роҳ медиҳем, ба иблис ёрӣ медиҳем, ки дар дили мо ҷойгир шавад.

Ӯро пеш кун. Имкон надех, ки ҳатто як шабонарӯз дар дилат сокин шавад. Бо номи Исо ба ӯ амр дех, ки чизу ҷораашро ғундошта, дафъ шавад. Бахшиданро сар кун ва аз тартиб додани рӯйхати ранҷишҳо худдорӣ намо. Дар хусуси роҳу воситаҳои ҷазо додани ранҷонандагон фикр накарда, дар ҳаққи онҳо дуо гӯӣ. Дикқати туро бояд на вайронкорон, балки вайронкориҳо ҷалб намоянд. Дикқати худро

на ба он чи онҳо бар зидди ту кардаанд, балки ба он чи Исо *барои ту* кардааст, равона кун. Ба фикри ту, ин қобили қабул нест? Аммо Исо барои онҳо низ мурдааст. Агар ӯ чунин ҳисобад, ки ранҷонандагони ту сазовори бахшидан мебошанд, пас бояд чунин шавад. Оё дар натиҷаи ин бахшидан осонтар мешавад? Не. Шояд, ин раванди бахшиданро метезонад? Аз эҳтимол дур аст. Аммо оё ақаллан каме азобхоро сабук мекунад? Намедонам, Юсуф азоб мекашид.

Аз Канъон бародарон ҳамроҳи Бинёмин баргаштанд. Юсуф барои онҳо зиёфати калон орошт. Ӯ аз онҳо дар бораи Яъқуб пурсупос мекард, аз вохӯрӣ бо Бинёмин хурсандӣ мекард, аммо кӣ будани худро ошкор накард. «...Марҳамати Худо бо ту бод, писарам!» гуфт ӯ ва шитобон толорро тарк кард, то ки гиря кунад (Ҳас. 43:29).

Ва хангоме ки Юсуф баргашт, то ки бо бародарон хӯрад, нӯшад ва хурсандӣ кунад, онҳоро аз рӯи синну сол шинонд, ва Бинёминро беш аз дигарон зиёфат намуд. Ҳар боре ки дар назди бародарон як табақи хӯрокро гузоранд, дар назди Бинёмин панҷ табақи хӯрокро мегузошанд. Бародарон чунин саховатмандиро пай набурда наметавонистанд, аммо хомӯш буданд.

Юсуф ба хизматгорон фармуд, ки ҷуволҳои бародаронро аз ғалла пур кунанд, ва чоми нукрагини худро дар ҷуволҳои Бинёмин пинҳон намуд. Бародарон аз шаҳр он қадар дур нарафта буданд, ки хизматгори Юсуф аз пасашон омада, онҳоро боздошт ва қорводро кофтуков намуда, чоми пинҳон кардашударо ёфт. Бародарон либосҳои худро даронда (эквиваленти қадимии анъанаи қандани мӯйҳои худ), ба зудӣ боз дар назди Юсуф ҳозир шуданд. Онҳо барои ҳаёти худ аз тарс меларзиданд.

Аз афташ, Юсуф ҳеч ба як қарор омада наметавонист! Бародаронро бо оғӯши кушода пешвоз гирифта, ва ҳатто ашк рехта, ӯ бо онҳо хӯрокро хӯрд, аммо баъд бо онҳо чунин амал намуд. Юсуфро ихтилофоти дарунӣ ором намегузош-

танд, зеро бародарон чароҳати амиқтарин ва деринаи дили ўро ба дард оварданд, ва ў тайёр буд бимирад, аммо ба онҳо роҳ надихад, ки бори дигар ба ў дард расонанд. Аз тарафи дигар, онҳо бародарони ў мебошанд, ва аз ҳаёти худ даст кашидани ў осонтар аз он аст, ки аз онҳо даст кашад.

Ҳангоми бахшидан гоҳ-гоҳ ин гуна духелагӣ дида мешавад. Бахшидан ногоҳ фаро намерасад, дар роҳи он монеаҳо ва таваккуфҳо кам нестанд: гоҳ офтоб мебарояд, гоҳ уфукро абрҳо фаро мегиранд. Хашми бо муҳаббат омехта — дилҳои моро гоҳ марҳамат пур мекунад, гоҳ нафрат. Ба сӯи ранҷонанда қадаме гузошта, мо дарҳол ақиб мегардем. Амалан мо дар як ҷой қадам мезанем, аммо ин муқаррарӣ аст. Ҳангоме ки сухан дар бораи бахшидан меравад, мо ҳама навкорон мебошем. Ҳеч кадоми мо формулаи маҳфии бахшиданро надорад, аммо то даме ки барои бахшидан кӯшишҳо мекунем, аллакай мебахшем. Фақат бо қатъ гардидани ин кӯшишҳо ранҷиш аз нав худро аён мекунад.

Аз роҳи интихобкардаат берун набаро, ва ту ба зудӣ Хонаи кинаро тарк мекуни, то ки барои ҳамеша дар Хонаи файз сокин шавӣ. Ҳамчун шахсе ки бо сохт ва нақшаи ин ду «ёдгории меъморӣ» шинос аст, ман ба ту кафолат медиҳам, ки манзили файз туро ноумед намекунад.

БОБИ 12

ҲОКИМИ ОЛИМАҚОМ БАРОДАРИ ТУСТ

Боварӣ дорам, ки ту ҳеч гоҳ ба ин монанд чизеро надидай. Баскетболист ба ҳатти тӯбпартоии ҷаримавӣ наздик мешавад. Дастваи ӯ аз дастваи ҳариф як хол кам дорад. То охири бозӣ якҷанд сония мондааст. Бозингарони ҳар ду даства мавқеъҳои худро ишғол карда, ба дошта гирифтани тӯб омода шудаанд. Мухлисон дар интизорӣ хомӯш мондаанд. Духтаракон-чирлидерҳо* аз тӯб чашм нақанда, бо асабоният оби даҳонашонро фуру бурданд. Ман тақрор мекунам: ту ҳеч гоҳ ба ин монанд чизеро надидай. Ҷаро ман ин қадар боварӣ дорам? Чунки ту ҳеч гоҳ ба ин монанд чизеро надидай ва иҷроқунандаи ин тӯбпартоии ҷаримавӣ баскетболист аст.

Ҷ нобино аст.

Бозингарони ҳар ду даства ба ӯ чашм дӯхтаанд. Аммо Мэтт Стивенс, талабаи синфи болоии мактаби миёнаи шаҳри Аппер-Дарбӣ, иёлати Пенсилвания, ҳеч чизро намебинад — ӯ нобино аст. Бародари ӯ дар зери ҳалқаи оҳанини сабад истода, бо асое онро тақ-тақ мезанад. Мэтт

---

* Чирлидер (аз. англ. cheerleader) — иштирокчии гурӯҳи дастгириқунандаи дастваи варзишӣ (аксаран духтарон), ки дар стадион пеш аз бозӣ ва дар вақти танаффусҳои он баромад мекунад.

гӯш мекунад, як-ду бор тӯбро ба замин мезанад ва тӯбро бардошта, ба тарафи ҳалқа ҳаво медихад. Мо ҳайрон мешавем, ки чаро тренер бачаи нобиноро дар назди хатти тӯбпартоии ҷаримаӣ гузоштааст?

Агар кӯтоҳ ҷавоб диҳем, аз он сабаб ки Мэтт бародари калонӣ дорад.

Барои ба даст овардани ҷавоби муфассал лозим меояд, ки якчанд сол ба ақиб гардем, ҳангоме ки дар оилаи Стивенс бачае бо бемории қабат-қабат ҷудо шудани шабакаи ҳар ду чашм таваллуд шуд. Дар синфи панҷум чашми чапи Мэтт нобино шуд, дар синфи шашум — чашми росташ. Агарчи писарак лаёқати диданро аз даст дод, биноии бародари калонияш ба ҳар дуи онҳо кифоякунанда аст. Дар кӯдакӣ Ҷо ба Мэтт ёрӣ меод, ки амали ғайриимконро ба ҷо оварад: яхмолакбозӣ кунад ва дучарха ронад, футболбозӣ кунад. Дертар, тренери дастаи баскетбол шуда, Ҷо додараши ёвари худ оид ба масъалаҳои маъмурӣ-ҳочагӣ намуд. Мэтт на дар машқҳои дастааш иштирок мекунад, на дар бозиҳои он, аммо бо ёрии Ҷо пас аз ҳар як машқ ӯ хунари тӯбпартоии ҷаримаӣ сайқал медиҳад. Баъди он ки бозингарон толори варзиширо тарк мекунанд, бародарон ба муддати кӯтоҳ дар он ҷо мемонанд: хурдӣ — дар назди хатти тӯбпартоии ҷаримаӣ, калонӣ — дар зери сабад. Ӯ дар он ҷо истода, бо асое ҳалқай сабадро тақ-тақ мезанад.

Умуман, дар ин мусобиқа Мэтт бори аввал бозингари иҷрокунандаи тӯбпартоии ҷаримаӣ таъйин карда шуд. Ҷо доварон ва дастаи ҳарифонро розӣ кунонда тавонист, ки Мэттро ба бозӣ роҳ диҳанд. Ин идея ба ҳама маъқул шуд, аммо ҳеҷ кас гумон надошт, ки бозӣ чунин шакл мегирад.

Мэтт бозингари шашуми даста буд — гуфтан мумкин аст, ки ӯ аз бозӣ берун буд.

Тамошобинон хомӯш шуданд, дар майдонча оромии комил ҳукмфармо шуд. Ҷо бо асое ҳалқай оҳанини сабадро тақ-тақ мезанад. Дар нишастгоҳи тамошобинон мода-

ри Мэтт бармехезад, дар дасти ӯ видеокамера аст. Зан бо тамоми қувват кӯшиш мекунад, ки камера наларзад. Мэтт тӯбро ба замин мезанад. Баъд тӯбро ба болои сараш бардошта, ҳаво медиҳад. Бах! Мэтт ҳисобро баробар кард! Аз фарёди пурвачди тамошобинон шифти толори варзишӣ қариб pariда равад. Ниҳоят тамошобинон хомӯш мешаванд. Мэтт боз ба ҳалқаи сабад тақ-тақ зада шудани асоро мешунавад ва тӯбпартоии то ҳол надидашударо тақрор мекунад. Бах! Холи дуум! Бозингари дастаи ҳарифон тӯбро дошта, аз тамоми майдонча гузаронда ҳаво медиҳад, инак тӯб ба сабади дастаи Ҷо партофта мешавад ва... ба нишон намерасад. Бозӣ ба охир расид, ва Мэтт қаҳрамони асосии он аст. Тамошобинон бо тамоми қувват нидоҳои пурвачд мекунанд, қаҳрамоми мо бошад, кӯшиш мекунад мустақилона то нишастгоҳ расида равад. Оё медонед, кӣ ба ёрии ӯ меояд? Дуруст, Ҷо.¹

Бародарони калонӣ вазъиятро комилан дигаргун карда метавонанд. Дар ҳавлии шумо авбошон аз ҳад гузаштаанд? Бародари калонӣ туро ҳимоя мекунад. Барои хӯроки мактабӣ пул надорӣ? Бародари калонӣ пул қарз медиҳад. Дар дучарха истода наметавонӣ? Ў чӣ тавр нигоҳ доштани мувозинатро ёд медиҳад. Фақат бародари калониро чеғ зан.

Бародари калонӣ аз ту боқувваттар ва ботаҷрибатар аст.

Бародари калонӣ ҳеши наздиктарини туст, ва ту барои ӯ гаранбаҳо мебошӣ. Вазифаи асоси ӯ ба ту ёрӣ додан ва парасторӣ намудан аст. Дар роҳ аз мактаб ба хона ниғаҳбонӣ қардан, то ки ту роҳгум назанӣ. Ёрӣ додан дар тайёри ба кори санчишӣ аз фанни риёзӣ, то ки ту баҳои бад нагирӣ. Ҳамроҳат ба мағозаҳо рафта, ба исрофкориҳои ту роҳ надодан. Бародари калонӣ ба ту ёд медиҳад, ки дар назди мушкилоти зиндагӣ ақибнишинӣ нақунӣ.

Кӣ аз чунон бародари калонӣ даст мекашад? Бигузур ту баскетболисти барҷаста шуданӣ нестӣ, аммо ту кӯшиш мекунӣ барои зиндагӣ пул ба даст оварӣ, дӯст пайдо намой,

мушкилоти худро ҳал намоӣ. Оё дар айни ҳол ба китфи бародари калонӣ таъя карда метавонӣ.

Дар вазъияте ки писарони Яъқуб ба он афтода буданд, чунин китф камӣ мекард. Дар назди Юсуф истода, онҳо намуди ҳақирона доштанд: чӯпонони дар дуздӣ айбдоршуда дар назди ҳокими тавонои кишвар. Ғайр аз дуо гуфтан онҳо чӣ қор карда метавонистанд? Ғайр аз марҳамат чиро дархост карда метавонистанд? Юҳудо ба ҳоким гуфт, ки падари онҳо пир ва нотавон аст, ва яке аз писарони ӯ, Юсуф, ҳалок шудааст, ва агар Бинёминро ҳам аз даст диҳад, зинда намонанд. Ӯ ҳатто пешниҳод намуд, ки ба ҷои додараш ҷазо дода шавад, агар ин барои начот ёфтани оилаи онҳо ёрӣ диҳад. Ба раҳмдилии Юсуф умед баста, бародарон ба пеши ӯ бар замин афтоданд, аммо хеле бештар аз он чи умед доштанд, ба даст оварданд.

Юсуф хизматгори ва тарҷумонро берун карда, «дигар худдорӣ карда натавонист» (Ҳас. 45:1). Рӯяшро бо кафҳои дастонаш пӯшонда, ӯ бо овози баланд гирия кард. Ӯ на ин ки ашқхояшро бо рӯймолча пок мекард, балки ҳой-ҳой мегирист. Гирия боздоштанашиавандаи мардона дар қаср акси садо меод. Ин катарсис буд — шаҳодати покшавии амиқ ва шифо ёфтани ҷони захмдоршуда. Бисту ду соли ғаму андӯх ва дурӯғ ба охир расид. Ҷанги тан ба тан байни ғазаб ва муҳаббат барои ба даст овардани дили ӯ бо ғалабаи муҳаббат анҷом ёфт.

Дар байни гирия ӯ гуфт: «Ман Юсуф ҳастам! Оё падарам зинда аст?» (о. 3). Ёздаҳ ҳекиртак хиёнаткорона ларзиданд, ва бисту ду чашм калон кушода шуданд. Бародарон, ки ҳанӯз ба зону истода буданд, ба ҷунбидан ҷуръат намекарданд. Онҳо бечуръатона ба ҳамдигар нигаристанд ва танҳо як суханро гуфтанд: «Юсуф?» Бародари хурдӣ дар хоҳири онҳо ҳамчун ҷавони рангпариди ҳалқадавак дар гардан, ки аз пайи аробаи тоҷирон сӯи Миср мерафт, боқӣ монда буд. Пули аз фӯрӯхтани ӯ ба даст омадари ҳисоб карда,

бародарон ўро фаромӯш карда буданд. Чӣ тавр ин ҷавони бекуват ҳокими кишвари тавоно шуда метавонист? Бародарон боз пешониҳояшонро ба фарш расонданд.

Ниҳоят гирияро бас карда, Юсуф кафҳои дастонашро аз рӯяш гирифт — сиёҳии сурмаи гирди чашмонаш қариб боқӣ намонда буд, манаҳаш ҳанӯз меларзид. Бо овози ноустувор ӯ гуфт: «...Наздики ман биёед» (о. 4). Бародарон эҳтиёткорона ба по хестанд. «...Ман Юсуф, бародари шумо ҳастам, ки маро ба Миср фуруҳтед...» (о. 4).

Юсуф кӯшиш мекард бародаронашро ором кунад. «...Худо маро пеш аз шумо фиристод, то кӣ шуморо дар замин боқӣ гузорад ва бо начоти бузурге ҳаёти шуморо нигоҳ дорад» (о. 7). Ҳозир мо мегуфтем: «То бад нагӯӣ, нек наояд».

Бародарон ба шахсе ки дар наздашон истода буд, хавотиромез менигаристанд — ба касе ки барои онҳо ҳой-ҳой гирия кард, ва назди худ хонд... ва дар ҳаққи онҳо ғамхорӣ намуд.

«Назди оилаҳоятон баргардед, — фармуд Юсуф, — ва бо онҳо ба Миср кӯчида биёед». Ў ваъда дод, ки онҳоро бо ҳама чизи даркорӣ таъмин мекунад, ва ваъдаашро бо ашқҳои боз ҳам бештар тасдиқ намуд. Аз курсӣ бархеста, ӯ додарашро ба оғӯш гирифт. «Ва бар гардани бародари худ Бинёмин афтада, бигирист... Ва ҳамаи бародарони худро бўсид ва дар оғӯш гирифта, бигирист; ва баъд аз он бародаронаш бо ӯ гуфтугӯ карданд» (о. 14–15).

Юсуф ҳамаи бародаронашро яке пайи дигар ба оғӯш гирифт. Яҳудоро, ки ба ғуломӣ фуруҳтани ўро пешниҳод карда буд. Реубени нахустзодаро, ки на ҳамеша сазовори бародари калонӣ рафтор менамуд. Шимъун ва Левиро, ки дар Шакем он қадар бераҳмӣ зоҳир намуданд, ки падар онҳоро «олоти ситам» номид (Ҳас. 49:5).² Юсуф ҳар яки онҳоеро, ки дастон ва пойҳои ўро баста буданд, ва ҳангоме ки зориву илтиҷо менамуд, ўро масхара мекарданд, ба оғӯш гирифт ва бўса кард.

Муносибати душманонаи Юсуф дар худи ҳамин ҷо, дар плитаҳои мрамори қаср аз байн рафт. Ӯ бародаронашро масҳара намекард ва ҳамроҳи онҳо гузашташонро муҳокима намекард. Онҳо бо якдигар сӯхбат мекарданд. «Аҳволи падарам чӣ хел? Реубен, ту ғафс шудай. Шимъун, саломатии ту чӣ хел? Левӣ, ту он духтаракеро, ки дар ҳамсоягӣ мезист, ба занӣ гирифтӣ? Фарзандҳо дорӣ? Ҳатто набераҳо ҳам дорӣ?»

Ҳангоме ки хабар дар бораи бародарони Юсуф ба гӯши фиръавн расид, ӯ ба вай гуфт: «Оилаи ту — оилаи ман аст», ва пас аз ин мо мефаҳмем, ки Юсуф ба бародаронаш либосҳои нав ва аробаҳо дод. Онҳо мақоми шаҳрвандони ифтихории Мисрро гирифтанд. Касоне ки дирӯз радди маърака буданд, дар як лаҳза мақоми имтиёзнок пайдо намуданд.

Фақат ҳамон вақт бародарон фаҳмиданд, ки ба онҳо хатар таҳдид намекунад. Ва агарчи қаҳтӣ ҳанӯз ба охир нарасида буд, — заминҳои кишт ҳанӯз ҳам дар зерӣ офтоби сӯзон хушқида буданд ва ҳаёт на он қадар ба низом даромада буд, — онҳо ниҳоят дар бехатарӣ буданд. Бародарон аз ӯҳдаи душвориҳо баромаданд ва зинда монданд, Ба фикрат, аз он сабаб ки онҳо одамон сазовор буданд? Не! Онҳо бародари тавоно доштанд. Бародари онҳо сарвазири кишвари тавоно буд.

Ана ин омад кардани қор аст! Мо дар бораи эҳтиёҷмандӣ медонем. Мо, чун бародарони Юсуф, давраҳои хушқосолиро аз сар гузарондаем ва мефаҳмем, ки набудани пул, тамошудани захираҳо, аз байн рафтани қувва чӣ маъно дорад.

Ва мо ба монанди онҳо рафтор мекардем: касонеро, ки бароямон азизанд, меранҷондем. Албатта, қор то ғуломфурӯшӣ намерасид, аммо кадоми мо хашмгин нашудааст? Кӣ ба хотири манфиатҳои худ эҳтиёҷоти наздиконро сарфи назар намекард? Чунин қасон нестанд. Ба монанди чӯпо-

нон аз Беэр-Шебаъ, мо аз Фармонравои Олии худ мадад мечустем. Мо дуоҳо мегуфтем — мо илтиҷо намуда, химоят мехостем. Моро шубҳаҳо азоб медоданд, ки оё дар назди Ё барои мо барин касон ҷой ёфт мешавад. Он чиро, ки бародарон дар манзили Юсуф ёфтанд, мо дар Исои Масеҳ меёбем. Бародари калонии мо — Фармонравои Олии мост.

Ин барои ту хабари нав аст? Ту шояд шунидаӣ, ки Исро на танҳо Подшоҳ ва Начотдиҳанда, балки ҳамчунин Бародар меноманд. Боре, хангоме ки Исо бо шогирдонаш сӯхбат мекард, аҳли оилааш диққати Ёро ҷалб карданӣ шуданд. Модари Исо ва бародаронаш, ба хона надаромада, кас фиристода гуфтанд, ки бо Ё гуфтугӯ кардан мехоҳанд. Исо ин мавридро истифода бурд, то ки изҳороти муҳим кунад, «Ва бо дасти Худ шогирдони Худро нишон дода, гуфт: «Инак модари Ман ва бародарони Ман; зеро ҳар кӣ хости Падари Маро, ки дар осмон аст, ба ҷо оварад, ҳамон кас бародару хоҳару модари Ман аст» (Мат. 12:49–50).

Агар он рӯз мо шоҳидони ин манзара мешудем, ба «оила»-и Исо нигариста, аз интиҳоби Ё хайрон мешудем, зеро шогирдони Ё на аслу насаби ашрофона доштанд, на некӯахлоқии моддӣ. Петрус бодӣ буд. Юҳанно тундмизоҷ буд. Дар бораи Матто ва дӯстони шубҳаовараш ҷӣ гуфтан мумкин аст? Пайравони Исо ба ҳамон андоза даъвои хешовандӣ бо Ё карда метавонистанд, ки писарони Яъқуб — ба вазифаҳои дарбориёни фиръавни Миср, аммо Исо оилаи Худ номидани онҳоро шармовар намеҳисобид. Ё дар назди омма эълон намуд, ки бо онҳо хешигарӣ дорад, чунон ки бо мо низ, «зеро ки ҳам Тақдискунанда ва ҳам тақдисшавандагон, ҳама аз Ягона ҳастанд; ба ин сабаб Ё ор намекунад, ки онҳоро бародар хонад» (Ибр. 2:11).

Исо тасаввуроти моро дар бораи он ки Ё киро аъзоёни оилаи Худ меҳисобад, васеъ намуда, ҳамаи касонеро, ки назди Ё меоянд, ба он дохил мекунад.

Ҳикоят дар бораи ҳаёти Юсуф фақат муқаддимаи суژه-ти асосии Китоби Муқаддас — қиссаи Исо аст. Дар тақдири ин ду мард бисёр умумиятҳо ҳастанд: Юсуф писари дӯстдоштаи Яъқуб буд, Исо бошад Писари дӯстдоштаи Худо буд ва ҳаст (ниг. Мат. 3:17). Юсуф мардуми бисёреро аз гуруснагӣ начот дод — Исо тӯдаҳои мардумро, ки ба суҳанони Ё гӯш медоданд, сер кард. Ба Юсуф супориш дода шуд, ки халқи худро ба қаҳгӣ тайёр кунад — Исо барои ба абадият тайёр кардани халқи Худ омад. Ба шарофати хиради Юсуф дар анборҳо захираҳои ғалла зиёд шуданд — дар дастони Исо об ба майи беҳтарин табдил ёфт, ва панҷ нон барои сер кардани ҳазорон кас кифоякунанда буд. Юсуф офати табииро боздошт — ҳамаи унсурҳои табиат зери итоати Исо буданд: Ё тӯфонро бозмедошт ва мавҷҳоро ором менамуд, ва ғайр аз ин ба мурдаҳо мефармуд, ки зинда шаванд, ба маъҷубон мефармуд, ки ракс кунанд, ба гунгҳо мефармуд, ки суруд хонанд.

Аз боиси ин Ёро бад диданд.

Юсуфро дар ивази бист тангаи нуқра ба ғуломӣ фурӯхтанд — барои Исо ба хоин сӣ танга доданд. Юсуфро бо тӯхмати ноҳақ ба зиндон партофтанд — Исои ноҳақ маҳкумшударо ба салиб кашиданд. Бародарон чунин ҳисобиданд, ки Юсуф мурдааст, — сарбозони румӣ низ, қабри Исоро мӯҳр зада, гумон карданд, ки Ё мурдааст. Юсуф ҳамчун ҳокими кишвари тавоно аз нав зоҳир шуд — бо Исо низ ҳамин тавр шуд: то даме ки қотилон хоб буданд, ва шогирдон гиря мекарданд, Исо аз мурдагон бархест, қафанро аз Худ дур кард ва санги даҳони қабрро як сӯ ғелонда, ба пешвози офтоб баромад.

Фиръави Юсуфро болобардор карда, идора кардани Мисро ба ӯхдаи ӯ супорид, — Исоро Худо ба тахти осмонӣ бардошт. «...вакте ки Ёро аз мурдагон эҳё намуд ва ба тарафи дасти ростии Худ дар осмонҳо шинонд, болотар аз ҳар сарварӣ, ва ҳукуматдорӣ, ва қудрат, ва салтанат, ва ҳар

номе ки на танҳо дар ин олам, балки дар олами оянда низ хонда мешавад, ва ҳама чизро зери пойҳои Ў тобеъ намуд, ва Ўро чун сари ҳама чиз ба Калисо дод» (Эфс. 1:20–22).

Бо ҳамин монандӣ байни Юсуф ва Исо ба охир мерасад, охир ҳукмронии Юсуф бо ҳаёти заминии инсон маҳдуд буд, аммо ҳукмронии Исо абадӣ аст. Дар осмонҳо тахт ҳеҷ гоҳ ҳолӣ наместонад: Исо ҳозир ҳам ҳукмронӣ дорад, иқлими Замин, вақт ва муҳлатҳо дар ихтиёри Ў мебошанд. Ҳамаи унсурҳои ҷаҳон дар дастони Ў мебошанд, ва ҳамаи ин фақат барои он аст, ки воҳӯрии мо наздик карда шавад, ҳангоме мо, ки ба оилаи Худо қабул шудаем, аз ӯ ин суҳанонро шунида тавонем: «Ман Исо, Бародари шумоён ҳастам». Моро дида, Ў ашк мерезад, аммо на ашки шармсорӣ, балки шодӣ.

Ў ба мо муроҷиат мекунад: «Назди Ман оед, эй ҳамаи захирагон ва гаранборон, ва Ман ба шумо оромӣ хоҳам бахшид...» (Мат. 11:28). Барои Ў як фут низ масофаи хеле зиёд аст. Исо мехоҳед, ки мо ба Ў боз ҳам наздиктар шавем. Ҳамаи мо, онҳое ки Ўро ба ҷо партофтаем, дар ивази сӣ тангаи нуқра фурӯхтаем ва худи хотираи он чиро, ки кардаем, дафн намудаем. *Биёед, Биёед. Биёед.*

Худо дар ҳаққи мо ғамхорӣ мекунад. Юсуф ин ҳақиқатро ба фиръавн расондани буд, ва Исо ба мо мегӯяд, ки дар Ў «мо ба хузури Падар Шафоатгаре дорем, ки Исои Масеҳи Росткор аст» (1Юх. 2:1). Юсуф ба бародарон либос ва аробаҳо дод, Бародари мо бошад ваъда медиҳад, ки «... Худо... ҳар эҳтиёҷи... [моро] ба ҳасби сарвати ҷалоли Худо дар Исои Масеҳ пур хоҳад кард» (Флп. 4:19).

Биё ба ғамхории Ў дар ҳаққи мо боварӣ намоем.

Барои ҳамзамонони мо Худо кореро мекунад, ки барои мисриёни қадим мекард: бақияи маҳфузмондаро наҷот медиҳад. Дар китоби хотимавии Китоби Муқаддас Худо пешгӯии Худо такрор мекунад: «...ва инак, анбӯҳи бузурги мардум, ки онро ҳеҷ кас наметавонист ба шумор ова-

рад, аз ҳамаи қабилаҳо ва сибтҳо, ва қавмҳо ва забонҳо дар пеши тахт ва дар пеши Барра истодаанд, ки дар тан либосҳои сафед доранд ва шоҳаҳои нахл ба даст гирифтаанд. Ва онҳо бо овози баланд нидо карда, мегӯянд: «Начот аз они Худои мо, ки бар тахт нишастааст, ва аз они Барра аст!» (Ваҳй 7:9–10).

Ин рӯёе тапиши дили Худоро метезонад, зеро мақсади Ӯ абадӣ ва бетағйир аст: чамъ овардани оилае ки аз ҳаёт дар Подшоҳии Худо шод хоҳад буд. «Зеро фикрҳоеро, ки Ман дар бораи шумо дорам, Ман медонам, — мегӯяд Парвардигор, — фикрҳои ба осоиштагӣ оид аст, на ба бадӣ, то ки ба шумо ояндаи нек ва умедворӣ бибахшам» (Ирм. 29:11; курсиви ман. — М. Л.). Ох, ин калимаи «фикрҳо», ки ду бор такрор мешавад, то чӣ андоза хуш садо медиҳад! Худо фикр дорад, ки ояндаи моро ба таври беҳтарин ба тартиб оварад. Ҳамаи нобарорихо ва хатоҳои моро Ӯ маҷбур мекунад, ки ба фоидаи мо кор кунад. Мақсади ҳама гуна воқеаи ҳозира — ба Худо чалб намудани мо ва тайёр кардан ба амалӣ намудани тағйиноти муқарраркардаи Ӯст.

Аз ӯҳдаи мушқилот ва озмоишҳо баромадани мо ба он вобаста аст, ки то чӣ андоза мо ба Худованд боварӣ дорем ва бо фикрҳои Ӯ барои ҳаётамон розӣ мешавем. Ҳангоме ки моро, чун ифлосӣ, ба чоҳ мепартоянд, мо бармехезем. Худо ин беадолатиро низ ба нафъи мо гардонда метавонад. Ҳангоме ки наздиконамон ба мо хиёнат мекунанд, мо ба по мехезем. Худо ба мо қувват медиҳад, ки ин дардро низ паси сар намоем. Айбдоркунии бардурӯғ? Маҳбусии беадолатона? Танҳои комил? Шояд мо пешпо мехӯрем, аммо намеафтем. Чаро? «...Мо низ дар Ӯ, ки ҳама чизро бар тибқи азми иродаи Худ ба амал меоварад, мувофиқи тағйиноти Ӯ пешакӣ муайян шуда будем...» (Эфс. 1:11). Ҳама чиз маъноӣ ҳама чиз бе истисноро дорад. Дар ин зиндагӣ ҳама чиз моро ба он лаҳзаи авҷи воқеаҳо мерасонад, ки Исо «ба воситаи Ӯ [Худо] ҳама чизро бо Худ ошғӣ дода, бо Хуни

салиби Ў осоиштагиरो барқарор намояд, яъне он чиро, ки бар замин аст, ва он чиро, ки дар осмон аст, ба василаи Ў оштӣ диҳад» (Қўл. 1:20).

Дар вақте ки фақат ба Худо маълум аст, мо ба хона, ба Канъон бармегардем. Ва то он вақт кӯшиш кун бо Бародари худ то ҳадди имкон наздиктар бошӣ.

Пас аз тўбпартоиҳои ҳайратовар Мэтт Стивенс қаҳрамони мактаби худ шуд. Ҳар як наврас кӯшиш мекард бо ӯ шинос шавад, ва ҳатто духтаракон-чирлидерҳо бо ӯ муошират кардан мехостанд. Овозае паҳн шуд, ки ӯ яке аз онҳоро ба базми хатми мактаб даъват карданӣ аст. Ҳангоме ки ба китфи бародари калонӣ тақя кардан мумкин аст, ҳаётамон ба таври мӯъҷизаосо дигаргун мешавад.

Ту инро паси сар карда метавонӣ. Аммо на аз он сабаб ки ту боқувват ҳастӣ, балки аз он сабаб ки Бародари ту боқувват аст. На аз он сабаб ки ту сазовор ҳастӣ, балки аз он сабаб ки Бародари Ту сазовор аст. На аз он сабаб ки ту бузург ҳастӣ, балки аз он сабаб ки Бародари Ту— Фармонравои Олӣ — бузург аст, ва Ў барои ту дар осмонҳо чой тайёр кардааст.

БОБИ 13

БО ХАЙРБОДҶО ХАЙРБОД НАМО

Ҷон Гленн ҷӣ тавр идора кардани ҳавиопаймои қир-қунандаро медонад. Ӯ ҳангоми Ҷанги дуҷоми ҷаҳонӣ панҷоҳу нӯҳ парвози ҷангӣ кардааст ва ҳангоми ҷанг дар Корея — навад парвоз. Ӯ дар бораи суръат хуб боҳабар аст — дар соли 1957 ӯ ҳангоми парвози трансконтиненталӣ рекорди суръатро гузошт. Ҷон Гленн дар кайҳон низ буд. Дар соли 1962 ӯ аввалин астронавти амрикоӣ шуд, ки ба кайҳон парвоз намуд.¹ Ва боз ӯ дар интиҳобот ғолиб шуда метавонад: аз соли 1974 то соли 1999 ӯ сенатор аз иёлати Оҳайо буд.

Ҷон Гленн бисёр корхоро карда метавонад: ӯ нутқҳои таъсирбахш гуфтан, комиссияҳои ҳукумати роҳбарӣ намудан, китобҳо навиштан метавонад. Аммо бо вучуди ҳамаи лаёқатҳо ва дастовардҳои, коре ҳаст, ки ӯ карда метавонад: Ҷон бо занаш хайрухуш карданро ёд нагирифт.

Онҳо якдигарро қариб аз тифлӣ медонанд, зеро дар шаҳраки Нью-Конкорд, иёлати Оҳайо, якҷоя ба воя расидаанд. Ва дилпур бош: астронавти дӯстдоштаи мардум ва сенатор Ҷон Гленн ба ту мегӯяд, ки қаҳрамони ҳақиқӣ дар оилаи ӯ — духтарест, ки ӯ дар соли 1943 бо вай оиладор шудааст.

Энн гирифтори шакли вазнини тутилагӣ буд, ва 85% кӯшишҳои сухангӯии ӯ беҳуда буданд. Ӯ бо телефон гап зада наметавонист, дар тарабхона фармоиш дода наметавонист, ба таксист гуфта наметавонист, ки ӯро ба кучо барад. Дар Универмаг барои ёри муроҷиат карда наметавонист. Энн тайёр буд соатҳои дароз дар чустучӯи моли даркорӣ дар мағоза гардад, то ки бо ҳеч кас гап назазад. Ӯ аз имконияти рӯй додани дилхоҳ воқеаи фавқуллода дар оила метарсид, зеро шубҳае дошт, ки рақами 911-ро гирифта, ба коргардонии Хадамоти начотдиҳӣ мақсадашро фаҳмонда метавонад.

Мушкилоти *хайрухуш кардан* ҳам аз ҳамин сабаб мебошанд. Барои Ҷон фикр дар бораи хайрухуш кардан бо занаш тоқатфарсо буд, аз ҳамин сабаб ин ду шахс маросими махсуси хайрухуш карданро коркард намудаанд. Пеш аз ҳар дафъаи ба рейс рафтан ӯ дилхоҳ сафари корӣ ҳамсарон ба таври зерин хайрухуш мекарданд.

Ман ба мағоза рафта, як баста сақич мехарам, — мегуфт Ҷон.

Зуд баргард, — дар ҷавоб мегуфт Энн.

Ва Ҷон ба Япония, Корея ӯ ба кайҳон мерафт.

Бо мурури замон ба шарофати муолиҷаи интенсивӣ суҳанронии Эннӣ беҳтар ва фаҳмогар шуд, ва ҳудаш — дилпуртар шуд, аммо дар муоширати ҳамсарон калимаҳои «хайр, хуш бош» ханӯз ҳам ба забон оварда намешавад. Дар соли 1998 сенатор Гленн дар таърихи кайҳоннавардӣ астронавти пиронсолтарин гардид — ӯ бо киштии кайҳонии «Discovery» боз парвози кайҳонӣ намуд. Пеш аз парвоз ӯ аз рӯи анъанаи маъмулӣ ба занаш гуфт: «Ман ба мағоза рафта, як баста сақич мехарам», фақат ин дафъа ӯ ба вай тӯхфае дод: як баста сақич. Эннӣ онро дар кисаи сарисинагӣ дар назди дил нигоҳ медошт, то даме ки Ҷон сихат-саломат ба хона баргашт.¹

Хайрбод. Ҳеч кас ин суҳанро ба забон овардан намехоҳад: на ҳамсари астронавт, на модари кӯдаки томақтабӣ, на

падари арӯс, на шавҳаре ки занашро дар беморхона хабар мегирад, на зане ки дар надзи қабр бо шавҳараш хайрбод мегӯяд.

Дар мавриди охирин калимаи «хайрбод» махсусан бароямон нафратовар мебошад. Марг хайрбоди тамоман тоқатфарсо мебошад. Ман ин сатрҳоро он вақт навишта истодаам, ки талхии хайрбод дар дилам чун санг вазнинӣ мекунад. Дар давоми ҳафт рӯзи охир дар калисои мо панҷ маросими хайрбод бо марҳум гузашт: аз дуои раҳмат барои тифл сар карда, то дуои раҳмат барои дӯсти 94-сола. Ин ғам дар дили ман асар нагузошта наметавонист — ман рӯҳафтода шуда, ба ғаму ғусса дода шудам. Дар ҷустуҷӯи тасалло ман фикр кардам: «*Рӯҳафтода нашав, Макс. Ба воқеият сар фаровар. Охир, марг қисми ҷудоинопазири ҳаёти мост*».

Ва ҳамон дам эътироз намудам: «*Тамоман ин тавр нест!*» Зода шудан як қисми ҳаёт аст, ҳамчунин нафаскашӣ, ханда, оғӯшгирии дӯстдорона ва бўсаҳо пеш аз хоб. Марг ба ин чӣ дахл дорад? Мо на барои он офарида шудаем, ки «хайрбод» гӯем. Дар нақшаи ибтидоии Худо ҳеҷ гуна хайрбод набуд, ва низ ба ин маъно марг ва нафаси охирин ва тапиши охирини дил набуд.

Марг ғосиб, таҷовузкор, қаламкашиҳои бемаъно дар заминаи асарҳои нотакрори Лувр мебошанд. Марг зидди коида аст. Чаро бояд Худо ману рафиқамро, ки ҳамроҳ моҳӣ сайд мекунем, баракат дода, баъд онро кашида гирад? Чаро ба зан хурсандии модар буданро тӯҳфа карда, баъд ногоҳ аз ин хурсандӣ маҳрум кунад, ва кӯдакашро — аз ҳаёт? Муҳим нест, ки ту инро чӣ тавр маънидод мекуни, — дар хайрбод як чизи ғайритабиӣ ҳаст.

Яъқуб ва Юсуф. Дилҳои ҳар ду зери фишори видоъ бо якдигар азоб мекашиданд. Ба Яъқуб дар бораи марги Юсуф дурӯғ гуфта, бародарон ба падар либоси хунолуди писарашро доданд ва гуфтанд, ки бародари онҳоро ҳай-

вони ваҳшӣ даридааст. Яъқуб аз ин хабари ғамангез хеле андӯхгин шуд ва «...либоси худро чок зада, палос дар бар кард, ва рӯзҳои бисёр барои писари худ мотам гирифт» (Ҳас. 37:34).

Ў ашк мерехт, то даме ки оби дидагонаш тамош данд ва дилаш аз ғаму андӯх пажмурда шуд. Ў ду шахси азизтаринашро аз даст дод: Роҳел мурд, Юсуф ҳалок шуд. Чунин ба назар мерасид, ки баъди чанде худи нахустпадар аз пайи онҳо меравад. «Ва ҳамаи писаронаш ва духтаронаш чамъ омаданд, то ки ўро тасаллӣ диҳанд; вале ў тасаллиро қабул намекард, ва мегуфт: «Бо мотам назди писари худ ба гӯр меравам». Ва падараш барои ў мегирист» (о. 35).

Юсуф низ барои ҳамин ғусса меҳӯрд. Ду даҳсола гузаштанд, аз хона ҳеҷ хабаре набуд. Зодрузҳо, чашнҳо, идҳои ҳосилот... Ў ҳеҷ гоҳ наздиконашро фаромӯш намекард.

Ба бародарон худро ошкор намуда, Юсуф пеш аз ҳама пурсид: «Оё падарам зинда аст?» (Ҳас. 45:3). Ў пеш аз ҳама дар бораи аҳволи падараш пурсон шуд. Акнун ў дар бораи ба ҳам пайвастании оила фикр мекард. Юсуф ба бародарон фармуд, ки аҳли оилаҳо ягонро аз Канъон гирифта ба Миср биёранд.

Ва Юсуф, мувофиқи амри фиръавн, арабоҳо ба онҳо дод, ва тӯшай роҳ ба онҳо дод. Ба ҳар яке аз онҳо як даста либос дод, вале ба Бинёмин сесади сиккаи нуқра ва панҷ даста либос дод. Ва ҳамчунин барои падари худ даҳ хари боршуда бо нозу неъматии Миср ва даҳ модахари боршуда бо ғалла ва нон ва хӯрок барои сафари падари худ фиристод. Ва бародарони худро фиристод, ва чун онҳо равона шуданд, ба онҳо гуфт: «Дар роҳ чанҷол накунед». Ва аз Миср баромаданд, ва назди падари худ Яъқуб ба замини Канъон омаданд

Ба Канъон баргаштани Яъқуб мафтункунанда буд. Ҳеч гуна латтаҳои дарида ва харҳои лоғар. Онҳо либосҳои чармин ва мӯзаҳои аз чарми тимсоҳ дӯхташуда пӯшида, сарвори мошинҳои модели охирин, бо тӯхфаҳои зиёд омаданд. Занон ва фарзандонашон наздик омадани онҳоро аз дур диданд. «Хайрият, шавҳарон ва падаронамон баргаштанд!» Ҳама ба пешвози онҳо шитофтанд.

Аз хайма Яъқуб ба берун баромад. Муйҳои сафедаш то китфон мерасиданд, қоматаш хамида, чехрааш пурожанг шуда буд. Кафи дасташро ба рӯяш соябон карда ва чашмонашро нимпӯш намуда, ба писарони офтобхӯрдааш ва тӯхфаҳои овардашон нигарист. Ӯ аз онҳо пурсидани буд, ки ҳамаи инро аз кучо дуздидаанд, аммо яке аз писаронаш гуфт: «...Юсуф ҳанӯз зинда аст, ва ӯ ҳокими тамоми замини Миср аст». Вале дили ӯ ошуфта шуд; зеро ки ба гапи онҳо бовар накард» (о. 26).

Дили пирамард сустӣ кард, ба ӯ лозим омад, ки шинад. Леё ба шавҳараш об овард ва ба писаронаш нигоҳи сарзанишкунанда намуд, гӯё гуфтани буд, ки падари пиронсолро фиреб додан хуб нест. Аммо ин фиреб набуд. «Ва ҳамаи суханонеро, ки Юсуф ба онҳо гуфта буд, ба ӯ накл карданд; ва аробаҳоеро, ки Юсуф барои овардани ӯ фириастода буд, бидид; ва рӯҳи падари онҳо, Яъқуб, боз зинда шуд...» (о. 27).

Ғаму андӯхе ки Яъқуб тамоми ин солҳо аз сар мегузаронд, ўро аз катраи охирини хурсандӣ маҳрум карда буданд. Аммо ҳамин ки писаронаш суханони Юсуфро ба ӯ расонданд, ки чӣ тавр ӯ дар бораи падараш пурсупос мекард ва даъват мекард, ки дар Миср сокин шаванд, рӯҳи Яъқуб зинда шуд. Яъқуб аробаҳо ва либосҳои фоҳири писаронашро, ки худ аз худ далели ҳаққонияти суханони онҳо буданд, дид. Ӯ ба писаронаш, ки ҳангоми накл хурсандона сар мечунбонданд, нигоҳашро равона намуда, бовар кард, ки боз писарашро хоҳад дид.

Чашмони ӯ аз хурсандӣ дурахшиданд, китфонаш рост шуданд: «...Ва Исроил гуфт: «Бас аст! Писари ман Юсуф ханӯз зинда аст; меравам ва пеш аз мурданам ӯро мебинам (о. 28). Аҳамият дех: дар нақл ногоҳ номи дуҷоми Яъқуб зикр мешавад! Умеди ба ҳам пайвастании оила аз ин бештар корхоро низ карда метавонад. Он моро гӯё дигаргун мекунад — мо аз ноумедӣ ба ҷустуҷӯи роҳи баромад аз вазъияти ба миён омада мегузарем, аз гӯшанишинӣ ба зиёрати ҷойҳои муқаддас рӯ меоварем. Ва ба ҷои Яъқуб (пошнаи пойро ба даст гирифт) дар мо Исроил (шоҳзодаи Худо) бедор мешавад.

«Ва Исроил бо ҳар чи дошт, ба сафар рафт, ва чун ба Беэр-Шебаъ омад, барои Худои падари худ Исҳоқ курбонихо кард» (Ҳас. 46:1). Дар лаҳзае ки сухан дар бораи он меравад, Яъқуб 130-сола буд, яъне тамоман пир шуда буд. Ғайр аз синни зиёд, ба мусофирати ӯ боз як чизи дигар ҳалал мерасонд: дарди банду буғумҳо, аммо ҳеч чиз Яъқубро аз воҳӯрӣ бо писараш боздошта наметавонист. Ӯ асо ба даст гирифта, фармуд: «Ҳамаи он чизҳоеро, ки бор кардан мумкин аст, бор кунед! Мо ба Миср меравем!»

Дар ин ҷой нақл ба бознигариҳои панорамавӣ гузашта, ба мо имкон медиҳад, ки аз баландии парвози паранда ба кӯчидани тамоми авлоди Яъқуб нигарем. Ба шарофати номнависӣ ҳеч яке аз аъзои оилаи ӯ фаромӯш нашудааст: занҳо, писарон, фарзандони онҳо — ҳеч кас партофта нашудааст. Хулоса, тамоми авлод, ки аз ҳафтад кас иборат буд, ба роҳ баромад.

Ва ин сафар хеле ҷолиб буд: аҳромҳо, қасрҳо, киштзорҳои обёришаванда, тӯдаҳои баланди силос — аҳли оилаи Яъқуб ҳеч гоҳ ин гуна чизҳоро надида буданд. Ва инак, лаҳзае фаро расид, ки ҳама онро ин қадар интизор буданд! Дар уфуқ мансабдорони мисрӣ бо тамони шукӯҳи худ намудор шуданд: аспҳо ва аробаҳо бо сарбозони мунтахаби фиръавн.

Ҳангоме ки ин эскорти бодабдаба ба Яъқуб наздик шуд, пирамард пеш рафт, то чеҳраи касеро, ки аробааш аз дигарон тезтар ба пешвози ӯ мешитофт, дида тавонад. Писари дӯстдоштаашро шинохта, ӯ пичирросзанон гуфт: «Юсуф, писарам...»

Юсуф, ҳокими Миср бесаброна ба аробакаш мефармуд, ки аспҳоро тезтар ронад. Ҳамин ки ду корвони серодам ба ҳам вохӯрданд, ӯ аз ароба ҷаста фаромад ва сӯи аробаи падараш шитофт. «...ва чун ӯро бидид, ба гарданаи овозон шуд, ва муддате бар гарданаи бигирист» (о. 29).

Расмиятҳои аз рӯи анъана муқарраршуда барканор гузошта шуданд. Юсуф рӯяшро ба китфони падар гузошта «муддате бигирист». Ҳангоме ки либоси Яъқуб аз ашкҳои рехта тар шуд, ҳар ду ба қароре омаданд, ки дигар ҳеҷ гоҳ ба якдигар «хайрбод» намегӯянд.

Хайрбод. Барои баъзеи мо ин калима дигаргунии чиддиро дар тақдир ифода мекунад, ва барои аз ӯҳдаи он баромадан танҳои ноумедона ва андӯхи фарогирро паси сар кардан лозим меояд. Кати духобаат барои як худи ту хеле васеъ шудааст. Дар хонаат хомӯшӣ сокин шудааст, ва ба ту чунин метобад, ки ҳозир ҳамсарат номатро гирифта ҷеғ мезанад. Ҷудой дили тӯро шикастааст, чунон ки замоне дили Яъқубро шикаста буд. Дар атроф, гӯё ки ҳеҷ гап нашуда бошад, ҳаёт ҷӯш мезанад, аммо ту худро танҳо ва тарқшуда ҳис мекунӣ, чунки «хайрбод» гуфта наметавонӣ.

Дар ин маврид рӯҳафтада нашав. Худованд аз нохушиҳои ту бохабар аст. Ӯ ҳамаи хайрбодгӯиҳои моро ба ҳисоб гирифтааст, чун зарраҳои реғ дар соати реғӣ. Агар дар девори қасри осмонӣ тақвим овозон бошад, яке аз рӯзҳо дар он ҳатман бо ранги сурх ба давра гирифта, бо ранги зард ҷудо карда шудааст. Худо он рӯзро барои ба ҳам пайвастании оилаи Худ муқаррар намулдааст.

Чунки Худи Худованд бо бонги даъват, бо садои фириштаи муқарраб ва карнайи Худо, аз осмон фуруд хоҳад омад, ва онҳое ки дар Масеҳ мурдаанд, аввал зинда хоҳанд шуд. Баъд мо, зиндаҳо, ки боқӣ мондаем, бо якҷоягии онҳо бар абрҳо бурда хоҳем шуд, то ки Худовандро дар ҳаво пешвоз гирем, ва ҳамин тавр ҳамеша бо Худованд хоҳем буд. Пас ҳамдигарро бо ин суханон тасаллӣ дихед.

1 Тас. 4:16–18

Ин рӯз номаълум намоёнад. Зиёда аз он — ин рӯзи бузург хоҳад буд. Дар бораи фаро расидани он Сарфаришта бо овози карнай эълон хоҳад кард. Ҳазорон ҳазор фариштаҳо дар осмонҳо пайдо мешаванд (ниг.: Яҳудо 14–15). Қабрҳо ва умкҳои баҳрҳо мурдаҳоро берун хоҳанд партофт.

«Бори дуум [Масеҳ] на аз барои пок кардани гуноҳ зоҳир хоҳад шуд, балки барои онҳое ки Ёро интизор доранд, то наҷот ёбанд» (Ибр. 9:28). Зоҳир шудани Ё воқеаи нотакроре хоҳад буд, ки тамоми инсоният шоҳиди он хоҳад гардид. «...ва Ёро ҳар чашм хоҳад дид...» (Ваҳй 1:7). Ёро Мусо хоҳад дид. Наполеон ба тарафи ӯ хоҳад гашт. Чашмони Мартин Лютер ва Христофор Колумб аз ҳайрат калон кушода хоҳанд шуд. Ҳокими бадкирдор дар дӯзах ва риёзаткашони сафедпӯш дар биҳишт, ҳамаи сокинони Замин аз Одам то тифли як дақиқа пеш таваллудшуда ҳангоми садо додани карнай шоҳидони бозомадани Исои Масеҳ хоҳанд шуд.

Аммо на ҳама хурсанд хоҳанд шуд. «...Нишонаи Писари Одам дар осмон намудор хоҳад шуд; ва он гоҳ ҳамаи қабилаҳои рӯи замин навҳа хоҳанд кард ва Писари Одамро хоҳанд дид, ки бо қудрат ва шукӯҳи бузург бар абрҳо меояд...» (Мат. 24:30). Чунон ки дар Китоби Ҳастӣ номҳои ҳамаи аъзоёни оилаи Яъқуб навишта шудаанд, ҳамин тавр номҳои ҳамаи аъзоёни оилаи Худо дар Дафтари Ҳаёт сабт карда шудаанд. Худованд ҳар касеро, ки даъвати

Ўро қабул кардааст, ном мегирад, ва бо касоне ки аз Ў даст кашидаанд, бо эҳтиром муносибат намуда, аз зарурати бо Ў дар абадият будан озод мекунад. Дар он рӯз хоҳиши касоне ки ба Исо имон овардаанд, ичро мегардад, ва Падари Осмонӣ онҳоро барои ба ҳам пайвастании оилаи Худ чамъ меоварад.

Ин ба ҳам пайвастан то чӣ андоза олидараҷа хоҳад буд! «Ва Худо ҳар ашкро аз чашмони онҳо пок хоҳад кард...» (Ваҳй 21:4). Ин аввалин коре хоҳад буд, ки Падари Осмонӣ мекунад. Ў меҳрубонана рухсораҳои ҳар як кӯдакро сила карда, гӯё мегӯяд: «Хайр, бас аст... дигар гирия нақун». Роҳи тӯлонии ҳаёти мо ба охир мерасад, ва мо Ўро мебинем.

Ва касонери мебинем, ки моро аз онҳо марг чудо карда буд. Магар мо на ҳаминро бесаброна интизор ҳастем? «...Баъд мо, зиндаҳо, ки боқӣ мондаем, бо якҷоягии онҳо бар абрҳо бурда хоҳем шуд, то ки Худовандро дар ҳаво пешвоз гирем, ва ҳамин тавр ҳамеша бо Худованд хоҳем буд. Пас ҳамдигарро бо ин суханон тасалли дихед» (1Тас. 4:17–18).

Стивен Кертис Чапмен ва занаш Мэри Бет ба ичро шудани ин ваъда умед доранд. Моҳи майи соли 2008 духтари панҷсолашон дар садамаи автомобилӣ ҳалок шуд. Азбаски Стивен ҳамчун сарояндаи сурудҳои масеҳӣ дар тамоми ҷаҳон машҳур аст ва ўро ҳама дӯст медоранд, суханони ҳамдардӣ ва дастгирӣ аз тамоми гӯшаҳои ҷаҳон ба ў меомаданд. Ҳамсарон Чапменҳоро мавҷи зангҳои телефонӣ ва номаҳои электроники ҳамдардикунанда фаро гирифт, аммо як гуфтугӯро ў махсус дар ёд нигоҳ дошт. Шубон Грег Лорӣ, ки ҳамчунин дар садамаи автомобилӣ писарашро аз даст додааст, ба ў ва Мэри Бет муроҷиат намуда, гуфт: «Дар ёд нигоҳ доред, ки ояндае ки шуморо интизор аст, назар ба гузаштаатон беандоза бештар аст».¹

Марг моро на танҳо аз шахси наздик чудо мекунад — ҳамроҳи часади ӯ мо базми оиладоршавии фарзандамон ва бехтарин солҳои бо ӯ мегузарондамонро, ки ҳеҷ гоҳ рӯй намедиханд, дафн мекунем. Мо орзуҳои худро дафн мекунем. Аммо дар осмонҳо ин орзуҳо ҳатман амалӣ мешаванд. Худо ба мо «таҷдид кардани ҳама чиз»-ро (Аъм. 3:21) ваъда додааст. «Таҷдид кардани ҳама чиз» барқарор гардидани ҳамаи робитаҳои аз даст додаамонро дар бар мегирад.

Колтон Барпо ҳамагӣ чорсола буд, ҳангоме ки бо ҷарроҳии таъҷилий аппендиксашро бурида партофтанд. Волидонаш хурсандӣ мекарданд, чунки кӯдакашон зинда монд, аммо баъдтар нақлҳои ӯро гӯш карда, ҷӣ фикр карданашонро намедонистанд. Дар давоми якҷанд моҳ Колтон таассуроташро дар бораи ҳолати худ дар вақти зери наркоз буданаш нақл мекард ва он чиро, ки дар осмонҳо дида буд, муҳокима менамуд. Писарак корҳоеро, ки волидонаш ҳангоми ҷарроҳӣ мекарданд, муфассал тасвир намуд, ва дар бораи касоне ки дар осмонҳо дид, нақл намуд: дар бораи одамоне ки пештар бо онҳо ҳеҷ гоҳ вонахӯрда буд ва дар бораи онҳо ҳеҷ кас ҳеҷ гоҳ нақл накарда буд. Дар китоби «Осмонҳо воқеӣ мебошанд» падари Колтон суханонро меоварад, ки писараки чорсола ба модараш гуфтааст: «Ман хоҳарча доштам, ки дар шиками ту мурд. Ҳамин тавр не, очачон?»

Дар ҳузури писарашон волидон ҳеҷ гоҳ дар бораи баҷапартой сухане нагуфта буданд. Колтон хеле хурд буд, то ки ба воқеа сарфаҳм равад. Вачоҳати модараш аз ҳайрат дигаргун шуд.

Кӣ ба ту гуфт, ки ман кӯдаке доштам, ки дар шикамам мурд? — бо қиддият пурсид Соня.

Ӯ худааш ба ман гуфт, очачон. Хоҳарчаам гуфт, ки дар шиками ту мурд... — Колтон як чизи нохубро хис карда, бо хавф чашмонашро ба тарафи модар бардошт. — Ҳамааш

хуб аст, очачон, — шитобон илова намуд ӯ. — Аҳволи ӯ хуб аст. Худо ӯро қабул кард.

Соня аз диван ғецида, ба назди Колтон ба зону истод ва ба чашмоми писараш нигариста, пурсид:

Ту гуфтани ҳастӣ, ки Исо ӯро қабул намуд?

Не, очачон. Падари Ӯ!..

Чашмони Соня фурузон шуданд.

Ӯ ном надорад. Туву падарам ба ӯ ҳеч номе надода будед.

Волидон хеле ҳайрон шуда буданд. Колтон инро аз ҳеч чой доништа наметавонист.

Аммо писарак боз як чизро дар ёд дошт. Пеш аз он ки барои бозӣ кардан давида равад, ӯ онро ба онҳо нақл намуд.

Ҳа, боз ӯ гуфт, ки бесаброна интизори он аст, ки ту ва падарам ба осмонҳо меравед.¹

Касе дар осмонҳо худи ҳамин суханонро дар ҳаққи ту мегӯяд. Бобоят? Холаат? Фарзандат? Онҳо бесаброна он рӯзеро интизоранд, ки тамоми оилаи Худо бо ҳам мепайвандад. Магар мо низ набояд ба ҳамин умед бандем? «Бинобар ин мо низ, ки дар гирди худ чунин абри шоҳидонро дорем... майдони дар пеши мо бударо бо сабр... тай кунем» (Ибр. 12:1). Аз осмон ба мо миқдори зиёди шоҳидон менигаранд, ки дар байни онҳо Ибҳоҳимҳо, Яъқубҳо ва Юсуфҳои ҳамаи замонҳо ва халқҳо ҳастанд. Онҳо майдони дар пешашон бударо тай карда, дастовардҳои ҳаётии фарзандони ҷисмонӣ ва рӯҳонии худро мушоҳида мекунанд. «*Гӯш деҳ*», — мегӯяд муаллифи Нома ба Ибриён, — *ва ту мешунавӣ, ки чӣ тавр туро фарзандони Худо, ки дар осмонҳо мебошанд, рӯҳбаланд мекунанд*. “Бидав! — мегӯянд онҳо. — Бидав! Ту аз ӯҳдаи ин мебарой!”»

Дар манзили охирини осмониямон *хайрбод* тамоман нахоҳад буд. Мо Китоби Муқаддас, самимият ва боварио ба

некӣ ёд хоҳем кард, аммо *хайрбодҳоро?*.. Мо хайрбодҳоро барои ҳамеша фаромӯш мекунем.

Бигузор ин пешгӯӣ, ҷаҳонбинии моро дигаргун намуда, моро аз рӯҳафтадагӣ ба рӯҳбаландӣ, аз андӯх ба умед, аз хайрбодҳои заминӣ ба саломҳои осмонӣ гардонад. Фармонравои Олӣ ба хона баргаштани моро пешакӣ муқаррар намудааст, пас биёед ба пешвои Ӯ равем!

БОБИ 14

ОСУДА БОШ ВА ХУДРО НИГОҲ ДОР

Он рахнаро дар суроби биноҳои осмонхарош мебинед? Ман ба пеш хам шуда, ба тарафе нигаристам, ки ронанда — Фрэнк ном чавонмарди фарбеҳ ишора мекард. Гиребони куртааш барои ӯ беҳад танг буд, дастони ғафсаи чанбараки мошинро медоштанд.

Бо дасташ ба биноҳои Манҳеттени Поёнӣ ишора карда, ӯ илова намуд:

Пештар дар ин ҷо Бурҷҳои Дугоник комат афрохта буданд. — Ӯ гумон кард, ки ман ҷои ишоракардаи ӯро надидам, ва фаҳмонданӣ шуд: — Он рахнаро дар тарафи чапи бинои баландошёнаи нӯкдор мебинед? Се рӯз пеш дар он ҷо ханӯз Маркази умумичаҳонии савдо комат афрохта буд. Ман аз болои кӯпрӯк гузашта, ҳар рӯз онро медидам. Ин манзараи олидараҷа буд! Дар он рӯзе ки ман бори аввал ин бурҷҷоро надидам, ба занам занг зада гира кардам.

Ба маркази харобаҳо равона шуда, мо аз назди бисёр мошинҳои ёрии таъҷилӣ гузаштем, ки қад-қадӣ роҳ истода буданд. Хешовандони ҳалокшудагон дар назди Маркази тиббии оилавӣ дар назди докҳо чамъ шуда буданд, ки он ҷо беморхонаи шиноқунандаи «Тасалло» дар соҳил истода

буд. Ҳама хабархоро интизор буданд, аммо умед ба он ки ҳанӯз зиндамондаҳо ошкор мешаванд, бо гузашти ҳар як сония торафт бештар ба фиреби назар табдил меёфт.

Аз се нуқтаи тафтиш гузашта, мо мошинро нигоҳ доштем ва ним мили боқимондари пиёда тай кардем. Ҳафтаи гузашта ин роҳравҳо пур аз одамоне буд, ки дар тан либоси хокистарранги бумазӣ* дошта, бо телефонҳои мобилӣ дар бораи нарху наво гуфтугӯ мекарданд. Ҳоло бошад роҳравҳо дар зери қабати рангреза ва хокрӯба ниҳон буданд, ҳаво бӯи дуд дошт. Ман қарор додам фикр накунам, ки ҳангоми нафаскашӣ шушам аз чиҳо пур мешавад.

Ман интизор набудам, ки сӯхторро мебинам, аммо бо вучуди борон ва миқдори зиёди об, ки сӯхторхомӯшкунандагон рехта буданд, дар харобаҳои бурҷҳо ҳанӯз забонаҳои оташ дида мешуданд. Ҳамчунин бисёр осеб дидани биноҳои ҳамсояро интизор набудам — дар ҳеч кадоми онҳо терезаҳои шишаҳояшон нашикаста намонда буд. Меҳмонхонаи «Marriott», бинои сеюми Маркази умумичаҳонии савдо, ҳамчунин хароб гашта буд. Дар ягон рӯзи дигар ин воқеа овозаи ҳангомадор мегардид.

Аммо беш аз ҳама ман аз он ҳайрон шудам, ки одамони атроф қарахт ва моту мабхут шуда буданд. Тақрибан ду-воздаҳ нафар сӯхторхомӯшкунандагон бо либосҳои кори зард аз мо пеш гузашта рафтанд. Боз як миқдор сӯхторхомӯшкунандагон аз рӯ ба рӯ меомаданд. Онҳо аз назди якдигар гузашта рафтанд. Чехраҳои сӯхторхомӯшкунандагони навомада тира буд, аммо чехраҳои касоне ки онҳоро иваз мекарданд, боз ҳам тиратар буд. Нигоҳҳои онҳо ба монанди болорҳои биноҳои харобгардида, ки рафיקони онҳоро дар зери худ дафн карда буданд, оҳанин метофтанд.

---

* Либоси хокистарранги бумазӣ — униформаи умниверсалии ҷаҳони офисҳои ИМА.

Ба монанди ҳама, ман дар ҳолати шок будам: на ашкҳо, на гулӯгир шудан аз алам — фақат карахтӣ. «*Ин биноҳои харобгардида чандин ҳазор касро дар зери шикастапораҳои худ дафн кардаанд*», — аз харобаҳои дуркардаистода чашм қандан натавониста, фикр мекардам ман. Забони фоҷиае ки бар Амрико омад, ба ман шинос набуд. Ман аз эҳсосе раҳо шуда наметавонистам, ки ҳозир овози режиссёр садо медиҳад: «Камера! Стоп! Ба навор гирифта шуд!» Зиёда аз ин, ман хеле мехостам бинам, ки аз харобаҳои қалбакӣ актёрҳои гримкардашуда берун мебароянд. Аммо кинокамераҳо набуданд, фақат арматураи печутубхӯрда ва пораҳои бетон.

Бегоҳии ҳамон рӯз ман бо афсари полис, ки даромадгоҳи Маркази тибби оилавино нигаҳбонӣ мекард, гуфтугӯ намудам. Ӯ дар назди лавҳаи фанерӣ, ки дар он суратҳо часпонда шуда буданд, меистод. Ин як навъ Девори Гиря буд, ки дар он хешовандони бедаракшудагон суратҳои наздиконашонро часпонда буданд — бо умеди он ки онҳо ёфт мешаванд. Ман аз афсар пурсидам, ки чехраи одамоне ки ба ин суратҳо менигаристанд, чиро ифода менамуд.

— Ҳеч чизро, — гуфт ӯ. — Тамоман ҳеч чизро.

— Онҳо гиря мекарданд?

— Не.

— Шумо чӣ? Шумо гиря мекардед?

— Ҳанӯз не. Ман ашкхоямро то ҳадди имкон дарунтар пинҳон кардам.

Бисёр қасон ба воқеаи рӯйдода бовар қардан намехостанд, ин барояшон як навъ анестетик* буд.

Тасаввур қардан душвор нест, ки ин одамон чиро эҳсос менамуданд. Фалокатҳо метавонанд моро аз такягоҳ маҳрум намуда ба вартаи ноумедӣ партоянд.

---

* Анестетикҳо — доруҳои ки боиси анестезия, яъне қисман ё пурра гум қардани ҳиссиёт мешаванд.

Аммо ба офате бармегардем, ки ба сари ҳамзамонони Юсуф омада буд. «Ва дар тамоми замин нон набуд; зеро ки гуруснагӣ бағоят сахт буд, ва замини Миср ва замини Канъон аз гуруснагӣ дар ҳолати хароб буд» (Ҳас. 47:3).

Юсуф барои ошғи шудан бо бародарон кӯшишҳои зиёд ба харҷ меод, ва дар айни замон аз натиҷаҳои офати табиӣ наҷот додани кишварро давом меод. Аз он замоне ки ба замин қатраи охиринаи борон борид, ду сол гузашт. Осмон ба таври чашмхиракунанда нилгун метофт. Офтоб беамон месӯзонд. Замин ба биёбон табдил ёфта ва то уфуқ бо скелетҳои ҳайвонҳои мурда пур шуда, таҷассуми ноумедӣ гардида буд. Хушксолӣ боиси аз қор баромадани заминҳои кишт гардид. Аз қор баромадани заминҳои кишт ва нобуд шудани ҳосил боиси қаҳғи гардид. Ҳангоме ки мардум барои ёрӣ ба фиръавн муроҷиат намуданд, ӯ гуфт: «...Назди Юсуф биравед, ва он чи ӯ ба шумо гӯяд, бикунед» (Ҳас. 41:55).

Юсуф бояд аз ӯҳдаи офати табиӣ мебаромад!

Акнун миқёси офати табииро бо миқёси яке аз натиҷаҳои он муқоиса мекунем. Солҳо гузаштанд, ва мардум ба Юсуф гуфтанд: «Ту ба мо чон даровардӣ; дар назари хоҷаи худ илтифот биёбем, ва ғуломони фиръавн бошем» (Ҳас. 47:25).

Чунон ки мебинем, халқ оромиро нигоҳ меодшт. Агарчи хатари он вучуд дошт, ки вазъият аз зери назорат баромада, ба ошӯбҳои стихиявӣ табдил меёбад, мисриён, ба ҷои он ки ҳукуматро танқид кунанд, амалан ба он арзи сипосу миннатдорӣ намуданд. Ба сари кас фикре меояд, ки оё Юсуф дар курсҳои менечменти вазъиятҳои бӯҳронӣ таҳсил накарда буд? Агар таҳсил карда бошад, ӯ маҳз дар ҳамон ҷо суҳанонро аз худ карда буд, ки баъдтар ба бародаронаш гуфт: «...Худо маро пеш аз шумо барои ҳифзи ҳаёт фиристод. Зеро ҳоло ду сол шудааст, ки гуруснагӣ бар замин ҳукмфармошт, ва боз панҷ соли дигар на шудгор меша-

вад, на дарав. Лекин Худо маро пеш аз шумо фиристод...» (Ҳас. 45:5–7).

Дар баҳо додани вазъияти бӯхронӣ Юсуф аз аввал то охир ба Худо мурочиат менамуд. Дар фаҳмиши ӯ Худо гуруснагиро ба миён овард, Худо барои аз сар гузарондани он ёрӣ расонд, ва вазъият як лаҳза ҳам аз зери назорати Худо берун нашуда буд. «Худо...гуруснагӣ...Худо»

Ту масъалаҳои ҳалталабро чӣ гуна таҳлил мекунӣ?

— Иқтисодиёт... иқтисодиёт... иқтисодиёт... иқтисодиёт...

— Чудошавӣ... чудошавӣ... чудошавӣ... чудошавӣ...

— Зани чанҷолӣ...зани чанҷолӣ... зани чанҷолӣ...
зани чанҷолӣ...

Ба ҷои он ки дар бораи тавоноии Худо шаҳодат диҳӣ, ту бо майли бештар дар хусуси мушкилоти худ гап мезанӣ? Дар чунин маврид боиси ҳайрат нест, ки ҳаёти ту хуб нест, зеро ту бо рафтори худ изҳор менамоӣ, ки Худо ба ҳалли масъалаҳои ту ҳеҷ даҳлат надорад ва иштирок намекунад.

Аммо ин тамоман чунин нест. Ҳатто гуруснагӣ дар Миср барои иҷрои нақшаи Худо хизмат намуд.

Ба қарибӣ ба ман бо як дӯстам вохӯрда, бо ӯ хӯроки наҳорӣ хӯрдм. Қисми зиёди сӯхбатамон ба ин ё он андоза ба аҳволи саломатии писари чордахсолааш дахл дошт. Ҳафт сол пеш дар сипурзи бача варами бадсифатро ошкор намуданд. Аз пайи ин хабари тарсовар якчанд моҳи дуоҳои бошиддат ва курси химиотерапия гузаштанд. Бача сиҳат шуд. Ҳозир ӯ дар дастаи мактаби худ футболбозӣ мекунад ва дар бораи табобат дар клиникаи онкологӣ тамоман фаромӯш кардааст.

Инак он қисми нақли дӯстам, ки ман махсусан ҷолиб меҳисобам. Он ба воқеае дахл дорад, ки пеш аз ошкор шудани бемории бача рӯй дода буд. Ҳангоме ки ӯ ҳафтсола буд, ӯ бо амакбачаҳояш бозӣ мекард. Яке аз онҳо тасодуфан

бо пояш ба шиками бача зад. Дарди сахт волидонро водор намуд, ки писарашонро ба беморхона баранд. Духтур аз холати бемор ба ташвиш афтода, исрор намуд, ки тамоми шиками ӯ ҳаматарафа муоина карда шавад. Писарро ба назди чарроҳ фиристоданд ва ӯ варами бадсифатро ошкор намуд ва дур кард. Пас аз он ки варам дур карда шуд, дӯстам аз духтури табобаткунанда пурсид, ки ба фикри ӯ, писараш аз кай инчониб ба бемори саратон гирифтор шудааст. Духтур дар додани ҷавоби аниқ душворӣ кашид, аммо тахмин кард, ки шакл ва андозаҳои варам аз он шаҳорат медиҳанд, ки он на дертар аз ду-се рӯз аз лаҳзаи дигаргуншавияш ошкор карда шудааст. «Пас, — хулоса кардам ман, — Худо он зарба ба шикамро барои он истифода бурд, ки писари туро сари вақт чарроҳӣ кунанд».

Боз ман бароятон қиссаи Изабелларо нақл мекунам. Сею ним соли аввали ҳаёти ӯ дар ятимхона дар Никарагуа гузаштааст. Духтарак на танҳо падару модар надошт, балки ҳамчунин умеди пайдо намудани онҳоро надошт. Бо гузаштани ҳар моҳ имконияти фарзандхонд шудани ӯ камтар мешуд. Дар бораи дигар ятимон низ ҳаминро гуфтан мумкин буд.

Аммо ногоҳ ангушташ мағзи дар монд. Ин он вақт рӯй дод, ки кӯдак ҳамроҳи дигар кӯдакон ба майдончаи бозӣ мебаромад. Аз дарди сахт духтарак сахт дод зад. Саволе ба миён меояд, ки чаро Худованд ба ин бадбахтӣ роҳ дод? Чаро Худои тавоно ва олиҳиммат кӯдакero, ки бе ин ҳам ғаму андӯхро чашида буд, хифз накард?

Шояд бо ҳамин восита Ӯ диққати фарзандхондкунандаи амрикоӣ Райан Шнокерo, ки дар хучраи ҳамсоя буд, ҷалб кардан мехост? Райан ҳамроҳи занаш Кристина якчанд моҳ инчониб кӯдакero фарзандхонд карданӣ буданд. Азбаски дар наздикӣ ҳеч кадоме аз кормандони ятимхона набуд, Райан ба ёрӣ шитофт: ӯ ба ҳавлӣ давида баромад, ва Изабелларo ба даст гирифта ором кард.

Баъди якчанд моҳ, ҳангоме ки Райан ва Кристина орзуи амалинашавандаи фарзандхонд карданро тарк карданӣ буданд, онҳо Изабелларо ба ёд оварданд ва қарор доданд, ки кӯшиши охирин кунанд. Ин дафъа онҳо кӯдакро фарзандхонд карда тавонистанд, ва акнун Изабелла дар оилаи некӯаҳвол ва хушбахти амрикоӣ ба воя мерасад.

Зарба ба шикам?

Ангуште ки мағзи дар мондааст?

Худо дард намерасонад, аммо Ӯ албатта онро ба нафъи мо гардонда метавонад. «...Фармонгузори таборак ва ягона, Подшоҳи подшоҳон ва Худованди худовандон...» (1 Тим. 6:15). Чунон ки осмон аз замин баланд аст, роҳҳои Ӯ аз роҳҳои мо ба ҳамон андоза баландтар мебошанд (ниг.: Иш. 55:9). Чӣ қадар ақлнорас аст довари Ӯ ва таҳқиқнопазир аст роҳҳои Ӯ (ниг.: Рум. 11:33)! Нақшаҳои Худо на ҳамеша ба фаҳмиши мо дастрас мебошанд, аммо магар ин факт барои чунин тахмин кардан монё шуда метавонад, ки Худо як кори нек карданӣ аст? Юсуф аз ўҳдаи ин масъала ба хубӣ баромад, зеро тахмин кард, ки Худо на танҳо аз мушкилоти ӯ бохабар аст, балки ҳамчунин пурра дар чо-ниби Ӯст.

Ин ба ӯ имкон дод, ки бо хиради додаи Худо мусаллаҳ шуда, бӯҳрони омадаистодаро дилпуруна пешвоз гирад. Дар давоми ҳафт соли фаровонҳосили ӯ зиёдатии ғалларо дар анборҳо ҷамъ карда, дар ҳафт соли ояндаи қаҳтӣ ба эҳтиёҷмандон тақсим карда медод. Ҳангоме ки захираҳои хӯроквории мардум ба охир мерасид, Юсуф дар ивази пул, чорво ё бо гарави моликияти ғайриманқул ба онҳо ғалла медод. Вазъияти иқтисодии кишварро ба низом дароварда, ӯ дар хусуси маҳви бесаводии молиявии мардум ғамхорӣ намуд. «Ва чун ҳосил бирасад, панҷякашро ба фиръавн бидиҳед; ва чор ҳиссаи он аз он шумо бошад барои зироати замин ва барои хӯроки шумо ва аҳли хонаи шумо, ва барои хӯроки кӯдакони шумо» (Ҳас. 47:24).

Чунин сиёсати иқтисодӣ сазовори он аст, ки ҷовидон гардонда шавад. «Ҳафт сол сарфа кун. Ҳафт сол фуруш. Ва бо чидду чаҳд идора кун». Чӣ чиз аз ин осонтар буда метавонад?

Ҳеч гуна мӯъчиза — кас дилгир мешавад.

Ин беҳад одӣ ва муқаррарӣ аст. Ку обҳои аз ҳам ҷудошудаи баҳри Қулзум, деворҳои фурурехтаи Ерихӯ ё аз қабр берун омадани Лаъзори эҳёшуда? Вазъияти фоҷиавӣ барои ҳалли худ таъсири ба ҳамон андоза қавиро металабад, ҳамин тавр не? Ҳатмӣ нест.

Мо бе ҳеч гуна асос рӯҳонияти шахс ва таассуроти маҳвнашавандаеро, ки ӯ ба атрофиён мерасонад, баробар меҳисобем. Ҳавворӣ Петрус беморонро шифо меод, ҳавворӣ Павлус мурдари зинда мекард, аммо ба ҳар як Петрус ва Павлус даҳ Юсуф ёфт мешавад — мардон ва заноне ки атои идоракуни доранд, ва ба шарофати роҳбарии дилпурунаи онҳо Худо халқхоро наҷот медиҳад. Юсуф ҳеч гоҳ беморонро шифо намеод, аммо ӯ барои пешгирии бемориҳо ёри дод. Юсуф ҳеч гоҳ мурдахоро зинда намекард, аммо ӯ роҳ надод, ки одамон аз гуруснагӣ бимиранд. Ӯ нақша тартиб дода, онро бо қатъият пайравӣ менамуд, ва аз ҳамин сабаб бисёр касон зинда монданд. Юсуф нақшаи беғаразона ва муназзамро пеш гирифта, ғолиб шуд.

Дар арафаи ҷанг бо Олмон ҳукумати Британия ба Вазорати иттилоот фармоиш дод, ки якчанд вариантҳои плакатҳои ташвиқотию таълиф ва чоп кунанд. Идея аз он иборат буд, ки дар байни халқ шиорҳои рӯҳбаландкунанда паҳн карда шавад. Талаб карда мешуд, ки шрифти ҷиддӣ, рангҳо кам бошанд (на зиёда аз ду ранг) ва тоҷи Георги VI мавҷуд бошад (ҳамчун ягона унсури графикӣ).

Плакати якум сентябри соли 1939 нашр шуда дар ҷойҳои ҷамъиятӣ часпонда шуд:

ДАЛЕРӢ
 НЕКБИНӢ,
 ВА ҚАТӢИЯТИ ТУ
 МОРО БА ҒАЛАБА
 ОВАРДА МЕРАСОНАНД

Баъди чанде плакати дуҷум пайдо шуд:

ОЗОДӢ
 ДАР ХАТАР АСТ!
 ОНРО БО ТАМОМИ ҚУВВА
 ҲИМОЯ КУН!

Ҳар ду плакат дар ҳамаи деҳаҳои Британия, дар ҳамаи истоғҳои роҳи оҳан, дар пабҳо, мағозаҳо ва тарабхонаҳо — хулоса дар ҳама ҷо часпонда шуда буданд. Аммо плакати сеюм паҳн карда нашуд. Ва агарчи тиражи он зиёда аз дуҷумим миллион нусха буд, плакатро ҳеҷ кас надид, то даме ки баъди қариб шаст сол онро соҳиби мағозаи букинистӣ дар шимолу шарқи Англия дар яке аз куттиҳои китобҳои кӯҳна, ки дар музояда харида буд, ошкор намуд.

Дар плакати сеюм чунин навишта шуда буд:

ОРОМИРО НИГОҲ ДОР
 ВА
 ТОҚАТ КУН!

Плакатро тоҷ оро меод, он бо ҳамон усул иҷро карда шуда буд, аммо ҳеҷ гоҳ паҳн карда нашуда буд, зеро паҳн кардани он фақат дар ҳолати аз ҷониби Олмон ишғол шудани Британия ба нақша гирифта шуда буд. Букинисти мо плакатро ба чаҳорҷӯба гузошта, девори мағозаашро бо он оро дод. Плакат хеле машҳур шуд, ва соҳиби мағоза истехсоли варақаҳои тасвирдор ва кружкаҳои кофери бо тасвири

точ ва ин матн ба роҳ монд. Аз афти қор, ҳамзамонони мо даъвати гузаштагонро дар хусуси нигоҳ доштани оромӣ ва тоқат қардан баҳои баланд доданд.¹

Аз ҳамаи қаҳрамонони библиявӣ Юсуф беш аз ҳама асос дошт девори офиси худро бо ин плакат оро диҳад. Ҷаҳони ӯ — ҷаҳони грессбухҳо, графикҳо, диаграммаҳо, сметаҳо, ҳисоботҳои семоҳа ва солана буд. Ҷар рӯз, ҳар моҳ, ҳар соли ӯ ҳамин тавр мегузашт. Дар айни ҳол ӯ оромиро нигоҳ медошт ва тоқат мекард.

Ту низ чунон қарда метавонӣ. Ва бигуздор падидаҳои табиат ва ба низом даровардани сатҳи неқӯаҳволии кишвар дар ихтиёри ту нест, ту наздикшавии сунамиро боздошта наметавонӣ, ва на ҳамеша садамаи авромобилиро пешгирӣ қарда метавонӣ, аммо нақшаи амалҳоро тартиб дода метавонӣ. Дар ёд нигоҳ дор, ки Худо аз душвориҳои ту бохабар аст. Аз ӯ хоҳиш намо, ки ба ту дастуруламали қадам ба қадамро диҳад ва ду-се қадамеро нишон диҳад, ки худи ҳозир бояд гузорӣ.

Барои маслиҳат ба касе мурочиат намо, ки аллақай бо чунин мушкилот рӯ ба рӯ шуда буд. Аз дӯстон хоҳиш намо, ки бо дуоҳояшон дастгирӣ намоянд. Аз вазъияти ба миён омада роҳи баромадро бичӯй, аммо аз ҳама муҳимаш, нақшаи аз бӯҳрон баромаданро тартиб деҳ.

Бизнес-гуруи маъруф Чим Коллинз дар ин хусус яқчанд мулоҳизаҳои муфид дорад. Дар ҳамкорӣ бо Мортен Хансен ӯ стратегияи роҳбариро тадқиқ намуда, муайян қарданӣ мешуд, ки чаро баъзе ширкатҳо дар шароити нобасомонии иқтисодӣ ва ҳатто ҳарчу марҷ инкишоф меёбанд, аммо дигар ширкатҳо аз байн мераванд. Дар ҷустуҷӯи ҷавоби ин савол ӯ фаъолияти зиёда аз бист ҳазор ширкатҳоро таҳлил намуд ва ба хулосаи зерин омад: «[Сарварони бомуваффақият] беш аз дигарон эҷодкор нестанд. Онҳо аз дигарон дурандештар нестанд. Онҳо беш аз дигарон дилписанд нестанд. Онҳо беш аз дигарон шӯҳратпараст

нестанд. Онҳо беш аз дигарон омади кор надоранд, Онҳо тайёр нестанд беш аз дигарон ба кори хатарнок даст зананд. Онҳо аз дигарон далертар нестанд. Онҳо беш аз дигарон ба қадамҳои ҷиддӣ ва далерона майл надоранд. Пас онҳоро аз дигар роҳбарон чӣ чиз фарқ мекунонад? Пеш аз ҳама, худназоратии ҳайратовар дар вазъияти назоратнашаванда».¹

Дар ниҳояти кор сарвари бомуваффақият — на шахсияти ғайримуқаррарӣ, балки роҳбари масъулиятшинос ва солимфикр аст. Ба монанди Руал Амундсен. Дар соли 1911 ӯ экспедитсияи норвегиро ба кутби ҷанубӣ роҳбарӣ намуд. Дар айни замон Роберт Скотт экспедитсияи британиро ба Антарктида роҳбарӣ менамуд. Ҳар дуи онҳо бояд аз қитъаи хушкии пешгуинашаванда ва нисбат ба одам беамон ба сӯи кутб ҳаракат мекарданд. Ҳар ду ба таҷҳизоти техникаи он замон дастрасии якхела доштанд. Бо вучуди ин Амундсен ва дастаи ӯ 34 рӯз пештар аз дастаи Скотт ба Қутби ҷанубӣ расиданд. Ба шарофати чӣ?

Ба шарофати нақшаи аниқ. Амундсен худро чун стратегии олидарача нишон дод. Нақшае ки ӯ онро қатъиян риоя менамуд, аз он иборат буд, ки ҳар рӯз аз понздаҳ то бист мил масофа тай карда шавад. Новобаста ба вазъии обу ҳаво, понздаҳ-бист мил масофаро тай кардан даркор буд. На кам ва на зиёд. Дастаи ӯ ҳар рӯз аз понздаҳ то бист мил масофаро тай мекард.

Бар хилофи ӯ, Скотт чунин амал намекард. Дастаи ӯ ҳангоми мусоид будани обу ҳаво масофаҳои зиёди беҳолкунандаро тай менамуд, ва ҳангоми номусоид будани обу ҳаво тамоман ҳаракат намекард. Ду роҳбар ва ду тарзи амал ҳангоми ҳалли ҳамон як масъалаи фавқулодда, ва ду натиҷа. Амундсен дастаи худро ба сӯи ғалаба пеш мебурд, одамони ӯ аз экспедитсияи сихату саломат баргаштанд, аммо Скотт дастаи худро ба сӯи мағлубият ва марг мебурд.

Ва ҳамааш аз сабаби набудани нақшаи боварибахш ва дилпурона. Агар ту ба вазъияти душвор афтӣ, чиро афзал меҳисобидӣ? Ба мӯъчиза умед бастан? Интизор шудани он ки ба таври фавқуттабий нон афзун мешавад ё баҳри пурталотум тамоман ором мешавад? Худо, чун пештара, мӯъчизахоро дар ихтиёр дорад.

Ва боз Худо метавонад ба ту гӯяд: «Ман бо туям. Ман бадиरो ба некӣ гардондан метавонам. Аммо ҳоло биё нақшае тартиб медиҳем». Бовар намо, ки Ў ба ту ёрӣ додан мецоҳад.

Қудрати соҳбихтиёронии Худо бефаъолиятии моро дар назар надорад. Баръакс, Худо аз мо муносибати масъулиятшиносонаро ба воқеаҳо интизор аст. Боварӣ ба Худованд ба мо имкон медиҳад, ки оқилонатар андеша намоем ва бо қатъияти бештар амал намоем. Масалан, чун Наҳемё, ки гуфтааст: «...мо пеши Худои худ дуо мегуфтем, ва бар зидди онҳо рӯзу шаб посбоноро гузоштем, то ки аз онҳо худро муҳофизат намоем» (Наҳ. 4:9).

«Мо дуо мегуфтем...ва посбоноро мегизоштем». Мо боварӣ менамудем ва амал мекардем. Он чиро, ки худат ба чо оварда наметавонӣ, ба ихтиёри Худованд супор. Ба Ў итоаткор бош, ва ҳар он чи қудрати ба чо овардани онро дорӣ, ба чо овар.

Ба душворихо имкон надех, ки туро фалаҷ гардонанд. Ба андӯх имкон надех, ки туро шикаст диҳад. Ба тарс имкон надех, ки туро тарсонад. Бефаъолиятӣ роҳи баромад нест. Ба андозаи қувват амал намудан дуруст аст. Ва дар айни ҳол ба Худо боварӣ намудан алалхусус дуруст аст. Фақат...

ОРОМИРО НИГОҲ ДОР

ВА

ТОҚАТ КУН!

БОБИ 15

БАДБАХТӢ. ХУДО. НЕКУӢ

Хар яки моро ҳаёт ба замин афканда метавонад. Ҳеч як шаҳс аз пешподиҳҳои он барканор монда наметавонад. На зане ки аз ишқварзии ниҳонии шавҳараш боҳабар шудааст. На соҳибкоре ки маблағгузориҳои ӯро шарикӣ ноинсофаш аз худ кардааст. На духтари наврас, ки ошкор мекунад, ки он чи ҳамчун мулоқоти романтикӣ ба назар мерасид, боиси ҳомила шудани ӯ гардидааст. На шубоне ки селоби мушкилоти ҳалнопазире ки аз боиси азобҳо ва изтиробҳо ба миён омадаанд, имонашро ноустувор гардондааст.

Умед бастан ба он ки мо аз мушкилоти зиндагӣ барканор мемонем, аҳмақона мебуд.

Аммо чунин ҳисобидан, ки бадӣ ҳамеша тантана мекунад, аз он ҳам аҳмақонатар аст.

Аз саҳифаҳои Китоби Муқаддас беист овози имон шунида мешавад: бадбахтиҳои моро Худо ба росткориҳои мо табдил медиҳад. Эҳтимол, ту бо умеди зуд ҳал намудани мушкилоти худ ба ин китоб рӯ овардӣ. «Панҷ қадам ба сӯи ғалаба бар нохушиҳо». Бубахш, ки ноумед кардам. Ман барои ту на маслиҳатҳои мӯъҷизаосо дорам, на чӯбчаи сеҳрон, аммо чизеро, аниқтараш, Касеро ошкор намудаам, ки аз ҳама гуна формулаҳои афсонавӣ хеле бехтар аст.

Ман дар бораи Худо мегӯям. Ҳангоме ки Худо маркази ҳаёти мо мегардад, ҳамаи бадбахтиҳои мо бароямон ба некӯӣ табдил меёбанд.

Магар қиссаи Юсуф дар бораи ҳамин чиз шаҳодат намедиҳад? Касе ки бадбахтиҳо яке пайи дигар ба сараш меомаданд — рад шудан аз ҷониби оила, ғуломӣ, зиндон, — аз озмоишҳо ғолибона баромада, қаҳрамони замони худ шуда тавонист. Яке аз охири мурочиатҳои ӯ ба бародарон ин буд: «Шумо дар ҳаққи ман қасди бад доштед, вале Худо онро ба некӯӣ гардонид...» (Ҳас. 50:20).

Бадбахтӣ, Худо, некӯӣ — инак «нуқтаҳои такягоҳ»-и ҳамаи сужетҳо дар саҳифаҳои Навиштаи Муқаддас.

Бадбахтӣ ба ҳаёти Айюб дохил шуда, ӯро васваса менамуд ва меозмуд. Айюб то ҳадди имкон мубориза мебард, аммо ҳамин вақт Худо даҳлат намуда, соҳибхитиёрии Худро изҳор кард ва ҳақиқати Худро эълон намуд. Ҳангоме ки Айюб ниҳоят Худро интиҳоб намуд — Айюб, ки иблис ӯро ҳадафи асосии ҳучумҳои ҳашминонаи худ карда буд, — дар назди ҳама изҳор намуд, ки Худо росткор аст. Натиҷааш чӣ буд? Некӯӣ.

Бадбахтӣ ба ҳаёти Мусо дохил шуда, ӯро пур аз ҳашм намуд ва водор намуд, ки барои раҳо намудани ҳамқавамонаш назораткунандаи мисриро кушад, аммо ҳамин вақт Худо даҳлат намуда, ӯро ба муддати чил сол ба биёбон фиристонд, то ки Мусо фикрашро дигар кунад. Дар ниҳояти қор Мусо Худро интиҳоб намуд ва на ҷанговар, балки шубони озодкунанда шуд. Натиҷааш чӣ шуд? Некӯӣ.

Бадбахтӣ ба ҳаёти Довуд дохил шуд: ӯ зино кард;
ба ҳаёти Дониёл: ӯ асир шуда ба кишвари бегона бурда шуд;
ба ҳаёти Наҳемё: Уршалими ӯро душманон хароб карда буданд.

Аммо Худо даҳолат кард, ва ба шарофати Ӯ
Довуд таронасаро, мунодии файз шуд,

Дониёл дар кишвари бегона ҳоким шуд,

Наҳемё аз ҳисоби Бобил Уршалими харобшударо
аз нав бино кард.

Натичааш чӣ шуд? Некӯй.

Инак тантанаи некӯй!

Исо чӣ? Чанд дафъа дар ҳаёти заминии Ӯ бадбахтӣ ба
некӯй табдил ёфта буд?

Соҳиби меҳмонхона дар Байт-Лаҳм, ки волидони Исо-
ро ба остона роҳ надод, барои шабгузаронии онҳо танҳо
оғилро пешниҳод карда метавонист. Бадбахтӣ! Худо ба ин
чаҳон дар оғил омад — дар ҷои бенамудтарин дар тамоми
чаҳон. Некӯй.

Дар базми арӯсӣ май тамом шуд. Бадбахтӣ! Меҳмонони
домод ва арӯс шохидони аввалин муъҷизаи Исо шуданд.
Некӯй

Тӯфон ҳаввориёни сустимонро саҳт тарсонд. Бадбахтӣ!
Дар рӯи он қадам задани Исоро дида, имони онҳо афзун
шуд. Некӯй.

Панҷ ҳазор кас намедонистанд, ки чӣ тавр оилаҳояшон-
ро сер кунанд, — рӯзи номувофиқ барои шарик шудан ба
шогирдони Масеҳ. Сабадери, ки дар он панҷ нон буд, Исо
ба дӯкони нон табдил дод — бехтарин рӯз барои шогирди
Ӯ шудан.

Бо Исо бадбахтиҳо мунтазам, бебозгашт ва чунон ки
рӯз шабро иваз мекунад, ба некӯйҳо табдил меёбанд. Ило-
ва ба ин озодии рӯҳонӣ меоваранд.

Салибро дар теппа мебинӣ? Мешунавӣ, ки сарбозони
румӣ ба сарпӯши тобут меҳи охириро мезананд? Душма-
нони Исо захрханд мекунанд. Ӯрдуҳои иблисона дар ин-
тизории ғалаба мебошанд. Ҳамаи он чи бадири тачассум
мекунад, аз хурсандӣ дастонро ба ҳам месояд. «Ниҳоят, —
пичиррос мезанад иблис, — ин дафъа ғалаба бо ман аст».

Дар давоми чумъаи ғамангез ва шанбеи хомӯш чунин тофта метавонист, ки ҳақ ба ҷониби ӯст: ҷасади аз зарбу лаг афгоршудаи Масеҳ ва охи пеш аз марг кашидаи Ӯ, Мар-ями гириякунанда, ки заминро бо қатраҳои хуни муқаддас обёрӣ мекунад. Пайравони Писари Худо Ӯро ханӯз пеш аз ғуруби офтоб аз салиб фароварданд, сарбозони румӣ қабрро мӯҳр заданд ва замин бо торикии шаб фаро гирифта шуд.

Аммо он чиро, ки иблис ғалабаи ниҳони бадӣ меҳисобид, Худо ба тантанаи мутлақи некӯӣ табдил дод. Худо сангро як тараф ғелонд, ва Исои табассумкунандаро, ки бо қадамҳои бардамона оромгоҳи Худро тарк мекард, сахарии якшанбе пешвоз гирифт. Агар бо диққат нигоҳ кунем, дида метавонем, ки чӣ тавр шайтон думашро ҳам карда, аз Ӯ ме-гурезад. «Охир, кай ман ғолиб шуда метавонам?» — гириякунон меғӯяд ӯ.

Ҳеч гоҳ. Қиссаҳои Исо, Юсуф ва ҳазорон имондорони дигар моро бовар мекунонанд, ки дар дастони Худо бадие ки иблис меандешад, дар ниҳояти қор ба некӯӣ табдил меёбад.

Исботи зиндаи ин — Кристина Кейн аст. Панҷ фут ва се дюйм ғайрати пурчӯшу хурӯш, ҳиссиёт ва муҳаббатро тасаввур намоед, ва шумо дар бораи зани шиноси ман аз Австралия тасаввуроте пайдо мекунед. Дар назди Кристина будан — монанди он аст, ки ҳамроҳи Юсуфи ҳозиразамон бошед. Ӯ бар зидди яке аз бадихои бузургтарини замони ҳозира — бар зидди ғуломии шаҳвонӣ мубориза мебарад. Ӯ акасаран дар хона нест: дар як сол даҳ моҳ Кристина ба кишварҳо ва қитъаҳои гуногун сафар карда, бо президентҳо, вазирон ва аъзоёни парламент вомехӯрад. Ӯ балои ҳамаи даллаҳо ва муборизи нотарс бар зидди ҷинояткории муташаккил аст. Шубҳае надорам, ки Кристина ва мададгори вафодори ӯ, Худо, дар ояндаи наздик ба тобути ғуломии шаҳвонӣ барин бадии иҷтимоӣ меҳи охириро ме-

зананд. Некбинии таъсирбахши зане ки чаҳонбинияш ба таври ҷиддӣ дигаргун шудааст!

Дар сисолагӣ Кристина тасодуфан ошкор намуд, ки ӯ духтари ҳақиқии волидонаш нест: ҳамсароне ки ӯро тарбия карда буданд, ин фактро аз ӯ пинҳон дошта буданд. Кристина ҳақиқатро фаҳмида, қарор дод, ки волидони биологии худро ёбад.

Аз ҳуччати расмӣ, ки таваллуд шудани ӯро тасдиқ мекард, ӯ фаҳмид, ки модари ӯ Панайота ном зани юнонӣ аст, аммо дар графаи «номи падар» навишта шуда буд, ки «номаълум аст». Кристина нақл мекунад, ки «ба ин калима нигариста, ӯ фаҳмиданӣ мешуд, ки чӣ тавр чунин шахси барои ӯ муҳим ба калимаи иборат аз ҳашт ҳарф табдил ёфта метавонист... ва худи калима низ барои ӯ бемаврид метофт».¹

Аммо ин ханӯз ҳамааш нест. Дар графаи «номи кӯдак» калимаи дуҷум буд, ки онро хонда, Кристина қариб нафасгир мешуд: «беном».

Ҳамин тариқ, падари кӯдак «номаълум» аст, худи кӯдак «беном» аст. Аз ин ҳуччат бармеомад, ки Кристина Кейн — ҳамагӣ «Метрикаи № 2508 аз 23-юми сентябри соли 1966» аст.²

Кӯдаке ки падару модараш ӯро партофтаанд — чӣ чиз аз ин бадтар буда метавонад? Ба зӯроварии шахвонӣ дучор шудан аз ҷониби касоне ки хешовандони худ меҳисобӣ, касоне ки аз нотавонии ту истифода бурда, ҳар рӯзи солҳои кӯдакии туро ба даҳшат табдил медиҳанд. Дувоздаҳ соли зӯроварии боздошттанашаванда!..

Бо вучуди ин, бадиеро, ки «хешовандон»-и Кристина содир карда буданд, Худо ба некӯӣ гардонд, зеро зани часур қарор дод, ки захмҳои рӯҳии гузаштаре реш накунад, балки ваъдаи Падари Осмониро ба назар гирад. Ӯ порчаре аз Китоби Ишаъё хуб дар ёд нигоҳ медошт: «...Парвардигор Маро аз батн даъват намудааст, аз шиками модарам

номи Маро зикр кардааст...» (Иш. 49:1). Аз пайи Юсуф Кристина қарор дод, ки ба Худое ки ба ӯ бовар кард, бовар кунад.

Баъди чандин сол, дар бораи ҳолати бадбахтонаи духтараконе ки ба ғуломии шахвонӣ афтодаанд, фаҳмида, ӯ аллакай медонист, ки бояд чӣ кунад. Ин зане ки замоне беном буда, ба зӯроварӣ дучор шуда буд, барои наҷот додани духтаракони ҳозираи беном, ки гирифтори зӯроварӣ шудаанд, шитофт. Нақшаи иблис, ки Кристинаро нобуд карданӣ буд, ӯро рӯҳбаланд намуд, ки ба дигар азобдидагон ёри расонад. Офисҳои ташкилоти ҷамъиятии ӯ «А 21 Campaign» дар тамоми ҷаҳон ҳастанд. Аъзоёни ин ташкилот «бар зидди хариду фурӯши одамон, барномаҳои пешгирии зӯровариҳо дар мактабҳо ва сағирахонаҳоро таълиф менамоянд, ва ба касоне ки гирифтори зӯроварӣ шудаанд, ёрии ихтисосмандонаи ҳукукиро таъмин менамоянд, ва ба онҳо дар ҷойҳои бехатар паноҳгоҳ ва баъд дар марказҳои махсуси офиятёбӣ истироҳат ва барқароршавиро пешкаш мекунад».³ Ҳоло, ки ман ин сатрҳоро менависам, садҳо занҳои ҷавон аз ғуломӣ озод карда шудаанд ва ёрии даркорино ба даст овардаанд.⁴

Ман ҳеч гоҳ тақрор карданро бас намекунам, ки бади андешидаи иблисро Худо... Давомашро ту худат нағз медонӣ.

Ё намедонӣ? Ту бовар намекунӣ, ки бади нест, ки Худо онро ба некӯӣ табдил дода натавонад? Бовар намекунӣ, ки Ӯ туро аз ҳама гуна ҷоҳ берун бароварда метавонад, бо зимни ҷоҳе ки ту ҳозир ба он афтодаӣ?

Чӣ мешуд, агар Юсуф ба хулосае меомад, ки Худо ба ӯ ёри дода наметавонад? Охир ӯ дар ҳар як лаҳза метавонист аз Худо рӯ гардонад, ва вазъиятҳое ки ба ин тела медоданд, дар давоми роҳи пурмонеаи ӯ бисёр буданд. Юсуф метавонист боварино аз даст диҳад ва ақиб нишинад. «Кифоя. Бас аст. Ман меравам».

Ту низ метавонӣ аз баҳри Худо барой. Дар қабристонии умедҳо касоне бисёранд, ки аз Худованд умедашонро қанда, ба таблиғоти иблис дар хусуси худоӣ камқувват дода шудаанд. Аз ту хоҳиш мекунам: ба сафи онҳо дохил нашав!

Худо дар ту Юсуфро мебинад. Ҳа-ха, дар ту! Ту ба чох афтадай. Дар оилаи ту бесарусомонӣ ва ҳарчу марҷ аст. Ҳаёти ту аз маҳбусӣ дар зиндони мисрӣ кам фарқ дорад. Аммо Худо туро назди Худ даъват мекунад.

Ба оилаи ту Юсуф даркор аст — қосиди файз дар рӯзи ғазаб ва қасос. Ба авлодони ту Юсуф даркор аст — ҳалқаи қавӣ дар занҷири имон. Ба ҳамзамонони ту Юсуф даркор аст. Дар ҷаҳон гуруснагии рӯҳонӣ ҳукмфармост. Оё ту барои касоне ки ба умед эҳтиёҷ доранд, тақягоҳи умед мешавӣ? Оё ту Юсуф мешавӣ?

Ба Худо боварӣ намо. Не, *бе ҳазл*, ба Худо боварӣ намо. Ё ба ту ёрӣ медиҳад, ки бадбахтии худро паси сар кунӣ. Оё ин осон ва зуд ба амал меояд? Умедворам. Чунин буда метавонад, агарчи бояд эътироф намуд, ки аҳён-аҳён. Аммо дер ё зуд Худо ҳама гуна бадири ба некӯӣ мегардонад.

Ў дар ин кор Моҳир аст.

САВОЛҶО
БАРОИ
АНДЕШАРОНИ

К.М. Андерсен о мода намудааст

БОБИ 1

ТУ ИНРО ПАСИ САР КАРДА МЕТАВОНӢ

1. Дар аввали боб се бор ин сатрҳо вомехӯранд: «Ту инро паси сар карда метавонӣ. Ҳа, дарднок хоҳад буд, аммо тоқат кардан лозим меояд. Худо ин андӯхро ба некӣ табдил медиҳад. Ҳозир ту бояд худро ба даст гирӣ, то ки ба орзуҳои содадилона дода нашавӣ ва қадамҳои беҳирадона нагузорӣ. Аммо рӯҳафтада нашав, ва бо мадади Худо ту инро паси сар мекуни».
- а) Ҳар як ҷумларо дар алоҳидагӣ дида мебароем. Дар кадоми онҳо шумо барои худ тасалло ё рӯҳбаландии бештар меёбед? Ва кадоми ин ҷумлаҳоро, агар бошад, дар ин порча дидан намехостед? Чаро?
- б) Ин суҳанонро Макс Лукадо ба се каси гуногун мегӯяд, ки бо душвориҳои муайян рӯ ба рӯ шудаанд: ба зане ки шавҳараш ӯро бо се фарзанд тарк кардааст; ба марди миёнсоле ки барои суҳанони таҳқиромез аз кор озод карда шудааст; ба духтари ҷавоне ки бояд байни модар ва падари ҷудошуда интиҳобе намояд. Кӯшиш кунед мухтасар баён намоед, ки мушкилии вазъияти шумо, ки ҳозир ба миён омадааст ё дар гузашта ҷой дошт, дар чист.
- в) Макс Лукадо диққати моро ба се ақсуламали маъмулии нодуруст ба вазъиятҳои мушкил ҷалб мекунад. Дар кадоме аз тасвирҳои чунин рафтори нодуруст, ки дар зер оварда шудаанд, шумо худро мешиносед? Кадоми онҳоро шумо худи ҳозир дар вазъияти

мураккаб нишон медихед, ё ҳангоми бо мушкилот рӯ ба рӯ шудан намоиш дода метавонед?

- Аблахӣ: ман ба он майл дорам, ки дар бораи ҳеҷ чиз фикр накунам, ба далелҳои ақл ва дурандешӣ аҳамият надихам, маслиҳатҳои оқилона ва муҳокимарониҳои солимиро сарфи назар намоям, ва аввалин қореро, ки ба гӯшаи хотирам меояд, ба ҷо оварам.
- Содалавҳӣ: ман дидаву доништа нодида гирифта ни мушкилотеро, ки бо онҳо рӯ ба рӯ мешавам, афзал меҳисобам; ба ман дурандешӣ ва тафаккури танқидӣ намерасад, ман ба таъсири суханон ва амалҳоям аҳамият намедихам, ва ба орзуҳои дур аз воқеият дар хусуси дигаргун намудани хусусияти олами атроф ва табиати инсон дода мешавам.
- Рӯҳафтадагӣ: ман кӯшиш мекунам худро аз касоне ки ба ман дилсӯзӣ мекунанд ё ба ман ғамхорӣ карданӣ мешаванд, барнанор гирам. Ба ман эҳсоси ноумедӣ, холигии ботинӣ, нотавонӣ, бадбахт будан хос аст.

2. Боби 37-уми Китоби Ҳастиро хонед. Дар он воқеаҳои тасвир ёфтаанд, ки пеш аз ғоҷи дар оилаи Юсуф рӯй дода буданд, ва муфассал дар бораи он нақл карда мешавад, ки чӣ тавр уро дастгир карда, ба Миср ба ғулумӣ фуруҳтанд.

- а) Дар ин қисса се персонажи асосӣ ҳастанд: бародарон (ҳамчун як қизи ягона), Юсуф ва Яъқуб. Қадоме аз се типҳои нодурусти ақсуламал ба вазъияти мушкил ҳар яки ин персонажҳоро тасвир менамояд?

Бародарон: _____

Юсуф: _____

Яъқуб: _____

- б) Бо ёрии персонажи аз боби 37-уми Китоби Ҳастӣ интихобкардагон ва намунаи рафтори дар саволи 1-ум зикршуда, ки типи аксуламали ин персонажро ба вазъиятҳои мушкил аниқтар аз ҳама тасвир медиҳад, тасвир намоед, ки чӣ тавр худи шумо ба мушкилот аксуламал менамоед. Масалан, агар шумо аксуламали рӯҳафтодагиро интихоб карда бошед, тасвир намоед, ки байни шумо ва қаҳрамони библиявӣ, ки ба вазъиятҳои мушкил ҳамин гуна аксуламал менамояд, чӣ умумият ё чӣ фарқ ҳаст? Чӣ чиз дар суҳанон ва амалҳои ӯ ба шумо ёрӣ дод, ки ба вазъияти мушкили худ ба таври дигар нигаред? (Шояд, шумо хоҳиш пайдо мекунед, ки боби 37-уми Китоби Ҳастиро бори дигар хонед ва ба суҳанону амалҳои ин персонаж дар вазъияти муайян диққати махсус диҳед.)
- в) Шумо аз персонажи интихобкардагон чӣ фарқ доред, агар фарқ дошта бошед? Чаро?
3. Дар охири боби 37-уми Китоби Ҳастӣ Юсуф ба Миср меравад. Яҳудиён Мисрро *Мисраим* меноманд. Решаи ин калима маънои «маҳдуд кардан, монез шудан, худуд гузоштан»-ро дорад.¹ Мо дарҳол худуди танг ё маҳкамро тасаввур менамоем. Дар чунин маврид гуфтан мумкин аст, ки барои Юсуф Миср — *Мисраими* ӯ — аз ҳамон лаҳзае сар шуд, ки ӯ ба чоҳи беоб партофта шуд, ва тангӣ боз муддати зиёд ӯро тарк намекард (ғулумӣ, дасисаҳо, зиндон).
- а) Дар вазъияти Юсуф пурра табиӣ мебуд, ки бо асорат муросо накарда, тамоми қувваро барои баромадан аз вазъияти ба миён омада равона кунад. Ба фикри шумо, чаро ӯ ҳеҷ як кӯшише накард, ки гурехта халос шавад? Тасвир кунед, ки ӯ ба чои ин чӣ гуна рафтор намуд?

- б) Шумо дар бораи маҷози дар Миср будан чӣ фикр доред? Оё гуфта метавонед, ки азобҳо бароятон маҳдудиятҳои муайянеро ба миён овардаанд ё соҳаи фаъолияти шуморо хеле танг кардаанд? Кадом маҳдудиятҳо барои шумо дардноктар мебошанд?
- в) Шумо аксуламали худро ба ин гуна маҳдудиятҳо чӣ тавр тавсиф медиҳед? Масалан, оё фикрҳо ва кӯшишҳои шумо асосан ба он равона карда шудаанд, ки аз ҳалли масъалаи дар наздатон истода канораҷӯӣ кунед, ё ба ҷустуҷӯи ҳалли он ё ба ягон чизи дигар?
- 4) Бо мурури инкишофи саргузашти Юсуф шахсияти ӯ хеле дигаргун шуд. Ҷавони нозпарвард, ки ғайр аз худаш дар бораи ҳеҷ кас фикр намекард, сарвари дурандешӣ авлоди худ шуд ва онро аз гурӯснагӣ начот дод. Ҳамаи он чи Юсуфро ба танг меовард, ба лагери таълим ва машқ табдил ёфт, ки барои ӯ роҳи тангро ба сӯи амалӣ гардидани нақшаи азалии Худо тайёр кард.
- а) Тарбия тайёрии беҳтарин ба зиндагӣ аст. Дар натиҷаи ин раванд нотавон тавоно мегардад, ноӯҳдабаро — моҳир. Дар вазъияти душвори шумо чӣ гуна захираҳои тарбия ниҳон мебошанд? Кадом «мушакҳо»-ро дар он машқ медиҳед?
- б) Он чи бо вучуди кӯшишҳо, ҳозир аз дастатон намеояд, ба шарофати кӯшишҳоятон баъдтар аз дастатон меояд. Ин ҳақиқат аз қиссаи Юсуф дар қиссаи худатон чӣ гуна метобад?
- 5) «Қиссаи Юсуф» дар Китоби Муқаддас барои он ҷой дода шудааст, ки ба Худои болотар аз ҳама гуна бадӣ боварӣ намуданро ба мо ёд диҳад. Худо Бофанда ва Бинокори олидарача аст ва бадиҳои андешидаи иблисро ба нафъи мо мегардонад (сах. 15). Барои дастболо шудан,

дар лаҳзаи аз ҷиҳати стратегӣ муҳимтарин, ба захираи калидии аксаран ниҳонӣ рӯ оварда, бар ҳариф ғолиб шудан лозим аст. Оё ин суханон ба шумо ёрӣ медиҳанд, ки даҳлати Худоро ба ҳаётатон фаҳмед ва қабул намоед.

- б) К.С. Люис гуфтааст: «Худо ҳангоми ҳаловатҳоямон пичирросзанон гап мезанад, бо вичдонамон бо овози баланд гап мезанад, аммо ҳангоми дардҳоямон фарёд мекунад — ин мегафони Ўст, то ки ҷаҳони каршуда шунавад».² Андеша намоед, ки қиссаи Юсуф ба шумо дар бораи азобҳо ё мушкилоте ки аз сар мегузаронед, чиро накл карда метавонад. Агар Худо ҳангоми дардҳои шумо фарёд мекарда бошад, Ў бо ин чӣ гуфтан мехоҳад? Ў аз шумо чӣ гуна ҷавобро интизор аст?

БОБИ 2

БА МИСР ПОЁН ФАРОМАДАН

1. Юсуф ҳамчун ғулом ба Миср омад. Ў аз ҳама чиз маҳрум шуд, ба истиснои як чиз — таъйиноти худ. Юсуф боварӣ дошт, ки Худо нақшаҳои Худро тартиб дода, ба ӯ умед мебандад, ва бо ин мақсад вазъиятҳои ҳаётии ӯро ғаёлона истифода мебарад.
  - а) Ба фикри шумо, вазъиятҳои мушкили ҳаёти ба боварӣ ба Худо, яъне бовар кардан ба он ки Ў дар ҳаёти шумо ғаёлона иштирок мекунад, чӣ гуна таъсир мерасонанд?
  - б) Фикр кунед, оё бовар мекунад, ки ҳаёти абадии шумо пурра ва комилан дар дасти Худост, ва Ў Наҷотдиҳандаи шумост ва шумо абадитаро дар ҳузурӣ муқаддаси Ў мегузаронед? Ҳаёти абадии худро ба ихтиёри Худо супурда, чаро шумо шубҳа доред, ки Ў дар хусуси ҳаёти заминии шумо ғамхорӣ мекунад?
2. Яке аз тарзҳои имконпазири фикр кардан дар бораи таъйиноти худ — ба ёд овардани анҷоми пешакӣ маълуми қисса аст, ҳам қиссаи Худо, ҳам қиссаи мову шумо. Магар ин олидараҷа нест? Бо даҳони пайғамбар Ишаъе Худо мегӯяд:

Паёмҳои пешинаро аз замони қадим ба ёд оваред, зеро ки Ман Худо ҳастам, ва Худои дигаре нест, ва амсоли Ман нест. Оқибатро аз ибтидо, ва он чиро, ки ханӯз рӯй надодааст, аз қадим баён менамоем; Ман мегӯям: “Иродаи

Ман ичро хоҳад шуд, ва ҳар он чиро, ки хостаам, ба ҷо хоҳам овард”.

Иш. 46:9–10

Ин усули «баён намудан» дар табиати Худо ва тарзи амали ӯ як чизи тамоман нотакрорро ошкор мекунад. Дар қиссаи Юсуф мо мавриди хусусии чунин «баён намудан»-ро мушоҳида мекунем, ҳангоме ки Худо бо ёрии хобҳо ба хизматгори Худ он чиро, ки бояд бо ӯ рӯй диҳад, ошкор мекунад (ниг.: Ҳас. 37:5–11).

- а) Дар бораи душвориҳо ё замонҳои вазнин фикр кунед, ки шумо ягон вақт бо онҳо дучор шудаед. Ба ақиб нигариста, ба ёд оваред, ки кадом нишонаҳо ба он ишора мекарданд, ки он лаҳза Худо бо шумо буд? Зоҳиршавии ғайричашмдошти некӯкориҳои ягон кас? Дигаргуниҳои мусбат дар муносибатҳо ё вазъиятҳо? Чӣ тавр Худо шуморо ба воқеаҳои минбаъда тайёр мекард? Оё дар натиҷаи ҳамаи он чи аз сар гузаронед, боварии шумо ба Худо зиёд шуд?
  - б) Таҷрибаи пештараи ба ҳаёти шумо даҳолат кардани Худо — ё гӯё даҳолат накардани ӯ — ба боварӣ ба ӯ дар вазъиятҳои ҳозира чӣ тавр таъсир кард?
  - в) Бисту чор соати гузаштаро ба ёд оваред. Кадом нишонаҳои марҳамат ва файзи Худоро — агарчи хурд бошанд ҳам — дида метавонед? Ду ё се то ҳамин гуна нишонаҳоро нависед.
  - г) Ин нишонаҳо дар бораи кадом ниятҳои Худо нисбат ба ҳолати ҳозираи шумо шаҳодат дода метавонанд?
3. Мо ба таъйиноти худ боварӣ дорем: мо он чиро, ки аз даст додан ғайриимкон аст, устуворона нигоҳдорӣ мекунем. Дар ду намунаи аниқ — аз даст додани ҷои қор ва қатъ гардидани муносибатҳо — Макс Лукадо нишон

додааст, ки чӣ тавр таъйиноти худро фаромӯш накардан ва ба он боварӣ доштан даркор аст (сах. 27–28). Ин мисолхоро ҳамчун намуна истифода бурда, ду се изҳоротро оваред, ки ба шумо дар устувор намудани боварӣ ба таъйиноте ки Худо бароятон омода намудааст, ёрӣ медиханд.

4. «Дар Миср низ зинда мондан мумкин аст, агар ба даъвати Худо ”ҳа” гӯед» (сах. 29). “Ҳа” гуфта, шумо эътироф мекунед, ки Худо дар бораи шумо ҳама чизро медонад (ниг.: Заб. 138). Шумо ба Довуд ҳамроҳ мешавед, ки боварӣ дошт: «Парвардигор ба нафъи ман анҷом хоҳад дод. Парвардигоро! Меҳру вафои Ту ҷовидонист; кори дастҳои Худо тарк нақун» (Заб. 137:8).
- а) Чӣ тарз, агар ин имконпазир бошад, шумо ба даъвати Худо “не” гуфта метавонистед?
- б) Агар тахмин кунем, ки ба даъвати Худо “не” гуфтани шумо — аз муҳаббати Худо қисман даст кашидан аст, ба фикри шумо, ин “не” гуфтани шумо ба ояндаатон чӣ гуна таъсир мерасонад?
- в) Шумо дар оянда оид ба чӣ ба Худо “ҳа” гуфта метавонед?

БОБИ 3

ТАНҲО, АММО ТАМОМАН ТАНҲО НЕ

Макс Лукадо чор қадами аниқро пешниҳод мекунад, ки ба шумо ёрӣ медиҳанд, то барои ҳузури Худо «ки моро он гуна фаро гирифтааст, ки обҳои укёнуси Ором обсангҳои марҷониро фаро гирифтаанд» (ниг.: сах. 36) кушода шавед.

1. *Изҳор намо, ки ҳақ дорӣ дар ҳузури Худо бошӣ. Саҳифаҳои Навиштаи Муқаддас пур аз изҳорот дар бораи наздикии ҳузури Худо мебошанд.*

Дар водии сояи марғ роҳ равам ҳам, аз бадӣ наметарсам,
чунки Ту бо ман ҳастӣ; асо ва чӯбдасти Ту маро дилбардорӣ
мекунад

Заб. 22:4

Парвардигори лашкарҳо бо мост, Худои Яъқуб паноҳгоҳи
мост

Заб. 45:8

...Ва инак, Ман ҳаррӯза то охирзамон бо шумо ҳастам.

Мат. 28:20

Ту ро тарк нахоҳам кард в ту ро нахоҳам партофт

Ибр. 13:5

Ҳуқуқи дар ҳузури Худо будан доштани худро изҳор на-
муда, шумо ин ҳуқуқи худро ҳифз менамодед ва чизи ваъда-
шударо ҳамчун афзалияти худ талаб мекунед. Ин мавқеи
катъият, далерӣ ва чуръат аст.

- а) Шумо муносибати худро ба наздикии хузури Худо чӣ гуна тавсиф медихед? Оё гуфтан мумкин аст, ки ин ҳақиқатро эълон намуда, шумо қатъият, далерӣ ва чуръат зоҳир мекунад? Ё ба шумо бештар шубҳаҳо, бечуръатӣ ва бефаъолиятӣ хос мебошанд?
- б) «Рӯзҳои озмоишҳо аз мо часорат ва имнро металабанд» (сах. 37). Порчаҳои дар боло овардашударо аз нав ҳамчун суханоне ки шахсан ба шумо гуфта шудаанд, хонда бароед ва далерона изҳор намоед, ки дар вазъияти имрӯза ба наздикии хузури Худо ҳақ доред. Ду се изҳоротро нависед, ки боварии шуморо ба он исбот мекунад, ки Худо дар лаҳзаи мушкилӣ ҳамеша дар назди шумост.

2. *Ба ёд овар, ки Худо то чӣ андоза дилтисанд аст. Некӯкориҳои Худо — хусусиятҳои ҳамешагии табиати Худо буда, исбот мекунад, ки дар замонҳои мушкил шумо ҳамеша ба Худо умед баста метавонед.*

- а) Таймерро ба ду дақиқа рост кунед. Дар ин муддат ҳар қадар ҳақиқатҳои Китоби Муқаддасро дар бораи некӯии Худо ба ёд оваред, нависед. (Пеш аз рост кардани таймер рӯйхати мувофиқи Макс Лукадоро хонданатон аз манфиат холӣ нест (сах. 37)). Агар шумо вақти бештар дошта бошед, таронаи 85-уми Забурро аз нав хонед ва ҳамаи некӯкориҳои Худоро, ки Довуд зикр кардааст, навишта гиред.
- б) Рӯйхати ҳақиқатҳои Китоби Муқаддасро, ки тартиб додаед, дида бароед. Дар он ду-се хусусияти Худоро, ки бароятон маҳсусан муҳим мебошанд, чудо намоед. Чаро ҳозир маҳз онҳо бароятон ин қадар аҳамиятнок метобанд? Онҳо кадом ваъдаҳои Худоро тасдиқ мекунад?

3. *Дарди худро дар дуо баён намо.* «Оё аз Худо хашмгин шудан мумкин аст? Оё аз усулҳои ӯ ноумед ва дилмонда шудан мумкин аст? Воситаҳои интиҳобкардаи ӯро дашном додан чӣ? Ҳамаи он чиро, ки дар бораи ӯ фикр мекуни, бигӯй. Бигузор донад! <...> Худдорӣ нақун ва дар ҳаққи ӯ дафтарчаи шикоятӣ тартиб деҳ» (сах. 38–39).
- а) Шикоят ҳуччати расмӣ аст, ки дар он пеш аз ҳама масъалаи ҳалталаб баён карда шудааст, ва ҳуччатро шахсе медиҳад, ки ҳақ дорад суҳанонаш шунида шаванд. Шикояти хурде тартиб дода, дар он масъалаи ҳалталаберо, ки ба қарибӣ бо он рӯ ба рӯ шудаед, баён намоед. Бо шумо чӣ рӯй дод?
- б) Ин вазъият дар муносибати шумо бо атрофиён, ба худ, ба Худо кадом эҳсосотро бедор намуд?
- в) Бо Худо дар бораи масъалаи ҳалталаби худ ошкоро гап занед. Ё шикоятҳои худро дар дафтаре нависед, ё онҳоро бо овози шунаво баён кунед. Ба васвасаи пинҳон қардан ё зикр нақардани ҳақиқат дар бораи фикрҳои ва ҳиссиёти худ дода нашавед. Тамоми бори ноумедихо ва азобҳои рӯҳии худро назди Худо оваред.
4. *Ба одамони Худо така кун.* Худо дар байни қасоне ки ба номи ӯ чамъ мешаванд, ҳузур дорад (ниг.: Мат. 18:20). Ташбеҳи хеле таъсирбахши Макс Лукадо моро даъват мекунад «моллюскҳои баҳрӣ шавем, ки ба зери киштии қалисои Худо саҳт часпида гирифтаанд» (ниг.: сах. 39). Моллюскҳои дутабақа ҳаёти худро чун мавҷудоти хурди озодона шинокунанда сар мекунанд, аммо бо мурури қалонтар шудан онҳо бояд ба ягон сатҳи мустаҳкам часпида гиранд. Бо ин мақсад онҳо моддаи махсуси чандир ва часпақ ҳосил мекунанд, ки тадричан саҳт ме-

шавад. Моллюскҳо зиёд шуда, колонияҳои даврашакли васеъшаванда ташкил медиҳанд. Ба шарофати ин онҳо ба сатҳи мустаҳками интихобкардашон саҳттар ме-часпанд.

- а) Ба тафсилот дода нашуда, бигӯед, ки ҳозир ба чамъомади имондорон вафодор будани худро чӣ гуна тавсиф медиҳед? Оё шумо худро як ҷузъи ин ҷамъомад ҳисоб мекунед ё ҳанӯз озодона шино мекунед? Агар шумо бо ҷамъоати масеҳӣ робитаи зич дошта бошед, чӣ фикр доред, оё ин робита сушт шуда истодааст, ё баръакс, мустаҳкам шуда истодааст? Чаро?
- б) Ҳангоме ки ба одамон таъя мекунед, шумо ба онҳо вобаста мешавед. Ҳафтаи оянда ба кадом муносибатиҳо таъя карда метавонед? Дар айни ҳол вобастагии шумо дар чӣ зоҳир мекардад? Оё хоҳиш мекунед, ки ба шумо ёри амалӣ расонанд, ё дуои аниқ гӯянд? Ё бо дӯстатон кофе нӯшида дар бораи озмоише ки дар пеш доред, гуфтугӯ менамояд? Ё ягон чизи дигар?

БОБИ 4

АҲМАҚИРО БО АҲМАҚӢ ИСЛОҲ КАРДАН ҒАЙРИИМКОН АСТ

1. Сарборихое ки мо хангоми паси сар намудани «пас-тобҳо»-и вазъиятҳои бӯҳронӣ ё нобасомониҳои тӯлкашидаи зиндагӣ аз сар мегузаронем, метавонанд қувваи равонӣ ва рӯҳонии моро аз байн баранд, ва муносибатҳоямонро бо атрофиён мураккаб гардонанд. Сарборихоеро, ки дар лаҳзаи додашуда бо онҳо рӯ ба рӯ мешавед, баҳо дода, дараҷаи кам шудани қувваи худро муайян намоед. Дар гирди ададе ки ҳолати шуморо аниқтар баҳо медиҳад, давра кашед.

---

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Ман беҳол шудаам. Ман барои ислоҳ намудани вазъияти ба миён омада ва мустақкам кардани муносибатҳои байнишахсиятӣ қариб қувват надорам.

Ман беҳол нашудаам. Ман барои ислоҳ намудани вазъияти ба миён омада ва мустақкам кардани муносибатҳои байнишахсиятӣ ба қадри кофӣ қувват дорам.

- а) Шумо барои тасвири сатҳи баланди беҳолшавии худ кадом ташбеҳро истифода мебаред: либоси фарсуда, маҷрои хушидаи дарё ё муҳаррике ки бо қатраҳои охирини сӯзишворӣ ҳаракат мекунад?
- б) Ташбеҳи интихобкардаатон дар бораи кадом эҳтиётот шаҳодат медиҳад? Дигар хел карда гӯем, ҳозир беш аз ҳама чӣ чиз бароятон камӣ мекунад?

2. Дар натиҷаи беҳолшавӣ мо гоҳ амалҳои деструктивӣ мекунем, ки намунаҳои онҳоро Макс Лукадо меоварад: аҳмакии камро бо аҳмакии бештар ислоҳ карданӣ мешавем, бо қарори хато вазъияти мураккабро мураккабтар мекунем, наздиконамонро бо суҳанони ҳардамҳаёлона меранҷонем, ба амалҳои ноинсофона даст мезанем. Оё шумо ба чунин амалҳои деструктивӣ роҳ намедихед? Аз кадом сарчашма қувват гирифтани ҳастед, то ки ба чунин амалҳо роҳ надихед?
3. Худсафедкуниҳо ва «далелҳои ақл» («Ҳеч кас ҳеч чизро намефаҳмад». «Ман ба даст намеафтам». «Ман фақат инсон ҳастам») — ин байрақчаҳои сурх моро огоҳ мекунанд, ки агар чунин амалҳоро давом диҳем, бо як аҳмакӣ аҳмакии дигарро ислоҳ карданӣ мешавем. Даллас Уиллард гуфтааст: «Барои ман он идеяҳо, ҳиссиёт ва амалҳои аз ҳаёти пештара боқимонда хатари бештари рӯҳонӣ доранд, ки ман онҳоро “муқаррарӣ” мепиндорам, чунки “ҳама ҳамин тавр мекунанд” ва “ман фақат инсон ҳастам”».³
- а) Кадом «идеяҳо, ҳиссиёт ва амалҳои аз ҳаёти пештара боқимонда»-и шумо ба худсафедкунӣ ва «далелҳои ақл» эҳтиёҷ доранд?
- б) Ба амалҳои деструктивӣ майл доштани шумо чӣ хатари имконпазир дорад?
4. Боби 39-уми Китоби Ҳастиро хонед, ки дар он дар бораи он гуфта мешавад, ки Юсуф дар муошират бо зани Путифараъ «ба пастоб» бархӯрд.
- а) Одатан, худсафедкуниҳо ва «далелҳои ақл» диққати моро ба он чи бароямон камӣ мекунад, ё ба он чи дар вазъияти ба миён омада нохуб аст, ҷалб менамоянд.

- Чӣ тавр ҷавобе ки Юсуф ба зани соҳиби худ дод, нуқтаи назари ӯро ба воқеаҳо ошкор мекунад (сах. 9)?
- б) Вафодорӣ — садоқат ва боинсофӣ аст. Қаҳрамонони ин боб чӣ гуна вафодорӣ ва бевафой зоҳир мекунанд? Ҳар кадоми онҳо ба кӣ писанд омадан меҳаҳад? Суханон ва амалҳои Юсуф, зани Путифар ва худи Путифарро дида бароед.
  - в) Бо назардошти се типи инсон, ки дар ин боб зикр шудаанд, тасвир намоед, ки ҳозир кӣ объекти вафодории шумост ва он дар кадом сатҳ аст? Аз рӯи суханонатон, шумо ба кӣ писанд омадан меҳаҳед?
  - г) Оё намунае оварда метавонед, ки Худо дар айни бадбахтиҳо ва фалокатҳои ба саратон фурӯ рехтанд, нисбат ба шумо вафодор буд?
5. Юсуф вафодорӣ ба Худоро интиҳоб намуда, ба «далелҳои ақл» гӯш додан ва сафед кардани рафтори ношоистаро рад намуд. Ин дуруст буд, аммо барои ӯ хеле гарон афтид.
- а) Довуд маслиҳат додааст: «...Курбонҳои ростиро пешкаш намоед, ва ба Парвардигор таваккал кунед» (Заб. 4:6). Дар робита бо рафтори деструктивӣ, ки ба он моил будани шумо дар саволҳои 2-юм ва 3-юм ошкор шудааст, аз шумо кадом курбонӣ талаб мешавад?
  - б) Ҳалли кадом масъаларо ба ихтиёри Худованд супориданатон лозим аст?

БОБИ 5

ПАС, ИН ФАҚАТ ТАЙЁРӢ БУД?

1. «Худо ҳар рӯз моро ба воситаи одамон, азобҳо ё мушкилот меозмояд» (о. 56).
  - а) Макс Лукадо, ки бо озмоиш рӯ ба рӯ шуда буд, бояд ба қароре меомад, ки ранчиданро давом диҳад ё узр хоҳад, вазъияти ба миён омадаро сарфи назар намояд ё онро ислоҳ кунад. Ба ёд оваред, ки оё дар давоми 24 соати охир ба ягон хел озмоиш дучор нашудаед? Шумо бо кадом мушкили дучор шудед ва он аз шумо чӣ гуна ҳалро металабид?
  - б) Дар озмоишҳои имтиҳонӣ ё баҳоҳо гузошта мешаванд, ё аз санҷиш гузашт/нагузашт навишта мешавад. Шумо аксуламали худро ба озмоише ки дар давоми шабонарӯзи охир дучор шудаед, чӣ гуна баҳо медедед?
  - в) Мавзӯи дарсоро, ки ба Макс Лукадо дода шуд, чунин номидан мумкин аст: «Самимият дар муносибатҳои байнишахсиятӣ». Мавзӯи дарси шумо чӣ ном дорад? Агар шумо ин дарсро хуб аз худ намоед, чиро меомӯzed? Ва агар наомӯzed, бо чӣ зарар ё натиҷаҳои манфӣ дучор шуда метавонед?
2. Озмоишхоро дар ҳаёти Юсуф — ҳамчунин озмоишҳои шуморо, — Худо на барои ҷазо додан, балки барои тайёр кардани ӯ истифода бурд. Мавҷудияти ин фарқи куллиро Клайв Люис тасдиқ намуда, чунин гуфтааст: «Агар ин ҷаҳонро маконе ҳисобем, ки фақат барои хушбахтии мо муқаррар шудааст, он тамоман тоқатфарсо аст, аммо

агар онро макони таълим ва ислоҳ ҳисобем, он нисбатан тоқатпазир метобад».⁴

- а) Шумо бори аввал дар ин бора шунида, чӣ фикр кардед? Оё ин изҳорот тасаввуроти шуморо дар бораи чӣ будани *озмуда шудан аз ҷониби Худо* дигаргун намуд?
- б) Юсуф намедонист, ки озмоишҳо барои тайёр кардани вай фиристода шудаанд, ва ҳамаи дарсҳои ба вай омӯзондашуда ба он равона карда шудаанд, ки сарвари ба Худо вафодорона хизматкунанда ва ба ӯ умед мебаста буданро ёд гирад. Ба монанди Юсуф, шумо метавонед пай набаред, ки Худо шуморо ба кадом хизмат тайёр мекунад, аммо дарсҳои ӯ худ аз худ метавонанд ба шумо самти хизмати ояндаатонро нишон диҳанд. Агар ба онҳо бо диққат нигаред ва «мавзӯҳо»-и дарсҳо-озмоишҳои охириатонро ба ёд оваред, пас, ба фикратон, Худо шуморо ба чӣ тайёр мекунад?

3. Нуктаи назари библиявӣ ба озмоишҳо дар баёни Яъқуб чунин садо медиҳад:

Эй бародарони ман, вақте ки ба озмоишҳои гуногун дучор мешавед, инро барои худ шодии бузурге ҳисоб кунед, чун медонед, ки имтиҳони имони шумо сабрро ба вучуд меоварад; ва сабр бояд амали комил дошта бошад, то ки шумо комил ва солим буда, ҳеч камбудие надошта бошед.

Яъқ. 1:2–4

Ин нуктаи назар муҳолифи он чизест, ки ҷамъияти ҳозира меёр ва қобили қабул меҳисобад.

- а) Феъли калидие ки муносибати моро ба озмоишҳо дигаргун карда метавонад, «ҳисоб кунед» аст. Ба за-

бони юнонӣ «ҳисоб кунед» феълест, ки раванди тафаккурро тасвир менамояд, на ҳолати эҳсосотиرو. «Яъқуб на дар бораи он чи мо бояд дар вазъиятҳои душвор *ҳис кунем*, балки дар бораи он чи мо бояд дар хусуси онҳо *фикр кунем*, мегӯяд». ⁵ Дар партави вазъиятҳои худ шумо дар хусуси чунин фарқ байни фикрҳо ва ҳиссиёт чӣ андеша доред? Ва дар робита бо пешниҳоди бо шодии бузург *фикр кардан* дар бораи он чи дар назари аввал ба шумо ҳеч шодӣ намеоварад, чиро эҳсос мекунад?

- б) Олиме пешниҳод мекунад, ки ба ҷои «ба нохушиҳо нигаристан», «аз *миёни* нохушиҳо ба натиҷаи имконпазири онҳо нигарем». ⁶ Шумо ба нохушиҳои худ нигариста, чӣ фикр мекунад? Мувофиқан, ҳангоме ки аз байни онҳо менигаред, кадом фикрҳо ба саратон меоянд?

4. «Паёми Худоро ба онҳо [ба касоне ки Худо шуморо бо онҳо иҳота мекунад] расон, ва озмоиши ту барои онҳо шаҳодат мегардад. <...> Озмоишҳои ту барои онҳо паёми ту гардида метавонанд» (сах. 61). Дар довари доираи ҳуқуқи умумӣ шаҳодат изҳороти шоҳид аст, ки дар назди омма баъди қасам ёд намудан дода шудааст. Барои дастгирии фактҳо ва ҳақиқат ӯ як қатор далелҳоро баён менамояд. Фикр дар бораи он ки шумо шоҳиди он ҳастед, ки дар маркази мушкилотатон Худо ҳамроҳатон амал менамояд, чиро ба шумо ёдрас мекунад? Шумо, чун шоҳид, бо шаҳодати худ кадом фактҳо ва кадом ҳақиқатро изҳор менамояд?

БОБИ 6

САБР КУН, ТО ДАМЕ КИ ХУДО АМАЛ МЕНАМОЯД

1. Хангоме ки Юсуфро ба ғуломӣ фурӯхтанд, эҳтимол ӯ 17-сола буд, ва хангоме фиръавн ӯро вазифадор намуд, ки корҳои камтар кардани натиҷаҳои нохуши хушксолии чандинсоларо сарварӣ намояд, 30-сола буд. Вақти дар хонаи Путифараъ ва дар зиндон будани ӯ 13 солро ташкил дод.
  - а) Ба ёд оваред, ки 13 сол пеш бо шумо чӣ рӯй меод. Се воқеаи дар ёдатон мондари нависед, ва баъд се эпизодро оваред, ки сатҳи ҳозираи балоғати рӯҳонӣ ва эҳсосоти шуморо тавсиф медиҳанд. Балоғати рӯҳонӣ ва эҳсосоти онвақта ва ҳозираи худро дар муносибатҳои байнишахсиятӣ муқоиса кунед.
  - б) Байни муносибати шумо ба воқеаҳо дар ин ду давраи ҳаётатон, яъне сатҳи онвақта ва ҳозираи балоғати рӯҳонӣ ва эҳсосоти шумо чӣ фарқе ҳаст?
  - в) То даме ки Юсуф интизор буд, Худо амал карданро давом меод. Агар 13 соли охири ҳаётатонро вақти интизорӣ ҳисобед, дар бораи даҳолати Худо ба вазъиятҳоятон ва иштироки Ӯ дар раванди ҳамчун шахсият инкишоф ёфтатон чӣ мегӯед?
2. Бар хилофи Худо мо бисёр вақт шитоб мекунем. Навиштаи Муқаддас борҳо моро даъват мекунад, ки ба Парвардигор умед баста бо фурӯтанӣ сабр намоем, ва нависандаи таронаҳои Забур тимсоли боварибахши

онро тасвир менамояд, ки ин гуна интизорӣ чӣ гуна аст ва барои он чӣ даркор аст:

Ба Парвардигор умедворам, чонам умедвор аст; ва ба сухани Ў умед бастаам.

Чонам Парвардигорро мунтазир аст, зиёда аз он ки посбонон субҳидамро, зиёда аз он ки посбонон субҳидамро. Эй Исроил, ба Парвардигор умед банд, зеро ки меҳру вафо назди Парвардигор аст, ва халосӣ назди Ў бисёр аст.

Заб. 129:5–7

Нависандаи таронаҳои Забур иқроӣ мешавад, ки тамоми қувваи ҷони худро ба интизории Парвардигор дода аст. Тарҷумаҳои дигари Китоби Муқаддас ҳамчунин ба Худо майли беандоза доштани ўро таъкид мекунад: «Чонам Парвардигорро бештар мунтазир аст, назар ба он ки посбонон субҳидамро» (Тарҷумаи ҳозиразамони русӣ); «Чонам ташнаи Парвардигор аст, умеди ман ба сухани Ўст» (Wycliffe Bible Translators Singapore); «Ман ҳаётам ва дуоямро ба Худо равона мекунам ва интизори он ҳастам, ки Ў дар ҷавоб чӣ мегӯяд ва чӣ мекунад» (MSG).

- а) Агар вазъиятҳои имрӯзаи худро давраи интизории Худованд меҳисобида бошед, ҳолати ҷони худро чӣ гуна тавсиф мекунед? Оё аз пайи нависандаи таронаҳои Забур эътироф карда метавонед, ки пурра ба интизории Худованд дода шудаед? Ё ба ҳар ҳол ташвиш мекунед ва аз рӯи эҳтиёт «варианти эҳтиётӣ»-ро ба нақша гирифтаед?
- б) Ба тарҷумаҳои зикршудаи Китоби Муқаддас тақия карда, кӯшиш кунед бо суханони худ баён намоед, ки ҳозир Худовандро то чӣ андоза интизор ҳастед.
- в) Ба худ иқроӣ шавед, ки кадоме аз ду хоҳиши шумо одатан афзунтар аст: ташнаи Худо будан ё аз Ў ба

даст овардани чизи мехостаатон? Оё фарқро байни ин ду хоҳишҳо мебинед?

- г) Чӣ тавр тимсоли посбонон, ки шабона посбонӣ мекунанд, барои фаҳмидани он ёрӣ медиҳад, ки ба Парвардигор боварӣ намудан ва ин интизориро фаъолона тар кардан чӣ маъно дорад?

3. «Интизори библиявӣ» кӯшиши шиддатнокест, ки ба шарофати *дуо* ва *имон* имкон медиҳад диққатамонро ба Худо равона намоем. Интизор шудан «ба Парвардигор *тобеъ шудан* ва ба Ё умед бастан» аст (ниг.: Заб. 36:7; курсиви ман. — М. Л.) (ниг.: сах. 71). Чумлаҳои дар зер овардашударо истифода баред ва фикр кунед, ки ба Худо интизор будани худро дар рӯзҳои наздик чӣ тавр тақвият дода метавонед.

- а) Ман ба шарофати *дуо* диққати худро ба Худо равона карда метавонам...
- б) Ман ба шарофати *имон* диққати худро ба Худо равона карда метавонам...
- в) Ман ба Худо *тобеъ шуда*, диққати худро ба Ё равона карда метавонам...

БОБИ 7

МАСХАРАБОЗ-ЛУҲТАКЕ КИ ЗУД БА ПО МЕИСТАД

1. Балласт порсангест, ки ҳама мувозинатро нигоҳ медорад, яъне қувваи самташ муҳолифро ҷуброн мекунад. Балласти Юсуф «боварии амиқ ба фармонравиҳои олии Худо буд, ки ба ӯ устуворӣ мебахшид» (сах. 81). Дар давоми 13 сол он ба ӯ ёрӣ меод, ки пас аз ҳар як зарбаи тақдир ба по хезад: хиёнат, ғулумӣ, тӯҳмат, маҳбусӣ, рад карда шудан. Назди фиръавн ҳозир шудани Юсуф ибтидои раҳиҳои ӯ буд, аммо қувваи муҳолиф амали худро давом меод. Фақат акнун мушкилии Юсуф дигар хел буд: на *бадбахтӣ*, балки *найранг* буд.
  - а) Порчаи Ҳас. 41:1–44-ро хонед, ки дар он қиссаи хоббиниҳои фиръавн ва воҳӯрии аввалини ӯ бо Юсуф муфассал баён карда мешавад. Ба суҳаноне ки фиръавн дар бораи Юсуф гуфт (сах. 15) ва ба ақсуламали ӯ (сах. 16, 25, 28, 32) диққати маҳсус диҳед.
  - б) Найранг — иғвои пардапӯш кардашуда аст, ки боиси худфиребӣ мегардад, ки дар навбати худ моро дар рӯ ба рӯи бадбахтӣ аз ҳимоят маҳрум мекунад. Шумо найранги пардапӯш кардашударо дар суҳаноне ки фиръавн ба Юсуф гуфт, чӣ гуна тавсиф медед (сах. 15)? Агар Юсуф ба ин иғвои пардапӯш кардашуда дода мешуд, ӯро дар оянда ба кадом бадбахтиҳо дучор шуда метавонист?
  - в) Имони Юсуф борҳо самаранокии худро исбот карда буд, ҳангоме ки Юсуф воқеаҳои гузаштаро маънидор

карда (сах. 28, 28, 32) ва воқеаҳои дар ояндаи наздик рӯй медодаро пешгӯй карда (сах. 16, 32), ба фармонравоии мутлақи Худо ишора менамуд. Барои Юсуф фармонравоии Худо ҳам ба гузашта, ҳам ба оянда дахл дошт.

Юсуф ҳамагӣ якчанд соат қабл аз зиндон озод шуда буд. Дар ин вазъият ӯ барои беҳатар гардондани ояндаи худ пеш аз ҳама дар ҳаққи худ ғамхорӣ карда метавонист, аммо ӯ чунин накард. Ин рафтори ӯ муносибаташро бо Худо чӣ гуна тавсиф медиҳад? Оё ин рафтори Юсуф ба фармонравоии мутлақи Худо имони беҳудуд доштани ӯро исбот мекунад?

г) Суханони фиръавро дар порчаҳои Ҳас. 41:15 ва 41:39 муқоиса кунед? Имони Юсуф чӣ гуна ба нуқтаи назари фиръавн таъсир расонд? Фикр кунед, ки дар нуқтаи назари фиръавн чӣ чиз дигаргун шуд ва чӣ чиз чун пештара боқӣ монд.

2. Дигаргуниҳо дар ҳаёт (аз азобҳо ба сӯи раҳӣ) пур аз атоҳои саховатмандонаи Худо мебошанд. Ниҳоят интизории хастакунанда бо сабуқӣ, воқеаҳои нав ва умедҳои нав иваз мешавад, аммо чунон ки қиссаи Юсуф нишон медиҳад, ин дигаргуниҳои хушбахтона бе мушкилот нестанд.

а) Ҳангоме ки аз азобҳо раҳо шудани худро пешбинӣ мекунад ё аллакай ё аз онҳо раҳо шудаед, кадом найранг, яъне иғвои пардапӯш кардашударо, ки боиси худфиребӣ мегардад, интизор шудан мумкин аст? Фикр кунед, ки чӣ тавр шумо ноаён дар баҳодиҳии воқеаҳо ба Худо умед бастанро тарк карда, ба қувваи худ така карданро интиҳоб карда метавонед?

- б) Агар ба игвоҳои пардапӯш кардашуда дода шавед, ба кадом бадбахтиҳо дучор шуда метавонед? Андеша намоед, ки чӣ чиз шуморо ба фикре водор карда метавонист, ки дар оянда бехатарии худро мустақилона таъмин намоед.
- в) Имони Юсуф ба нуктаи назари фиръавн таъсир расонд. Боварӣ ба фармонравоии мутлақи Худо ба кадом муносибатҳои бароятон муҳим таъсир расонда метавонад? Оё умедворед, ки тасаввуроти ин одамонро дар бораи Худо, ва шояд дар бораи худатон, дигаргун мекунад?

3. Устувории босубот ҳатман ба тарзи зиндагии пештара бозгаштанро дар назар надорад. Раҳиҳои Юсуф ӯро ба ҳаёти одатӣ дар хонаи падар барнагардонд, ва ҳаёти лейтенант Сэм Браун пас аз он воқеаи даҳшатоваре ки бо ӯ дар Афғонистон рӯй дод, ба таври кулӣ дигаргун шуд. Ҳам ин ва ҳам он ба шарофати ду омил устувор монанд: онҳо тайёр буданд аз гузашта даст кашанд ва дигаргуниҳоеро, ки Худо ба амал меоварад, қабул намоянд.

Чунин аст ваъдаи Навиштаи Муқаддас барои ҳар касе ки зери зарбаҳои тақдир ҳам намешавад:

Хушо касе ки дар озмоиш вафодор мемонад, зеро вақте ки вай имтиҳон медиҳад, тоҷи ҳаётро, ки Худованд ба дӯстдорони Худ ваъда кардааст, ба даст хоҳад овард.

Яъқ. 1:12

- а) Раҳиҳои аз душвории ва азобҳои имрӯза интизор шуда, шумо ба он умед мебандед, ки баъзе умедҳои шумо амалӣ мегарданд. Маҳз кадом умедҳо? Шумо то чӣ андоза хоҳони бозгаштан ба тарзи зиндагии пештара ҳастед?

- б) Эҳтимолияти ғайриимкон будани бозгашт ба ҳаёти пештара дар шумо кадом фикрҳо ва эҳсосотро пайдо мекунад?
- в) Бисёр одамон Худоро чунин дӯст медоранд, ки тайёранд Ёро такагоҳи худ гардонанд. Мукофоте ки ба онҳо барои устуворӣ ваъда шудааст, «тоҷи ҳаёт» аст. Дар тарҷумаи дигари Китоби Муқаддас ин ваъда чунин садо медиҳад: «Хушо касе ки аз ҳамаи озмоишҳо устуворона мегузарад, зеро онҳоро паси сар карда, ӯ тоҷи ҳаётро ба даст меоварад, ки Худо ба дӯстодоронаш ваъда додааст» (MSG). Ин ваъда ба ҳаёти абадӣ дахл дорад, аммо ба ҳамин андоза ба ҳаёти заминӣ низ дахл дорад (ниг.: Заб. 26:13–14).

Ба фикри шумо, Худо дар чӣ чиз на танҳо бештар ба Ё боварӣ намудан, балки ҳамчунин бештар Ёро дӯст доштанро пешниҳод мекунад?

Шумо бояд аз чи чиз даст кашед, то ҳаёти наvero, ки Худо ваъда додааст, қабул намоед?

БОБИ 8

ҲАНГОМЕ КИ ДАР ЗИНДАГӢ ҲАМА ЧИЗ НОБАСОМОН АСТ, ОӢ ХУДО ЧУН ПЕШТАРА НЕКӢСТ?

1. Кристина Тейлор дар бораи бархам хӯрдани шартномаи яктарафа бо Худо баъди мурда таваллуд шудани кӯдакаш чунин гуфт: «Дар дили ман тарс сокин шуд, ва имонам хароб шудан гирифт. «Ҷазираи бехатарӣ»-и ман, ки онро Худо кафолат дода буд, дар тӯфони зиндагӣ ғарқ шуд. <...> Бори аввал дар ҳаётам ҳисси изтироб, чун кирм, маро аз дарун хӯрдан гирифт» (сах. 90).
- а) Пештар бисёрии мо кӯшиш мекарданд бо Худо шартнома банданд. *Агар Худо _____ кунад, ман ӯҳдадор мешавам, ки _____*. Шумо замоне бо Худо дар бораи чӣ шартнома бастанӣ будед? Дар вазъияти ҳозираатон дар бораи чӣ шартнома бастанӣ ҳастед?
- б) Ҳангоме ки Худо шартҳои Кристинаро «вайрон кард», ӯ ба бӯҳрони имон дучор шуд. Натиҷаи шартномаи шумо бо Худо чӣ буд? Оё боварие ки ба некӯии Ӯ доштед, тағйир ёфт?
- в) Кадом саволҳо дар хусуси некӯии Худо ҳозир шуморо азоб медиҳанд? Масалан, агар Худо мушкилии шуморо ҳал карда метавониста бошад, чаро дар ин кор сустӣ мекунад? Чаро Худои нек ба чунин беадолатӣ роҳ медиҳад? Оё Худо мушкилиятонро ба некӯӣ табдил медиҳад?

2. «Худо ваъда додааст, ки ҳамаи он чи бо мо рӯй медиҳад, ба ин ё он тариқ бароямон *ба некӯӣ табдил меёбад*, аммо ин маънои онро надорад, ки ҳамаи он чи рӯй медиҳад, *некӯст*. Баъзе воқеаҳои ҳаётамон нафратовар буда метавонанд, аммо дар ниҳояти қор ҳамааш бо хубӣ анҷом меёбад» (сах. 92).

а) Ба фикри шумо «*ба некӯӣ табдил меёбад*» аз «*некӯст*» чӣ фарқ дорад? Оё ин фарқ вазъияти ҳозираи шуморо мефаҳмонад? Ва оё дарки ин фарқ барои фаҳмидани саволҳои дар боло овардашуда аз пункти «в» ёрӣ медиҳад?

б) «Аммо мо бояд бо он маънидоде ки Худо ба мафҳуми *некӯӣ* медиҳад, боварӣ намоем» (сах. 93). Агар ба шумо супориш дода шавад, ки *некӯӣ*ро маънидод кунед, ҳаёти шумо чӣ гуна тағйир меёбад. Дар ин маврид шуморо кадом афзалиятҳо ва норухатиҳо интизоранд?

3 Ҳавворӣ Павлус бо душвориҳо ва таъкиботи зиёд дучор шуда, медонист, ки азобҳо қисми таркибии муносибатҳо бо Начотдиханда мебошанд.

Ва агар фарзандонаш бошем, ворисонаш низ ҳастем: ворисони Худо ва ҳамирсони Масеҳ ҳастем, агар ҳақиқатан бо Ӯ азобу укубат кашем, то ки бо Ӯ низ чалол ёбем.

Рум. 8:17

Зеро ба шумо ба хотири Масеҳ ато шудааст, ки ба Ӯ на танҳо имон оваред, балки барои Ӯ укубат ҳам кашед.

Флп. 1:29

Павлус ҳамчунин таъкид менамуд, ки дилпурӣ ба ҳаёти абадӣ доштан хеле муҳим аст:

Зеро, ба ақидаи ман, азобу укубатҳои замони ҳозира назар ба он ҷалоле ки дар мо зохир хоҳад шуд, ҳеч аст.

Рум. 8:18

Зеро укубати сабуки мо, ки кӯтоҳмуддат аст, ҷалоли абдиро барои мо ба андозаи бениҳоят бузург ба вучуд меоварад.

2 Кор. 4:17

- а) Ҳама медонанд, ки ҳаёт бо шахси дӯстдошта на танҳо хурсандии якҷоя, балки ҳамчунин ғамҳои якҷояро дар назар дорад. Муносибатҳо бо шахси азиз чӣ тавр барои фаҳмидани он ёрӣ мерасонанд, ки на танҳо дар ҷалол, балки дар азобҳои Масеҳ шарик будан чӣ маъно дорад?
- б) Гоҳо мо моҳияти воқеаҳо ро фаҳмидани шуда, чунин савол медиҳем: «Ин баъди як ҳафта ба ман чӣ гуна таъсир мерасонад? Баъди як моҳ? Баъди як сол?» Ҳавворӣ Павлус тахмин намудааст, ки ҳаёти заминӣ хеле кӯтоҳ аст, то дар бораи мушкिलҳои ки аз сар мегузаронем, тасаввуроти дуруст ҳосил намоем, — барои ин ба онҳо аз нуқтаи назари абадият нигаристан даркор аст.

Кӯшиш кунед фикран ба муддати як ҳафта, як моҳ ё як сол аз вазъиятҳои имрӯзаатон дур шуда, онҳоро бинед. Фикр кунед, ки ин мушкilot ба ҳаёти ҳаррӯзаи шумо, ба муносибатҳо бо одамон ва ба тасаввурот дар бораи неқӯахволии худ чӣ таъсире мерасонанд? ин тасаввуроти шумо бо мурури замон чӣ тавр дигаргун шуда метавонад?

4. Кӯдакро аз даст дода, Кристина Тейлор аз худ мепурсид, ки чаро Худо ба ин роҳ дод. Ӯ дар блоги худ навишт: «Ягона хулосае ки ман баровардам, ин буд: ман бояд аз ҳадди сабру тоқат, ки худам муқаррар намудаам,

даст кашам ва ҳаётамро, ҳар лаҳзаи онро бечуну чаро ба ихтиёри Худо диҳам, новобаста ба он ки воқеаҳои он ба ман маъқуланд ё не» (саҳ. 95).

- а) Ҳангоме ки дар бораи ҳудуди сабру тоқати худ фикр мекунад, шумо чиро ба ёд меоваред? Чиро зери назорати мутлақи Худо супоридан бароятон мушкил аст?
- б) Ихтиёран даст кашидан аз назорат намудани вазъият — қарори ҳамеша хатарнок ва бисёр вақт тарсостар аст, аммо оё дар ин қарор барои шумо ягон чизи ҷолиб ё умедбахш нест? Агар шумо назорати ҳаёти худро ба ихтиёри Худо супурда бошед, ба даст овардани кадом таҷрибаи рӯҳониро, ки дар дигар вазъият ғайриимкон аст, интизор ҳастед?

БОБИ 9

ИЛТИМОС, АҚАЛЛАН КАМЕ ШУКРГУЗОР БОШ

1. Барои амалӣ намудани ягон идея ё тафтиши ягон назария ба онҳо шакли аниқ додан даркор аст. Ба писарони худ ном дода, Юсуф яке аз идеяҳои худро бо суҳан баён намуд. Ҳамин тавр ӯ ба маънои таҳтуллафзӣ ба Худо изҳори миннатдорӣ намуд ва ин корро ду бор кард.
  - а) Ба ёд оваред, ки қай шуморо ҳисси миннатдорӣ аз ягон кас ё аз Худо фаро мегирифт. Ин миннатдориро шумо дар кадом шакл изҳор намудед? Рафтор, суҳанон ва амалҳои худро таҳлил намоед?
  - б) Чаро миннатдориҳои худро маҳз ҳамин тавр баён кардан барои шумо муҳим буд? Агар шумо ин корро намекардед — худатон ё касони дигар чӣ гуна талафот дода метавонистед?
  - в) Оё таҷрибаи худатон ба шумо ёрӣ расонд, то рафтори Юсуфро, ки ҳамчун шукргузорӣ ба Худо, писарони худро номҳои ғайриодӣ дод, беҳтар фаҳмед?
2. Номгузорӣ ба шахсе ки номгузорӣ шудааст, таъсири хеле зиёд мерасонад. Илоҳиётшинос Александр Дмитриевич Шмеман чунин меҳисобад, ки номгузорӣ ва шукргузорӣ робитаи зич доранд:

Чизеро ном додан... Худоро барои он шукргузорӣ намудан аст... Ва дар Китоби Муқаддас ин на амали «динӣ»,

балки худи моҳияти ҳаёт аст, ки мунтазам аз ҷониби Худо дода мешавад. Худо тамоми мавҷудотро бо муҳаббати худ пур кардааст, ҳама чизро «хеле хуб» офаридааст. Ва аз ҳамин сабаб ҷавоби «табӣ» ба ин тӯҳфа — шукргузорӣ аст. Худоро шукргузорӣ намудан, ҷаҳонро ҳамон тавр *дидан*, ки Худо онро мебинад, «ҳамкор»-и Худо будан — ва дар ин шукргузорӣ ва қабулкунӣ — ҷаҳонро шинохтан, онро номгузорӣ кардан, дарк намудани моҳияти он...⁷

- a) Тарзи зиндагӣ — инъикоси таҷрибаи ҳаррӯзаи мост, ки аз муносибатҳо, рафтор ва амалҳои бароямон муқаррарӣ ташаккул меёбад. Ба саволи яқум ҷавоб дода, ва зоҳир намудани шукргузорию, ки ҳозирак — дар бораи он сухан мерондем, ба асос гирифта, кӯшиш кунед баён намоед, ки Худоро бо тарзи зиндагии худ шукргузорӣ намудан чист. Чунин шукргузорӣ аз шумо чӣ гуна муносибатҳо, рафтор ва амалҳои металабад?
  - b) Шукргузорӣ лаёқати ба ҷаҳон бо ҷашмони Худо ниғаристанро дар назар дорад. Номҳои ки Юсуф ба писаронаш дод (сах. 107) нуқтаи назари ӯро ба ҷаҳон чӣ гуна ошкор мекунад?
3. То даме ки мо субъект ё объекти шукргузории худро *пай набарем, номгузорӣ кардан* — шукргузорӣ намудан наметавонем. Ҳар қадар ба хурдтарин зоҳиршавии файз дар ҳаётмон бодикқаттар муносибат намоем, малакаҳои амалии шукргузорӣ ҳамон қадар муваффақиятноктар инкишоф меёбанд.
- a) Дар хусуси «хурдтарин» сабаб барои шукргузорӣ андеша намоед. Ду-се намунаи чунин сабабҳоро оваред, ки дар 24 соат, ё дар як соати охир, ё навақас пай

бурдаед, ва барои онҳо Худоро шукргузорӣ кардан мехоҳед.

- б) Шумо дараҷаи мушоҳидакории худро ҳозир чӣ гуна баҳо медиҳед? Дигар хел карда гӯем, оё файзи Худо, тӯҳфаҳои саховатмандонаи Худоро тез-тез пай мебаред ва шукргузории худро ба Ӯ баён менамояд?

4. Макс Лукадо чор сабаби имконпазири шукргузорӣ кардан нахостани одамонро зикр намудааст. Дар назди оне ки ба шумо бештар хос аст, ишора гузоред.

- Машғул будан. Ман вақт надорам! Ман чунон машғул ҳастам, ки бисёр вақт барои изҳори шукргузорӣ фурсат намеёбам ё фаромӯш мекунам.
- Беҳад эҳтиёткор будан. Лаҳзае сабр кунед! Аз афти қор, ҳамаи ин хеле хуб аст, аммо ман пеш аз вақт хурсандӣ кардан намехоҳам. Ин беҳад хуб аст, то ки ҳақиқат бошад. То даме ки ба мавҷудияти файз боварӣ ҳосил кунам, шитобон шукргузорӣ намудан лозим нест.
- Худпарастӣ. Хуб, мебинам — чизи меарзидагӣ аст ва аз як тараф, ман, албатта, барои он шукргузор ҳастам, аммо аз тарафи дигар — ҳаёти ман акнун дигаргун мешавад, аммо ман инро пешбинӣ накарда будам, бинобар ин ман нисбат ба ин сабаб ҳиссиётҳои мураккаб дорам.
- Худписандӣ. Қору бор ва аҳволи ман пештар ҳам бад набуданд. Илова ба ин, шукргузорӣ барин ҳарзаи эҳсосотӣ далели сустии кас аст. Шахсан ман ба ҳеч чиз эҳтиёҷ надорам.
- Ягон чизи дигар.

Ин сабаб асосан дар муносибатҳо бо Худо, бо одамон, ё ҳам бо Худо, ҳам бо одамон шукргузор набудани шуморо тавсиф медиҳад?

Оё дар лаёқати ба Худо ва ба одамон шукргузорӣ баён кардани шумо фарқ ҳаст — ва агар ҳаст, чӣ фарқ ҳаст? Кадоми онҳоро шумо бештар шукргузорӣ мекунед? Ба кадоми онҳо аниқтар, самимитар шукргузорӣ мекунед ва чаро?

5. «Дар соати озмоиши барои инсон даҳшатноктарин, дили Исо пур аз шукргузорӣ буд. Ҳангоми рӯшноии рӯз ҳар кас Худоро шукргузорӣ карда метавонад, аммо Исо моро таълим медиҳад, ки Худоро ҳатто ҳангоми ғафстар шудани торикии шаб шукргузорӣ намоем» (сах. 109). Шумо чӣ фикр доред, барои озмоишҳо дар кадом соҳаи ҳаётатон Худо шукргузорино аз шумо интизор аст? Фикр кунед, чӣ тавр шумо шукргузории худро ба ӯ баён карда метавонед (шояд, дар шакли хаттӣ баён намудан, ба касе гуфтан ё ба ягон тарзи дигар изҳор намудан). Агар шумо ба шукргузорӣ намудани Худо тайёр набошед, ба Ӯ дар бораи душворихои худ ё дар бораи хоҳиши шукргузорӣ надоштани худ гӯед. Аз Ӯ барои қадами навбатии худ файз дархост намоед.

БОБИ 10

ДАР ХУСУСИ РАНЧИШҶО ДАР ОИЛА ГАП МЕЗАНЕМ

1. «Агарчи Юсуф дар кучо ёфтани аҳли оилаашро медонист, қарор дод, ки чунин накунад. Муносибатҳои оилавиरो ба ҳоли худ гузошта, ва аз ин рӯ ислохнашуда боқӣ гузошта, ӯ чунин ҳисобид, ки гузашта дар гузашта бимонад» (сах. 113). Калимаҳо ва ибораҳои дар зер овардашуда баъзе мушкилоти аёни психологиро дар оилаи Юсуф тавсиф медиҳанд. Бо рӯйхати онҳо шинос шуда, онҳоеро, ки дар оилаи шумо дида мешаванд, ҷудо намоед.

☐ Танҳой	☐ Хиёнат
☐ Оиладорӣ пур аз муш-килот	☐ Бефарзандӣ
☐ Марги бемаҳал	☐ Ранчишҳо
☐ Нафрат	☐ Хиёнат
☐ Рақобат байни фарзандон	☐ Таҳқирҳо
☐ Эрка қардани яке аз фарзандон	☐ Ишқварзӣ берун аз никоҳ
☐ Талафоти вазнин	☐ Муносибати бераҳмона
☐ Муносибати таҳқиромез	☐ Дилшикастагӣ
☐ Аз фарзанд даст кашидани волидон	☐ Ба худ фуру рафтани
☐ Айб	☐ Дамдузд будан
☐ Фиреб	☐ Сарфи назар қардани атрофиён
	☐ Ягон чизи дигар

- a) Кӯшиш кунед як-ду натиҷаи манфиро, ки мушкилоти психологию оилаатон боиси онҳо шудаанд, муайян намоед.
  - б) Мушкилоти психологию оилаатонро таҳлил намуда, оё ба ҳамон гуна хулосае намеоед, ки пештар Юсуф омада буд, яъне гузашта дар гузашта бимонад? Ё, баръакс, ошкоро меҳоҳед мавҷудияти онҳоро эътироф намоед? Дигар аъзоёни оилаатон дар ин хусус чӣ фикр доранд?
  - в) Ҳангоме дар бораи зарурати таҳлил намудани гузаштаи оилаатон ё бо дигар аъзоёни оила муҳокима кардани натиҷаҳои манфии мушкилоти ҳалнашудаи оилавӣ фикр мекунед, шуморо чӣ чиз метарсонад ё ташвиш медиҳад?
2. Раванди шифоёбии чон инҳоро дар бар мегирад: шумо тафсилоти дардноки захмҳои ба ҷонатон расонидашударо ошкор мекунед ва аз Худо хоҳиш менамоед, ки ҳамроҳи шумо боз ин дардро аз сар гузаронад.
- a) Ҳангоми ҷавоб додан ба саволи 1-ум шумо натиҷаҳои манфиро ошкор кардед. Дар бораи онҳо фикр карда, кадом ду се эпизодро ба ёд овардед? Агар ҷузъиёти ин эпизодҳоро хаттӣ баён намудан бароятон душвор бошад, фикр кунед, ки чаро? Ҳангоме ки дар бораи зарурати навиштани тафсилоти воқеа фикр мекунед, кадом ҳиссиётҳо шуморо фаро мегиранд?
  - б) Ҳангоми андешидан дар хусуси ҷавоб ба саволи гузашта чӣ гуна мадади Худо ба шумо даркор аст? Шумо дар кадом шакл хузур, роҳнамоӣ ва тасаллоӣ Ёро ҳис кардан меҳоҳед?
3. Бо ранчишҳои кӯҳнашуда рӯ ба рӯ шудан боиси изтироб шуда метавонад. Пас аз ҷудоии тӯлонӣ бародаронашро

вохӯрда, Юсуф худро ба онҳо шинос накард, бо онҳо сахтгирона гап зад, бар зидди онҳо айбдоркуниҳои бардурӯғ пеш овард, онҳоро ба зиндон партофт, аммо баъд озод кард, барои бозгаштани онҳо шартҳо гузошта, яке-ро гаравгон гирифт, ҳиссиёташро пинҳон дошт ва худро шинос накарда, ба онҳо саховатмандӣ зоҳир намуд (ниг.: Ҳас. 42:6–28).

- а) Шумо ҳангоми имконияти таҳлил намудани ранчишҳои кӯҳна ва амалҳои ба он вобастаи касоне ки шуморо ранҷондаанд, чӣ гуна ҳиссиёти мухталифро эҳсос мекунед?
  - б) Кадом амалҳои Юсуфро шумо беш аз ҳама ба амалҳои худ ҳамонанд мекунед ва чаро?
4. «Парвардигор ба мо, аз он чи мехоҳем, бештар медиҳад ва чунон захмҳои диламонро, ки аз мавҷудияти онҳо хабар ҳам надорем, шифо мебахшад. Ў мехоҳад на танҳо диламонро ба даст оварад — Ў онро шифо додан мехоҳад. Чаро? Чунки шахси захмдоршуда атрофиёро захмдор мекунад» (сах. 117).
- а) Дар кадом соҳаи ҳаёт дили шумо беш аз ҳама захмдор аст? Инҳо мушкилӣ дар муносибатҳо бо одамон, ҳисси беҳимоя будан, талафоти калон, рафтори худнобудкунанда, гуноҳро бас карда натавоништан ё нобарориро буда метавонанд. Вазъияти худро мухтасар баён намоед.
  - б) Заҳми дили худро чӣ гуна эҳсос мекунед? Масалан, агар дар худ мушкилоти муоширатро ошкор карда бошед, заҳми дилро ҳамчун баҳшида натавоништан, набудани умеди оштишавӣ ё андӯҳи рафънашаванда аз боиси гузаштаи дарднок эҳсос карда метавонед.

- в) Дили шифонаёфта чӣ тавр шуморо ба амалҳое водор карда метавонад, ки одамонро саҳт меранҷонанд ё ба онҳо таъсири бад мерасонанд? Муносибатҳои гузашта ва низ робитаҳои ба қарибӣ бо одамон дошта-тонро таҳлил намоед.
5. Роҳи Юсуф ба сӯи ошті бо аҳли оилааш тӯлонӣ ва мушкил буд, аммо он аз зоҳиршавии хурди раҳмдилӣ ва файз сар шуд: Юсуф чувоҷҳои бародаронро бо ғалла пур кунонд ва нуқраеро, ки барои ғалла пардохта шуда буд, ноаён ба онҳо бозгардонд. Амали бегаразона!
- а) Юсуф ба бародарон чизеро дод, ки онҳо беш аз ҳама ба он эҳтиёҷ доштанд. Онҳо тайёр буданд барои ғалла нуқра диҳанд, аммо ӯ ба онҳо тӯҳфа кард. Шумо чӣ фикр доред, аъзоёни оилаатон дар робита бо воқеаҳои гузашта аз шумо чиро интизоранд?
- б) Худо шуморо ба чӣ гуна зухуроти раҳмдилӣ ва файз нисбат ба наздиконатон таҳрик медиҳад?

БОБИ 11

ҚАСОС ШИРИН АСТ, АММО БАЪД...

1. Қасос — подош, кӯшиши ҷазо додани шахсе ки шуморо ранчондааст, баробар кардани паллаҳои тарозуи адолат аст. Дар баъзе мавридҳо, чун хонаи кина, ки Ҷозеф Ричардсон сохт, қасос метавонад шаклҳои ғайримуқаррарӣ гирад.
  - а) Ба монанди Ҷозеф Ричардсон, баъзе одамон душмани ҷавобиро дар шакли фаъолонаи агрессивӣ зоҳир мекунад. Дигарон онро дар шакли ғайрифатоли агрессивӣ зоҳир мекунад, *дар дил ниҳон медоранд*. Чунин шахс аз касе ки ӯро ранчондааст, аз ҷиҳати эҳсосоти канораҷӯӣ мекунад ё умуман ҳама гуна муносибатҳоро бо ӯ бармеканад. Кадоме аз ин ду шакли агрессия — фаъолона ё ғайрифатоли ба шумо бештар хос аст?
  - б) Як ё ду тарзи амали моҳирона ё на он қадар моҳиронаи худро барои қасос гирифтани аз шахсе ки шуморо ранчонидааст, номбар намоед. Онҳо ба шахси дигар ва ба худ шумо чӣ гуна таъсир мерасонанд?
2. Ҳавворӣ Павлус масъалаи муносибатҳоро дар заминаи муносибатҳое ки бо Масех дорем, аз назар мегузаронд:

...Масех низ барои шумо уқубат кашида, ба шумо намунаи ибрат боқӣ гузошт, то ки аз пайи Ў равона шавед. <...>
Гирифтори бадгӯӣ гардида, Ў ҷавобан бадгӯӣ намекард;

азоб кашида, таҳдид намекард, балки Худо ба Довари Одил месупурд.

1 Пет. 2:21, 23

- а) Ба юнонӣ «супурдан» бо калимаи *paradidomi* ифода меёбад, ки маънояш «ба зери посбонии касе додан ё супурдан» аст. Дар Юнони қадим ин феълро барои тасвири супоридани асир ё ба маҳкама ҳозир намулдани гумонбаршаванда истифода мебуданд.⁸ Бо назардошти феъли юнонии *paradidomi* шумо чӣ тавр тасвир мекардед, ки ба чои ташнаи қасос будан ба Худо боварӣ намудан чӣ маъно дорад?
- б) Воҳӯрии Юсуфро бо бародарон таҳлил намуда, кӯшиш кунед муайян намоед, ки кадом амалҳои ӯ шаҳодат медиҳанд, ки ӯ ба қувваи худ таъя мекард, ва кадом амалҳои ӯ шаҳодат медиҳанд, ки ӯ ба Худо боварӣ менамуд.
- в) Порчаи дар боло иқтибосшудаи Китоби Муқаддас ба кадом андоза шуморо даъват мекунад, ки итоаткорона ба азобҳои тоб оваред, ва ба кадом андоза шуморо ба қасос гирифтани ҳавасманд мекунад.
3. «Аз душманон қасос гирифтани? Охир, ин вазифаи Худо аст. Душманонро бахшидан? Ана ин вазифаи ману шумост» (саҳ. 128). Ҳамчун имондорон, мо бояд на танҳо қасос нагирем — ба мо фармуда шудааст, ки душманони худро дӯст дорем:

Фармудаи қадимии “ёри худро дӯст дор” ва шарикони навиштаи он “душмани худро бад бин” ба шумо шинос аст. Ман дар назди шумо вазифаи хеле душвортарро мегузорам ва ба шумо мегӯям: душманони худро дӯст доред. Бигузур ба шарофати онҳо дар шумо на сифатҳои бад, балки нек инкишоф ёбанд. Ҳангоме ки ба шумо дард

мерасонанд, ба онҳо бо қувваи дуо ҷавоб диҳед, зеро он вақт шахсияти ҳақиқии шумо — моҳияти аз ҷониби Худо офаридашуда зоҳир мегардад. Худо маҳз ҳамин тавр амал мекунад. Ў бехтарин чизеро ки дорад, медиҳад, — офтобро, ки заминро гарм мекунад ва боронро, ки онро ғизо медиҳад, — ба ҳар кас, новобаста ба он ки бад аст, ё нек.

Мат. 5:43–45 MSG.

а) Кадом сифатҳои бароятон хосро бехтарин меҳисобед? Онҳоро бо истифодаи на зиёда аз панҷ калима ё ибора тасвир намоед. Масалан: шумо худро чунин тавсиф дода метавонед: «Ман раҳмдил, саховатманд, ҳозирҷавоб ҳастам».

б) Шумо — офаридаи Худо — сифатҳои бехтарини худро ба ёд оварда, нисбат ба касоне ки бояд бахшед ё дӯст доштанишон душвор аст, чиро эҳсос менамоед?

4. «Ҳангоми бахшидан гоҳ-гоҳ ин гуна духелағӣ дида мешавад. Бахшидан ногоҳ фаро намерасад, дар роҳи он монетаҳо ва таваккуфҳо кам нестанд: гоҳ офтоб мебарояд, гоҳ уфукро абрҳо фаро мегиранд. <...> ...Аммо ин муқаррарӣ аст. Ҳангоме ки сухан дар бораи бахшидан меравад, мо ҳама навкорон мебошем. <...> ...То даме ки барои бахшидан кӯшишҳо мекунем, аллакай мебахшем» (сах. 130).

а) Кӯшишҳоеро ба ёд оваред, ки шумо барои бахшидани касе сарф намудаед. Чӣ тавр ба ин муваффақ шудед? Оё розӣ ҳастед, ки қарори бахшидан якқарата буд? Оё ҳаракати шумо ба сӯи бахшидан тадриҷӣ буд? Дар роҳи он монетаҳо ва таваккуфҳо буданд?

б) Акнун шумо худро аз нуқтаи назари бахшида тавоништан чӣ гуна баҳо медиҳед? Шумо кӯшишҳои

фаъолонаро барои бахшидан давом медиҳед ё якра-
вона аз онҳо канораҷӯӣ мекунад?

- в) Фармудаи Исо аз боби 5-уми Инчили Матто чун «бо
қувваи дуо ҷавоб диҳед» садо медиҳад. Дуои хайр
дар ҳаққи касе ки шуморо ранҷондааст, дар забони
шумо чӣ гуна садо медиҳад?

БОБИ 12

ҲОКИМИ ОЛИМАҚОМ БАРОДАРИ ТУСТ

1. «Бародарони калонӣ вазъиятро комилан дигаргун карда метавонанд» (сах. 133).
  - а) Ба фикри шумо, бародари (ё хоҳари) калонии идеалӣ чӣ хусусияти фарқкунанда дорад? Ҷавоби худро нависед.
  - б) Дар кӯдакӣ чӣ гуна дастгирии бародари калонӣ ба шумо намерасид? Дар кадом вазъият ба шумо беш аз ҳама шахсе даркор аст, ки сифатҳои дар боло зикршударо дорад?
  - в) Будан ё набудани ҳимоятгар ба шумо дар кадом вазъият таъсир расонд ва чӣ тавр?
  - г) Ҳозир ба шумо чӣ гуна ёри бародари калонӣ намерасад? Дар кадом вазъият шумо беш аз ҳама дар хусуси дастгирии шахсе орзу мекунед, ки сифатҳои дар боло зикршударо дорад?

2. Юсуф ва бародаронаш иштирокчиёни ба ҳам пайвастании фавқулода ва мелодраматикӣ шуданд (сах. 134–136).
  - а) Ин қиссаро хонда, шумо ба кадом андоза худро ба Юсуф ҳамонанд мекунед, ки дар ҳолати афзалиятнок буда қарор медиҳад, ки бародаронашро бахшад ё набахшад?
  - б) Ба кадом андоза шумо худро ба бародарони Юсуф ҳамонанд мекунед, ки дар ҳолати нохуб ва беҳимоят буда, ба бахшида шудан эҳтиёҷ доранд?

в) Порчаи Ҳас. 45:15-ро хонед. Кадом хусусиятҳои хоси бародари калониро дар муносибати Юсуф бо бародарон мебинед?

3. Ҳавворӣ Павлус Масехро ба таври боварибахш дар симои Бародар тасвир намудааст:

Зеро ҳар киро, ки Ҷ пешакӣ шинохтааст, онҳоро низ пешакӣ муайн кардааст, ки ба сураги Писараш монанд шаванд, то ки Ҷ дар миёни бародарони бисёр нахустзода бошад <...> Кӣ маҳкум мекунад? Оё Масехе ки мурдааст, вале боз эҳе шудааст? Оё Ҷ, ки ба ямини Худо ништааст? Оё Ҷ, ки дар ҳаққи мо шафоат мекунад?

Рум. 8:29, 34

Ояти охири ин порчаро бо ҳамон оят дар тарҷумаи MSG муқоиса мекунем:

Касе ки барои мо мурдааст — Касе ки эҳе шуд, то ки дар байни мо зиндагӣ кунад! — ҳозир дар ҳузурӣ Худо ҳамчун Пуштибони мо ҳузур дорад.

о. 34

а) Дар Аҳди Ҷадид бисёр симоҳои маҷозии Масех ҳастанд: Ҷро ба чӯпон (ниг.: Юҳ. 10:11), токи ангур (ниг.: Юҳ. 15:5), нур (ниг.: Юҳ. 8:12) ва нон (ниг.: Юҳ. 6:35) монанд мекунанд. Ҷамчун Бародар тасвир ёфтани Масех (хусусан калонӣ) дар бораи кадом хусусиятҳои нотақрори Масех шаҳодат медиҳад?

б) Оё шумо гуфта метавонед, ки Масех шуморо дастгирӣ мекунад, ва ҳамин дастгирии бародари калонӣ ба шумо намерасид (ба саволи 1-ум баргардед)?

в) Шумо дар вазъияте ки ҳозир ба он рӯ ба рӯ шудаед, ба кадом пуштибонӣ ва шафоати Исо эҳтиёҷ доред?

4. «Ту инро паси сар карда метавонӣ. Аммо на аз он сабаб ки ту боқувват ҳастӣ, балки аз он сабаб ки Бародари ту

боқувват аст. На аз он сабаб ки ту сазовор ҳастӣ, балки аз он сабаб ки Бародари Ту сазовор аст» (сах. 141).

- а) Дар вазъияти ҳозираатон шумо чӣ кор карданӣ ҳастед, то ки онро паси сар намоед? «Сазовортар» шудан хоста, бештар ба қувваи худ умед бастан?
- б) Чаро дар ин вазъият ба Масеҳ така кардан ва ба Ӯ ҳамчун ба Бародари калонӣ боварӣ кардан душвор аст?

БОБИ 13

БО ХАЙРБОДҶО ХАЙРБОД НАМО

1. «Марг хайрбоди тамоман тоқатфарсо мебошад» (сах. 144).
  - а) Шумо ба кӣ мачбур будед, ки «хайрбод» гӯед? Кадом талафотҳо дар робита бо ин хайрбод ғами шуморо афзунтар карданд? Аз даст додани умедҳо, нақшаҳо, муоширати дӯстона, идҳои якҷоя?
  - б) Ҳагто агар марг шуморо аз шахси дӯстдоштаатон чудо накарда бошад ҳам, азобҳо ҳамеша бо талафоти муайян ҳамроҳӣ мекунанд. Шумо бо мушкилоти ҳозир аз сар мегузаронидаатон рӯ ба рӯ шуда, чӣ талафотҳо додед? Оё ин аз даст додани ҳисси ҳимоя, муносибатҳои наздик, ягон хел имкониятҳо, бо касби худ машғул будан, ҳисси озодӣ, саломатӣ ё орзу?
2. «Дар атроф, гӯё ки ҳеҷ гап нашуда бошад, ҳаёт чӯш мезанад, аммо ту худро танҳо ва таркшуда ҳис мекунӣ, чунки «хайрбод» гуфта наметавонӣ» (сах. 148). Гоҳо мо аз хайрбод даст мекашем, зеро бо он ки шахси азизамон ё чизи дӯстдоштаамон бебозгашт аз даст рафтааст, муросо кардан намехоҳем.
  - а) Дар бораи кадом талафотҳои зикршуда (ниг.: саволи 1-ум) шумо то ҳол ғам меҳӯред ва аз кӣ (ё аз чӣ) ҳанӯз чудо шудан намехоҳед?
  - б) Чаро ба онҳо хайрбод гуфтани шумо душвор аст?

3. Якчанд дақиқаро ба тадқиқи ҳақиқати библиявӣ дар хусуси осмонҳо сарф намоед. Порчаҳои зеринро аз Китоби Муқаддас хонда, калимаҳо ва ибораҳои, ки барояшон махсусан муҳим метобанд, навишта гиред.

Ваҳй 21:3–4

Ваҳй 22:3–5

2 Қӯр. 5:1–5

Заб. 15:11

Юҳ. 14:1–31

Юҳ. 3:2

Флп. 3:20–21

Лук. 22:28–30

1 Қӯр. 15:50–54

- а) Ба калимаҳо ва ибораҳои, ки навишта гирифтаед, нигаред. Оё байни рӯйхати худ ва талафоти ки дар ҷавоб ба саволи 1-ум баён кардаед, ягон умумият мебинед?
- б) Кадом тасалло ё изҳороти умедбахшро шумо дар ин оятҳо пайдо намудед?

4. К.С. Люис навиштааст:

Ҳангоме ки некӣ ва бадӣ пухта мерасанд, онҳо қувваи бозгашткунанда пайдо мекунад. <...> Одамони замин инро намефаҳманд. Онҳо дар бораи азоби муваққатӣ мегӯянд: «Инро ҳеч чиз аз байн бурда наметавонад», ва намедонанд, ки хушбахтӣ тамоми гузаштaro рангин ва дигаргун мекунад. 2

- а) Шумо чӣ фикр доред, оё некӣ метавонад дар ниҳояти қор нашъунамо карда аз ҳолати ноқобонааш барояд, яъне пухта расад? Таҷрибаи рӯҳонии шумо ин идеяро чӣ гуна тасдиқ мекунад ё рад менамояд?
- б) Бо назардошти он ки некӯкорихои алоҳида танҳо дар осмонҳо ба камолоти пурраи худ мерасанд, шумо нашъунамои онҳоро дар душворихо ва талафоти ҳозираи худ чӣ гуна баҳо медихед? Оё онҳо, ба монанди тухмӣ, дар зер замин дар ҳолати инкишофи

инконпазир мебошанд? Ё гул-гул шукуфта, аллакай самар оварда истодаанд?

- в) Ҳангоме дар бораи осмонҳо чун имконияти «аз назар гузарондани гузаштаи худ» андеша менамояд, чӣ фикре ба саратон меояд? Кадомеро аз воқеаҳои гузашта барои ҷалоли Исои Масеҳ дигаргуншуда дидан меҳохед?

5. Муаллифи Нома ба Ибриён моро даъват мекунад, ки худро дар ҷои варзишгарони мусобикакунанда тасаввур намоем (ниг.: Ибр. 12:1–3). Тасаввур намоед, ки шумо дар майдони варзиш чандин давр медавед. Шуморо фарёдҳои таҳсинкунандаи мухлисон ва наъраи пурвачди ҳаводорон қариб қар мекунанд, дар ҳоле ки мухлисон шумо варзишгарони номӣ мебошанд. Онҳо албатта медонанд, ки на танҳо ба марра расидан, балки аввалин шуда ба он омадан чӣ маъно дорад. Дар байни мухлисон ва фодори шумо Иброҳим, Соро, Исҳоқ, Яъқуб, Юсуф ва ҳамаи қасонеро, ки пеш аз шумо майдони мусобикаро тай кардаанд, шинохтан мумкин аст (ниг.: б. 11). Онҳо ҳама баробар аз ҷой хеста, ба шумо мегӯянд: «Бидав! Бидав! Бидав!»

- а) Шумо майдони мусобикаи заминии худро тай карда, чехраҳои кадоме аз «мухлисон»-и худро дидан меҳохед? Қаҳрамонони бароятон аҳамиятноки Кито-би Муқаддасро ва шахсони ба дилатон наздикро, ки «мусобика»-ашон аллакай ба охир расидааст, ҳамчун «мухлисон»-атон тасаввур намоед.
- б) Шумо аз «мухлисон»-атон чиро беш аз ҳама шунидан меҳохед? Кадом рӯҳбаландкунӣ аз даҳони онҳо ба шумо ёрӣ мерасонад, ки суръатро паст накунед, нигоҳатонро аз Исо дур накунед ва хурсандихоӣ ояндаро фаромӯш накунед?

БОБИ 14

ОСУДА БОШ ВА ХУДРО НИГОҲ ДОР

1. Юсуф тахмин намуд, ки Худо аз бадбахтиҳое ки бо ӯ рӯй додаанд, бохабар аст. «Худо гуруснагиро ба миён овард, Худо барои аз сар гузарондани он ёрӣ расонд, ва вазъият як лаҳза ҳам аз зери назорати Худо берун нашуда буд» (сах. 158).
  - а) Ба кадом андоза шумо боварӣ доред, ки Худо ба мушкилоти ҳозираи шумо муносибате дорад? Сатҳи имони худро шумо чӣ гуна баҳо медиҳед: хеле паст, миёна, баланд? Онро чӣ гуна тасвир менамояд?
  - б) Кадом воқеаҳо ба баҳодиҳии имонатон таъсири бештар расондаанд? Ду-сетои онҳоро номбар намоед. Инҳо ҳам воқеаҳои буда метавонанд, ки хеле пеш рӯй додаанд, ҳам воқеаҳои ки ба қарибӣ рӯй додаанд, ва низ таассурот, ягон чизи нав дар муносибатҳо ва ғайра.
2. Макс Лукадо ду қиссаро нақл карда буд, ки дар онҳо Худо воқеаҳои худ аз худ дарднокро истифода бурда, онҳоро ба нафъи қаҳрамонони ин қиссаҳо гардонд (сах. 158–160).
  - а) Агар дар бораи душвориҳои имрӯзаи худ гап занед, ба нафъи худатон табдил ёфтани кадоми онҳоро умедворед?
  - б) Агар шубҳае надоред, ки Худо ҳатман дарди шуморо ба нафъатон мегардонад, ин дар тасаввуроти имрӯзатон дар бораи ҳаёт чӣ гуна инъикос меёбад?

3. Барои аввалин шуда ба Қутби ҷанубӣ расидан Руал Амундсен нақшаи амалхоро, ки тартиб дода буд, қатъиян риоя менамуд. Мувофиқи ин нақша дастаи ӯ новобаста ба вазъи обу ҳаво ҳар рӯз 15–20 мил масофаро тай менамуд. Роберт Скотт бошад, баръакс, нақшаи пешақӣ тартиб додашуда надошт: ҳангоми мусоид будани вазъи обу ҳаво дастаи ӯ то ҳадди имкон бештар ба пеш ҳаракат карда, беҳол мешуд, ҳангоми бад будани обу ҳаво бошад тамоман ҳаракат намекард. Дертар, дар китоби ба ин экспедитсия бахшидашудаи худ Амундсен навишта буд: «Ғалаба касеро интизор аст, ки ҳама кораш дуруст аст — ва инро омади кор меноманд! Мағлубият, албатта, насиби касе мешавад, ки сари вақт чораҳои эҳтиётии даркорӣ наандешид, — ва инро ноомади кор меноманд!»¹⁰

- а) Байни тарзи амали Амундсен барои фатҳ намудани Қурбӣ ҷанубӣ ва амалҳои Юсуф барои ҳалли масъалаҳои қаҳтӣ чӣ умумият ҳаст?
- б) Ба фикри шумо, барои ҳалли мушкилоти шахсӣ ё вазъиятҳои бӯхронӣ «сари вақт қабул намудани чораҳои даркорӣ» чӣ маъно дорад? Ҳангоме ки ба ин савол ҷавоб медиҳед, метавонед намунаи Юсуфро аз назар гузаронед, ва на танҳо онро, ки ӯ дорои қудрат ва ҳокимият буда, аз ӯҳдаи қаҳтӣ баромад, балки ҳамчунин онро, ки ӯ ҳангоми дар хонаи Пӯтифараъ хизматгор буданаш чӣ гуна амал менамуд.
- в) Оё гуфтан мумкин аст, ки одатан шумо аз рӯи намунаи Роберт Скотт амал намуда, ба вазъиятҳои мусоид ва номусоиди беруна имкон медиҳед, ки амалҳои ҳаминлаҳзаинаатонро муайян намоянд? Ё шумо бештар ба Руал Амундсен монанд ҳастед, ки пешравии собитқадамонаи ӯ ба вазъиятҳои беруна вобастагӣ надошт?

г) Қиссаи Амундсен ва Скотт барои ислоҳ намудани вазъияти худатон чӣ вазифаҳоро дар назди шумо мегузорад? Он ба шумо чӣ умеде медиҳад?

4. Мумайзони соҳаи ҳалли вазъиятҳои бӯҳронӣ Чим Коллинз ва Мортен Хансен муқаррар намуданд, ки худдорӣ (худназоратӣ) хусусияти асосии фарқкунандаи роҳбарони бомуваффақияти ширкатҳо аст (сах. 163–164). Даллас Уиллард худдориро (худназоратиро) чунин тавсиф медиҳад: «собитқадамона ба анҷом расондани кори саркарда ё таъби худро сарфи назар намуда, ба мақсади гузошташуда расидан».¹¹

а) Ҳангоме шумо дар бораи душвориҳои худ фикр мекунад, одатан дар кадом марҳала худдорӣ ва боварӣ ба қувваи худ бароятон камӣ мекунад? Кадом омилҳо худдориро бароятон махсусан душвор мекунад?

б) Навиштаи Муқаддас мегӯяд, ки «Худо дар шумо, бо хусни тавачҷӯҳи Худо, ҳам хоҳиш ва ҳам амалро ба вучуд меоварад» (Флп. 2:13). Худо дар шумо бояд кадом хоҳиш ва амалро ба вучуд оварад, то ки шумо аз ӯҳдаи таъби худ баромада тавонед?

5. «Ту нақшаи амалҳоро тартиб дода метавонӣ. Дар ёд нигоҳ дор, ки Худо аз душвориҳои ту бохабар аст. Аз ӯ хоҳиш намо, ки ба ту дастуруламали қадам ба қадамро диҳад ва ду-се қадамеро нишон диҳад, ки худи ҳозир бояд гузорӣ» (сах. 163).

а) Вобаста ба хусусияти мушкилиҳо, нақшаи амалҳои шумо метавонад кӯтоҳмуддат бошад, то ки барои дар давоми як соати наздик ҳал намудани мушкилиҳо ёрӣ диҳад, ҳам дарозмуддат бошад, ки барои ҳалли мушкилот якҷанд ҳафта ё ҳатто моҳҳоро металабад.

Кадам худудҳои замони барои ҳалли нақшаи шумо бештар қобили қабул метобанд? Як соат, як рӯз, як ҳафта ё мӯҳлати бештар?

- б) Дар ин муддати вақт ба чӣ ноил шудан мехоҳед? Кӯшиш кунед, ки мақсадатон аниқ ва қобили баҳодихӣ бошад. Масалан: «ба Худо бештар боварӣ намудан» — худ аз худ мақсади бад нест, аммо онро чен кардан душвор аст. Онро чунин баён намудан беҳтар аст: «Ҳар боре ки тарс ва шубҳаро ҳис мекунам, ман дар рӯзномаи дуоиям дуои кӯтоҳро навишта, қарори ба Худо боварӣ намуданро тасдиқ мекунам».
- в) Шумо ҳуди ҳозир барои расидан ба мақсади дар назди худ гузоштаатон кадом ду-се қадам гузошта метавонед? Агар мустақилона муайян намудан ё гузоштани қадамҳои даркорӣ бароятон душвор бошад, шумо аз кӣ мадад меҷӯед?

БОБИ 15

БАДБАХТӢ. ХУДО. НЕКУӢ

1. Дар зер даҳ ҳақиқати библиявӣ оварда шудаанд, ки шумо китоби «Ту инро паси сар карда метавонӣ»-и Макс Лукадоро хонда, бо онҳо шинос шудед:

- Ҳаёти ман барои Худо китоби кушода аст (ниг.: Заб. 138).
- Худо дар назди ман аст (ниг.: Заб. 23:4).
- Худованд мақсадҳои Худо дар ҳаёти ман амалӣ менамояд (ниг.: Заб. 137:8).
- Худо тачрибаеро, ки ман ҳангоми озмоишҳо ҳосил намудаам, барои омӯзондан ва ба ҳаёти фаровон тайёр кардани ман истифода мебарад (ниг.: Яқ. 1:2–4); ҳамаи озмоишҳо муваққатӣ мебошанд (ниг.: 1Пет. 1:6).
- Худо доимо маро такмил медиҳад (ниг.: Флп. 1:6).
- Ман ба Худованд тақия карда метавонам, зеро Ӯ вафодор, раҳмдил ва тавоност (ниг.: Заб. 129:5–7).
- Ҳамчун мукофот ба касоне ки аз озмоишҳо гузаштаанд, тоҷи ҳаёт ваъда шудааст (ниг.: Яқ. 1:12).
- Ба ҳаёти заминӣ аз нуқтаи назари абадият нигаристан ба ман имкон медиҳад, ки мушкилоти худро мушкилоти муваққатӣ ҳисобам (ниг.: 2 Қӯр. 4:17).
- Исо барои ман шафоат мекунад (ниг.: Рум. 8:34).
- Дар дастони Худо бади андешидашуда дар ниҳояти қор ба некӣ табдил меёбад (ниг.: Ҳас. 50:20).

- а) Ин ҳақиқатҳо ба муносибатҳои шумо ба мушкилоти ҳаёти ва ба даст овардани таҷрибаи амалии паси сар намудани онҳо чӣ гуна таъсир расондаанд? Оё гуфтан мумкин аст, ки ин китобро хонда, шумо муносибати худро ба мушкилоте ки ба саратон омадаанд, дигаргун намудед? Агар ҳа, чӣ гуна?
- б) Ду-се ҳақиқатро зикр намоед, ки ҳозир бароятон беш аз ҳама муҳиманд. Онҳо кадом эҳтиёҷоти рӯхониро қонеъ менамоянд?
- в) Аз номи шахси яқум якчанд ҳақиқатҳои дар боло зикршударо тасвир намоед, ки ҳозир бароятон муҳим мебошанд. Масалан: «Ба Худо маълум аст, ки фардо ман бо чиҳо рӯ ба рӯ мешавам. Ҳеҷ гуна нохушиҳо дар ҳаёти ман ба Ё дар амалӣ намудани мақсадҳои халал намерасонанд. Ҳангоме ки ман танҳоам, Худо дар наздам аст. Азобҳои ман бемаъно ва бемақсад нестанд — Худо онҳоро барои таълим додани ман истифода мебарад ва онҳоро ба нафъи ман мегардонад».
- г) Фикр кунед, чӣ тавр ин матнро ёдрасии воқеӣ дар бораи вафодории Худо нисбат ба шумо гардонда мегардонед. Масалан, онро ба ду-се дӯсти худ диҳед ва аз онҳо хоҳиш намоед, ки дар давоми як ҳафта онро ба шумо ба воситаи почтаи электронӣ дар шакли СМС-паёмҳо фиристанд. Порчаи Китоби Муқаддасро, ки матн шумо ба он таъя мекунад, аз ёд кунед, ё онро ба он ҷое гузоред, ки ҳар рӯз нигоҳатон ба он меафтад. Онро дар варақаи хурд чоп кунед ва ба гулдон часпонед — ҳамчун ёдрасии аёни он ки имони шумо ҳатто дар ин вақти бароятон душвор нашъунамо мекунад.
2. «Ҳангоме ки Худо маркази ҳаёти мо мегардад, ҳамаи бадбахтиҳои мо бароямон ба некӯӣ табдил меёбанд» (сах. 167).

- а) Дар варақи коғаз чадвали одии иборат аз се сутун кашида, дар он аз чап ба рост чунин сарлавҳаҳоро нависед: «Барбахтӣ», «Худо», «Некӯӣ».
- б) Дар сутуни якум ду-се ибораро нависед, ки ба он мушкилоте дахл доранд, ки имрӯз бо онҳо рӯ ба рӯ шудаед.
- в) Дуо гуфта, дар сутуни дуюм он сифатҳои Худоро номбар намоед, ки барои рафъ намудани мушкилоти имрӯзаатон ба шумо ёд медиҳанд.
- г) Дар сутуни сеюм ҳама гуна имтиёзҳоеро, ки дар натиҷаи даҳолати Худо дар ислоҳ намудани вазъияти шумо пай бурдаед, нависед. Агар шумо дар муайян кардани дигаргуниҳои мусбати ҳаёти худ мушкили мекашида бошед, фикр кунед, ки кадом имтиёзҳо дар оянда ба даст овардани ҳастед. Масалан:

Бадбахтӣ	Худо	Некӯӣ
Ман ҷои қорамро аз даст додам	Худо қудрати номаҳдуд дорад, ва Ӯ саховатманд аст. Ӯ маро аз ғамхории Худ маҳрум намекунад. Мушкилоти ман барои ӯ монеа нестанд ва мушкили надоранд.	Ман акнун дар хусуси беҳатарии худ ташвиш намекашам. Беҳатарии ман дар дастони Худост.

3. Қиссаи Кристина Кейнро нақл карда (сах. 169–171), Макс Лукадо нишон дод, ки чӣ тавр Худо торикии зулмоти азобҳои моро истифода бурда, нури Худро бар мо тобонда метавонад.

- а) Сабтҳо дар чадвали пурқардаатон таҳлил намуда, фикр кунед, ки Худо ба ин ҷаҳон тобондани кадом нурро аз шумо талаб мекунад?

- б) Даъвати Худо аз шумо фаҳмиш ва розигии пурраро интизор нест — аз шумо фақат як чиз талаб карда мешавад: қадами навбатӣ гузоштан, ҳар қадар хурд бошад ҳам. Дар давоми 24 соати наздик дар ҷавоб ба даъвати Худо қадом қадамро гузошта метавонед?
4. Дар боби 1 суҳанони рӯҳбаландкунандае ҳастанд, ки мазмуни тамоми китобро бо онҳо хулоса кардан мумкин аст: «Ту инро паси сар карда метавонӣ. Ҳа, дарднок хоҳад буд, аммо тоқат кардан лозим меояд. Худо ин андӯхро ба некӣ табдил медиҳад. Ҳозир ту бояд худро ба даст гирӣ, то ки ба орзуҳои содадиллона дода нашавӣ ва қадамҳои беҳирадона нагузорӣ. Аммо рӯҳафтада нашав, ва бо мадади Худо ту инро паси сар мекунӣ».
- а) Ба таҳлили муфассал дода нашуда, таассуроти худро аз китоби хондаатон тасвир намоед. Бигӯед, ки чӣ тавр Худо дар ҳаққи шумо ғамхорӣ зоҳир намуд? Оё ин тасалло, рӯҳбаландкунӣ, ҳикмат, таъминкунӣ буд? Ё ягон чизи дигар?
- б) Ғамхорӣ дар ҳаққи шумо зоҳиршуда чӣ гуна барои паси сар кардани мушкилот ба шумо ёрӣ медиҳад?
- в) Барои дуои бе шитобкорӣ вақт чудо кунед. Худоро барои ғамхорӣ дар ҳаққи шумо шукргузорӣ намоед, новобаста ба он ки он чӣ тавр зоҳир гардидааст. Он чиро, ки худи ҳозир шуморо ба ташвиш меоварад, ба Худо супоред ва аз Ў он чиро, ки беш аз ҳама ба он эҳтиёҷ доред, хоҳиш кунед. Дар хомӯшӣ интизори он бошед, ки Худо муҳабати Худро ба шумо изҳор менамояд. Дар охири дуо Худовандро барои чигунагии Ў, барои таъсири тавоноии Ў ба ҳаёти шумо ситоиш намоед.

ТАВЗЕҲОТ

Боби 1. Ту инро пасо сар карда метавонӣ

1. Spiros Zodhiates, ed., *The Hebrew-Greek Key Word Study Bible: Key Insights into God's Word, New American Standard Bible*, rev. ed. (Chattanooga, TN: AMG, 2008), Ҳас. 50:20. Ниг. Ҳамчунин: «Greek/Hebrew Definitions», Bible Tools, Strong's # 2803, chashab, www.bibletools.org/index.cfm/fuseaction/Lexicon.show/ID/H2803/chashab.htm.
2. Ҳамин калима дар Ҳас. 13:4 вомехӯрад («Ба макони қурбонгоҳе ки дар он ҷо ӯ дар ибтидо *бино карда буд*»), Айюб 9:9 («Дубби Акбар, Ҷаббор ва Парвин ва бурҷҳои ҷанубро *офаридааст*») ва Мас. 8:26 («Вақте ки замин ва сахроҳо ва аввали ғубори дунёро Ӯ ханӯз *наофарида буд*»).
3. Spiros Zodhiates, ed., *The Hebrew-Greek Key Word Study Bible*, Ҳас. 50:20. Ниг. ҳамчунин: Strong's Exhaustive Bible Concordance Online, #6213, www.biblestudytools.com/lexicons/hebrew/nas/asah.html.
4. Юсуф тақрибан 17-сола буд, хангоме ки ӯро ба тоҷирони мидеӣи фурӯхтанд (ниг.: Ҳас. 37:2). Ӯ 28-сола шуда буд, хангоме сарсоқӣ, ки аз зиндон берун овардани ӯро ваъда дод, афв карда шуд (ниг.: Ҳас. 40:21–23). Баъди ду сол Юсуфи сисола барои таъбири хобҳои фиръавн даъват карда шуд (ниг.: Ҳас. 41:1,46). Юсуф тақрибан 39-сола буд, хангоме дар соли дуюми қаҳтӣ, ки пас аз ҳафт соли фаровонҳосилии фаро расид, бародаронаш бори дуюм ба Миср омаданд (ниг.: Ҳас. 45:1–6).

Боби 2. Ба Миср поён фаромадан

1. «Зеро ки ҳар рамабон барои мисриён нафратангез аст» (Ҳас. 46:34)

Боби 3. Танҳо, аммо тамоан танҳо не

1. Ҷей-Ҷей Ҷаспер, сӯхбати хоса бо муаллиф. Бо иҷозати ӯ истифода мешавад.

2. Thomas Lye, «*How Are We Live by Faith on Divine Providence?*» in *Puritan Sermons 1659–1689* (Wheaton, IL: Richard Owen Roberts, Publisher, 1981), 1:378.
3. Edward Mote, «The Solid Rock», in *Sacred Selection for the Church*, comp. And ed. Ellis J. Crum (Kendallville, IN: Sacred Selections, 1960), 120. Суруди ситоиш «Сахраи пойдор» (суханони шубони англис Эдвард Моут (1797–1874)).
4. *Saint Augustine: Sermons on the Liturgical Seasons*, trans, Sister Mary Sarah Muldowney (New York: Fathers of the Church, 1959), 85–86.

Боби 4. Аҳмакиро бо аҳмақӣ ислоҳ кардан ғайримкон аст

1. Ҳас. 39:5.
2. David M. Edwards, «Song Story; Take My Hands, Precious Lord: The Life of Thomas Dorsey», *Worship leader Magazine*, March/April 2010, 64–65. Copyright© 2010 by Worship Leader Partnership.
3. Ibid., 65.
4. Thomas A. Dorsey, «Take My Hands, Precious Lord» (Hialeah, FL: Warner-Tamerlane, 1938, renewed).
5. Edwards, «Song Story», 65.

Боби 5. Пас, ин фақат тайёри буд

1. Howard Rutledge and Phyllis Rutledge with Mel White and Lyla White, *In the Presence of Mine Enemies — 1965–1973: A prisoner of War* (New York: Fleming H. Revell, 1975), 33, 35.
2. Spiros Zodhiates, ed., *The Hebrew-Greek Key Word Study Bible: Key Insights into God's Word, New American Standard Bible*, rev. ed. (Chattanooga, TN: AMG, 2008), #977, p. 1817. Нурҳамчунин: Strong's Concordance with Hebrew and Greek Lexicon, <http://www.eliyah.com/cgi-bin/strongs.cgi?file=hebrewlexicon&cisindex=977>.
3. Bob Benson, “See You at the House”: The Stories Bob Benson used to Tell (Nashville Generoux, 1986), 202–203.
4. Rutledge and Rutledge, *In the Presence*, 39, 52.

Боби 6. Сабр кун, то даме ки Худо амал менамояд

1. Заб. 45:11.

Боби 7. Масхарабоз-лӯхтаке ки зуд ба по меишад

1. Jay Kirk, «Burning Man», GQ.com, February 2012, www.gq.com/news-politics/newsmakers/201202/burningman-sam-brown-jay-kirk-gq-february-2012, 108–15; Сэм Браун, сӯхбати хоса бо муаллиф. Бо иҷозати ӯ истифода мешавад.

Боби 8. Ҳангоме ки дар зиндагӣ ҳама чиз нобасомон аст, оё Худо чун пештара неқӯст?

1. Christyn Taylor, CaringBridge.org, August 22, 2010, created at <http://www.caringbridge.org/visit/rebecca-taylor1>. Бо иҷозати ӯ истифода мешавад.
2. Joni Ericson Tada, «God’s Plan A», in *Be Still, My Soul: Embracing God’s Purpose and Provision in Suffering*, ed. Nancy Guthrie (Wheaton, IL: Crossway, 2010), 32–33, 34.
3. Donald G. Bloesch, *The Struggle of Prayer* (Colorado Springs, CO: Helmers and Howard, 1988), 33.
4. Taylor, CaringBridge.

Боби 9. Илтимос, ақаллан каме шукргузор бош

1. Henry Ward Beecher, *Proverbs from Plimouth Pulpit: Selected from the Writings and Sayings of Henry Ward Beecher*, comp. William Drysdale (New York: D. Appleton, 1887), 13.
2. Миннатдории махсус ба Даниэл, ки ба нақл кардани киссаи ӯ иҷозат дод.

Боби 10. Дар хусуси ранчишҳо дар оила гап мезанем

1. Ҳас. 37:2.
2. Ҳас. 43:30; 45:2, 14–15; 46:29; 50:1, 17

Боби 11. Қасос ширин аст, аммо баъд...

1. «Spite House», New York Architecture Images, nyc-architecture.com, <http://nyc-architecture.com/GON/GON005.htm>.

2. Strong's Exhaustive Bible Concordance Online, #5117, www.bible-studytools.com/lexicons/greek/nas/topos.html.

Боби 12. Ҳокими олимақом бародари туст

1. Rick Reilly, «Matt Steven Can't See the Hoop. But He'll Still Take the Last Shot», *Life of Reilly*, ESPN.com, March 11, 2009, <http://sports.espn.go.com/espnmag/story?id=3967807>. Ниг. ҳамчунин: Gil Spencer. «Blind Player Helps Team See the Value of Sportsmanship», Delaware County Daily Times, February 25, 2009, www.delcotimes.com/articles/2009/02/25sports/doc-49a4c50632d09134430615.
2. Шимъун ва Левӣ ҳамчун қасос барои зӯрварӣ бар хоҳарашон хамаи мардонро дар деҳаи Шакем куштанд (ниг.: Ҳас. 34).

Боби 13. Бо хайрбодҳо хайрбод намо

1. «John Herschel Glenn, Jr. (Colonel, USMC, Ret.) NASA Astronaut (Former)», National Aeronautics and Space Administration, Biographical Data, www.jsc.nasa.gov/bios/htmlbios/glenn-j.html.
2. Bob Greene. «John Glenn's True Hero», CNN.com, February 20, 2012, www.snn.com/2012/02/19/opinion/greene-john-annie-glenn/index.html.
3. Аз гуфтугӯ бо Стивен Чапмен 30 ноябри 2011. Бо ичозати ӯ истифода мешавад.
4. Todd Burpo with Lynn Vincent, *Heaven Is for Real: A Little Boy's Astounding Story of His Trip to Heaven and Back* (Nashville: Thomas Nelson, 2011), 94–96.

Боби 14. Осуда бош ва худро нигоҳ дор

1. «The Story of Keep Calm and Carry On», YouTube video, 3:01, posted by Temujin Doran, www.youtube.com/watch?v=FrHk-KXFRbCI&snc=fb. Ниг. ҳамчунин: Keep Calm and Carry On: Good Advice for Hard Times (Kansas)City, MO: Andrews McMeel, 2009), introduction.
2. Jim Collins, «How to Manage Through Chaos», CNN Money, September 30, 2011, <http://management.fortune.cnn.com/2011/09/30/jim-collins-great-by-choice-exclusive-excerpt>.

Боби 15. Бадбахтӣ. Худо. Неқӯӣ

1. Christine Caine, *Undaunted: Daring to Do What God Calls You to Do* (Grand Rapids: Zondervan, 2012), 48.
2. *Ibid.*, 48–49.
3. *Ibid.*, 191.
4. Кристин Кейн, сӯҳбати хоса бо муаллиф, ки 8-уми октябри с. 2012 баргузор шудааст. Бо ичозати ӯ оварда мешавад.

Саволҳо барои андешаронӣ

1. Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs, *Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon* (Peabody, MA: Hendrickson, 1996), 595–596.
2. C.S. Lewis, *The Problem of Pain* (New York: MacMillan, 1962), 93.
3. Dallas Willard, *The Divine Conspiracy: Rediscovering Our Hidden Life in God* (San Francisco: HarperSanFrancisco, 1998), 344.
4. C.S. Lewis, *God in the Dock* (Grand Rapids: Wm.B. Eerdmans, 1970), 52.
5. Craig L. Blomberg and Mariam J. Kamell, *James, vol.16 of Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament*, gen. ed. Clinton E. Arnold (Grand Rapids: Zondervan, 2008), 49.
6. Scot McKnight, *The Letter of James, The New International Commentary on the New Testament* (Grand Rapids: Wm.B. Eerdmans, 2011), 71.
7. Alexander Schmemmann, *For the Life of the World: Sacraments and Orthodoxy* (Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 1973), 15.
8. Hartmut Beck, *New International Dictionary of New Testament Theology*, vol. 2, gen. ed. Colin Brown (Grand Rapids: Zondervan, 1986), «paradidōmi».
9. C.S. Lewis, *The Great Divorce* (New York: Macmillan, 1946), 67, Аз китоби К.С. Люис «Чудошавии ҳамсарон» дар тарҷумаи Н. Трауберг.

-
10. Roald Amundsen, *The South Pole* (Seattle: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012), 139.
  11. Dallas Wilard, *Renovation of the Heart: Putting on the Characters of Christ* (Colorado Springs: NavPress, 2002), 127.

МУНДАРИҶА

Изхори миннатдорӣ	3
БОБИ 1. Ту инро паси сар карда метавонӣ	5
БОБИ 2. Ба Миср поён фаромадан	17
БОБИ 3. Танҳо, аммо тамоман танҳо не	28
БОБИ 4. Аҳмакиро бо аҳмақӣ ислоҳ кардан ғайриимкон аст... ..	40
БОБИ 5. Пас, ин фақат тайёри буд?	50
БОБИ 6. Сабр кун, то даме ки Худо амал менамояд	63
БОБИ 7. Масхарабоз-лӯхтаке ки зуд ба по меистад	74
БОБИ 8. Ҳангоме ки дар зиндагӣ ҳама чиз nobасомон аст, оё Худо чун пештара неқӯст?	85
БОБИ 9. Илтимос, ақаллан каме шукргузор бош	97
БОБИ 10. Дар хусуси ранчишҳо дар оила гап мезанем	109
БОБИ 11. Қасос ширин аст, аммо баъд.	119
БОБИ 12. Ҳокими олимақом Бародари туст	129
БОБИ 13. Бо хайрбодҳо хайрбод намо	140
БОБИ 14. Осуда бош ва худро нигоҳ дор	152
БОБИ 15. Бадбахтӣ. Худо. Неқӯй	164

САВОЛҲО БАРОИ АНДЕШАРОНИ

БОБИ 1. Ту инро паси сар карда метавонӣ.....	173
БОБИ 2. Ба Миср поён фаромадан	178
БОБИ 3. Танҳо, аммо тамоман танҳо не	181
БОБИ 4. Аҳмакиро бо аҳмакӣ ислоҳ кардан ғайриимкон аст..	185
БОБИ 5. Пас, ин фақат тайёри буд?.....	188
БОБИ 6. Сабр кун, то даме ки Худо амал менамояд.....	191
БОБИ 7. Масҳарабоз-лӯхтаке ки зуд ба по меистад	194
БОБИ 8. Ҳангоме ки дар зиндагӣ ҳама чиз nobасомон аст, оё Худо чун пештара некӯст?	198
БОБИ 9. Илтимос, ақаллан каме шукргузор бош	202
БОБИ 10. Дар хусуси ранчишҳо дар оила гап мезанем.....	206
БОБИ 11. Қасос ширин аст, аммо баъд.....	210
БОБИ 12. Ҳокими олимақом Бародари туст.....	214
БОБИ 13. Бо хайрбодҳо хайрбод намо	217
БОБИ 14. Осуда бош ва худро нигоҳ дор	220
БОБИ 15. Бадбахтӣ. Худо. Некӯй	224
Тавзеҳот	228